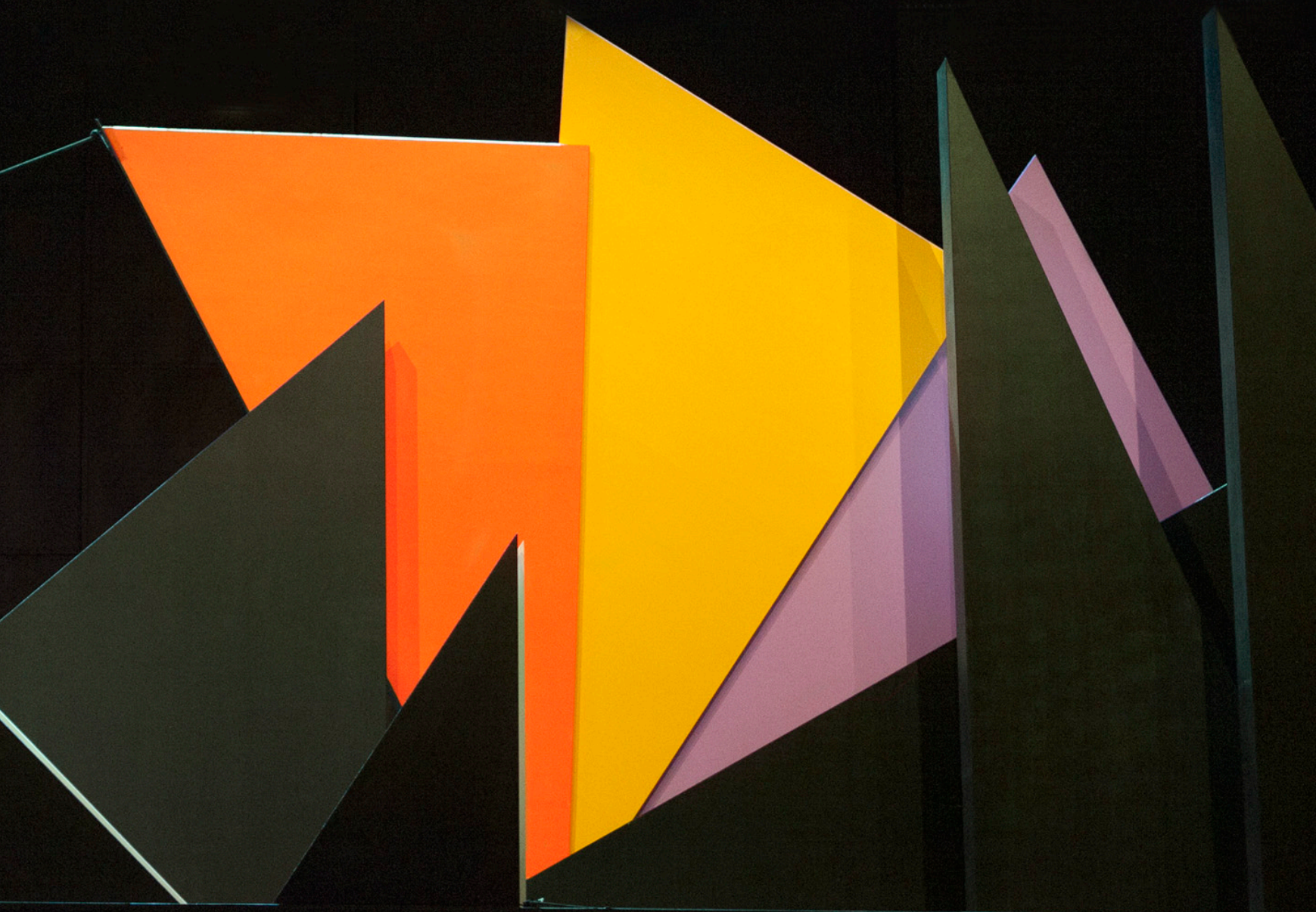

TONEELHUIS **JAARVERSLAG**

2012

INHOUD

voorwoord	4
kerncijfers	6
ARTISTIEKE WERKING	
eigen producties nieuwe creaties	10
<i>Middenin de nacht</i> alle Toneelhuismakers	12
<i>Van de Velde</i> Olympique Dramatique	15
<i>De man in de mist</i> Bart Meuleman	16
<i>Onvoltooid verleden</i> Olympique Dramatique	19
<i>Half elf zomeravond</i> Bart Meuleman	20
coproducties nieuwe creaties	22
<i>De misdaad. De man zonder eigenschappen III</i> Guy Cassiers	24
<i>Musilmarathon</i> Guy Cassiers	27
<i>SONG#2</i> Abke Haring & Benjamin Verdonck	29
<i>Niets Is Onmogelijk</i> Olympique Dramatique & LAZARUS	30
<i>FLOU</i> Abke Haring	32
<i>LET ME COUNT THE TIMES</i> Benjamin Verdonck	33
Toneelhuis@movies	
3dePartij	
LinksRechtsdebat	
coproducties tentoonstellingen	35
<i>SOMETIMES I SITS AND THINKS ...</i> Benjamin Verdonck	
<i>LODZ BOAT BOOT</i> Benjamin Verdonck	
<i>Vogelpark 17bis & ABC</i> Benjamin Verdonck	
<i>KALENDER</i> <i>MIND THE SYSTEM FIND THE GAP</i> Benjamin Verdonck	
<i>Rond de put</i> Benjamin Verdonck	
Toneelhuis coproduceert nieuwe creaties	37
<i>Caligula</i> Mokhallad Rasem	38
<i>Terminator Trilogie</i> FC Bergman	
<i>Replica</i> Benjamin Verdonck	
<i>Der Ring des Nibelungen</i> Guy Cassiers	40
<i>Leonard Nolens 65</i>	41
<i>Pleinvrees</i> Lotte van den Berg	
<i>Kamer en de man</i> Theater Onderhetvel	

inhoud

coproducties hernemingen	43
<i>SWCHWRM</i> Guy Cassiers	44
<i>Bloed & rozen. Het lied van Jeanne en Gilles</i> Guy Cassiers	45
<i>Bezonken rood</i> Guy Cassiers	46
<i>Duister hart</i> Guy Cassiers	
<i>Bij het kanaal naar links</i> Alex van Warmerdam & Olympique Dramatique	
<i>DISISIT</i> Benjamin Verdonck	46
<i>KALENDER</i> ZWART Benjamin Verdonck	
<i>Drie kleuren wit</i> Olympique Dramatique	
Toneelhuis coproduceert hernemingen	48
<i>300 el x 50 el x 30 el</i> FC Bergman	49
<i>Irakese geesten</i> Mokhallad Rasem	
<i>313</i> <i>Misschien wisten zij alles</i> Benjamin Verdonck	
<i>Titus Andronicus</i> Olympique Dramatique	
receptieve programmering	50
spreiding & internationale werking	54
communicatie	57
kunsteducatieve werking	60
ons publiek	62
ZAKELIJKE WERKING	
inleiding	64
jaarrekening 2012	67
analyse van opbrengsten en kosten	72
mensen en middelen	74
aandacht voor het milieu - het ecoteam	76
infrastructuur	77
samenwerkingsovereenkomst	79
TONEELHUIS IN DE PERS	80
CHRONOLOGISCH OVERZICHT ACTIVITEITEN	128

VOORWOORD

2012 is voor Toneelhuis een scharnierjaar: de Toneelhuismakers die hun stempel gedrukt hebben op de subsidieperiode 2010-2012 verwelkomen vanaf 1 januari 2013 drie nieuwe collega's. Guy Cassiers, Benjamin Verdonck, Abke Haring, Bart Meuleman, en Olympique Dramatique zetten de deuren open voor FC Bergman – met sterk beeldend werk op locatie en in theater – en voor Mokhallad Rasem – met meertalig theater vol echo's van de politieke gebeurtenissen in het Midden-Oosten. Met Toneelgroep Amsterdam wordt een samenwerkingstraject uitgezet over vier jaar. Daarin wordt jaarlijks ruimte gemaakt voor een coproductie waarin de ensembles van de twee huizen elkaar komen versterken, afwisselend in een regie van Ivo van Hove en Guy Cassiers. En daarmee zijn we beland bij de laatste – maar niet de minste – nieuwigheid die de nieuwe subsidieperiode 2013-2016 in zich draagt, met name de keuze voor een zeskoppig Toneelhuisensemble.

Toneelhuis blijft in 2012 doorwerken op de grondstroom van (co)producties van zijn Toneelhuismakers maar maakt tegelijkertijd de grond rijp voor alle nieuwkomers. Om die reden is 2012 een belangrijk schakelpunt in de prille geschiedenis van Toneelhuis nieuwe stijl, een formule die werd gelanceerd in 2006 toen Guy Cassiers artistiek leider werd: het Antwerpse stadstheater Toneelhuis zou vanaf dat moment niet meer gestoeld zijn op één hoofdregisseur die geregeld gastregisseurs zou uitnodigen om zijn acteursensemble te regisseren. Toneelhuis werd een ensemble van zeven makers die door Guy Cassiers gekozen waren omwille van hun intrinsieke artistieke waarde en omdat ze samen een wereld van verschil in zich droegen. Op de hedendaagse complexe maatschappij kan men immers niet één theateraal antwoord formuleren; tegenover de gelaagdheid van onze wereld kunnen alleen meervoudige antwoorden in meerdere disciplines staan.

Trouw aan die basisgedachte maar tevens – en minstens even belangrijk – organisch mee evoluerend met het omgevende kunstenlandschap vindt elk Toneelhuisjaar zijn eigen invulling en vorm opnieuw uit.

Zo opent de collectieve voorstelling *Middenin de nacht* de maand januari 2012, een voorstelling van en met alle Toneelhuismakers en –spelers, ook degene die er pas op 1 januari 2013 effectief zullen binnenstromen, bij wijze van voorafspiegeling van wat gaat komen. Olympique Dramatique maakt niet minder dan drie producties, *Van de Velde*, *Niets Is Onmogelijk* (in coproductie met Lazarus) en het door het Vlaams Theaterfestival geselecteerde *Onvoltooid verleden*. Bart Meuleman verweeft theater en muziek in *De man in de mist* en scoort ook met het zwoele *Half elf zomeravond* naar Duras. Guy Cassiers zet een orgelpunt aan zijn Musiltrilogie met deel III, *De misdaad*, naar het magnum opus van Robert Musil, *De man zonder eigenschappen*. Abke Haring en Benjamin Verdonck zetten hun wederzijdse fascinatie als makers om in een beklijvende productie *SONG#2*. Benjamin Verdonck gaat tevens voluit met zijn beeldend werk, met o.m. een opgemerkte deelname aan *Track* in Gent. In zijn geheel levert dit een brede waaier van soorten werk op: van zuiver acteurstheater tot performance, van muziektheater tot sterk beeldend werk, van publieks'pleasers' tot

voorwoord

weerbare theaterervaringen, maar op elk moment zo kwaliteitsvol en eerlijk mogelijk. Tot daar een selectief overzicht van de 'grondstroom' waarbij we in dit beknopte overzicht ook alle hernemingen van werk van deze makers onvermeld laten, tenzij dan misschien het door het Nederlands Theaterfestival genomineerde *Bloed & rozen. Het lied van Jeanne en Gilles* in een regie van Guy Cassiers.

Intussen wordt in 2012 ook duchtig meegewerkt aan producties van de (toekomstige) instromers: aan *Caligula* van Mokhallad Rasem, een productie van Monty, coproduceert Toneelhuis financieel en logistiek. Idem voor *Terminator Trilogie*, een fascinerend locatieproject van FC Bergman. Ook reeds bestaande producties van beide makers, resp. *Irakese geesten* en *300 el x 50 el x 30 el* worden door Toneelhuis 'ingekanteld' en op tournee gezet waar mogelijk. Deze aanpak is een welbewuste keuzen van Toneelhuis: het geeft de makers de kans om Toneelhuis als huis te leren kennen (en vice versa), en het geeft Toneelhuis de kans om zijn publiek warm te maken voor de komst van de nieuwe makers.

2012 was door deze verbrede aanpak goed voor 232 eigen activiteiten in Antwerpen en België voor maar liefst 65 601 personen die dit werk volgden, een flinke stijging in vergelijking met 2011 dat goed was voor 115 activiteiten voor 34 154 toeschouwers.

Voor deze brede waaier van (eigen) werk wordt 'maatwerk' gehanteerd als buitenlandse spreidingspolitiek: van elk project wordt in overleg met de maker het soort van circuit bepaald waarin het best tot zijn echt komt, en wat daarbinnen de ambities zijn. Maar het buitenlandse terrein fluctueert per definitie en ook Toneelhuis ontkomt niet aan de globale tendensen: de globale economische crisis, artistieke interesses die zich verleggen, directeurswissels, het immer dreigende populisme... Het zijn enkele van de vele factoren die internationaal werk kwetsbaar maken. In 2012 telden we 86 buitenlandse activiteiten voor eigen werk, goed voor 36 077 personen, een daling t.a.v. het jaar daarvoor, met 115 activiteiten, goed voor 51 774 personen. Toch moet dit verschil worden genuanceerd: de beeldende projecten van Benjamin Verdonck waren in 2012 goed voor 16 316 toeschouwers die we in dit eerste getal niet mee verrekenend hebben. Indien we dit toevoegen aan de 36 077 dan spreken we over 52 393 buitenlandse bezoekers van Toneelhuisactiviteiten, en scoren we hoger dan 2011.

Naast al deze projecten blijft Toneelhuis investeren in de samenwerking met het bredere landschap: de Antwerpse collega's bespelen de Bourla – met steeds meer succes – tijdens de Antwerpse Kleppers, maar ook de collega's van de andere stadstheaters tonen er hun werk, net zoals gezelschappen als o.m. Tutti Fratelli.

2012 is met al deze activiteiten een rijk jaar met een flink gevarieerde grondstroom en voorbereiding van nieuwe instroom met boeiend werk van nieuwe Toneelhuismakers en met *Middenin de nacht* tevens een gesmaakte vooruitblik op de komst van het Toneelhuisenensemble. En dit alles voor een gestaag aangroeiend publiek dat in een jaar tijd stijgt van 124 233 in 2011 naar 152 338 in 2012. Toneelhuis is daarmee klaar voor het magische 2013, het begin van een nieuwe subsidieperiode.

KERNCIJFERS

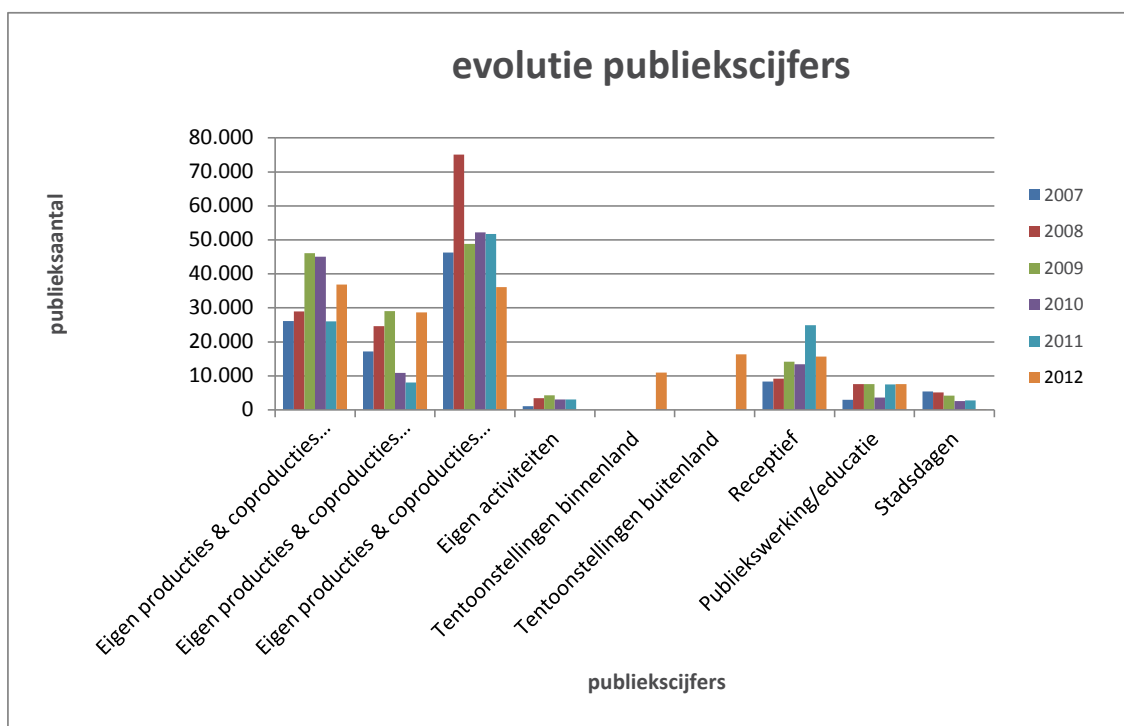
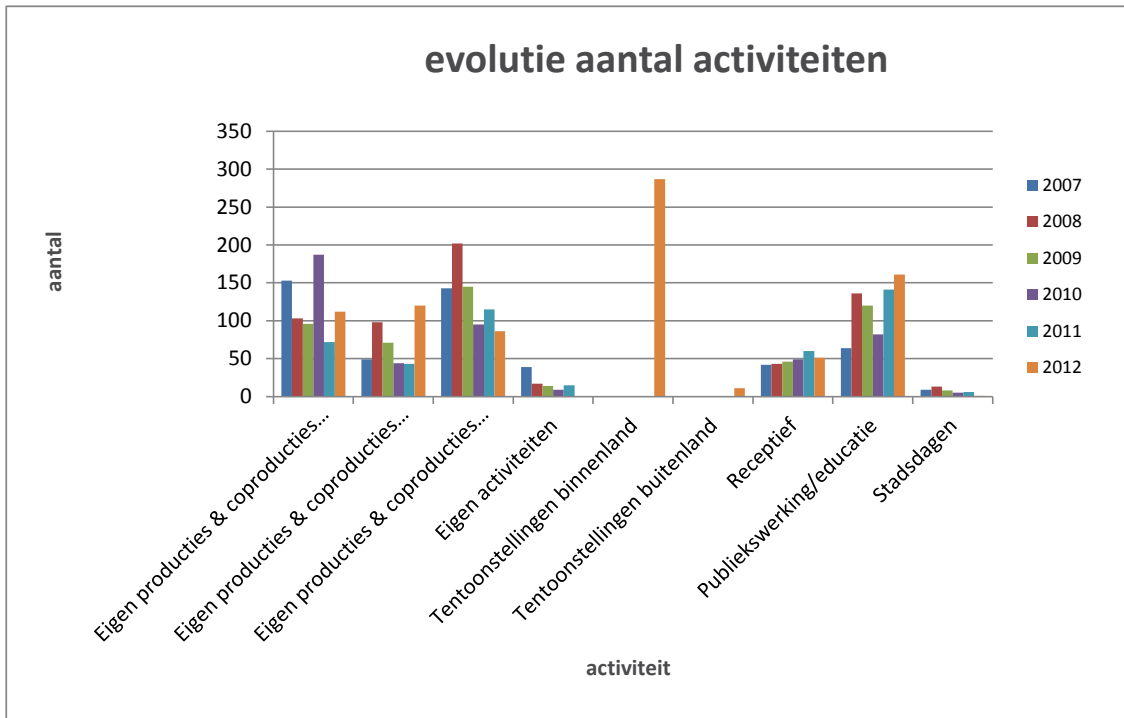
Kerncijfers: activiteiten

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Eigen producties & coproducties Bourla/stad	153	103	96	187	72	112
Nieuwe creaties	113	84	55	156	53	96
Hernemingen	40	19	41	31	19	16
Eigen producties & coproducties binnenland	49	98	71	44	43	120
Nieuwe creaties	17	51	48	39	32	65
Hernemingen	32	47	23	5	11	55
Eigen producties & coproducties buitenland	143	202	145	95	115	86
Nieuwe creaties	76	58	76	52	82	43
Hernemingen	67	144	69	43	33	43
Eigen activiteiten	39	17	14	9	15	0
Tentoonstellingen binnenland						287
Tentoonstellingen buitenland						11
Receptief	42	43	46	49	60	51
Publiekswerking/educatie	64	136	120	82	141	161
Stadsdagen	9	13	8	5	6	1
TOTAAL	499	612	500	471	452	829

Kerncijfers: publiekscijfers

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Eigen producties & coproducties Bourla/stad	26.125	28.914	46.100	45.071	26.080	36.883
Nieuwe creaties	17.009	25.735	37.243	36.265	20.632	30.499
Hernemingen	9.116	3.179	8.857	8.806	5.448	6.384
Eigen producties & coproducties binnenland	17.161	24.625	29.081	10.903	8.074	28.718
Nieuwe creaties	5.127	17.304	22.872	9.437	6.407	15.748
Hernemingen	12.034	7.321	6.209	1.466	1.667	12.970
Eigen producties & coproducties buitenland	46.255	75.105	48.818	52.229	51.774	36.077
Nieuwe creaties	32.593	22.167	25.016	35.392	43.884	20.549
Hernemingen	13.662	52.938	23.802	16.837	7.890	15.528
Eigen activiteiten	1.082	3.475	4.271	3.048	3.023	0
Tentoonstellingen binnenland						11.000
Tentoonstellingen buitenland						16.316
Receptief	8.360	9.155	14.151	13.451	24.931	15.652
Publiekswerking/educatie	3.005	7.561	7.561	3.637	7.523	7.577
Stadsdagen	5.457	5.092	4.157	2.555	2.828	115
TOTAAL	107.445	153.927	154.139	130.894	124.233	152.338

kerncijfers

kerncijfers

Kerncijfers: vermogen en resultaat

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
<i>Actief: totaal</i>	1.821.715	2.153.936	2.676.827	4.101.997	3.561.798	2.730.701
Actief: vaste activa	301.141	650.445	688.272	877.192	900.421	963.810
Actief: vlottende activa	1.520.574	1.503.491	1.988.555	3.224.806	2.661.377	1.766.891
<i>Passief: totaal</i>	1.821.714	2.153.936	2.676.828	4.101.997	3.561.798	2.730.701
Passief: eigen vermogen	-711.247	-361.150	-130.454	738.661	552.881	448.067
Passief: voorzieningen	263.351	234.312	770.555	921.234	749.041	427.038
Passief: schulden	2.269.610	2.280.774	2.036.727	2.442.103	2.259.876	1.855.596
<i>Resultaat</i>	-683.819	350.097	230.697	207.413	206.080	-181.295
Uitgaven	9.436.170	9.822.271	8.661.951	7.904.904	8.336.130	8.432.053
Inkomsten	8.752.351	10.172.368	8.892.648	8.112.317	8.542.210	8.250.758
Overgedragen resultaat	-736.036	-385.939	-155.242	52.171	258.251	76.955

Kerncijfers: personeel per 31 december 2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Aantal voltijdse equivalenten	111,91	92,81	78,53	75,36	72,9	80,45
Verdeling man/vrouw	63/71	58/54	53/46	49/45	51/46	59/43
Verdeling voltijds/deeltijds mannen	48/15	48/10	40/13	40/9	38/13	39/12
Verdeling voltijds/deeltijds vrouwen	38/33	36/18	26/20	25/20	24/22	24/23
Gemiddelde leeftijd	41	42	43	42	41	44

(Cijfers op 31/12.)

ARTISTIEKE WERKING

Voor een overzicht van de artistieke werking zie p. 4 voorwoord.

eigen producties
| nieuwe creaties

MIDDENIN DE NACHT | ALLE TONEELHUISMAKERS

van en met
Abke Haring
Bart Meuleman
Benjamin Verdonck
Guy Cassiers
Johan Van Assche
Katelijne Damen
Mokhallad Rasem
Tom Dewispelaere
Stef Aerts
Joé Agemans
Kim Hertogs
Bart Hollanders
Han Kerckhoffs
Maarten Ketels
Maarten Mertens
Matteo Simoni
Floris Schillebeeckx
Ben Segers
Stijn Van Opstal
Geert Van Rampelberg
Thomas Verstraeten
Marie Vinck
tekst
Toon Tellegen
productie
Toneelhuis

Toon Tellegen schreef met *Middenin de nacht* een ontroerende en grappige dierenfabel waarin ieder verhaaltje begint met de woorden “Middenin de nacht”.

Middenin de nacht is een familie-voorstelling naar de ontroerende en grappige dierenfabel van Toon Tellegen. Alle Toneelhuismakers en -spelers bundelen hun creativiteit en laten hun verbeelding los.

“Dit is een goed in elkaar gestoken en met veel plezier gebrachte feelgoodvoorstelling, die je blij en met een brede glimlach terug het duister in stuurt.” - Yves Desmet in *De Morgen*

“Middenin de nacht blijkt een fuif voor het oog en de lach, en schetst Cassiers’ club als een veelkleurige bende die het lichte en het donkere heerlijk in elkaar doen opgaan.(...) Zoveel zelfrelativering en spontane theaterpret doet de Bourla merkbaar deugd. “ - Wouter Hillaert in *De Standaard*

“Meer dan één theaterclub is al met zijn teksten aan de slag gegaan. Maar de mensen van Toneelhuis hebben het toch wel heel erg goed begrepen. Niet alleen de verhalen zijn goed gekozen, er is ook gezorgd voor coherentie en veel visueel plezier: poëzie om naar te kijken. En met zoveel verbeelding gestalte gevend aan de essentie van Tellegen dat je alleen maar kunt zwichten.” - Griet Op de Beeck in *De Morgen*

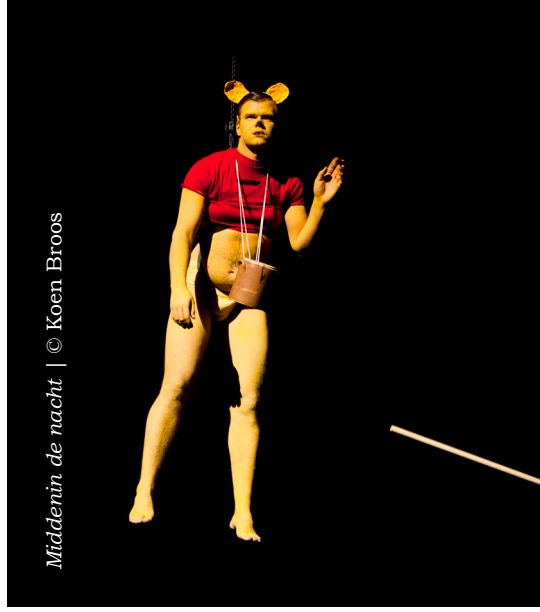
Op vraag van Kortrijk Congé, een festival van zonsondergang tot zonsopgang, lazen Toneelhuismakers en -spelers de verhalen uit de dierenfabel *Middenin de nacht* van Toon Tellegen in voor een audio-installatie. De eekhoorn, de spin, de gloeiworm en de andere dieren van Tellegen doen hun verhaal op een heerlijk rust -en luisterplekje in de Paardestallen Howest.

première 12 januari 2012, Bourlaschouwburg, Antwerpen

12 - 14.01.12 Bourla, Antwerpen
18 - 22.01.12 Bourla, Antwerpen
08 - 09.06.12 Bourla, Antwerpen
14.06.12 Kortrijk Congé

Middenin de nacht | © Koen Broos

Middenin de nacht | © Koen Broos

Middenin de nacht | © Koen Broos

Van de Velde | © Koen Broos

Van de Velde | © Koen Broos

VAN DE VELDE | OLYMPIQUE DRAMATIQUE

"J'AIMERAIS MIEUX DE BOUCHE VOUS LE DIRE (SIC)"

van en met
Ben Segers
Geert Van Rampelberg
Wouter Hendrickx
tekst
Erik Vlamincx
scenografie
Hugo Moens
kostuumontwerp
Karen De Wolf
productie
Toneelhuis

Erik Vlamincx schreef een nieuw toneelstuk over de onterecht vergeten Antwerpse schrijver Roger Van de Velde. Geert van Rampelberg, Ben Segers en Wouter Hendrickx spelen "een raak portret van een literaire outsider met een hoog rock-'n-roll gehalte." (De Standaard)

"Dit is een raak portret van een literaire outsider met een hoog rock-'n-roll gehalte." – Geert Van der Speeten in *De Standaard*, 12.03.2012

"Olympique Dramatique biedt zijn publiek een eigenzinnige karakterschets aan van een vergeten cultfiguur, onmiskenbaar ondertekend met hun eigen signatuur." – cjp.be, 13.03.2012

N.a.v. de productie komt ook een publicatie tot stand : VAN DE VELDE

Erik Vlamincx schetst een fascinerend portret van de laatste levensjaren van de schrijver Roger Van de Velde.

Bebuquin i.s.m. Toneelhuis

première 8 maart 2012, Bourlaschouwburg, Antwerpen

08 - 11.03.12 Bourla, Antwerpen

29 - 31.05.12 Bourla, Antwerpen

01 - 02.06.12 Bourla, Antwerpen

DE MAN IN DE MIST | BART MEULEMAN

regie
Bart Meuleman
tekst
Maurice Gilliams
spel
Mark Verstraete
muziek
Bertel Schollaert
Eva Vermeiren
licht
Mark Van Denesse
kostuums
Iris Van Cauwenbergh
productie
Toneelhuis

De man in de mist behoort zonder twijfel tot het mooiste dat de Antwerpse auteur Maurice Gilliams (1900-1982) ooit schreef. Het is een juweeltje. Amper een tiental pagina's lang vertelt een man – Gilliams zelf? – over de avond waarop hij een elektriciteitscentrale moet herstellen, ergens diep in de Kempen. Maar hij geraakt de weg kwijt en verdwaalt in een spookachtig bos, in een mistige nacht. Ondertussen ligt zijn moeder op sterven.

In de handen van regisseur Bart Meuleman wordt *De man in de mist* een intimistische voorstelling met bijzondere aandacht voor muziek. Saxofonisten Bertel Schollaert en Eva Vermeiren (van het saxofoonkwartet [SIC]) weven een ragfijn web van tonen en klanken. Zij zijn het die voor de mist zorgen waarin de gekwelde verteller zijn verhaal doet.

“Een kraakheldere voorstelling. Theater op de millimeter, zoekend naar perfectie. ****” – Wouter Hillaert in *De Standaard*

“Verstraetes monotone maar doorleefde tekstzeggings, zijn subtiele bewegingen met de handen en de ogen, de sublieme lichtregie en de muziek maakt dit tot een korte maar intrigerende toneelervaring. (...) Een indrukwekkende enscenering. Het is haast een hypnotiserende ervaring. Louterend en betoverend!”
– Els Van Steenberghe in *Knack*

N.a.v. de productie komt er ook een publicatie tot stand : DE MAN IN DE MIST

Een man, onderweg naar een herstelling in een electriciteitscentrale, verdwaalt in een spookachtig landschap. Tegelijkertijd ligt zijn moeder op sterven.

Bebuquin i.s.m. Toneelhuis

première 29 maart 2012, Bourlaschouwburg, Antwerpen

29 - 31.03.12 Bourla, Antwerpen
21 - 22.09.12 Bourla, Antwerpen

DISISIT | © Koen Broos

INTERMEZZO : TONEELHUIS EN HET THEATERFESTIVAL

Onvoltooid verleden - geselecteerd door het Vlaams Theaterfestival – speelt op 23 augustus 2012 in deSingel en is daarmee de festivalopener. De jury was onder de indruk van het volledige Toneelhuis theaterseizoen.

Het Nederlands Theaterfestival selecteerde twee voorstellingen van Toneelhuis, *Bloed & rozen* en *DISISIT*.

Op 30 en 31 augustus speelt *DISISIT* in Theater Bellevue in Amsterdam.

Bloed & rozen kan helaas niet hernomen worden tijdens het festival wegens de drukke agenda's van de cast.

Wel is *Onvoltooid verleden* te zien in Amsterdam op 8 september in de Stadsschouwburg.

Onvoltooid verleden | © Koen Broos

2012 was een “uitstinkend, wervelend theaterjaar van braakballen en strontleven op de planken”, dixit Els Van Steenberghe in *Knack*. Maar liefst twee Toneelhuisproducties staan in haar favoriete top-10 vermeld. *Onvoltooid verleden* van Tom Dewispelaere en Jan Declair voert het lijstje aan en omschrijft Van Steenberghe als “het meesterwerk van 2012”. *Terminator Trilogie* van FC Bergman haalt de zesde plaats.

Lisbeth Gruwez van Voetvolk en bewegings-consulent voor *Half elf zomeravond* kaapt de tweede prijs weg met haar voorstelling *It's going to get worse and worse and worse my friend*.

Bloed & rozen | © Koen Broos

ONVOLTOOID VERLEDEN | OLYMPIQUE DRAMATIQUE

tekst
Hugo Claus
bewerking
Tom Dewispelaere
Jan Bijvoet
Jan Declair
Ellen Stynen
dramaturgie
Ellen Stynen
spel
Jan Declair
Tom Dewispelaere
coach
Jan Bijvoet
beeld
Tom Liekens
lichtontwerp
Mark Van Denesse
kostuums
Katelijne Damen
productie
Toneelhuis

Onvoltooid verleden is gebaseerd op de laatste roman van Hugo Claus. Het resultaat is essentieel vertel- en luistertheater door de twee Vlaamse topacteurs Jan Declair en Tom Dewispelaere. Het stuk is een vervolg op Claus' beroemde boek *De Geruchten*. Guy Cassiers maakte hier in 2007 een succesvolle toneelbewerking van met Olympique Dramatique.

Noël Catrysse, die na een val tijdens zijn jeugd nooit meer de oude geworden is, wordt op eigen verzoek ondervraagd door ex-commissaris Blaute. Zittend voor een metershoge kastenwand vol met uitpuilende gerechtsdossiers maken de acteurs er een whodunit van, waar de dader er al zit. Alleen, wie is hij nu precies? Onder kaal licht ontpopt zich een psychologische thriller.

“Puur acteurstheater, zoals je het nog zelden ziet. ****” – Yves Desmet in *De Morgen*

“Dit. Moet. Je. Zien. *Onvoltooid verleden* (****) is perfect spelerstoneel dat lumineus eindigt.” – Els Van Steenberghe in *Knack*

“Essentieel vertel- en luister-theater met twee topacteurs, zonder multimediaal gegoochel. ***” – Roeland de Trazignies op *Cobra.be*

Uit het juryverslag van het Vlaams Theaterfestival 2012:

“Zo typeert de voorstelling het proces van zovele publieke ‘monsters’ vandaag: zij zweten in hun eentje de trauma’s van een hele samenleving uit. De jury had uit het voorbije Toneelhuis-seizoen zowat elke creatie kunnen kiezen, maar viel voor het radicale vakmanschap waarmee *Onvoltooid verleden* aantoont hoe snel we geneigd zijn een gebroken mens te geloven.”

première 19 april 2012, Bourlaschouwburg, Antwerpen

19 - 21.04.12	Bourla, Antwerpen
24.04.12	CC Brugge
26 - 29.04.12	Bourla, Antwerpen
02.05.12	CC Hasselt
04 - 05.05.12	Bourla, Antwerpen
08 - 09.05.12	NTGent
12.05.12	Stadsschouwburg Amsterdam (NL)
14 - 15.05.12	30CC, Leuven

Vlaams Theaterfestival: 23.08.12, deSingel, Antwerpen

Nederlands Theaterfestival: 08.09.12, Stadsschouwburg Amsterdam (NL)

HALF ELF ZOMERAVOND | BART MEULEMAN

regie
Bart Meuleman
tekstbewerking
Bart Meuleman
tekst
Marguerite Duras
spel
Ruth Becquart
Gert Lahousse
Ariane van Vliet
Sofie Bertrand
Daniella Foros
licht- en decorontwerp
Mark Van Denesse
geluidsontwerp
Senjan Janssen
kostuumontwerp
Ilse Vandenbussche
dans
Radouan Mriziga
bewegingsconsulent
Lisbeth Gruwez
productie
Toneelhuis

Half elf zomeravond toont een vrouw in crisis. Een vrouw geconfronteerd met het einde van een liefde en een misdaad uit passie.

Regisseur Bart Meuleman bewerkt Marguerite Duras' gelijknamige roman tot een theatervoorstelling die de waanzin, de wanhoop en de roes van de drank bij deze vrouw durft laten zien.

Half elf zomeravond draait om Maria die op reis is met haar man, haar beste vriendin en haar dochttertje. Het gezelschap is onderweg van Frankrijk naar Madrid. Een gigantisch onweer dwingt hen tot een noodstop in een Spaans stadje. Daar wordt een klopjacht gehouden op een jongeman, Rodrigo Paestra, die net die dag zijn vrouw en haar minnaar heeft vermoord toen hij ze samen in bed betrapt. In de broeierige sfeer na het onweer kruist het pad van Maria dat van Rodrigo...

“Al speelt de voorstelling op veel stiltes, toch blijft de boog gespannen door de rake en eenvoudige manier waarop Ariane van Vliet de tekst brengt. Wat een plezier om haar weer op het grote toneel te zien.***” – Johan Thielemans op *Cobra.be*

“Ariane van Vliet, die net geen monoloog neerzet, sleept ons overtuigend mee in de benevelde gedachtekronkels van de vrouw.***” – Kristien Vanpoucke op *Cutting Edge*

“In *Half elf zomeravond*, naar de gelijknamige roman van Marguerite Duras, verenigt Bart Meuleman concrete zinnelijkheid en afstandelijke reflectie. (...) Ariane van Vliet heeft de moeilijke opdracht een verstikkende heiligheid – die de tragedie potsierlijk zou maken – af te wenden en ze doet dat door een vleugje zelfspot in haar delicate spel te injecteren. Uiteindelijk vertellen de knopen die zij in haar lenige lichaam legt nog het meest. En wanneer zijzelf uiteindelijk die knopen doorhakt, waardig, zijn het andermans vleugels die haar wegdragen. *Half elf zomeravond* roept niet over deze wereld maar lokt je fluisterend zijn eigen wereld in. En dat was lang, veel te lang geleden. ****” – Evelyne Coussens in *De Morgen*

N.a.v. de productie komt er ook een publicatie tot stand : HALF ELF ZOMERAVOND

Half elf zomeravond is het portret van een vrouw in crisis. Het is het portret van die crisis zelf. Hoe schrijnend dat beeld ook mag zijn, de ondergang blijft op een armlengte afstand.

Bebuquin i.s.m. Toneelhuis

**première 25 november 2012,
Bourlaschouburg, Antwerpen**

- 25 - 17.11.12 Bourla Antwerpen
- 21.11.12 Stadsschouburg
Amsterdam (NL)
- 23 - 24.12.12 NTGent
- 28.11.12 De Warande,
Turnhout
- 29.11.12 CC Brugge
- 05.12.12 30CC, Leuven
- 08.12.12 CC Strombeek
- 12.12.12 CC De Werf, Aalst
- 13 - 16.12.12 Bourla Antwerpen
- 19.12.12 CC Hasselt
- 20.12.12 CC De Spil,
Roeselare

coproducties | nieuwe creaties

FLOU | © Koen Broos

DE MISDAAD | GUY CASSIERS

DE MAN ZONDER EIGENSCHAPPEN III

regie
Guy Cassiers
tekst
Yves Petry
geïnspireerd door
Robert Musil
dramaturgie
Erwin Jans
artistiek medewerler
Luc De Wit
spel
Johan Leysen
Liesa Van der Aa
vormgeving
Guy Cassiers
Enrico Bagnoli
lichtontwerp
Enrico Bagnoli
geluidsontwerp
Diederik De Cock
i.s.m. Liesa Van der Aa
beeldmontage
Frederik Jassogne,
vzw Hangaar
kostuumontwerp
Belgat (Valentine
Kempynck)
met dank aan
Jason Saragih
productie
Toneelhuis
coproductie
Holland Festival (NL)
Les théâtres de la Ville de
Luxembourg (LU)
Maison de la Culture
d'Amiens (FR)
CDN Orléans (FR)
deSingel

De misdaad, het derde en laatste deel van de Musiltrilogie van Guy Cassiers, verweeft twee verhalen: het verhaal van de schrijver Musil en zijn geliefde Herma, en dat van de moordenaar Moosbrugger en een prostituee. Auteur van dit deel is Yves Petry, winnaar van de Libris Prijs 2011. Hij inspireerde zich op Musil maar schreef een heel nieuwe tekst.

De twee vrouwen zijn dood. Dat Moosbrugger - een personage uit Musils roman *De man zonder eigenschappen* - schuldig is aan de dood van de prostituee staat vast. Maar hoe kan Musil schuldig zijn aan de dood van Herma? Als geestverschijningen confronteren de vrouwen de mannen met hun (mis)daden. Zijn zij de stemmen in hun hoofd? Het gezond verstand? De onverschilligheid? De normaliteit? Wat bezielt de twee mannen om te doen wat ze doen? Wat vertegenwoordigen zij? Het genie? De uitzondering? De afwijking?

Johan Leysen speelt Musil en Moosbrugger. Liesa Van der Aa speelt Herma en de prostituee. De visuele technologie van Guy Cassiers maakt samen met de live muziek van deze voorstelling een fascinerend landschap van de ziel.

“Was daar natuurlijk toch even de vraag: hoe eindig je in theateraal overtuigend opzicht een *Unvollendete*, een ‘onvoltooide’? Nou, zo dus. Cassiers nodigde Yves Petry uit (Libris-winnaar 2011 met ‘De maagd Marino’), en die laatste schreef een glashelder, verrassend verhaal waarbij hij zich liet inspireren door Musils roman én biografie. (...) Johan Leysen speelt Moosbrugger/Musil op indringende wijze, duister en getormenteerd; tegenwerk krijgt hij van het vrouwelijke slachtoffer (Liesa Van der Aa, die ook musiceert), dat op afwisselend nuchtere en aangrijpende toon de man confronteert. Cassiers laat die scènes visueel schitteren en in elkaar overlopen, waarbij hij zich bedient van een nieuwe experimentele techniek. Wij zien de dader en de dood, in roze-rode, helse gloed.” – Karin Veraart in *De Volkskrant*

Face Replace/Face Morphing

Frederik Jassogne (vzw Hangaar) ontwikkelde een bijzondere visuele techniek voor Cassiers’ productie *De misdaad*. Het gezicht van acteur Johan Leysen wordt live bewerkt en ‘gemorph’t door het te ‘kruisen’ met het gezicht van actrice Liesa Van der Aa.

N.a.v. de productie komt er ook een publicatie tot stand : DE MISDAAD

Yves Petry geeft de personages uit *De man zonder eigenschappen* van Robert Musil een nieuwe stem.

Bebuquin i.s.m. Toneelhuis

**première 11 mei 2012,
Bourlaschouwburg, Antwerpen**

- 11 - 13.05.12 Bourla, Antwerpen
- 15 - 16.05.12 Bourla, Antwerpen
- 24 - 25.05.12 Kfda, Brussel
- 22.06.12 Holland Festival, Amsterdam
- 11 - 12.10.12 Bourla, Antwerpen
- 16.10.12 Stadsschouwburg, Groningen
- 19.10.12 Chassé Theater, Breda (NL)
- 23.10.12 CC Brugge
- 27.10.12 CC Hasselt
- 30 - 31.10.12 Vooruit, Gent
- 02.11.12 Vooruit, Gent
- 09.11.12 30CC, Leuven
- 13.11.12 Parktheater, Eindhoven (NL)
- 28.11.12 Rotterdamse Schouwburg (NL)
- 07.12.12 CC Kortrijk
- 11.12.12 Stadsschouwburg, Utrecht (NL)

De misdaad | © Koen Broos

Groot patriottisch debat

IS 'T STAD VAN IEDEREEN?

Bijna 14 oktober en u hebt nog niet beslist op wie u gaat stemmen? Geen probleem.
Guy Cassiers ontvangt de kopstukken van de verschillende Antwerpse partijen, zij tonen het achterste van hun tong.
Harde feiten en haalbare oplossingen op de planken van de Bourla!

MET
GRAAF LEINSDORF
(CD&V)

DIOTIMA TUTSI
(SP.A)

PAUL VON ARNHEIM
(NVA)

GASTSPREKER
ROBERT MUSIL
(WEENSE PARTIJ
ZONDER
EIGENSCHAPPEN)

ONDER LEIDING VAN
GUY CASSIERS

GRAAF TUTSI
(OPEN VLD)

GRAAF VON
SCHATTENWALT
(VB)

GENERAAL STUMM
VON BORDWEHR
(PVDA)

13 oktober Bourlaschouwburg 14u

www.kopstukkendebat.be

03 224 88 44

MUSILMARATHON | GUY CASSIERS

DE MAN ZONDER EIGENSCHAPPEN I, II & III

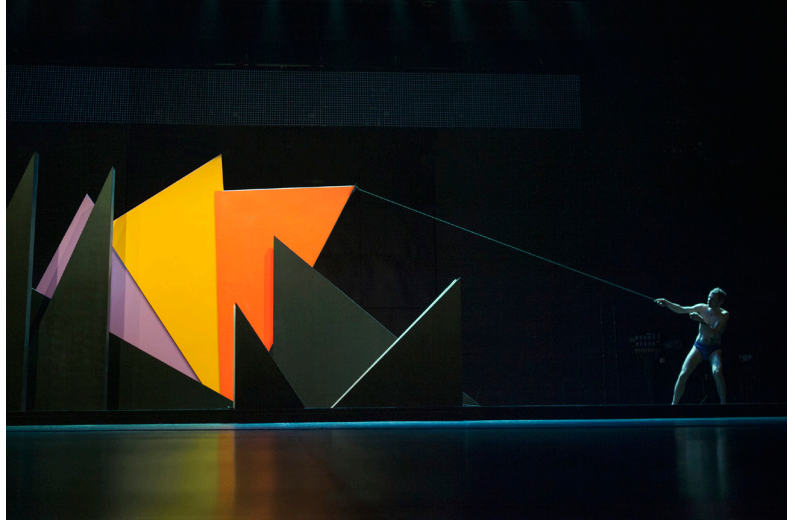
regie	Guy Cassiers
Guy Cassiers	Enrico Bagnoli
bewerking	lichtontwerp
Guy Cassiers	Enrico Bagnoli
Yves Petry	geluidsontwerp
Filip Vanluchene	Diederik De Cock
Erwin Jans	i.s.m. Liesa Van der
tekst	Aa
Robert Musil	beeldmontage
dramaturgie	Frederik Jassogne,
Erwin Jans	vzw Hangaar
artistiek medewerker	kostuumontwerp
Luc De Wit	Belgat (Valentine
spel	Kempynck met
Tom Dewispelaere	Johanna Trudzinski)
Johan Van Assche	productie
Marc Van Eeghem	Toneelhuis
Katelijne Damen	coproductie
Gilda De Bal	Holland Festival (NL)
Vic De Wachter	Les théâtres de la
Johan Leysen	Ville de Luxembourg
Liesa Van der Aa	(LU)Maison de la
Wim van der Grijn	Culture d'Amiens
Dries Vanhegen	(FR)
Dirk Buyse	CDN Orléans (FR)
muziekbewerking	deSingel
Johan Bossers	
live piano	
Johan Bossers	
vormgeving	

Met *De man zonder eigenschappen* van Robert Musil brengt Guy Cassiers een van de grote romans van de 20e eeuw op scène. De roman is een ironische en groteske schildering van een maatschappij – het grote Oostenrijks-Hongaarse Rijk – die danst op een vulkaan, maar zich niet bewust is van de nakende uitbarsting. Musil toont er zich als een ingenieur van de menselijke ziel en tegelijk als subtiele ambachtsman die het raderwerk van het politieke en sociale leven voor ons blootlegt. De man zonder eigenschappen in de versie van Cassiers bestaat uit drie delen die het prisma van een maatschappij in ontbinding tonen: *De parallelactie* (deel I), *Het mystieke huwelijk* (deel II) en *De misdaad* (deel III). De drie delen zijn voor een laatste keer in een marathonzitting op één dag te zien in Antwerpen.

“Het is een oefening in lengte en traagheid die meer zegt over onze samenleving en onze existentie dan vele kranten en nieuwsuitzendingen samen. Daarom is het eigenlijk behoorlijke tijdswinst om hem te gaan bekijken.”
– Yves Desmet in *De Morgen*

première 26 mei 2012, Bourschouwburg, Antwerpen

26.05.12	Kfda, Brussel
16.06.12	Bourla, Antwerpen
23 - 24.06.12	Holland Festival, Amsterdam (NL)
31.10.12	Bourla, Antwerpen
01.12.12	Maison de la Culture d'Amiens (FR)
15.12.12	Les Théâtres de la Ville de Luxembourg

SONG#2 | ABKE HARING & BENJAMIN VERDONCK

tekst
Abke Haring
van en met
Abke Haring
Benjamin Verdonck
geluidsontwerp
Senjan Janssen
lichtontwerp
Stefan Alleweireldt
productie
Toneelhuis
coproductie
KVS

Abke Haring en Benjamin Verdonck, twee eigenzinnige makers binnen Toneelhuis creëren samen *SONG#2*.

Abke Haring en Benjamin Verdonck maken van hun eerste samenwerking een zwanenzang *SONG#2* is science fiction poetry over bestemming, samenloop en staal gereedschap en inzicht
het bos en het kind
waarvan geen spaander heel blijft
/
een herinnering

Twee mensen. Ze nemen afscheid. Van elkaar. Van het lichaam. Van zichzelf. Ze zijn er blij om. *Next level*.

“*SONG#2* is een pareltje van belevingstheater, van ritueel ervaringstheater. Om te koesteren. ****”
– Tuur Devens in *Theaterkrant.nl*

**première 29 november 2012,
Bourlaschouwburg, Antwerpen**

29 - 30.11.12 Bourla, Antwerpen
01 - 02.12.12 Bourla, Antwerpen
05 - 08.12.12 Bourla, Antwerpen
11 - 12.12.12 KVS, Brussel

SONG#2 gaat verder op tournee in 2013.

NIETS IS ONMOGELIJK | OLYMPIQUE DRAMATIQUE & LAZARUS

spel
Ruth Beeckmans
Goele Derick
Pieter Genard
Günther Lesage
Ryszard Turbiasz
Joris Van den Brande
Stijn Van Opstal
Geert Van Rampelberg
kostuumontwerp
Karen De Wolf
lichtontwerp
Mark Van Denesse
productie
LAZARUS
Toneelhuis

LAZARUS en Olympique Dramatique maken van *De zelfmoordenaar* van Erdman een eigen bewerking onder het dak van het Toneelhuis. *Niets Is Onmogelijk* is hun eerste samenwerking op de planken.

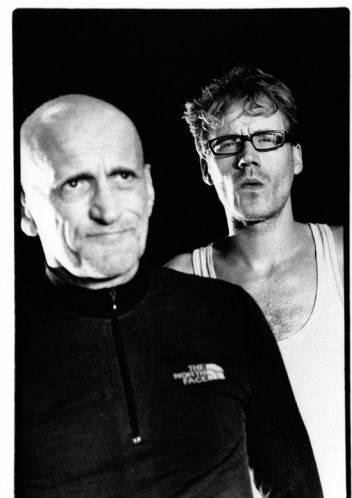
Een coproductie van Toneelhuis en Lazarus. De voorstelling toert verder in 2013.

“Een hilarisch zwarte komedie, met een cast die bijna zonder uitzondering volle gas geeft. Lang geleden dat we zo vaak de slappe lach kregen in het theater. Dit is er eentje om niet te missen.” – Yves Desmet in *De Morgen*

“Een heerlijk maffe voorstelling, waar de zaal moeiteloos plat voor gaat. (...) Zot is nog niet zot genoeg voor de leden van dit supercollectief, die met onwaarschijnlijk plezier in deze stijloefening duiken.” – Geert Van der Speeten in *De Standaard*

**première 25 oktober 2012,
Bourlaschouwburg, Antwerpen**

25 - 27.10.12 Bourla, Antwerpen
02 - 04.11.12 Bourla, Antwerpen
08.11.12 Stadsschouwburg Amsterdam (NL)
09.11.12 CC Muze, Heusden-Zolder
10.11.12 CC Mechelen
14 - 15.11.12 Campo, Gent
16.11.12 CC Zwaneberg
17.11.12 CC Diest
21.11.12 De Warande
22.11.12 CC De Branding
23.11.12 C-mine, Genk
27.11.12 CC Sint-Niklaas
29.11.12 CC De Herbakker
30.11..12 CC Adelberg
01.12.12 CC 't Gasthuis
06.12.12 CC De Kimpel, Bree
07.12.12 CC Ter Vesten
08.12.12 CC Gildhof, Tielt
13.12.12 CC Casino, Koksijde
15.12.12 CC De Schakel
19.12.12 CC Luchtbal
20.12.12 CC 't Schaliken
21.12.12 CC Lokeren
22.12.12 CC De Werf, Aalst

Niets Is Onmogelijk | © Frieke Janssens

FLOU | ABKE HARING

tekst
Abke Haring
spel
Abke Haring
Han Kerckhoffs
geluidsontwerp
Senjan Jansen
lichtontwerp
Mark Van Denesse
scenografie
Jean Bernard Koeman
visuals
Jean Bernard Koeman
feedback
Peter Seynaeve
productie
Toneelhuis
coproductie
deSingel Internationale
Kunstcampus
met de steun van het
Vlaams Fonds voor de
Letteren

In *FLOU* zoomt Abke Haring in op twee personages, een vrouw en een man. Twee mensen die een onverteerd stuk verleden delen. Een dialoog. Een duet. Een duel.

“Terwijl je in ander theater over de liefde meestal de hoofden tegen elkaar ziet knallen, opent zich hier het schedeldak. Binnenin lilt nog het verlangen naar passie en erotiek. Aan de buitenkant is die liefde een lekkende ijsklomp geworden. Zo kraakhelder was Abke Haring nooit eerder.”**** – Wouter Hillaert in *De Standaard*

De voorstelling ging in première op 15 december 2011 in deSingel in Antwerpen.

22 - 23.03.12	Kaaithheater, Brussel
14.04.12	De NWE Vorst, Tilburg (NL)
18.04.12	Chassé Theater, Breda (NL)
24 - 25.04.12	STUK, Leuven
27 - 28.04.12	Frascati, Amsterdam (NL)
03.05.12	Toneelschuur, Haarlem (NL)
09.05.12	CC Maasmechelen
11 - 12.05.12	NTGent
18 - 19.09.12	Bourla, Antwerpen

LET ME COUNT THE TIMES **| BENJAMIN VERDONCK**

Een 45 minuten durende 'feel good' voorstelling van Benjamin Verdonck met Han Stubbe, een tekst uit Martin Amis' *Heavy Water* over de erotische ervaringen van een man met obsessieve drang naar regelmaat en stabiliteit in zijn seksuele daden.

Een coproductie van Toneelhuis en KVS.

14.09.12 Scheldapen, Antwerpen

TONEELHUIS@THEMOVIES

Toneelhuis, Cinema Zuid en deBuren slaan de handen in elkaar voor een nieuwe reeks van boeiende gesprekken met topacteurs en makers van Toneelhuis over de spannende relatie tussen toneel en film, de wetten van het vak en de omslag van het live performen naar het grote doek.

Een coproductie van Toneelhuis, Cinema Zuid en deBuren.

11.10.12 Cinema Zuid
Geert Van Rampelberg, *After the wedding (Efter Bryllupet)* van Susanne Bier

19.11.12 Cinema Zuid
Bart Meuleman, *Touch of Evil* van Orson Welles

04.12.12 Cinema Zuid
Abke Haring, *Hard Candy* van David Slade

3DEPARTIJ

3dePartij ondersteunt projecten uit de vredesbeweging in het Midden-Oosten, en nodigt met de regelmaat van de klok vertegenwoordigers van de Israëliische en Palestijnse vredesbewegingen uit om hun initiatieven en hun kijk op de zaak toe te lichten. De publieke gesprekken maken het conflict, dat tot een van de meest hardnekkige en meest uitzichtloze ter wereld behoort, op een menselijke manier toegankelijk.

26.01.12 Bourla, Antwerpen

15.03.12 Bourla, Antwerpen

10.05.12 Bourla, Antwerpen

LINKSRECHTS DEBAT

De LinksRechts debatten over de maakbaarheid van de samenleving zijn een organisatie van deBuren – Toneelhuis – DeWereldMorgen.be

23.01.12 Bourla, Antwerpen

**SOMETIMES I SITS AND THINKS AND
SOMETIMES I JUST SITS**
|BENJAMIN VERDONCK

De stad als speelterrein

“Benjamin Verdonck is acteur, schrijver, beeldend kunstenaar en theatermaker. In 2005 werd hij genomineerd voor de Vlaamse Cultuurprijs voor Podiumkunsten maar de laatste tijd is hij niet echt bezig met theater. Hij wil vooral op straat mensen verrassen met zijn kunst, de stad is zijn speelterrein. In de Benedengalerie in de Hazelaarstraat loopt tot 30 januari een focus op Benjamin Verdonck met als titel ‘Sometimes I sits and thinks and sometimes I just sits’. Hij toont er een verzameling van dingen die hij al wandelend vergaarde door naar het trottoir te kijken.” *De zondag*

Een coproductie van Toneelhuis en KVS.

01 - 31.01.12 Ck*, Kortrijk

LODZ|BOAT|BOOT
|BENJAMIN VERDONCK

Toneelhuismaker Benjamin Verdonck bouwt een boot bovenop een hoog gebouw in de stad Szczecin in Polen.

Locatieproject van 27 juni tem 7 juli 2012 in Szczecin (Polen) in het kader van het festival Bonds of Culture in organisatie van Kana Theatrical Centre.

Een coproductie van Toneelhuis en KVS.

**KALENDER | MIND THE SYSTEM
FIND THE GAP**
|BENJAMIN VERDONCK

Op 2 juni 2012 opende de tentoonstelling *Mind the System, Find the Gap* in Z33, huis voor actuele kunst te Hasselt. Benjamin Verdonck is met werk uit *KALENDER* (2009) een van de deelnemende kunstenaars.

Productie Z33, coproductie Toneelhuis en KVS.

VOGELENPARK 17BIS & ABC | TRACK
|BENJAMIN VERDONCK

In het kader van *TRACK* zet Verdonck zijn onderzoek naar de kracht en functie van theatraliteit in de openbare ruimte verder. Hij strijkt onder meer neer in het Vogelenzangpark. In een grote, dichtgebladerde boom realiseert Verdonck een getrouwe replica van een van de bungalows uit het park, een typisch stukje architectuur uit de jaren vijftig. De replica is te klein om te worden betreden als boomhuis, maar doet de kijker verlangen naar een plaats om zich terug te trekken, zich even vrij te voelen en na te denken. Niet ver van het Vogelenzangpark, in de Maria Gorettikerkerk, is de tweede bijdrage van Benjamin Verdonck te zien. Verdonck ontwikkelde al eerder een eigen alfabet – hij koppelt de letters aan merknamen uit de supermarkt: de ‘a’ wordt bij hem een brik Alpro en de ‘b’ de verpakking van Bifi-worstjes. Samen met de kinderen van de hogere graad van de Mozaïekschool brainstormde hij over welke letters zij associëren met welke merken.

Productie TRACK, coproductie Toneelhuis en KVS.

ROND DE PUT
|BENJAMIN VERDONCK

Benjamin Verdonck nam op zaterdag 13 en zondag 14 oktober 2012 samen met Vaast Colson deel aan het project *Rond de put*. Een aantal kunstenaars uit het Antwerpse werden uitgenodigd om zich te laten “inspireren of irriteren” door de Ekerse putten, bekend als ideale duikplek, maar eveneens als bizarre kunstmatig-natuurlijke restruimte, bovenop een verdwenen polderdorp, en in het midden van de Antwerpse haven.

Een coproductie van Toneelhuis en KVS.

13 - 14.10.12 Ekeren

Terminator Trilogie | © Sofie Silbermann

Toneelhuis coproduceert | nieuwe creatie

TERMINATOR TRILOGIE

|FC BERGMAN

Terminator Trilogie is een woordeloze monoloog, een stil spektakel in open lucht, bij het ochtendgloren van de 21ste eeuw. Een eeuw waar de keuzemogelijkheden voor een gelukkig leven voor het grijpen liggen...

Een coproductie van Monty, Theater op de markt Hasselt, Takt Dommelhof, Over het Ij-Festival Amsterdam (NL), Cultura Nova, Huis van Bourgondië (NL), Detheatermaker, Toneelhuis.

“De leegte van zandbank de Noordvaarder op Terschelling is onmetelijk. Het valt op als daar opeens een billboard staat met daarop een jonge Arnold Schwarzenegger, die de wereld zijn spierballen toont. Het bord is er neergezet door de Vlaamse theatergroep FC Bergman, die hier hun *Terminator Trilogie* speelt. Van alle Oerolvoorstellingen dit jaar moet dit wel de meest beeldende zijn. Dat is de specialiteit van de groep, die al eerder met veel visueel vertoon de Nederlandse theaterfestivals bespeelde. Ook nu is het hen te doen om met veel precisie omkaderde plaatjes, niet om een coherent verhaal. Er is geen tekst. Zelfs de te verwachten verwijzingen naar de Terminator-films zijn schaars. Wat is er wel? Een kleine honderd figuranten in galakleding, die langzaam in de verte van de Noordvaarder verdwijnen. Daaruit blijft één jonge man achter en die moet zien te overleven in het grote zanderige niets. Hij strompelt, valt, rochelt, pist, vermoordt een kind en verhangt zich. Stef Aerts is de knappe acteur die deze eenzame Adam speelt. Te midden van al het visuele geweld weet hij te ontroeren met zijn onophoudelijke geploeter. Uiteindelijk hangt hij levenloos aan een touw achter een lijkauto, die hem over het strand wegsleept. In de sneeuw. Je moet het zien om het te geloven. Dat kan ook volgende maand nog op het Over het IJ Festival in Amsterdam.” – Vincent Kouters in *De Volkskrant*

première 9 mei 2012, locatie in Haven van Antwerpen

09 - 12.05.12 Locatie in Haven van Antwerpen
16 - 19.05.12 Locatie in Haven van Antwerpen
31 - 02.06.12 De Warande, Turnhout
07 - 09.06.12 C-mine, Genk
20 - 23.06.12 Oerol Festival (NL)
05 - 08.07.12 Over het IJ Festival, Amsterdam
11 - 14.07.12 Over het IJ Festival, Amsterdam
30 - 31.08.12 Cultura nova, Heerlen (NL)
01.09.12 Cultura nova, Heerlen (NL)
19 - 22.09.12 Kaaithheater, Brussel

CALIGULA

|MOKHALLAD RASEM

In 2005 enceneerde Mokhallad Rasem Albert Camus' *Caligula* als afstudeerproject in Bagdad. Het was de eerste encenering van Camus' stuk in Irak sinds meer dan 35 jaar. Onder de dictatuur van Saddam Hoessein was het immers verboden. Zeven jaar later gaat Mokhallad Rasem opnieuw met ditzelfde materiaal aan het werk in Antwerpen, zijn nieuwe thuishaven.

01 - 02.02.12 Bourla, Antwerpen

REPLICA

|BENJAMIN VERDONCK

Componist en theatermaker Paul Koek laat zich inspireren door twee makers die hij bewondert: Benjamin Verdonck en Dick Raaijmakers. Koek maakt op basis van de ingrediënten van *DISISIT* en *Intona* (een muziektheatraal werk dat hij in 1991 creëerde met Dick Raaijmakers) een nieuw werk waarin alle betrokken makers samen aan de slag gaan. Eenmalig, uniek, en speciaal gemaakt op de Willem Burger Hal van de Doelen in Rotterdam.

Een coproductie van Toneelhuis en KVS in opdracht van De Doelen Rotterdam

26.10.12 De Doelen, Rotterdam (NL)

Terminator Trilogie | © Celine Van der Poel

DER RING DES NIBELUNGEN | GUY CASSIERS

In de periode 2010-2013 regisseert Guy Cassiers de operacyclus *Der Ring des Nibelungen* van Richard Wagner. De muzikale leiding is in handen van de wereldbepaalde dirigent Daniel Barenboim.

Toneelhuis maakt dit werk toegankelijk voor het eigen publiek door livestreaming van de opera-uitvoeringen in de Bourla op te zetten.

Productie Teatro alla Scala (Milaan), Staatsoper unter den Linden (Berlijn), samenwerking Toneelhuis.

Das Rheingold

23.03.12 | 04.04.12 | 13.04.12 |
Staatsoper unter den Linden, Berlijn (DE)

Die Walküre

04.10.12 | 07.10.12 | 14.10.12 |
Staatsoper unter den Linden, Berlijn (DE)

Siegfried

03.10.12 | 06.10.12 | 10.10.12 |
18.10.12 | Staatsoper unter den
Linden, Berlijn (DE)

23.10.12 | 27.10.12 | 31.10.12 |
04.11.12 | Teatro alla Scala, Milaan
(IT)

23.10.12 Live streaming in Bourla,
Antwerpen

LEONARD NOLENS 65

Op woensdag 25 april trommelden Behoud de Begeerte en Toneelhuis een twintigtal met Nolens bevriende of verwante schrijvers op om speciaal voor de gelegenheid geschreven verjaardagsgedichten voor te lezen.

Een coproductie van Toneelhuis en Behoud de Begeerte.

26.04.12

Bourla, Antwerpen

PLEINVREES

|LOTTE VAN DEN BERG

Ex-Toneelhuismaker Lotte van den Berg wil in *Pleinvrees* welbewust reageren op de afbraak van het sociale stelsel en gemeenschappelijke structuren in onze maatschappij. Deze nieuwe productie wordt gespeeld in open lucht, op een groot plein, in het midden van de stad en lijkt in niets op de voorstellingen die u tot nu toe zag. Er is geen decor, geen lichtontwerp, geen geluidsversterking, geen tribune. *Pleinvrees* is een gebeurtenis, een bijzondere ontmoeting tussen mensen. Toeschouwers volgen via hun telefoon en van op afstand een man die in zichzelf lijkt te praten, tot ze direct door hem worden aangesproken en hij hen betrekt in zijn eenzame protest, zijn oproep aan de samenleving.

Een productie van OMSK, coproductie o.m. Toneelhuis.

09 - 11.10.12

Antwerpen

KAMER EN DE MAN

|THEATER ONDERHETVEL

Kamer en de Man, een tekst van Eric De Volder, bestaat uit twee monologen, voor een man en voor een vrouw. Het vertelt een verhaal over de mogelijkheid van een liefde/ontmoeting, die diep verborgen kunnen liggen in de details van het dagelijkse leven.

Een productie van Theater Onderhetvel. Getoond in het kader van Turks kunstfestival 0090.

12.12.12

Bourla, Antwerpen

Bloed & rozen. Het lied van Jeanne en Gilles | © Koen Broos

coproducties | hernemingen

SWCHWRM

| GUY CASSIERS

SWCHWRM is het verhaal van een jongen die schrijver wil worden. Het stuk is gebaseerd op het boek *Mijn avonturen* door V. Swchwrn van de jeugdauteur Toon Tellegen. In regie van Cassiers wordt het een verhaal van 'the artist as a young kid' die de wereld met verwondering en verbeelding tegemoet treedt.

Guy Cassiers brengt jonge acteurs van verschillende culturele achtergronden samen. Turks en Marokkaans is hun thuistaal of hun tweede taal. Over de verschillen heen gaat Cassiers op zoek naar een gemeenschappelijke verbeelding. Zo is *SWCHWRM* een ode aan het schrijven en de verbeelding, maar ook aan de rijkdom en de muziek van de talen. De voorstelling wordt steeds tweetalig gespeeld: in het Nederlands en in een tweede taal. Een voorstelling vol licht, lucht en humor!

"Een heerlijk naïeve, gelaagde en mooie voorstelling. (...) Wanneer u op zoek bent naar een mooie familie-uitstap mag dit met stip genoteerd worden." Yves Desmet in *De Morgen*

Actieve partners in dit project zijn Festival 0090 en Sering vzw.

21.01.12 De Krakeling, Amsterdam (NL)
 24.01.12 CC 't Getouw, Mol
 25.01.12 Chassé Theater, Breda (NL)
 26.01.12 Stadsschouwburg Utrecht (NL)
 28.01.12 CC Mechelen
 09 - 10.02.12 CC Brugge
 12.10.12 De Warande, Turnhout
 18.02.12 NTGent
 23 - 24.02.12 Theater aan het Spui, Den Haag
 11 - 12.12.12 KVS, Brussel

BLOED & ROZEN. HET LIED VAN JEANNE EN GILLES

| GUY CASSIERS

Guy Cassiers en Tom Lanoye concentreren zich op de macht van het instituut Kerk. Brandend actueel. Tom Lanoye schrijft de tekst op vraag van regisseur Guy Cassiers, speciaal voor het Festival van Avignon. Het stuk wordt er na de première in Antwerpen opgevoerd in de Cour d'Honneur du Palais des Papes.

De voorstelling werd geselecteerd voor het Vlaams Theaterfestival 2012 en speelde onder meer in Luxemburg en Parijs.

16.01.12 Stadsschouwburg Utrecht (NL)
 25 - 26.01.12 Les Théâtres de la Ville de Luxembourg (LU)
 31.01.12 CC Hasselt
 03.02.12 30CC, Leuven
 08 - 12.02.12 Odéon, Paris (FR)
 17 - 18.02.12 Stadsschouwburg Amsterdam (NL)
 21.02.12 Rotterdamse schouwburg (NL)
 28.02.12 CC Kortrijk
 02 - 04.03.12 Kaaithheater, Brussel
 06.03.12 Parktheater, Eindhoven (NL)
 09.03.12 CC Brugge
 14 - 17.03.12 Bourla, Antwerpen

Bloed & rozen | © Koen Broos

BEZONKEN ROOD

| GUY CASSIERS

Een van de meest aangrijpende rouwzangen uit de Nederlandse literatuur, van auteur Jeroen Brouwers, geënceneerd door Guy Cassiers en op scène tot leven gebracht door een fenomenale Dirk Roofthoof.

Rouge décanté en *Sunken Red* reisden naar Frankrijk en Tsjechië.

Pilsen International Theatre Festival koos *Sunken Red* (de Engelstalige versie van *Bezongen rood*) uit in hun selectie van uitzonderlijke en opmerkelijke buitenlandse voorstellingen.

12.06.12 Festival Printemps des Comédiens,
Montpellier (FR)
14.09.12 International Theatre Festival
Pilsen (CZ)

DUISTER HART

| GUY CASSIERS

Duister hart, gebaseerd op *Heart of Darkness* van Joseph Conrad, vertelt het verhaal van Marlow die als stoombootkapitein, in dienst van een Brusselse handelonderneming, diep in het binnenland van Congo op zoek gaat naar de handelsagent Kurtz. Josse De Pauw speelt Marlow, maar tegelijk ook alle andere personages.

***Duister hart* reisde naar Vlaanderen,
Nederland en Spanje.**

19 - 21.04.12 Kaaitheater, Brussel
01.05.12 Stadsschouwburg Groningen (NL)
05.05.12 Koninklijke Schouwburg Den Haag
10 - 12.05.12 Vooruit, Gent
15.05.12 CC Haselt
06.10.12 Temporada Alta, Girona (ES)
12.10.12 CC Zwaneberg

BIJ HET KANAAL NAAR LINKS

| ALEX VAN WARMERDAM
& OLYMPIQUE DRAMATIQUE

Twee families leven op voet van oorlog. Als op een dag de zoon van de ene familie – tegen de zin van zijn vader – toenadering zoekt tot de andere familie, is dat het begin van een noodlottige ontwikkeling.

De voorstelling werd hernomen in het kader van het festival 'Nooit gezien'.

“Dit behoort tot het beste wat de afgelopen veertig jaar Nederlands theater heeft opgeleverd.”
– Loek Zonneveld in *de Groene Amsterdammer*

26 - 26.09.12 Bourla, Antwerpen

DISISIT

|BENJAMIN VERDONCK

“DISISIT is een hoekig springend reisje door de logica van het gevoel. Een blinde sporentocht op snelheid. Een associatief klankgedicht zonder handleiding. Een chaotisch avontuur vol risico. Een ervaring die niet per se hoeft begrepen te worden. Een van begin tot eind fascinerende toneelvoorstelling die niet dramaturgisch verantwoord werd opgebouwd, maar spelenderwijs werd uitgevonden. Een teveel om op te noemen. Een aanrader.” – Stijn Dierckx in *De Morgen*

Een coproductie van Toneelhuis en KVS.

De voorstelling werd geselecteerd voor het Nederlands Theaterfestival 2012.

16 - 17.01.12 STUK, Leuven
28.01.12 Verkadefabriek, Den Bosch (NL)
09.02.12 CC De Kern, Wilrijk
10.02.12 Plaza Futura, Eindhoven (NL)
11.02.12 CC Luchtbal
16 - 17.02.12 Campo, Gent
18.02.12 Malpertuis, Tielt
22.02.12 Rotterdamse schouwburg (NL)
24.02.12 coStA, Antwerpen
02.03.12 De NWE Vorst, Tilburg (NL)
21.03.12 CC Brugge
29.03.12 ccBE, Berchem
02 - 03.05.12 De Brakke Grond, Amsterdam (NL)
30 - 31.08.12 Theaterfestival, Amsterdam (NL)
07.10.12 Bourla, Antwerpen

KALENDER | ZWART

|BENJAMIN VERDONCK

Een theatervoorstelling gebaseerd op een jaar acties in de openbare ruimte.

Een coproductie van Toneelhuis en KVS.

13 - 14.03.12 Theater Kikker, Utrecht (NL)

DRIE KLEUREN WIT

|OLYMPIQUE DRAMATIQUE

Marc, Serge en Yvan zijn onafscheidelijke vrienden, tot op het moment dat Serge een peperduur schilderij koopt. Het doek is helemaal wit, of toch bijna. Hier en daar lijkt het wit minder wit. Die drie kleuren wit zetten de drie vrienden tegen elkaar op.

De voorstelling werd hernomen in het kader van het festival 'Nooit gezien'.

“Simpel theater op zijn best.” – Wouter Hillaert in *De Morgen*, 16 mei 2003

29.09.12 Bourla, Antwerpen

INTERMEZZO

“Ik stond diep tussen de bomen, ver van de bosweggetjes vandaan, die ik had verlaten zonder mij te oriënteren, of mij er rekenschap van te geven waar ik liep, - ik was terechtgekomen bij een bosmeer. Het water daarvan was zwart, maar op het midden dreef een eiland bros geworden ijs dat bezig was weer water te worden. Van de bomen op de andere oever kon ik de onderkanten niet zien, daar had de mist zich opgestapeld tot standbeelden en grafkapellen. Alles was decor, of werd decor, - niets bewoog voor wie niet goed keek, en niets was te horen voor wie niet goed luisterde. Maar door het zogenaamd roerloze water gingen kleine rimpelingen, die ogenschijnlijk zomaar ontstonden: de bijna niet te onderkennen vochtigheid die neerdaalde raakte behalve het water ook mij aan, mijn gezicht en het haar dat mij nog rest. En wat te horen viel, was een dieptonig van heel ver komend niet-geluid of on-geluid, als veroorzaakt in ‘de tijd’, of in ‘de geschiedenis’, alsof ergens in die bestaande-onbestaande geestenwereld een octaaf werd aangeslagen.

Dit was de goede plaats om helemaal alleen, met mijn voeten weggezakt in natte rottende bladeren, de vernietiging van het lichaam van mijn moeder te gedenken.”

uit *Bezonen rood* - Jeroen Brouwers

“Naar een kust kijken die aan een varend schip voorbijlijdt is als nadenken over wat je niet begrijpt. Ze ligt daar, glimlachend, fronsend, verlokkelijk, majestueus, enggeestig, overdonderend, woest en altijd zwijgend, terwijl je het gevoel hebt dat ze je toefluistert: kom dan, kom aan land, kom me zien.

Een grimmige eentonigheid. De rand van een eindeloos oerwoud, zo donkergroen dat het zwart wordt, afgezet met een franje van witte branding, recht, als met een liniaal getrokken langs een blauwe zee waarvan de schittering getemperd wordt door het waas van een laaghangende nevel. De zon fel, het land glanst en druipt. Hier en daar een grauwe vlek achter de branding, soms met een vlag erboven, nederzettingen, eeuwenoud en nog altijd niet groter dan speldenkoppen in die weidsheid. En elke dag dezelfde kust, alsof we niet vooruitkomen.”

uit *Duister hart* - Josse De Pauw

300 el.x 50 el.x 30 el | © Sofie Silbermann

**toneelhuis coproduceert
| hernemingen**

300 EL X 50 EL X 30 EL
|FC BERGMAN

Een dorp in de ban van de angst voor de naderende zondvloed. Wat zich in de huizen afspeelt is te zien op groot scherm. Theater en film spectaculair verweven. Een ervaring, een trip. Gemaakt door “een bende lefgozers”, FC Bergman.

Een productie van FC Bergman, Theater op de markt Hasselt, coproductie Toneelhuis

02 - 03.10.12 Bourla, Antwerpen
09 - 10.10.12 Berliner Festspiele, Berlijn (DE)

IRAKESE GEESTEN
|MOKHALLAD RASEM

Mokhallad Rasem is vanaf 2013 een nieuwe Toneelhuismaker. Irakees van oorsprong, theaterregisseur en -acteur van opleiding en intussen al een zestal jaar inwoner van Antwerpen. In 2010 zette Rasem zich op de theaterkaart met *Iraakse geesten*, een dynamische voorstelling over de impact van de oorlog op zijn generatie.

***Iraakse geesten* kende internationaal succes in Canada, Servië en Frankrijk.**

25 - 27.05.12 Festival TransAmériques, Montréal
29.06.12 Cultural Center of Novi Sad (Servië)
21.09.12 Bourlaschouwburg
28.09.12 De NWE Vorst, Tilburg (NL)
09.10.12 Bozar, Brussel
27.11.12 Festival Automne en Normandie, Rouen (FR)

313 | MISSCHIEN WISTEN ZIJ ALLES
|BENJAMIN VERDONCK

Van de 313 korte verhaaltjes van Toon Tellegen over de eekhoorn, de mier, de olifant en vele andere dieren hebben Willy Thomas en Benjamin Verdonck er een 35-tal uitgekozen. Aan de hand van een hoop alledaagse voorwerpen die ze op onalledaagse manier hanteren, scheppen ze visueel een wereld die evenwaardig is aan die van Tellegen.

Een coproductie van Toneelhuis en KVS.

19 - 22.09.12 KVS, Brussel
26 - 29.09.12 KVS, Brussel
05 - 06.10.12 Bourla, Antwerpen

TITUS ANDRONICUS
|OLYMPIQUE DRAMATIQUE

Olympique Dramatique en KVS nemen Shakespeare's *Titus Andronicus* onder handen en maken er een heerlijk anarchistisch proefschrift over zinloos geweld en fanatisme van.

Een coproductie van Toneelhuis en KVS.

20 - 22.04.12 KVS, Brussel
25 - 28.04.12 KVS, Brussel
13.06.12 Bourla, Antwerpen

Deze voorstellingen werden getoond in het kader van het festival 'Nooit gezien'.

**receptieve
programmering**

Liesa Van der Aa | © Natalie Wijnants

ANTWERPSE KLEPPERS

Theater is een levend organisme. Zeker in Antwerpen waar het groeit en bloeit. Elk jaar opnieuw nodigt Toneelhuis gedurende de maand februari een aantal Antwerpse collega-gezelschappen uit in de Bourla. Het zijn stuk voor stuk Antwerpse Kleppers of Antwerpse Kleppers-in-wording. Vandaar de naam van wat inmiddels een echt festival is geworden, *de Antwerpse Kleppers*.

De formule is aan haar vijfde editie toe. Ook nu biedt ze een rijke verzameling van habitués en nieuwe gasten die de rode pluche van de Bourla opzoeken. Habitués die we opnieuw verwelkomen zijn alvast SKaGeN, Walpurgis, Zuidpool, DeTijd, Transparant, tg STAN, en de KOE. Bad van Marie doet het met AC Ransart op verplaatsing. Nieuwe gasten in deze editie zijn Cie Marius (in gezelschap van Jan Decorte en Herwig Ilegems) en danser-choreograaf Marc Vanrunxt. Naast deze bekende namen introduceren we graag een aantal Antwerpse groepen of collectieven die u misschien minder vertrouwd in de oren klinken: Jamaa El Irakya & Mokhallad Rasem, Thomas Ryckewaert/Wolff en Lodewijk/ Louis en Dahlia Pessemiers/Benamar.

De Kleppers zouden niet volledig zijn zonder muziek: Score Man (Thomas De Prins), de cd-release van *Troops* van Liesa Van der Aa en Kapitein Winokio.

- 01 - 02.02.12 *Caligula*, Mokhallad Rasem
- 03 - 04.02.12 *Berlin Alexanderplatz*, SKaGen
- 06.02.12 *Camping Vaocluse*, Comp. Lodewijk/Louis
- 07.02.12 *BDE*, Walpurgis
- 08.02.12 *Portrait*, Thomas Ryckewaert
- 09 - 11.02.12 *AC Ransart*, Bad van Marie
- 11.02.12 *Macbeth*, Zuidpool
- 13 - 14.02.12 *nRus*, DeTijd
- 15.02.12 *Secret Gardens*, Dunia
- 16.02.12 *Troops*, Liesa van der Aa
- 17.02.12 *Score Man*, Thomas De Prins
- 18 - 19.02.12 *Kapitein Winokio's Wereldtournee*
- 21.02.12 *Extraction*, Marc Vanrunxt/Kunstwerk

- 21 - 24.02.12 *Allen die vallen*, Cie Marius
- 22.02.12 *Medea*, Transparant & Veenfabriek
- 23 - 25.02.12 *Niks of niks*, Cie Marius & Jan Decorte
- 26 - 27.02.12 *Zomergasten*, tg STAN
- 29.02.12 *Rood*, Cie De Koe

OPERETTEDAGDROOM

|TUTTI FRATELLI

Operettedagdroom is een huwelijk tussen Tutti Fratelli en deFilharmonie. Versterkt door muzikanten van deFilharmonie gaat Tutti Fratelli in 2012 op zoek naar de essentie van operette, in de hoop meer te weten te komen over het optimisme dat elke mens zijn lied doet zingen. Een indruk van een grondeloos geloof in een betere, mooiere wereld.

Een productie van Tutti Fratelli en deFilharmonie.

04 - 07.04.12 Bourla, Antwerpen

TARTUFFE

|NTGENT

NTGent en Toneelgroep Amsterdam nodigen theaterregisseur Dimiter Gotscheff, een van de grootmeesters van het Duitse acteurstheater, uit om Molières *Tartuffe* te ensceneren.

Een productie van NTGent en Toneelgroep Amsterdam. Getoond in het kader van de huisruil tussen Toneelhuis en NTGent.

01 - 02.05.12 Bourla, Antwerpen

receptieve programmering

PETRUS THE ROMAN **|SERVICE TO OTHERS**

Ex-Toneelhuiswerker Wayne Traub toont het sluitstuk van zijn nieuwe trilogie, *de Trilogie van het Einde*.

Een productie van Service to Others.

21.11.12 Bourla, Antwerpen

STEF KAMIL CARLENS & GUESTS

Een keer per jaar is een Antwerpse muzikant een week lang curator in de Bourla. Na Admiral Freebee in 2011 is het in maart 2012 de beurt aan muzikant en beeldend kunstenaar Stef Kamil Carlens.

20.03.12 Penguin Café
21.03.12 Múm
22.03.12 Randy Newman
23.03.12 Some of my best friends are songs!
24.03.12 The Fall

ANE BRUN

Ben Harper, Nick Drake en seksegenotes Joni Mitchell en Ani DiFranco zijn haar belangrijkste invloeden, die ze op haar eigen manier verwerkt.

23.04.12 Bourla, Antwerpen

[SIC] ELECTRIC

[SIC] electric is het saxofoon-kwartet [SIC] – vroeger gekend als Blindman [4x4] sax – aangevuld met een bassist en een drummer.

In het kader van *De man in de mist* van Bart Meuleman.

31.03.12 Bourla, Antwerpen
22.09.12 Bourla, Antwerpen

AU-DELA **|LES BALLETS C DE LA B**

Au-delà van de Gentse choreograaf Koen Augustijnen begint als een bevreemdende droom waarin schijnbaar geen plaats is voor pijn en verdriet.

Een samenwerking met Les Ballets C de la B.

23 - 24.05.12 Bourla, Antwerpen

SAINT AMOUR **|BEHOUD DE BEGEERTE**

De negentiende editie van *Saint Amour* staat in het teken van de onbereikbare, de geliefde die te jong is of te oud, te ver, te nabij, te dood of te getrouwd.

Een samenwerking met Behoud de Begeerte.

10.02.12 Bourla, Antwerpen

SPRAKELOOS OP DE PLANKEN **|BEHOUD DE BEGEERTE**

SPRAKELOOS OP DE PLANKEN is de ijzersterke monoloog die Lanoye, als doorgewinterd podiumdier, ook zelf voor het voetlicht brengt.

Een samenwerking met Behoud de Begeerte.

30 - 31.10.12 Bourla, Antwerpen

VOORPLAN

Voorplan brengt hulde aan Pjeroo Robjee.

26.08.12 Bourla, Antwerpen

spreiding &
internationale werking

communicatie

kunsteducatieve
werking

ons publiek

Terminator Trilogie | © Celine Van der Poel

SPREIDING & INTERNATIONALE WERKING

ALGEMEEN

De artistieke diversiteit van het Toneelhuis weerspiegelt zich in de spreiding van het Toneelhuisrepertoire. Die spreiding is maatwerk: van elk project wordt, in overleg met de maker, het toeren bepaald en uitgestippeld in het juiste circuit. Dat kan heel divers zijn, gaande van het grote-zaal-werk over locatieprojecten tot de kleine zaal.

We bespelen daarmee zowel de circuits van de grote als van de kleine zaal, én het 'hors les murs' circuit.

We houden sommige voorstellingen over de seizoenen heen op het repertoire, waardoor ze een breder bereik krijgen. Het is Toneelhuis te doen om de ontwikkeling van het werk van de makers die het onderdak biedt. Daartoe zijn we van bij het begin op zoek gegaan naar lange termijn-engagements van de ontvangende huizen.

Zowel in binnen- als in buitenland zijn we met een aantal huizen partnerships aangegaan. Zij engageren zich ertoe het werk van verschillende Toneelhuismakers over de seizoenen heen te volgen, te presenteren en (in sommige gevallen ook) te coproduceren.

In het licht van die lange termijn-engagements promoten we bij de speelplekken het programmeren van langere reeksen van twee tot vijf of meer voorstellingen aansluitend. Die keuze wordt veelal gehonoreerd door theaters buiten België en Nederland – hier is dat eerder uitzondering dan regel. In Nederland zien we zelfs meer dan ooit het omgekeerde. Binnen het Nederlandse theaterbestel moet het gesubsidieerde theater steeds meer wijken voor het commerciële.

Naast de spreiding in Vlaanderen (België) en Nederland hebben we de afgelopen jaren actief aan een internationaal verhaal gewerkt. Dat verhaal werd ingegeven door het verlangen van de

Toneelhuisartiesten, die hun werk willen toetsen aan andere culturen - en zich omgekeerd ook in hun werk willen laten 'contamineren' door andere culturen.

De afgelopen zes jaar hebben we een stevig internationaal Toneelhuisnetwerk uitgebouwd. Anno 2013 kunnen we stellen dat de internationale interesse overeind blijft, niet alleen voor individuele voorstellingen, maar ook voor het model Toneelhuis, voor de zoektocht naar herdefiniëring van een groot stadstheater, voor het ensemble van makers en de manier waarop de organisatie zich daar naar modelleert. Dat de internationale Toneelhuistrein bolt, heeft als prettig neveneffect dat de ene artiest de andere onder de aandacht brengt.

Maar internationaal werken blijft kwetsbaar. Duurzame relaties kunnen aflopen om tal van redenen: de globale economische crisis, artistieke interesse die niet standhoudt of directeurswissels. Het publiek wil niet altijd hetzelfde menu. Bovendien valt artistiek succes niet te organiseren en is het onderhevig aan conjuncturen. Internationaal werken blijft dus een permanent zoeken naar nieuwe speelplekken, nieuwe partners en de juiste verhoudingen.

GUY CASSIERS

Bij de start van 2012 herneemt Guy Cassiers *Bloed & rozen. Het lied van Jeanne en Gilles*, de voorstelling die hij het jaar voordien maakte voor de Cour d'honneur van het Festival d'Avignon. *Bloed & rozen. Het lied van Jeanne en Gilles* reist van België naar Nederland, Luxemburg en Frankrijk. De voorstelling staat er onder meer een week in het Parijse Théâtre de l'Odéon. Ze wordt geselecteerd voor het Theaterfestival Nederland maar omwille van beschikbaarheden van de spelers lukt het niet om de voorstelling te hernemen in Amsterdam.

Tegelijkertijd speelt in een aantal Belgische en

spreiding & internationale werking

Nederlandse culturele centra en jeugdtheaters Cassiers' familievoorstelling *SWCHWRM*, in de Turkse en de Marokkaanse versie.

In de lente reist *Duister hart* naar een aantal plekken in Nederland en België, terwijl in de Bourla *De misdaad*, het derde deel van de *Musiltrilogie*, in première gaat. Na de premièrereeks speelt de volledige cyclus in één dag onder de titel *Musilmarathon* op het KunstenFestivaldesArts in Brussel. Daarna reist de marathon naar het Holland Festival in Amsterdam en speelt hij nog een keer in de Bourla in september. In het najaar gaat *De misdaad* apart op tournee in België en Nederland en begin december trekt de karavaan van de *Musilmarathon* naar Amiens (FR) en Luxembourg (LU).

In tussentijd maakt Guy Cassiers in Milaan en Berlijn het derde deel van *De Ring. Siegfried* gaat begin oktober in première in de Berlijnse Staatsoper en is twee weken later te zien in de Scala van Milaan. De thuisbasis kan meegenieten van de Milanese première tijdens een live broadcast in deSingel.

Bezonden rood blijft op het repertoire. Dirk Roofthoofd speelt de voorstelling met veel bijval in het Frans in Montpellier (FR), in het Engels in Pilsen (CZ).

OLYMPIQUE DRAMATIQUE

In het voorjaar van 2012 maakt Olympique Dramatique twee creaties: *Van de Velde* en *Onvoltooid verleden*. In maart gaat *Van de Velde* in première. De voorstelling speelt enkel in de Bourla, ze gaat niet op tournee. Een maand later presenteert Olympique Dramatique *Onvoltooid verleden*. De voorstelling reist na de premièrereeks in de Bourla naar een select aantal plekken in België en Nederland. Ze wordt meteen geselecteerd voor het Theaterfestival in Vlaanderen én in Nederland.

Tussen deze twee premières door herneemt Olympique Dramatique samen met de KVS *Titus Andronicus* in Brussel en in Antwerpen.

Na een herneming van *Drie kleuren wit* en *Bij het*

kanaal naar links in de Bourla, maakt Olympique Dramatique in het najaar samen met Lazarus *Niets Is Onmogelijk*. Na de premièrereeks in de Bourla maakt de succesvoorstelling een uitgebreide tournee langs uitverkochte zalen in België en Nederland. In februari 2013 sluiten Olympique Dramatique en Lazarus de tournee af – ruim 16 000 toeschouwers hebben dan de voorstelling gezien.

BENJAMIN VERDONCK

Benjamin Verdonck begint het jaar met een tournee van *DISISIT* in Vlaanderen en Nederland en de tentoonstelling *SOMETIMES I SITS AND THINKS AND SOMETIMES I JUST SITS* in Kortrijk. *DISISIT* wordt later op het jaar samen met *Onvoltooid verleden* (Olympique Dramatique) én *Bloed & rozen. Het lied van Jeanne en Gilles* (Guy Cassiers) geselecteerd voor het Theaterfestival Nederland.

In het voorjaar werkt Benjamin Verdonck mee aan *TRACK* in Gent en zet hij een tentoonstelling op voor *Z33* in Hasselt. In de zomer reist hij naar Polen, waar hij op een hoog gebouw in de stad Szezcin een week lang aan een houten boot bouwt. Het locatieproject *BOOT* wordt georganiseerd door het theatercentrum Kana in het kader van het festival Bonds of Culture.

Met Willy Thomas speelt Benjamin Verdonck in september nog een reeks van de succesvoorstelling *313 / Misschien wisten zij alles* in de KVS.

Intussen werkt hij met Abke Haring aan hun nieuwe creatie *SONG#2*. De voorstelling gaat midden november in première in de Bourla en toert tot februari 2013 in België en Nederland.

ABKE HARING

In het voorjaar speelt Abke Haring de rol van Jeanne d'Arc in Guy Cassiers' *Bloed & rozen. Het lied van Jeanne en Gilles*. Vanaf april-mei herneemt ze haar voorstelling *FLOU* voor een korte tournee in Vlaanderen en Nederland.

spreiding & internationale werking

Daarna werkt ze met Benjamin Verdonck aan *SONG#2*. De voorstelling gaat midden november in première in de Bourla en toert tot februari 2013 in België en Nederland.

BART MEULEMAN

Begin 2012 maakt Bart Meuleman de kleinschalige muziektheatervoorstelling *De man in de mist*. Eind maart gaat de productie in première in de Bourla en ze komt daar nog terug in september, in het kader van het programma *Nooit gezien*. Een aantal programmeurs komen in Antwerpen kijken en zo kunnen we een tournee opzetten voor het seizoen 13-14.

In het najaar gaat in Antwerpen *Half elf zomeravond* in première. Na een korte reeks in de Bourla gaat de voorstelling tot eind december op reis in Vlaanderen en Nederland.

MOKHALLAD RASEM

Toneelhuis herneemt in coproductie met Monty *Irakese geesten* van Mokhallad Rasem. De voorstelling is in 2012 te zien in Montréal (CA), Novi Sad (RS), Tilburg (NL), Rouen (FR), Brussel en Antwerpen.

FC BERGMAN

Ook in coproductie met Monty maakt en toert Toneelhuis van FC Bergman het nieuwe grootschalige locatieproject *Terminator Trilogie*. De productie komt in mei uit in de haven van Antwerpen en trekt daarna naar Turnhout, Genk, Terschelling (NL), Amsterdam (NL), Heerlen (NL) en Brussel.

In het najaar herneemt FC Bergman *300 el x 50 el x 30 el* eerst in de Bourla, daarna in de Berliner Festspiele. Heel wat internationale professionelen

komen de voorstelling daar prospecteren en boeken ze voor het seizoen 13-14. Een aantal van hen wordt coproductant van *Van den vos*, de productie die FC Bergman in 2013 in Toneelhuis zal maken.

De nieuwe Toneelhuismakers Mokhallad Rasem en FC Bergman (in 2013-2016) brengen we in 2012 onder de aandacht van onze (internationale) Toneelhuiscontacten, met het oog op spreiding van hun producties in 2013-2016. Binnen- en buitenlandse programmatoren worden systematisch uitgenodigd voor hun werk. We investeren nu al in het vertalen van promotiemateriaal en teksten, om het werk te ontsluiten voor buitenlandse professionelen.

COMMUNICATIE

PUBLIEKSWERKING - EN WERVING

De publiekswerking en –werving loopt volgens de lijnen die in de aanvraag 2010-2012 vooropgesteld werden. Daarnaast besteden we steeds meer aandacht aan de ontwikkeling van digitale communicatiekanalen én aan een stijging van het aantal bezoekers, fans, likers en followers. In de compleet vernieuwde website die we midden 2012 lanceerden, wordt meer en prominenter gebruik gemaakt van beeld-, geluids- en tekstmateriaal, zowel aankondigend (trailers, *making of*) als achteraf (podcasts, reportages, etc). Centraal op de vernieuwde site staat actuele berichtgeving over het Toneelhuisprogramma, die dagelijks geüpdatet wordt. Voor het aanmaken van die berichtgeving hebben we een redactie gevormd, die bestaat uit leden van het communicatieteam, de dramaturgie en de artistieke coordinatie. De site is voorzien van een social media feed: Toneelhuis gerelateerde berichten op facebook en twitter worden gemonitord en op de homepage weergegeven. Om interactie met social media sites te vergroten, krijgen alle artikels een facebook en twitter share button. Het materiaal dat wordt aangemaakt voor de site, bieden we aan als aanvullende content voor o.m. pers (vb. trailer bij een recensie), speelplekken (extra achtergrond in hun online communicatie) en publiek (vb. bloggers). De digitale nieuwsbrief wordt tweewekelijks verstuurd naar 15000 adressen. Voor elke productie worden ook e-flyers verspreid langs formele (aanschrijven van vorige bezoekers, nieuwe doelgroepen,...) en informele kanalen (sociale netwerken van medewerkers, opiniemakers, fans, vrijwilligers,...). Toneelhuis is actief aanwezig op sociale mediasites als Facebook, Twitter, Youtube, Vimeo of Foursquare. Herbruikbare content van toneelhuis.be (nieuws, beeld-, geluid- en tekstmateriaal) wordt zo rechtstreeks bij het publiek gebracht. Bestaand publiek wordt rechtstreeks geïnformeerd en nieuwe publieken worden aangesproken. Begin 2013 telt de Facebookpagina van Toneelhuis 5150 leden. De interesse voor Toneelhuis op Twitter was in 2009 nog marginaal te noemen, maar begin

2013 telt onze account al 2036 followers (dat is zowat een verdubbling tov begin 2012).

Nog in het najaar volgde Lynn Van Oijstaeijen het repetitieproces van *Niets Is Onmogelijk* consequent op met haar camera. Lynn verzorgt sinds februari 2012 de audiovisuele communicatie van Toneelhuis en draagt op deze manier bij tot het transparant maken van repetitieprocessen en sinds 2012 kent Toneelhuis dan ook een professionele output van teasers en inhoudelijk beeldmateriaal op de website en op andere digitale media.

DOELGROEPEN

Toneelhuis huldigt het principe van de beeldende kunstenaar Jeff Wall: 'Art is not for everyone but for anyone'. Kunst is niet voor iedereen, maar voor eender wie. Dat wil zeggen dat Toneelhuis in de eerste plaats de individuele toeschouwer wil aanspreken, zoals het ook vertrekt vanuit de individuele maker. Maar de verbeelding van de toeschouwer die aangesproken en gemobiliseerd wordt, overstijgt het strikt persoonlijke. De toeschouwer wordt geconfronteerd met verschillende visies op de werkelijkheid. Door de aanwezigheid van verschillende makers bestaat er de facto reeds een gediversifieerd publiek. Iedere maker produceert 'zijn publiek', al zijn er uiteraard heel wat overlappingsen binnen het publiek te constateren. Dit neemt echter niet weg dat Toneelhuis in samenspraak met de makers per voorstelling actief op zoek gaat naar organisaties of 'groepen' die mogelijk geïnteresseerd zijn in de betreffende productie. Die initiatieven vloeien altijd voort uit de eigen artistieke werking. Idealiter vertrekken we altijd vanuit en met de makers en acteurs in huis. Vanuit onze eigen programmering kijken we waar er in de stad mogelijkheden liggen om een link te leggen met andere organisaties, thema's, activiteiten, festivals etc. Dit om de eigen programmering, middels educatie en omkadering, in een breder, stedelijk georiënteerd

verband te zetten. In 2012 werden een aantal samenwerkingen opgestart. De aandeelhouders van De groene waterman krijgen 10% korting op hun tickets. In ruil krijgt Toneelhuis uitgebreide aandacht in de boekhandel en in de nieuwsbrief van De groene waterman.

De leden van het Davidsfonds krijgen op bepaalde avonden een exclusief arrangement aangeboden (voorstelling met nagesprek en *meet & greet* met spelers) via hun ledenblad. Dezelfde samenwerking werd opgezet met een aantal leesclubs.

Toneelhuis blijft inspanningen leveren om zijn programma toegankelijk te maken voor mensen met een handicap. Samen met Intro-events vzw, VeBeS (Licht en Liefde, blindenzorg in Antwerpen) en Audiotales (Nina Reviere) boden we tijdens de matineevoorstellingen een audiobeschrijving aan voor mensen met een visuele handicap. Verder werden er tests van de ringleiding op poten gezet met Onder Ons (Vereniging van en voor volwassenen slechthorenden en doofgewordenen, Antwerpen) en Anders Horen door SpraakAfzien vzw (AHOSA vzw) en in samenwerking met de provincie Antwerpen, dienst toegankelijkheid.

Eerste verkennende gesprekken werden gevoerd met Recht-op (Antwerpen) en APGA met het oog op het uitzetten van een samenwerkingstraject.

Toneelhuis houdt bij de publicatie van vacatures rekening met kansengroepen. Voor de algemene profielen werkt Toneelhuis samen met Jobkanaal en worden de vacatures gepubliceerd op de website van Kif Kif.

Ook in het stagebeleid wordt rekening gehouden met diversiteit: stages zijn niet enkel voor hogeschoolden maar ook voor leerlingen van het beroeps- en secundair onderwijs. De laatste jaren zijn er ook meer studenten sociaal-cultureel werk, optie personeelswerk, die stage lopen bij de personeelsdienst van Toneelhuis. In 2012 maakte Karen Beglinger, bachelor in het sociaal werk optie personeelswerk een scriptie "diversiteitsbeleid in Toneelhuis". Een nuttig basisdocument waarop we intern verder kunnen werken.

ZICHTBAARHEIDSACTIES

Sinds drie seizoenen is Toneelhuis afgestapt van het drukken en verspreiden van grote A0-affiches in de stad, omdat dat een groot deel van het communicatiebudget innam, met te weinig meetbare resultaten in verkoop. Het vrijgekomen budget spenderen we nu aan het uitwerken van alternatieve manieren om zichtbaar te zijn in de stad, meer geïnspireerd op de artistieke inhoud van een productie. Per seizoen doen we ook een imago-actie.

We doen daarbij vaak beroep op onze enthousiaste Toneelhuisvrijwilligers, want sinds twee seizoenen heeft Toneelhuis ook een actieve vrijwilligerswerking uitgebouwd, en werd een vrijwilligerscoördinator (Lieve Wouters) aangenomen.

Per productie organiseren we een brainstorm over mogelijke acties en leggen deze voor aan de maker. Het doel is gericht te communiceren en nieuwe publieken aan te spreken en te enthousiasmeren.

In 2012 organiseerden we een aantal zichtbaarheidsacties. Daarnaast werd er intensief gezocht naar samenwerkingen met relevante partners (boekenwinkels, bibliotheken, musea, leesclubs, uitgeverijen, vakgroepen aan de Universiteit, Schrijverspodium, Boek.be...)

Middenin de nacht: de voorstelling was geschikt voor kinderen vanaf 8 jaar, uitzonderlijk voor Toneelhuis-producties. We kozen ervoor om kinderen aan te spreken met twee leuke hebbedingen: slapwraps met het Toneelhuis-logo en fosforescerende kaartjes, kaartjes die licht geven in het donker, met aankondiging van de voorstelling. Verder was er een voorleesactie bij *Wintervuur* (een winterfestival georganiseerd door Antwerpen Open) en in de Wereldschool (een school in de Brederodebuurt). Drie acteurs (Tom Dewispelaere, Katelijne Damen, Han Kerkhoffs) lazen verhalen van Toon Tellegen voor.

Niets Is Onmogelijk: we lanceerden een 360° campagne rond de titel en centrale thema van de voorstelling: Waarvoor zou u uw leven geven? We zetten een grote affichecampagne op rond een

witte affiche met daarop in zwarte letters “Waarvoor zou u uw leven geven”. De affiches waren overal te zien in Antwerpen Centrum (focus op de plakzuilen), in advertenties in de krant en op de website. Er werd aandacht gegeneerd op Facebook, Twitter en de Toneelhuis website.

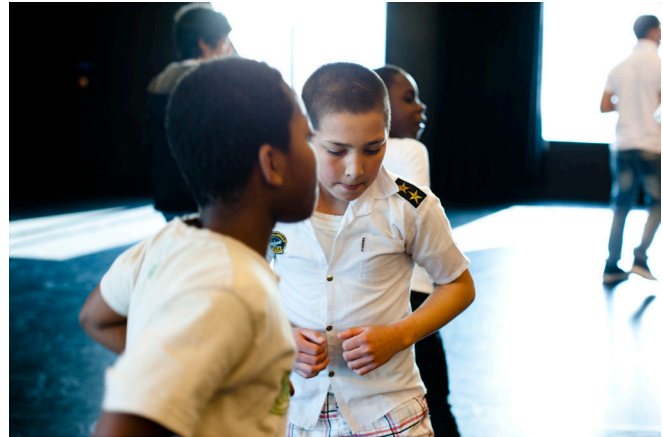
Te koop-campagne: aan het begin van seizoen 2012-2013 lanceerden we een ludieke campagne om de ticketverkoop onder de aandacht te brengen. Op de Bourla werden vijf grote immo-borden gehangen met de boodschap TE KOOP/ A VENDRE TONEELHUIS en in kleine letters tickets en de reservatiegegevens. De vele vragen aan het bespreekbureau over het te koop stellen van de Bourla en de leuke reacties in de sociale media wijzen op het succes van deze campagne.

De grote imagocampagne ter lancering van het nieuwe seizoen concentreerde zich rond de productiebeelden van Frieke Janssens. De beelden werden op verschillende dragers geprint: op affiches, flyers, kanaalplaten en canvas, en heel zichtbaar opgesteld in en rond de Bourla. De portretbeelden van alle acteurs en makers werden op deurstickers geprint en op de deuren van de Bourla geplakt.

Voor een aantal producties adresseerden we specifiek doelgroepen en zetten een actie op maat van de doelgroep op:

De man in de mist: we voerden specifieke promotie bij literaire contacten: Schrijverspodium, Boek.be en PassaPorta en boden hen de tekstuitgave uitgegeven door Bebuquin aan.

Half elf zomeravond: voor deze literaire voorstelling legden we nadruk op een literair publiek. De groene waterman, de onafhankelijke boekhandel van Antwerpen en Antwerpse bibliotheken (Permeke, Bib Park, Bib De poort) zetten de voorstelling in de kijker. We zetten ook een samenwerking op met leesclubs verbonden aan Davidsfonds en organiseerden een exclusieve nabespreking met Erwin Jans, Ariane van Vliet en Ruth Becquart. Verder werken we ook met de leesclub van IVKA, een vrouwenorganisatie in Antwerpen. Zij kwamen met de voltallige leesclub naar de voorstelling maakten een boekverslag dat we publiceerden op de site en FB.

KUNSTEDUCATIEVE WERKING

Middenin de nacht

In de eerste helft van 2012 legde de derde graad van het Koninklijk Atheneum op de Rooseveltplaats de laatste hand aan de facebookpagina van *Middenin de nacht*. Zij ontmoetten en interviewden schrijver Toon Tellegen en de leerlingen van het anderstalig onderwijs van deze zelfde school verzorgden een kleine tentoonstelling in de inkomhal van de Bourlaschouwburg.

De plannen met het SISO-dm zijn verschoven naar 2013 vanwege interne veranderingen in de school. Op die manier kwam er ruimte vrij om verder te werken met de OKAN-leerlingen van het Koninklijk Atheneum. Samen met studenten van de Specifieke Lerarenopleiding van Artesis hebben alle klassen vijf vrijdagnamiddagen een bad van diverse theateractiviteiten in de klas gekregen. Vervolgens werkten een vijftiental leerlingen in de paasvakantie aan hun eigen voorstelling. Dit alles geïnspireerd op *Middenin de nacht*. Zij toonden hun voorstelling in de witte zaal van Artesis en eind april nog eens in de gymzaal van het Atheneum.

Van de Velde

De faculteit literatuurwetenschap uit Leuven heeft in februari intensief gewerkt rond schrijver Roger Van de Velde. Zij gingen op hun faculteit in gesprek met Erik Vlaminck die voor Olympique Dramatique de toneelbewerking schreef. Vervolgens kwamen de studenten in de Bourla met hun eigen interpretaties rond het leven van de schrijver Van de Velde. Daarna werkten zij in het decor van de voorstelling aan een theatrale vorm van hun werkstukken en bezochten zij uiteraard de voorstelling *Van de Velde*.

Antwerpse Kleppers

De studenten van de opleiding journalistiek en audiovisuele media van de Plantijnhogeschool hebben zich naar goede gewoonte weer vol overgave op de Antwerpse Kleppers gestort. Zij verzorgden tijdens de februari-Kleppermaand de geschreven en audiovisuele bijdragen in de Klepperskrant en op de website en andere digitale media.

AmateurTONEELhuis

In april 2012 vond de eerste bijeenkomst plaats van het nieuwe vierjarentraject amateurTONEELhuis. Deze samenwerking tussen OPENDOEK, de koepelorganisatie voor amateurkunsten in Vlaanderen, en Toneelhuis vervangt de plannen die Toneelhuis had rond de samenwerking met het Deeltijds Kunstonderwijs. Zowel artistiek als praktisch bleek het water nog te diep om tot een project te kunnen komen met het DKO. Desalniettemin zat Toneelhuis nog steeds met een nieuwsgierigheid naar de overeenkomsten tussen het amateurtheatercircuit en het professionele theatercircuit. Wie zijn de mateloos enthousiaste mensen die zich in hun vrije tijd met hart en ziel inzetten binnen het amateurtheater, kunnen professionelen en amateurs elkaar ontmoeten en inspireren, wat bepaalt eigenlijk de terminologie 'amateur' en 'professionele'. In het project amateurTONEELhuis gaan amateurtheatergezelschappen en de makers en acteurs van Toneelhuis een samenwerkingsverband aan van vier seizoenen rond het repertoire van Toneelhuis. Het eerste amateurTONEELhuis-festival zal plaatsvinden in april 2013. Drie amateurtheatergezelschappen tonen hun versie van één van de Toneelhuisproducties. In het najaar en in de winter van 2012 vonden verschillende masterclasses plaats in de Bourlaschouwburg. Dramaturgie door dramaturg Erwin Jans, Acteren door actrice Katelijne Damen en Scenografie door beeldend kunstenaar/scenograaf Jean Bernard Koeman.

Theaterworkshops

De actieve theaterworkshops van 2012 zijn ontwikkeld bij de voorstellingen *Middenin de nacht*, *Duister hart* en *Van de Velde*. Het belang van de thematiek in *Duister hart* en de onbekendheid van de Vlaamse schrijver Roger Van de Velde gaf de doorslag om toch te kiezen voor omkadering bij deze producties. Het gezamenlijke makersproject *Middenin de nacht* gaf alle aanleiding tot actieve theaterworkshops. De workshops zijn vooral gegeven in de laatste jaren van het middelbaar onderwijs op alle leerniveaus.

kunsteducatieve werking

Atelier

De theaterworkshop bij *Middenin de nacht* dompelde de deelnemers onder in de filosofische uitspattingen van de wereld van Toon Tellegen. De schrijver zelf heeft twee workshops meegedaan en las voor uit eigen werk. In *Duister hart* zijn de deelnemers technisch aan het werk gegaan met de projecties van de personages die Josse De Pauw speelde in de voorstelling. Door middel van pruiken en kostuums transformeerden zij tot Marlow die de Congorivier afreist maar al meteen geconfronteerd wordt met oponthoud. Zo gaven zij tegenspel aan een vooraf gefilmde Josse De Pauw. Zelfs de jonge kinderen tijdens de kinderopvang bij de Toneelhuisateliers brachten de scène met verve tot leven. Tot slot hebben we in de workshop bij *Van de Velde* de rijkdom van al het materiaal van de schrijver aangeboord zodat de deelnemers ook literair kennis maakten met deze minder goed gekende Vlaamse schrijver.

Stagiairs:

- Plantijnhogeschool, afdeling Journalistiek, heeft in januari/februari 2012 voor de vijfde keer op rij intensief bijgedragen aan Antwerpse kleppers middels een stage voor de derde jaarsstudenten. Zij maakten vijf krantjes tijdens het festival en diverse beeldverslagen en ze stonden in voor de sociale media, (Facebook, Twitter) en de blog op de website van Antwerpse Kleppers.
- Artesishogeschool, conservatorium, afdeling Specifieke lerarenopleiding. vijf studenten hebben van januari 2012 tot en met midden april 2012 met Okan-leerlingen van het Koninklijk Atheneum van de Rooseveltplaats gewerkt rond de voorstelling *Middenin de nacht*.
- Om de kwaliteit van de output van de stagiairs te bewaken heeft Toneelhuis een drietal aanvragen geweigerd na de kennismakingsgesprekken met de desbetreffende studenten. Het is voor alle partijen vruchtbaarder om constructief uit een intensieve stageperiode te komen.

ONS PUBLIEK

Toneelhuis bereikt in 2012 in totaal met zijn programma **152 338 toeschouwers** in binnen- en buitenland. Dat is een stijging van 22,6 % ten aanzien van 2011 met zijn 124 233 toeschouwers. Het aantal activiteiten stijgt navenant: 112 in 2012 t.a.v. 72 in 2011. Die stijging situeert zich vooral in de binnenlandse activiteiten en dan specifiek in de uitgebreide speelreeks van *Niets Is Onmogelijk*, een coproductie tussen Olympique Dramatique en Lazarus. Het aantal buitenlandse theateractiviteiten loopt enigszins terug, van 115 in 2011 tot 86 in 2012. Dat heeft alles met de algehele conjunctuur te maken: de buitenlandse theaters houden steeds vaker de vinger op de knip, en daarbij verleggen de interesses van sommige festivals en huizen zich. Gelukkig wordt deze lichte terugloop gecompenseerd door de aandacht die het beeldend werk van Benjamin Verdonck weet te wekken; in het buitenland is dit goed voor 16 313 toeschouwers en in het binnenland voor 11000 toeschouwers.

Met dit hoge cijfer van 152 338 toeschouwers evenaren we de uitschieters van 2008 en 2009 toen de internationale tournees van Sidi Larbi Cherkaoui de publiekscijfers tot boven de 150 000 personen stuwden. We stellen voor 2012 met enige tevredenheid vast dat **de balans tussen de verschillende onderdelen van de werking mooi in evenwicht is** (voor de helderheid laten we hierbij even de tentoonstellingen en hun publiek buiten beschouwing): 112 eigen Toneelhuisactiviteiten in Bourla/Antwerpen trekken 36 883 toeschouwers; 120 eigen activiteiten weten in de rest van België 28 718 personen te bekoren; 86 eigen activiteiten werven 36 077 personen aan in het buitenland. Dat betekent dus dat we een fijne balans hebben tussen een Antwerps publiek en ons publiek in de rest van Vlaanderen en Brussel. En vervolgens tussen een binnen- en een buitenlands publiek, resp. goed voor 65 601 personen en 36 077 personen. Samen zijn onze eigen Toneelhuisproducties (min de tentoonstellingen) goed voor 101 678 personen. Tegenover de 85 928 van 2011 is dit een stijging van 18 %.

Net omdat we meer eigen producties maken en spelen in de Bourla is het evident dat het aantal **receptieve activiteiten** enigszins ingeperkt wordt: Toneelhuis beschikt nu eenmaal maar over één volwaardige theaterzaal. Het aantal receptieve activiteiten liep terug van 60 naar 51; de publieksopkomst was navenant: va, 24 931 naar 15 652. Toch blijven initiatieven als Antwerpse Kleppers op peil; meer nog, editie 2012 was goed voor 8114 toeschouwers versus 7728 in 2011, een stijgende tendens die we ook in 2013 zullen terugvinden. Om dezelfde reden blijft ook het aantal stadsdagen laag, in 2012 tekenden we er maar een op. Ook hier geldt dat het groot aantal Toneelhuismakers en hun producties de *core business* uitmaken van de werking in de Bourla zodat er beperkte speelruimte overblijft voor initiatieven als stadsdagen.

We stellen ook een lichte stijging vast van het aantal activiteiten binnen het veld van de **publiekswerking en educatie**: van 141 naar 161. Toch is het aantal bereikte personen ongeveer stabiel: 7 523 in 2011 tegenover 7 577 in 2012. Dat heeft alles te maken met een bewuste keuze om vaker in kleinere groepen te gaan werken, de diversiteit in de stad vraagt nu eenmaal om een meer op maat gerichte aanpak (zoals bijv. voor de anderstalige nieuwkomers).

Globaal kijken we met deze cijfers terug op een positief werkingsjaar 2012: de diversiteit van de verschillende Toneelhuismakers en de verschillen in schaal waarop zij werken maakt het voor Toneelhuis mogelijk om als wendbare formatie op te treden, waarbij een tijdelijke verminderde aandacht voor de ene productie of maker, of van een van de spreidingspolen opgevangen kan worden door een aandachtspiek voor andere producties, makers of spreidingspolen. Toch blijft het van het grootste belang om het samenspel van al deze factoren zorgvuldig te monitoren en de aandachtsgolven van publiek en professionelen aandachtig te analyseren en vandaaruit de eigen werking bij te sturen.

INLEIDING

2012 is het laatste jaar van de lopende decretale periode die uitzonderlijk slechts drie jaar omvatte. De doelstellingen die we ons op zakelijk vlak gesteld hadden bij de aanvang van deze periode laten zich samenvatten onder de termen continuering, verfijning en verdieping. We hadden met andere woorden geen grote wijzigingen in het zakelijk beleid voorzien en vonden dat het artistiek traject het best gediend was met een verderzetting en een *finetuning* van onze zakelijke werking.

De eerder aangehaalde doelstellingen koppelen we aan begrippen als artiestgerichtheid, maximale transparantie en een leefbare vorm van flexibiliteit. We hebben de afgelopen jaren gepoogd aan te tonen dat zelfs grote structuren het ontwikkelen van een artistiek traject waarbij de artiest centraal staat en het vertrekpunt van elke handeling is, best mogelijk is. Ook al stoten we dikwijls op beperkingen en hindernissen, we blijven ijveren voor een structuur die secundair is aan het artistieke parcours dat je met artiesten uitzet. Zowel qua financieel management als qua personeelsbeleid en infrastructuurontwikkeling hebben we ook het afgelopen jaar belangrijke stappen gezet in dit parcours.

2012 was budgettair zeker geen evident jaar voor Toneelhuis. Aangezien we onze begrotingen steeds opmaken in een boog van de totale subsidieperiode en daarbij tijdens de eerste jaren een overschot begroten om tijdens het laatste jaar evidente kostenstijgingen zoals indexering van de lonen (de totale loonkost bedraagt ongeveer 55% van ons budget) te kunnen ondervangen, hadden we voor 2012 een negatief saldo voorzien van 339.520 euro. We hebben ook in 2012 een actief beleid qua kostenbeheersing, met een belangrijke focus op besparingen binnen de ondersteunende diensten en een consequente budgetopvolging en –bewaking van de kosten in onze core-business, gevoerd. Dit heeft ook zijn vruchten afgeworpen: we realiseerden een negatief resultaat van 181.295 euro. Dit betekent dat we deze decretale periode afsluiten met opnieuw een positief eigen vermogen van 76.956 euro, wat één van de belangrijke doelstellingen binnen ons zakelijk beleid was.

Binnen het personeelsbeleid hebben we verder gefocust op het helder houden van onze horizontale organisatiestructuur en de verdere optimalisering van de verschillende overlegorganen. Een tweede speerpunt was de verdere uitbouw van het vormingspakket zowel intern als extern.

De bestelling van een haalbaarheidsstudie door de Stad Antwerpen was binnen onze infrastructuurontwikkeling een belangrijke stap. Deze studie die in april 2013 wordt opgeleverd moet ons en de Stad een helder beeld geven wat de renovatiemogelijkheden van de Bourlaschouwburg zijn in functie van onze vereisten ten aanzien van dit gebouw. De Stad zal op basis van dit document moeten beslissen wat de finaliteit van een mogelijke renovatie is.

Wat gerealiseerd is, is natuurlijk belangrijk. Maar belangrijker wordt waar we in de toekomst naar toe willen. Hoe willen we een context creëren waarbinnen ons artistiek traject maximaal kan uitgebouwd worden? Ook hier benoemen we onze doelstellingen:

FINANCIËEL MANAGEMENT

- **Vanzelfsprekend de verdere financiële gezondmaking.** Ook al hebben we het eigen vermogen de laatste jaren terug aangezuiverd, de globale balanssituatie noopt ons tot blijvende waakzaamheid. Een tegenvallend jaarresultaat verstoort dit precaire evenwicht onmiddellijk. Er is bijna geen ruimte om te investeren, laat staan dat er gunstige vooruitzichten zijn om het eigen vermogen stelselmatig uit te bouwen om de organisatie meer standvastigheid te geven.
- **Cruciaal zijn hier de overheidstoelagen:** de Vlaamse Gemeenschap heeft ons de volgende vier jaren, op basis van een uitstekende evaluatie, verzekerd van een constante subsidiëring. De Provinciale toelage wordt voor de volgende vier jaar vanaf 2014 voor 80% doorgeschoven naar het Vlaamse niveau. Alle recente subsidiedossiers (van alle kunstorganisaties trouwens) werden opgesteld zonder dat er met deze overheveling rekening werd gehouden. Het zou goed zijn dat de Provincie Antwerpen beslist, in navolging van de Provincie West-Vlaanderen, om de resterende 20% alsnog tot eind 2016 toe te wijzen aan de betrokken organisaties en dus ook aan Toneelhuis. Aparte projectsubsidies aanvragen levert geen garantie op de werkelijke toekenning ervan en verhoogt bovendien onze planlast.

Met de Stad Antwerpen moet vanaf 2014 een nieuwe beheersovereenkomst worden afgesloten. We hebben de afgelopen jaren een mooi artistiek parcours gelopen en binnen het Antwerps kunstenveld onze voortrekkersrol meer dan opgenomen. We hebben de laatste jaren in relatieve termen 20% ingeleverd op onze stedelijke toelage (zie verder overzicht). We hebben dit opgevangen door vooral in de omkadering te schrappen om zo de artistieke kern te vrijwaren.

We kennen de moeilijke financiële situatie waarin de Stad vandaag verkeert, maar we willen een groot pleidooi houden voor een continuering van onze toelage. De kaasschaaf blijven toepassen lijkt ons geen goede optie. Kies resoluut voor wat zich vandaag positief ontwikkelt. Toneelhuis is met zijn huidige werking een perfecte ambassadeur voor Antwerpen.

PERSONEELSBELEID

Personeelsbeleid zien we als meer dan de cao toepassen. We hebben het steeds gezien in relatie tot het bredere strategisch beleid van onze organisatie. Tot vervelens toe benadrukken we dat centraal in onze organisatie de creatie, spreiding en presentatie van artistiek werk staat. Binnen dit uitgangspunt staat de artiest/maker ook centraal in onze werking en hij/zij zal dan ook bepalend zijn in hoe onze organisatie functioneert. Van daaruit proberen we invulling te geven aan de manier waarop we vorm geven aan de persoonlijke ontwikkeling van werknemers en anticiperen we daarbij op onze

inleiding

specifieke markt, maar ook op de bredere evoluties in de samenleving om zo onze bedrijfsontwikkeling te ondersteunen.

Aan volgende speerpunten/acties/gedachten willen we de volgende jaren meer aandacht besteden of op z'n minst verder ontwikkelen:

- Mensen vormen binnen onze organisatie is geen uitgavenpost, maar zijn activa.
- Permanent leren bevorderen en mogelijkheden bieden voor werkplekleren
- Duurzame inzetbaarheid creëren (ook blijvend evalueren CAO104)
- Onderlinge samenwerking en collectieve verantwoordelijkheid bevorderen.

INFRASTRUCTUUR

Er zijn de afgelopen jaren op verschillende domeinen stappen gezet om onze infrastructuur te verbeteren. Denken we bvb. aan de realisatie van de kantoren in de Orgelstraat, de stelselmatige verbeteringen van de werkomstandigheden in de achterbouw van de schouwburg zoals de opfrissing van de artiestenloges bijvoorbeeld.

Willen we als Toneelhuis echt belangrijke stappen zetten in de toekomst, ook in functie van onze artistiek/inhoudelijke profilering, dan dienen volgende drie dossiers aangepakt:

1. Realisatie nieuw decoratelier, annex opslagruimte decors.
2. Concessieovereenkomst uitbating Foyer schouwburg. Het is absoluut noodzakelijk dat de foyer een logisch verlengstuk is van de basisactiviteit van de schouwburg en van zijn omgeving. We hebben daartoe in september 2012 een plan ingediend bij AG Vespa dat de mogelijkheden hiertoe schetst.
3. Renovatie Bourlaschouwburg. We menen dat de diverse beleidsverantwoordelijken de finaliteit van deze renovatie moeten vastleggen. Wordt het een gebouw met in hoofdzaak een museale functie (en dus met uitsluiting van elke podiumkunstenactiviteit) of kiezen we voor een schouwburg die aangepast is aan de actuele noden inzake presentatie van podiumkunsten, ergonomie, veiligheid, ecologie, enz. Alleen door het eindpunt te kennen, kunnen we de volgende jaren werk maken van een goed stappenplan waarbij elke ingreep juist kadert in de beoogde einddoelstelling.

JAARREKENING 2012

Balans per 31 december 2012

Activa	2010	2011	2012
Vaste activa	877.192	900.421	963.810
Materiële vaste activa	855.073	881.539	948.177
<i>Installaties en machines</i>	808.469	792.362	884.278
<i>Infrastructuur</i>	46.603	61.378	50.000
<i>Leasing en soortgelijke rechten</i>	0	27.799	13.899
Financiële vaste activa	22.119	18.883	15.633
<i>Andere financiële vaste activa: waarborgen</i>	22.119	18.883	15.633
Vlottende activa	3.224.806	2.661.377	1.766.891
Vorraden en bestellingen in uitvoering	4.282	3.195	4.691
<i>Vorraden</i>	4.282	3.195	4.691
Vorderingen op ten hoogste één jaar	1.878.111	1.430.629	1.274.699
<i>Handelsvorderingen: te ontvangen</i>	372.981	396.570	323.432
<i>Te ontvangen toelagen</i>	1.364.752	1.021.068	885.657
<i>Terug te vorderen btw</i>	130.060	1.988	54.921
<i>Voorschotten</i>	8.072	8.461	9.416
<i>Waarborgen leeggoed</i>	2.246	2.542	1.273
Geldbeleggingen	500.000	850.000	0
<i>Termijnbelegging</i>	500.000	850.000	0
Liquide middelen	639.252	188.962	308.860
Overlopende rekeningen	203.161	188.590	178.641
Totaal der activa	4.101.997	3.561.798	2.730.701
Passiva	2010	2011	2012
Eigen vermogen	738.661	552.881	448.067
Kapitaal	24.789	24.789	24.789
<i>Geplaatst kapitaal</i>	24.789	24.789	24.789
Overgedragen resultaat	52.171	258.251	76.955
<i>Overgedragen winst</i>	52.171	258.251	76.955
Kapitaalsubsidies	661.701	269.841	346.322
Voorzieningen en uitgestelde belastingen	921.234	749.041	427.038
Voorzieningen voor risico's en kosten	921.234	749.041	427.038
<i>Voorzieningen gebouwen</i>	212.593	260.296	168.380
<i>voorziening sociaal passief</i>	36.573	104.745	90.659
<i>provisie onzekere inning toelage provincie</i>	400.000	0	0
<i>voorziening btw</i>	87.068	0	0
<i>voorziening budgetaire maatregelen</i>	185.000	0	0
<i>voorziening toelagevermindering</i>	0	384.000	168.000
Schulden	2.442.103	2.259.876	1.855.596
Schulden op meer dan één jaar	0	350.766	188.805
<i>Financiële schulden</i>	0	13.818	4.408
<i>Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen</i>	0	336.948	184.397
Schulden op ten hoogste één jaar	2.044.960	1.575.351	1.477.465
<i>Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen</i>	0	9.609	10.087
<i>Financiële schulden (wentelkrediet, financiering vakantiegeld)</i>	176.502	0	0
<i>Handelsschulden</i>	1.158.634	888.933	961.899
<i>Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen</i>	120.822	57.806	70.682
<i>Schulden mbt belastingen, bezoldigingen en sociale lasten (rsz...)</i>	579.152	619.004	434.797
<i>Overige schulden</i>	9.851	0	0
Overlopende rekeningen	397.143	333.758	189.326
Totaal der passiva	4.101.997	3.561.798	2.730.701

jaarrekening 2012 : resultatenrekening

Resultatenrekening per 31 december 2012

Kosten	Resultaat 2011	Actieplan 2012	Herz 2012	Resultaat 2012	Saldo herz
611. Administratie	210.758	214.500	214.500	213.587	-914
Algemene administratie en kantoor	199.704	200.000	200.000	198.672	-1.328
Raad van Bestuur	3.571	4.500	4.500	3.129	-1.371
Werkingsmiddelen directie en beleid	7.483	10.000	10.000	11.786	1.786
612. Huisvesting	598.721	665.000	685.805	699.067	13.262
613. Externe Relaties	532.966	562.000	565.500	556.365	-9.135
614. Receptieve Werking	178.172	150.000	102.640	173.371	70.731
615. Productiekosten	1.988.276	1.813.000	1.661.882	2.000.686	338.804
Productiekost	1.173.514	977.000	880.760	1.101.581	220.821
Tourneekost	814.762	836.000	781.122	899.105	117.983
617. Techniek	64.556	70.500	76.500	72.721	-3.779
618. Eigen Horeca	67.220	61.100	62.667	70.633	7.966
620. Loonkosten	3.831.328	4.165.000	4.294.400	4.202.519	-91.881
Algemene lonen	1.732.357	1.769.000	1.774.500	1.765.830	-8.670
Artistieke lonen	2.007.853	2.283.000	2.411.900	2.297.593	-114.307
Provisie vakantiegeld bedienden	0	0	0	-15.114	-15.114
Over te dragen lonen	0	0	0	61.688	61.688
Andere personeelskosten	91.118	113.000	108.000	92.523	-15.477
630. Afschrijvingen	220.556	144.000	262.560	247.888	-14.672
637. Voorzieningen	81.105	0	0	-106.003	-106.003
640. Andere bedrijfskosten	100.675	5.000	5.000	10.021	5.021
650. Financiële kosten	11.560	15.000	15.000	9.721	-5.279
660. Uitzonderlijke kosten	450.236	10.000	10.000	281.478	271.478
Totaal uitgaven	8.336.130	7.875.100	7.956.454	8.432.053	475.599
Opbrengsten	Resultaat 2011	Actieplan 2012	Herz 2012	Resultaat 2012	Saldo herz
710. Eigen niet-artistieke opbrengsten	223.089	227.500	226.334	212.876	-13.458
720. Omzet	1.483.934	1.114.000	988.000	1.209.243	221.243
730. Toelagen	6.115.362	6.212.600	6.312.600	6.182.384	-130.216
750. Financiële opbrengsten	18.141	0	0	6.064	6.064
760. Uitzonderlijke opbrengsten	701.683	455.000	90.000	640.190	550.190
Totaal inkomsten	8.542.210	8.009.100	7.616.934	8.250.758	633.824
Resultaat	206.080	134.000	-339.520	-181.295	

jaarrekening 2012 : %

Procentuele verdeling kosten en opbrengsten 2012

Kosten	Totaal		Creatie/spreiding	Publiekswerking	Bourla	Omkadering
Totaal zonder uitzonderlijke kosten	8.150.574		4.318.475	1.203.378	1.701.663	927.059
Totaal kosten	8.432.053		4.407.394	1.203.378	1.702.510	1.118.771
<i>Zonder uitzonderlijke kosten</i>	<i>100,00%</i>		<i>52,98%</i>	<i>14,76%</i>	<i>20,88%</i>	<i>11,38%</i>
<i>Met uitzonderlijke kosten</i>	<i>100,00%</i>		<i>52,27%</i>	<i>14,27%</i>	<i>20,19%</i>	<i>13,27%</i>
611. Administratie	213.587	2,53%	0	0	22.000	191.587
612. Huisvesting	699.067	8,29%	136.318	0	485.852	76.897
613. Externe Relaties	556.365	6,60%	40.000	516.365	0	0
614. Receptieve Werking	173.371	2,06%	0	0	173.371	0
615. Productiekosten	1.101.581	13,06%	1.101.581	0	0	0
616. Tourneekosten	899.105	10,66%	899.105	0	0	0
617. Techniek	72.721	0,86%	0	0	55.559	17.162
618. Eigen Horeca	70.633	0,84%	35.317	0	35.317	0
620. Loonkosten algemeen	1.809.536	21,46%	0	687.013	602.216	520.307
620. Loonkosten artistiek	2.300.460	27,28%	2.007.095	0	293.365	0
622. Andere personeelkosten	92.523	1,10%	0	0	0	92.523
630. Afschrijvingen	247.888	2,94%	99.060	0	115.788	33.040
637. Voorzieningen	-106.003	-1,26%	0	0	-81.805	-24.199
640. Andere bedrijfskosten	10.021	0,12%	0	0	0	10.021
650. Financiële kosten	9.721	0,12%	0	0	0	9.721
660. Uitzonderlijke kosten	281.478	3,34%	88.919	0	847	191.712

Opbrengsten	Totaal		Creatie/spreiding	Publiekswerking	Bourla	Omkadering
Totaal zonder uitzonderlijke opbrengsten	7.610.568		1.110.374	193.845	206.544	6.099.804
Totaal opbrengsten	8.250.758		1.223.063	193.845	206.544	6.627.305
<i>Zonder uitzonderlijke opbrengsten</i>	<i>100,00%</i>		<i>14,59%</i>	<i>2,55%</i>	<i>2,71%</i>	<i>80,15%</i>
<i>Met uitzonderlijke opbrengsten</i>	<i>100,00%</i>		<i>14,82%</i>	<i>2,35%</i>	<i>2,50%</i>	<i>80,33%</i>
710. Eigen niet-artistische opbrengsten	212.876	2,58%	11.976	188.925	11.976	0
720. Omzet	1.209.243	14,66%	1.098.399	4.920	105.924	0
Ticketverkoop	388.328	4,71%	287.584	0	100.744	0
Reisvoorstellingen	718.790	8,71%	718.790	0	0	0
Coproductiebijdragen	52.893	0,64%	52.893	0	0	0
Andere	49.232	0,60%	39.132	4.920	5.180	0
730. Toelagen	6.182.384	74,93%	0	0	88.644	6.093.739
Vlaamse Gemeenschap	2.893.739	35,07%	0	0	0	2.893.739
Provincie Antwerpen	400.000	4,85%	0	0	0	400.000
Stad Antwerpen	2.800.000	33,94%	0	0	0	2.800.000
Andere	88.644	1,07%	0	0	88.644	0
750. Financiële opbrengsten	6.064	0,07%	0	0	0	6.064
760. Uitzonderlijke opbrengsten	640.190	7,76%	112.688	0	0	527.502

JAARREKENING 2012

Het boekjaar 2012 sluit af met een tekort van 181.295 euro. Enerzijds waren er uitgaven voor een totaal van 8.432.053 euro. Daar tegenover staan 8.250.758 euro inkomsten. Dit is een relatief goed resultaat aangezien de begroting 2012, herzien in juli 2012, een negatief resultaat van 339.520 euro vertoonde. We hebben dit in 2012 dus nog enigszins kunnen corrigeren.

Het negatief resultaat wordt toegevoegd aan het eigen vermogen dat daardoor 76.956 euro bedraagt per 31.12.2012.

EIGEN VERMOGEN

Doordat we de subsidieperiode afsluiten met een positief eigen vermogen voldoen we aan een belangrijke doelstelling die we in 2007 geformuleerd hadden. Het eigen vermogen bedroeg toen -736.000 euro. We hebben het toen uitgezette plan helemaal uitgevoerd.

AANZUIVERING EIGEN VERMOGEN				
	Uitgaven	Inkomsten	Resultaat	Overgedragen Resultaat
30/06/2003	7.619.590	7.762.803	143.213	394.017
30/06/2004	7.898.987	7.755.903	-143.084	250.933
30/06/2005	7.845.721	7.770.320	-75.401	175.532
31/12/2006	8.003.257	7.775.508	-227.749	-52.217
31/12/2007	9.436.170	8.752.351	-683.819	-736.036
31/12/2008	9.822.271	10.172.368	350.097	-385.939
31/12/2009	8.661.951	8.892.648	230.697	-155.242
31/12/2010	7.904.904	8.109.109	207.414	52.171
31/12/2011	8.336.130	8.542.210	206.080	258.251
31/12/2012	8.432.053	8.250.758	-181.295	76.956

KOSTENSTRUCTUUR

Een tweede belangrijk objectief gedurende de laatste jaren is het verder uitbouwen van een goed en transparant financieel kader waarbij de artistieke uitgangspunten behouden blijven. We streven naar een evenwichtige kostenstructuur met een maximale toestroming van middelen voor de artistieke werking. De vooropgezette interne richtlijn (minimum 50% creatie en spreiding, minimum 10% publiekswerving/werking, maximum 25% exploitatie schouwburg, maximum 15% omkadering) werd ook dit jaar gehaald.

De behaalde resultaten, zoals in onderstaande tabel aangegeven, tonen dat we met de toewijzing van onze middelen de cijfers van 2011 continueren. Belangrijk hierbij is dat het percentage voor de omkadering ongeveer gelijk blijft. We hadden hier in 2009 een behoorlijke stijging gezien. Door een continue aandacht en ook besparingen in dit bedrijfsdeel is het aandeel ervan nu terug gestabiliseerd rond de 13%.

jaarrekening 2012 : financieel management

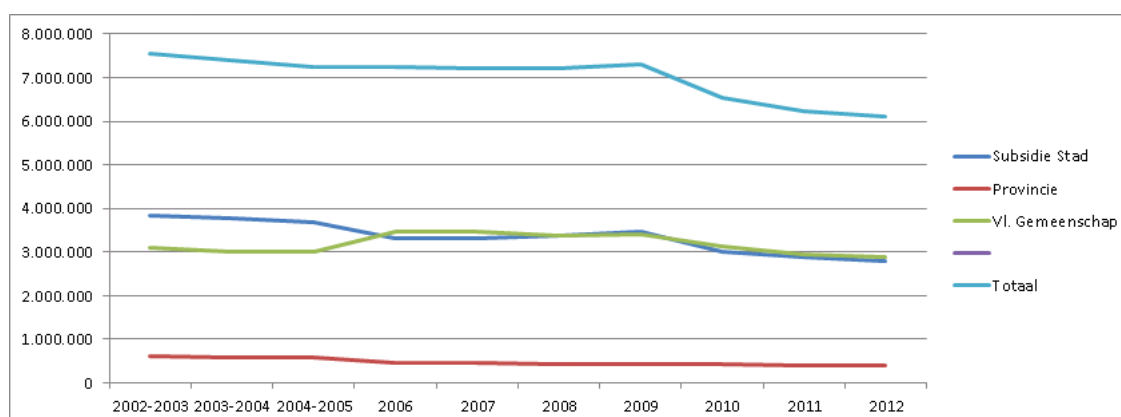
KOSTENSTRUCTUUR					
	creatie & spreiding	publieks-werking	exploitatie Bourla	omkadering	totaal
2002-2003	48,4%	11,6%	22,9%	17,1%	100,0%
2003-2004	50,9%	11,0%	22,5%	15,7%	100,0%
2004-2005	49,2%	12,9%	22,1%	15,8%	100,0%
2006	53,4%	10,0%	21,1%	15,5%	100,0%
2007	59,6%	7,7%	18,1%	14,5%	100,0%
2008	61,2%	7,8%	16,3%	14,7%	100,0%
2009	53,9%	8,4%	19,8%	17,9%	100,0%
2010	50,5%	13,0%	20,9%	15,6%	100,0%
2011	51,5%	15,0%	20,6%	12,9%	100,0%
2012	53,0%	14,8%	20,9%	11,4%	100,0%

EVOLUTIE SUBSIDIËRING

In onderstaande tabel hebben we de evolutie van onze toelage weergegeven sinds 2002. De eerste tabel geeft een overzicht in absolute cijfers. In de tweede tabel rekenen we die terug (met basis 2012) rekening houdend met de evolutie van de gezondheidsindex. Daardoor krijgen we een beter zicht op de evolutie van de werkelijke koopkracht van Toneelhuis.

De belangrijkste vaststelling is dat de stijging van onze globale toelage (Vlaamse Gemeenschap, Provincie Antwerpen en Stad Antwerpen) tijdens de periode 2002-2009 in absolute cijfers telkens licht steeg en dat hierdoor de koopkracht ongeveer op gelijke hoogte bleef (124 in 2002 t.a.v. 120 in 2009), maar dat er vanaf 2010 een jaarlijkse achteruitgang is geweest (107 in 2010, 102 in 2011 en 100 in 2012). We moeten dus vaststellen dat de globale toelage in rekening tot de consumptieindex, over de periode 2002-2009 ongeveer gelijk is gebleven, maar dat die nadien op drie jaar tijd met 20% is gedaald.

	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
SUBSIDIE STAD	3.847.609	3.787.875	3.680.440	3.306.028	3.304.949	3.392.595	3.481.071	2.995.160	2.886.240	2.800.000
PROVINCIE	601.344	591.428	580.768	461.360	454.000	436.120	433.560	427.880	412.320	400.000
VL. GEMEENSCHAP	3.114.221	3.004.781	2.994.957	3.460.200	3.457.310	3.378.147	3.398.027	3.128.263	2.935.845	2.893.739
TOTAAL	7.563.174	7.384.084	7.256.166	7.227.588	7.216.258	7.206.862	7.312.657	6.551.303	6.234.405	6.093.739
	124,1	121,2	119,1	118,6	118,4	118,3	120,0	107,5	102,3	100
AANTAL BEZOEKERS	106.607	116.032	89.194	95.927	107.445	153.927	154.139	130.894	124.233	149.857
TOELAGE/BEZOEKER	71	64	81	75	67	47	47	50	50	41
% VERMINDERING BIJDRAGE	151	136	172	159	142	100	100	106	106	100

ANALYSE VAN OPBRENGSTEN EN KOSTEN

FINANCIEEL GEZOND

Toneelhuis sluit de subsidieperiode 2010-2012 financieel geheel volgens de planning af. Naar aanleiding van de preciaire financiële situatie waarin we in 2007, met een negatief eigen vermogen van 736.000 euro, waren terecht gekomen, werd er een plan voorgelegd dat ons terug in rustiger vaarwater moest brengen vanaf 2012. De voorbije jaren werden hiertoe op diverse domeinen inspanningen geleverd. Dat maakte dat het eigen vermogen eind 2011 terug was aangezuiverd. Dat blijft zo per 31 december 2012. Ook voor de meeste andere indicatoren werd de voorbije jaren verdere vooruitgang geboekt.

Dat dit evenwicht hersteld is, is zonder meer positief, zeker wanneer we rekening houden met minder ontvangsten uit de toelage van de Vlaamse Gemeenschap en de Stad Antwerpen. Het blijft echter een wankel evenwicht en we zullen de volgende subsidieperiode voorzichtig moeten te werk gaan en wellicht zelfs rekening moeten houden met een verdere inlevering van subsidies. Zoals reeds eerder aangegeven zal de Provinciale toelage met de overheveling ervan naar het gemeenschapsniveau met 20% teruglopen en zullen we ook op de stedelijke toelage moeten besparen. Er is dus werk aan de winkel om het artistiek project dat voorligt te realiseren met minder middelen.

BUDGET 2012

In oorsprong lag er een begroting voor met een positief saldo van 134.000 euro. We hebben zowel begin januari 2012 als in mei 2012 een begrotingswijziging moeten doorvoeren waardoor de raad van bestuur een negatief resultaat van 339.520 euro goedkeurde.

Belangrijkste wijzigingen waren:

- Schrapting terugname voorziening Provinciale toelage van 400.000 (was reeds opgenomen in 2011)
- BTW-gevoelige budgetten aanpassen aan de herziening van ons BTW-verhoudingsgetal
- Beperkte aanpassingen van productie- en tourneebudgetten
- Aanpassing budget afschrijvingen n.a.v. de investeringen in de vernieuwde website.

Voor 2012 hadden we 7.956.454 euro uitgaven voorzien, tegenover 7.616.934 euro inkomsten. Uiteindelijk realiseerden we 8.250.756 euro inkomsten en 8.432.053 euro uitgaven. We stranden dus op een verlies van 181.295 euro in plaats van 339.520 euro.

analyse van opbrengsten en kosten

ACCURATE BUDGETTERING EN KOSTENBEWUSTZIJN

Volledig in de lijn met het beleid van de laatste jaren werd ook in 2012 veel aandacht geschonken aan een nauwgezette budgettering en een actieve budgetopvolging en bewaking van onze activiteiten. Dit werpt echt zijn vruchten af en resulteert in enkele markante voorbeelden van accurate budgettering in belangrijke kostenposten.

Ten aanzien van de begroting gaven we 475.599 euro meer uit dan voorzien.

- De kosten voor omkadering, communicatie, techniek enz. blijven ongeveer gelijk
- Receptieve werking: + 70.000 euro (ook 50.000 euro meer inkomsten)
- Productiekosten: + 220.000 euro (ook 50.000 euro meer inkomsten)
- Tourneekosten: + 117.000 euro (ook 78.000 euro meer inkomsten)
- Loonkosten: - 91.000 euro
- Afschrijvingen: -24.000 euro (ook terug te vinden bij de opbrengsten)
- Terugname voorzieningen: -106.000 euro
- Uitzonderlijke kosten: +275.000 euro (aanleg provisie toelage stad Antwerpen, provisie artistieke werking Olympique Dramatique en productie "Orlando")

Ten aanzien van de begroting hadden we 633.824 euro meer inkomsten

- Advertenties: -18.000 euro
- Receptieve werking: + 50.000 euro
- Ticketverkoop Bourla: + 58.000 euro
- Productie: + 50.000 euro
- Tournee: + 78.000 euro
- Toelage Vlaamse Gemeenschap: -106.000 euro
- Investerings: -24.000 (ook terug te vinden bij minder uitgaven)
- Uitzonderlijke opbrengsten: + 643.000 euro (terugname provisie Stad Antwerpen, terugname provisie Vlaamse Gemeenschap, terugname provisie project Benjamin Verdonck)

Globaal gezien mogen we stellen dat zowel aan uitgavenzijde als aan inkomstenzijde de begrotingen goed zijn gevolgd en dat het saldo van de afwijking zich vooral situeert binnen de éénmalige uitzonderlijke uitgaven en inkomsten.

Voor de toekomst zal het belangrijk zijn om de omzet van de organisatie terug te verhogen. De inkomsten uit coproducties en uit reisvoorstellingen stonden de afgelopen jaren onder druk door een verlaging van de productie- en inkoopbudgetten in de sector. We hebben hiertoe, in functie van de subsidieperiode 2013-2016, onze volledige verkoopstrategie geëvalueerd en bijgesteld. We zijn er van overtuigd dat met de komst van FC Bergman en aansluitend de alliantie die we aangaan met Toneelgroep Amsterdam, de omzet uit reisvoorstellingen terug naar ruim 2 miljoen euro kan.

MENSEN EN MIDDELEN

SAMENSTELLING VAN HET PERSONEELSBESTAND

In 2012 waren er over het gehele kalenderjaar 331 werknemers in dienst bij Toneelhuis, goed voor 80,45 VTE. Net zoals de voorbije jaren blijft de verhouding mannen/vrouwen ongeveer gelijk: 53,47% mannen, 46,53% vrouwen. Wat ongelijk blijft, is de verdeling voltijds/deeltijds: van de 177 mannen werkten er 111 voltijds. Van de 154 vrouwen waren dat er 70.

op 31/12/2012		
aantal mensen in dienst	98 mensen	80,45 VTE
waarvan	51	mannen
		39 VT
		12 DT
	47	vrouwen
		24 VT
		23 DT
vaste medewerkers (onbep d)	65	58,19 VTE
gemiddelde leeftijd	44	
aantal ziektedagen	273	4,36%

11 arbeidsovereenkomsten werden geschorst, wat hetzelfde niveau is dan in 2011. De meeste (9) door het opnemen van tijdskrediet. 1 werknemer neemt tijdskrediet op om een zwaar ziek familielid te verzorgen. 2 werknemers namen ouderschapsverlof op.

Indien we rekening houden met alle werknemers in dienst in een kalenderjaar, moeten we vaststellen dat de gemiddelde leeftijd stijgt: 37 jaar in 2010, 39 jaar in 2011, 40 jaar in 2012. We zullen dan ook het opstellen van het werkgelegenheidsplan in het kader van cao 104 ter harte nemen en nog meer werk maken van een leeftijdsbewust personeelsbeleid.

Deze 331 koppen vertegenwoordigen een loonkost van 4.063.023 euro. Toneelhuis engageerde ook zelfstandigen. Zij vertegenwoordigen een bedrag van 1.015.565,67 euro.

Het totaal aantal ziektedagen komt iets hoger uit dan in 2011: 1031 tegenover 903 vorig jaar. Maar Toneelhuis bleef relatief gespaard van de gevolgen van de griepepidemie die ons land teisterde.

SOCIAAL OVERLEG

2012 was een jaar waarin sociale verkiezingen werden gehouden. Ook in Toneelhuis. Op 8 mei konden de werknemers kiezen voor een nieuw Comité voor Preventie en bescherming op het Werk en een nieuwe Ondernemingsraad. Er waren telkens 6 mandaten te verdelen – 7 mensen stelden zich kandidaat (1 iemand op de lijst van ACV, 6 op de lijst van ABVV).

Naar aanleiding van de installatie van de nieuwe afgevaardigden, werd een huishoudelijk reglement voor beide organen opgesteld. Voor de OR werd ook een document met basisinformatie gemaakt.

WELZIJN EN VEILIGHEID

Er was in 2012 veel te doen over de wetgeving rond de nieuwe geluidsnormen. Toneelhuis onderzocht dit en testte verschillende apparatuur uit. Er werd een keuze gemaakt voor een draagbaar toestel om ook op locatie metingen te kunnen doen. Er werd werk gemaakt van een hygiëneplan voor de personeelskantine. Naar aanleiding van een ernstig arbeidsongeval ging er veel aandacht naar werken met ladders (opleiding, keuring, veiligheidsinstructiekaarten,...)

VORMING TRAINING OPLEIDING

Toneelhuis realiseerde 479,64 uren opleiding wat dus aanmerkelijk meer is dan voorzien in de cao vorming van PC304 (376 uren). De samenwerking met het Sociaal Fonds Podiumkunsten werd als uiterst positief ervaren.

Belangrijkste initiatieven:

- Opleiding hoogtewerker voor alle technici
- Training rijden vorkheftruck voor medewerkers decoratier
- Screenen en aanpassingen werkposten van beeldschermwerkers en initiatie ergonomisch gebruik
- Deelname aan de Duodag, een doedag voor mensen met een arbeidsbeperking
- Deelname aan de Zuidag voor scholieren
- Aanwezigheid van stagiaires in alle geledingen van het huis. De focus lag hier vooral op kijkstages.

VRIJWILLIGERS

De vrijwilligerswerking is stevig ingebed in de werking van Toneelhuis. Vrijwilligers worden per seizoen een 1000-tal keren ingeschakeld bij publiekswerving, publiekswerking, logistiek, productie en administratie.

Kleine taken overdag worden gegeerd bij vrijwilligers: het geeft een goed gevoel om deel uit te maken van een organisatie. Zo startten we de krantenknipselploeg op. Dagelijks en in een beurtrol komt er een vrijwilliger alle pers die voor Toneelhuis relevant is, inscannen en klasseren.

We werden benaderd door Samenlevingsopbouw Antwerpen Stad, die samen met Antwerps minderhedencentrum de8 en Servicepunt Vrijwilligers Stad Antwerpen het concept 'Mix en Match' lanceerden. Een idee waarbij een 'ancien' binnen de vrijwilligersploeg een 'nieuwkomer' onder de vleugels neemt tijdens het vrijwilligerswerk. Zo startte in 2012 een eerste team binnen de Toneelhuisvrijwilligersploeg.

INTERNE INFORMATIEDOORSTROMING

In 2012 organiseerde Toneelhuis 3 personeelsvergaderingen.

Bij het begin van het jaar werd stilgestaan bij de voortgang van het subsidiedossier 2013-2016.

In april kregen de medewerkers een presentatie van het artistieke programma van het seizoen 12-13. In 2012 werd de keuze gemaakt om op een andere manier te communiceren met het publiek (nieuwe website, meer beeld). Deze keuze werd uitgebreid toegelicht.

Zowel in het voorjaar als op de vergadering van september werd een financiële stand van zaken gegeven. Ook het budget op lange termijn (2013-2016) werd uitgebreid besproken met de medewerkers na toekenning van de subsidies.

AANDACHT VOOR MILIEU & ENERGIE - HET ECOTEAM

Het Eco-team, opgericht in 2009, zette in 2012 zijn werking verder. Met een aantal afgevaardigden vanuit de verschillende geledingen van het huis wordt op regelmatige basis samengekomen om concrete acties op zetten.

Werkpunten 2012:

- Opstarten gesprekken met groene energieleveranciers
- Onderzoek zonnepanelen kantoren
- Meer gebruik van duurzame materialen in het decoratelier
- Aankoop verfrollenreiniger voor decoratelier
- Aandacht voor seizoensgebonden en lokale producten binnen de catering
- Stimuleren van gebruik van fiets en openbaar vervoer voor woon-werkverplaatsingen en het gebruik van de Toneelhuisfietsen voor werkverplaatsingen binnen de stad
- Gesprekken met de stad voor de installatie van grote fietsenstallingen aan de Bourla
- Promotie van “Velo” via onze website

INFRASTRUCTUUR

ORGELSTRAAT

Het pand aan de overzijde van de Bourlaschouwborg waar de administratie is gevestigd, werd in 2008 gerenoveerd. Het is een geweldige werkomgeving die de aandacht blijft trekken vanuit de architectuurmiddens. Er vinden jaarlijks diverse rondleidingen plaats door architect Jan De Vylder voor binnenlandse en buitenlandse geïnteresseerden. In 2012 werd er 3.676,24 euro opgenomen uit deze voorziening voor een aantal kleine afwerkingswerken. We hebben ook besloten om dit jaar geen bijkomende voorziening voor groot onderhoud aan te leggen. De voorziening bedraagt daardoor eind 2012 35.636,26 euro.

Voorziening Orgelstraat per 31.12.2009	36.630,46
Opgenomen voorziening per 31.12.2010	-12.942,17
Opgenomen voorziening per 31.12.2011	-9.375,79
Bijkomende voorziening groot onderhoud per 31.12.2011	25.000,00
Opgenomen voorziening per 31.12.2012	-3.676,24
Resterende voorziening per 31.12.2012	35.636,26

BOURLASCHOUWBURG

KORTE TERMIJN

Met de Stad Antwerpen is er binnen het kader van de beheersovereenkomst 2010-2013 een investeringstoelage voorzien van 235.000 euro voor de jaren 2010, 2011 en 2012. Voor 2013 is er een bedrag opgenomen van 400.000 euro.

Voor de aanwending van deze investeringssubsidie werd een 15-punten plan opgesteld in overleg met de Stad dat vooral focust op veiligheid en kleine herstellingen.

In 2012 werden volgende investeringen uitgevoerd:

- Uitbreiding flexibele tribune
- Veiligheid: aanpassing leeflijnen
- Aanpassingen transparant glas ramen
- Voorbereidende studies herstelling dak en herstelling parket voorbouw

De vergunningsprocedures worden binnen het kader van de wet op de overheidsopdrachten uitgevoerd. We worden hierin begeleid door de heer Peter Mous van European & Belgian Public Procurement.

LANGE TERMIJN

Vanaf 2009 hebben we voor de Bourla aanzetten gegeven tot het programma dat volgens ons moet gerealiseerd worden voor de schouwborg. In de vorige jaarverslagen hebben we hier uitvoerig aandacht aan besteed.

In het recente verleden werden er verschillende studies uitgevoerd die telkens één deelaspect van zo'n totale renovatie onderzoeken en oplossingen aanreiken. Globaal gezien menen we toch dat de renovatie van dit gebouw vanuit een bredere visie benaderd moet worden en dat het een geïntegreerd antwoord moet formuleren op zes afzonderlijke elementen en hun onderlinge relatie, met name:

1. Monumenten en erfgoed
2. Receptief/productief programma van eisen van de gebruiker

infrastructuur

3. Bouwtechnische instandhouding
4. Theatertechnische vernieuwing
5. Relatie met de stad
6. Timing, geld en financiering

Deze nood aan synthese is in het verleden uitvoerig bepleit bij de stedelijke verantwoordelijken. In 2012 werd een belangrijke stap genomen in dit proces: de Stad besliste om een uitvoerige haalbaarheidsstudie te bestellen bij HUB bvba, een Antwerps ingenieursbureau. Deze studie zal in het voorjaar 2013 opgeleverd worden. Dit proces wordt voor ons mee opgevolgd en begeleid door Carl Meeusen.

VOORZIENING

Eind 2011 beschikten we over een provisie van 111.368,06 euro voor werken aan de schouwburg die vooral het werkcomfort moeten verhogen.

Daarvan werd in 2012 81.368,06 euro opgenomen. Concreet werd er geïnvesteerd in de renovatie artiestenloges. Daardoor komt de voorziening per 31.12.2012 op een bedrag van 30.000 euro.

Voorziening zolder Bourla per 31.12.2009	53.000,00
Opgenomen voorziening per 31.12.2010	-40.183,64
Bijkomende voorziening per 31.12.2010	65.000,00
Opgenomen voorziening per 31.12.2011	-41.448,30
Bijkomende voorziening achterbouw Bourla per 31.12.2011	45.000,00
Bijkomende voorziening voorbouw Bourla per 31.12.2011	30.000,00
Opgenomen voorziening per 31.12.2012	-81.368,06
Resterende voorziening per 31.12.2012	30.000,00

LEOPOLDSTRAAT

Het pand in de Leopoldstraat wordt gehuurd als repetitieruimte en werkplaats voor onze artiesten. De opfriswerken werden zoals voorzien in 2012 verder afgewerkt. Hierdoor bedraagt de voorziening per 31.12 nog 1.762,25 euro.

Voorziening Leopoldstraat per 31.12.2009	17.500,00
Opgenomen voorziening per 31.12.2010	-7.392,47
Opgenomen voorziening per 31.12.2011	-1.472,83
Opgenomen voorziening per 31.12.2012	-6.872,45
Resterende voorziening per 31.12.2012	1.762,25

OLIEWEG

Op de balans staat sinds enkele jaren een voorziening van 100.981,05 euro voor renovatiewerken aan het decoratelier aan de Olieweg. Het lijkt ons op dit ogenblik niet opportuun om deze investeringen te doen gezien de onduidelijke plannen voor deze omgeving aan Petroleum Zuid. De provisie zal aangewend worden voor de verhuis van het atelier in de toekomst. De technische directie bekijkt op dit ogenblik wat mogelijke toekomstige verhuismogelijkheden zijn.

Voorziening Olieweg per 31.12.2009	100.981,05
Resterende voorziening per 31.12.2012	100.981,05

SAMENWERKINGSOVEREENKOMSTEN

In 2012 werden volgende samenwerkingsovereenkomsten afgerond of onderhandeld:

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST STAD ANTWERPEN

Met de Stad werd er in 2010 een beheersovereenkomst afgesloten voor de periode 2010-2013. Enerzijds is er een basistoelage voorzien van 2.800.000 euro, anderzijds voorziet de Stad een jaarlijkse investeringssubsidie voor de grote onderhoudswerken aan de Bourla van 235.000 euro over de jaren 2010-2012 en 400.000 euro in 2013.

In 2011 werd een voorziening van 184.000 euro aangelegd voor mogelijke besparing op onze toelage. In 2012 hebben we een gevraagde voorziening van 168.000 euro aangelegd. Anderzijds liet de Stad ons weten dat deze besparing voor 2011 niet wordt toegepast en dat bijgevolg de voorziening van 184.000 mag teruggenomen worden naar het resultaat.

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST PROVINCIE ANTWERPEN

De overeenkomst met de Provincie die loopt over de periode 2011-2013 staat voor een jaarlijks bedrag van 400.000 euro, werd in 2012 uitgevoerd.

TOELAGE VLAAMSE GEMEENSCHAP

De toelage waartoe de Vlaamse Regering in juni 2009 had besloten, bedraagt 3.000.000 euro. Zoals de voorbije jaren reeds het geval was werd deze toelage verminderd binnen het kader van de besparingen op Vlaams niveau. Toneelhuis ontving daardoor in 2012 slechts 2.893.740 euro.

In 2012 werd er reikhalzend uitgekeken welke toelage Toneelhuis vanuit de middelen van het Kunstendecreet zou ontvangen voor de periode 2013-2016. De Vlaamse Regering heeft in juni 2012 beslist om onze toelage vast te leggen op 3.000.000 euro voor de volgende vier jaren. Basis van dit besluit was de uitstekende evaluatie over de voorbije jaren, zowel op artistiek als op zakelijk vlak, en het grote geloof in de werking zoals die is uitgetekend in onze subsidieaanvraag die we in oktober 2011 indienden.

MEDIADEAL DE PERSGROEP PUBLISHING (DE MORGEN)

De meerjarige samenwerking met De Morgen als structurele mediapartner werd in 2012 verlengd. De totaalwaarde van de overeenkomst bedraagt 109.426 euro excl. BTW.

MEDIADEAL VRT (RADIO 1)

De ruilovereenkomst met de VRT, Radio 1 werd verlengd en iets uitgebreid naar Cobra.be. De waarde hiervan werd vastgelegd op 64.612 euro excl. BTW.

MEDIADEAL ROULARTA (KNACK)

De ruilovereenkomst met Knack werd omwille van besparingen binnen het communicatiebudget in juli 2012 stopgezet. De totale waarde voor de eerste jaarhelft bedraagt 23.289 euro excl. BTW.

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST LA SCALA

Binnen het kader van de samenwerking van de operacyclus *Der Ring des Nibelungen* werd een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met La Scala in Milaan.

TONEELHUIS IN DE PERS : EEN SELECTIE

Guy Cassiers

persoonlijk Antwerpen

Gazet van Antwerpen, 16.06.12

Middenin de nacht - alle toneelhuismakers

Samen in het donker zitten, versterkt het gevoel van samenhang Zone03, 31.01.12
In de nacht komen de beesten op scène De Morgen, 12.01.12
Heerlijk sprookje in het donker De Morgen, 14.01.12
Beestig theater in de Bourla De Standaard, 16.01.12
Het wonder van de nacht De Morgen, 21.01.12

Van de Velde - Olympique Dramatique

Van de Velde, kort geding De Standaard, 12.03.12

De man in de mist - Bart Meuleman

Magische Man in de mist Knack, 01.04.12
De man in de mist, kort geding De Standaard, 02.04.12
Wat goed dat ik dit mag meemaken De Morgen, 07.04.12

Onvoltooid verleden - Olympique Dramatique

Theater is mijn wereld De Standaard, 14.04.12
Jan Decler herdenkt zijn overleden vriend Hugo Claus De Morgen, 18.04.12
Niets is wat het lijkt bij Claus De Morgen, 21.04.12
Onvoltooid verleden, kort geding De Standaard, 23.04.12
Meeslepende misdaaddialoog van Claus De Volkskrant, 14.05.12

De misdaad - Guy Cassiers

Ook ik moet me maar zien te redden De Standaard, 12.05.12
Waardig slot van drieluik rond Robert Musil De Volkskrant, 14.05.12
L'écrivain est un assassin La Libre Belgique, 14.05.12
Denken als honderd springende beekjes De Morgen, 16.06.12

toneelhuis in de pers : een selectie

Musil marathon - Guy Cassiers

Een oefening in lengte en traagheid
Into the twilight zone

De Morgen, 26.05.12
Etcetera, 06.2012

Bezonken rood - Guy Cassiers

L'ébouffante créativité flamande et wallone
Le temps long de guerre
Vers le temps perdu

MidiLibre, 12.06.12
L'Hérault du jour, 14.06.12
Direct Montpellier Plus, 14.06.12

Niets Is Onmogelijk - Olympique Dramatique

Dollen met deuren en de dood
Dood en verrijzenis van de kleine man

De Morgen, 27.10.12
De Standaard, 29.10.12

Half elf zomeravond - Bart Meuleman

Electriciteit in de zomerlucht
De realiteit scheidt

CJP, 22.11.12
De Morgen, 24.11.12

Song#2 - Abke Haring | Benjamin Verdonck

Als het met karton kan, hoeft het voor mij niet in marmer
Spelen voor een niche, frustrerend? Nee, hoor
Met volle liefde en overgave
Een wonderschone, vrolijke, kwetsbare, beeldende en talige performance

De Standaard, 22.12.12
De Morgen, 29.11.12
Staalkaart, 09.01.13
De Volkskrant, 14.01.13

Guy Cassiers

Beroep:
regisseur en
artistiek leider
Toneelhuis
Woonplaats:
Antwerpen

Wekelijks wandelen we met een bekende Antwerpenaar langs plekken in de stad die voor hem of haar een bijzondere betekenis hebben.

persoonlijk
Antwerpen(7)

Tekst:
Karin Vanheusden
Foto's:
Stefaan Van Hul

pA

A 28

“Het zit in de genen van de Antwerpenaar om zich ‘creatief’ aan anderen aan te passen”

“Ik ben veel mensen in Antwerpen schatplichtig voor hun onbaatzuchtige steun tijdens de jaren waarin ik als een naïeveling op zoek was naar het doel in mijn leven.” Dat zegt Guy Cassiers halverwege zijn persoonlijke wandeling door Antwerpen, de stad voor wie zijn vader Jef Cassiers willens nillens tot symbool werd verheven, de stad ook waar hij als jonge gast vanuit de *underground* met experimentele performances tegen de gevestigde instituties rebelleerde. Letterlijk en figuurlijk *underground*, want zijn eerste voorstellingen vonden plaats in vochtige kelders in schimmige panden dicht bij de Scheldekaaien.

Guy Cassiers is sinds 2006, na ‘leerrijke omzwervingen’ langs Gent en Rotterdam, terug thuis in Antwerpen. Als artistiek leider van Toneelhuis regisseert hij voorstellingen, coacht en enthousiasmeert hij de theatermakers van zijn huis en is hij samen met Luk Van den Bosch ook verantwoordelijk voor het reilen en zeilen van het grootste stadstheater van Vlaanderen. Een man met een superdrukke agenda dus. Dit weekend bijvoorbeeld vindt in de Bourla een marathonsessie van de Musil-trilogie plaats. Zeven uur lang in de fluwelen Bourla-zitjes, terwijl Cassiers het publiek de spiegel voorhoudt van Robert Musil. Cassiers bewerkte Musil’s roman *De man zonder eigenschappen* in drie afzonderlijke voorstellingen: *De parallelactie*, *Het mystieke huwelijk* en *De misdaad*. Zeven uur lang ook een dwarse inkt in het failliet van een maatschappij die zich verliest in een vernietigend liberalisme. Brandend actueel, want ook dat is Cassiers’ missie.

“Zo’n marathonsessie zijn toch fantastisch”, zegt hij, terwijl hij in de schaduw van zijn Bourla een boterham met spek en eieren binnenspeelt. “Het publiek geraakt zo compleet verslingerd in het verhaal.” In 2013 volgt er nog zo’n marathon, maar van een iets andere orde. Ter gelegenheid van de 200ste verjaardag van Richard Wagner wordt dan in een week tijd in de Scala in Milaan en in de Staatsoper in Berlijn de vierdelige operacyclus *Der Ring des Nibelungen* opgevoerd, waarvoor Guy Cassiers de regie tekende. “In totaal zestien uur muziek”, knikt Guy Cassiers, die eind oktober met *Siegfried*, het derde deel van de operacyclus, eerst in de Berlijnse Staatsoper en daarna in het Milanese Teatro alla Scala in

première gaat. Momenteel is hij met zijn team in Antwerpen bezig met de videobeelden die in deze voorstelling, zoals in alle producties van Cassiers trouwens, een essentiële rol spelen. Die multimediale theatertaal - een uitdrukkelijke dialoog tussen woord, muziek en beeld - is zijn handelsmerk, zijn stempel, maar meer dan dat een missie. En deels ook een erfenis van zijn vader, die in zijn latere tv-shows ook experimenteerde met beeld en muziek.

Oxo en een toastje

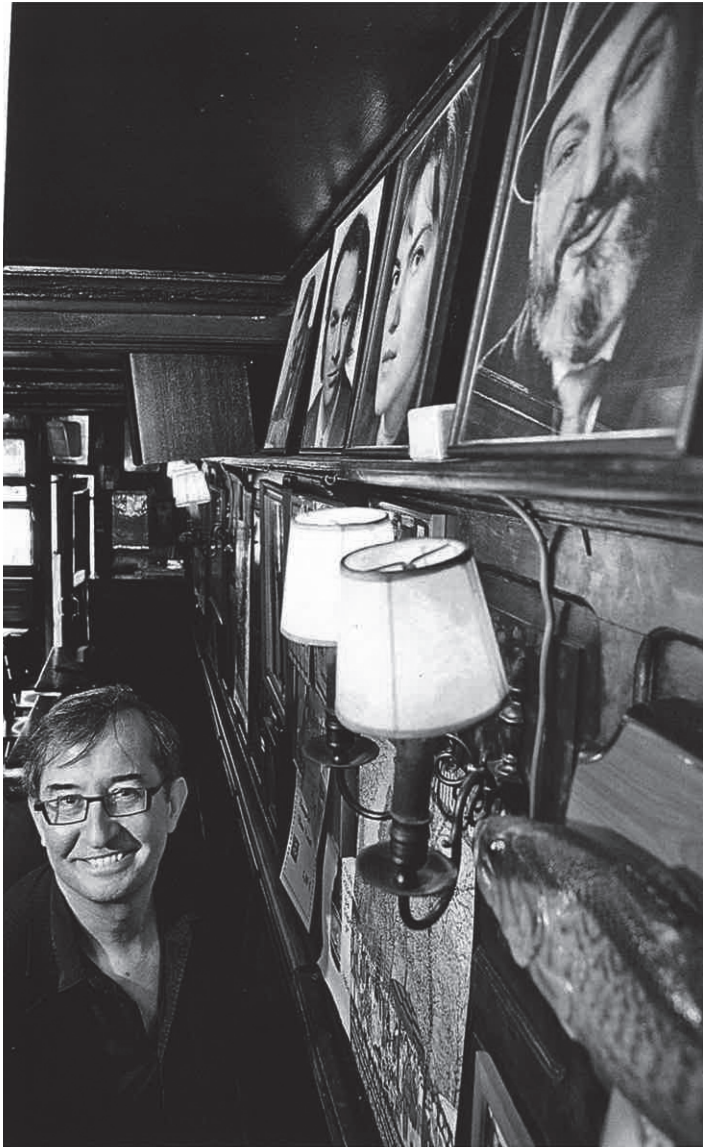
Aan de Graanmarkt, achter de Bourlaschouwburg, stappen we café De Duifkes binnen. Vergeelde zwart-witportretten van oude en meestal vergeten theatercoryfeeën sieren het interieur. “Luc Philips, Frank Aendenboom (*Aendenboom speelde Johan in Johan en de Alverman, red.*), ... goede vrienden van mijn vader”, zegt Guy terwijl hij bij de waardin polst of ze nog altijd boterham met kop serveert. Helaas, deze legendarische hap van toen is voorgoed verleden tijd.

In De Duifkes en ook in de Boer van Tienen aan het Mechelseplein, dé stamkroegen van zijn vader, heeft Guy zijn jeugd doorgebracht. “Hier sprak mijn vader af met acteurs, actrices, muzikanten en andere mensen met wie hij samenwerkte. Omdat hij niet meer mocht rijden (*Jef Cassiers had levenslang rijverbod gekregen nadat hij enkele keren dronken achter het stuur werd betrapt, red.*), was mijn moeder zijn vaste chauffeur. En dus moesten mijn zus en ik mee. Als kleine jongen heb ik hier vele uren doorgebracht. Met een Oxo en een

toastje of een warme chocomelk, in de donkerte en in de dichte sigarettensmoor. Grappig eigenlijk, want ik zit hier nu nóg dikwijls. Het is, net zoals vroeger, hét theatercafé waar acteurs voor of na de voorstellingen iets gaan drinken. Een tijdje heeft de Gounod het overgenomen, maar nu is het opnieuw in De Duifkes te doen. Vroeger zaten de acteurs hier in kostuum te wachten tot ze in de Bourla op scène moesten.” “Ik hou heel erg van plekken zoals deze. Artiesten, en dat over de generaties heen, komen elkaar hier tegen, discussiëren en evolueren. Typisch Antwerps ook: de stad is klein genoeg om elkaar op een organische manier te kunnen inspireren, en tegelijk ook groot genoeg om verder dan de

Guy Cassiers bij het appartementsgebouw waar hij tot zijn twintig heeft gewoond.

"Ik heb als kind vele uren met mijn vader in café De Duifkes doorgebracht. En nu zit ik er nog."

eigen navel te durven kijken. Het zit in de genen van de Antwerpenaar om zich als een kameleon aan te passen aan andere invloeden en culturen en er tegelijkertijd iets creatiefs mee te doen. Ik denk dat Antwerpen een schoolvoorbeeld is van hoe het Europese denken zou kunnen zijn. Helaas slagen we daar niet altijd in."

Politieke statements

We wandelen naar de ingang van de Bourla, gesierd met nieuwe portretten, mooie borststukken, van de makers van het huis. Toen Guy Cassiers in 2006 als artistiek leider van Toneelhuis de Bourla binnenstapte - "als kind heb ik me hier meermaals zwaar misdragen tijdens schoolvoorstellingen" - stond de stad op een scharniermoment in haar geschiedenis. De politieke strijd tussen sp.a-burgemeester Patrick Janssens en zijn uitdager Filip Dewinter (Vlaams Belang) moest nog worden beslecht. "Ik had net acht jaar lang aan het hoofd gestaan van het Ro Theater, het stadsgezelschap van Rotterdam. Daar is mij duidelijk geworden wat een theatergezelschap voor een stad kan betekenen en omgekeerd. En toch durfde ik als 'vreemdeling' geen politieke statements te maken in een stad waar ik

mij, hoewel met zo veel generositeit omringd, toch een buitenstaander voelde. In Antwerpen was het debat links versus rechts, Janssens versus Dewinter toen op zijn toppunt. In Nederland had ik net de opkomst en de moord op Pim Fortuyn in Rotterdam meegemaakt. Verwarrend. Ik was acht jaar eerder in een stad terechtgekomen waarvan de open geest me versted had doen staan. In een mum van tijd is er een berg frustraties vanuit de onderbuik naar boven gekomen. Plots was socialist een scheldwoord, cultuur iets om uit te spuwen. Ik volgde niet meer."

Sinds Guy Cassiers weer in Antwerpen aan de slag is, is de relatie tussen theater en politiek een belangrijk thema binnen zijn werk geworden. "Met de *Triptiek van de macht* (in het drieluik *Mefisto for ever*, *Wolfskers en Atropa* buigt Cassiers zich over de relatie tussen de macht, de politiek en de kunsten, red.) wilde ik als kunstenaar deelnemen aan het politieke debat. Met de Musilvoorstellingen doe ik dat opnieuw, maar op een andere manier. Ik wil samen met het publiek nadenken over de globalisering, over de rol van het individu en van de kunstenaar daarin. We spreken over het eengemaakte Europa, maar klaarblijkelijk neigt elk land ernaar een muur rondom zich te bouwen, zoals *gated communities*."

"Kijk, Toneelhuis is een gezelschap dat vertrekt vanuit een humus die in Antwerpen is ontstaan, we willen verhalen vertellen die in de eerste plaats bedoeld zijn voor de Antwerpenaar. Maar ook de open dialoog met andere culturen is zeer belangrijk, daarom werk ik graag in het buitenland en met buitenlandse gezelschappen. Ik heb in mijn wilde studentenjaren veel gereisd, naar Berlijn, Parijs, New York, op zoek naar ideeën en energie om mijn eigen theatertaal te ontwikkelen. Als theatermaker ben je je publiek verplicht jezelf te confronteren met de buitenwereld. Op een incestueuze manier alles naar binnen trekken, levert niets blijvends op, zoals de geschiedenis bewijst."

"Ik vind het vooral gevaarlijk als we het gesprek gaan simplificeren en op een fatalistische manier niet meer geloven in politieke oplossingen. Dit jaar staan we in Antwerpen opnieuw voor een uitdaging, deze keer Janssens versus De Wever. En dat is zo schoon aan deze stad, want ze staat opnieuw symbool voor de toekomst van het hele land. Dit gaat over zo veel meer dan over gemeenteraadsverkiezingen. Ik weet niet wat ik moet verwachten, want sommigen laten niet in hun kaarten kijken, maar ik ben wel blij met wat er de afgelopen jaren in Antwerpen is gebeurd. Ik herinner me ook nog de periode van Bob Cools en consorten. Hallucinant. Hoe klein presenteerde Antwerpen zich toen? Er wordt altijd gezegd dat de Antwerpenaar zich groter maakt dan hij is. Toen zag ik vooral een eng denken binnen een groots poneren. Zowel de mentaliteit als de praktijk zijn nu anders. Ik zie nu een stad met ambitie, een stad die durft vooruit te denken. En die aanzet is met Antwerpen 93 gegeven. De bekrompen Antwerpse mentaliteit is toen opgebroken met een veelvoud aan sociale en culturele projecten. En toch meen ik dat we van die boost nog veel meer kunnen profiteren. Kijk, de drempel om naar Toneelhuis te komen is hoog, dat besef ik, maar ik voel me niet te goed om daar iets aan te doen. Want de interesse in cultuur is zeer groot. Er zijn

“Als er een nieuwe strip verscheen, was het vechten om hem als eerste vast te krijgen, mijn vader of ik”

A 31

honderden amateurtoneelgezelschappen, maar jammer genoeg nog te veel gesloten werelden. Daarom wil ik in de volgende vier seizoenen met Toneelhuis scheep gaan met die amateurtoneelgezelschappen. Ze zullen eenzelfde voorstelling als wij spelen, met onze decors, onze kostuums en onze dramaturgie. Uiteindelijk zullen ze hun versie in de Bourla brengen. Ik wil bruggen slaan, dat is mijn opdracht als directeur van een groot stadstheater.”

Terug naar het verleden. We rijden naar Berchem, waar Guy tot zijn twintig heeft gewoond. Nu woont hij met zijn Amerikaanse echtgenote nog in Berchem, maar binnen de Singel. “Ik heb in de Ringlaan, net op het randje van Wilrijk en Berchem, een fantastische jeugd gehad”, zegt hij terwijl hij tevergeefs nog een snuifje zorgeloosheid van weleer probeert te vangen. “Ons appartementsblok was een van de eerste hier. Een rustige wijk met jonge gezinnen. Samen met mijn zus Mina stond ik hier dikwijls aan de garagepoort te *sjotten*. Met mijn grootmoeder. Zij bovenaan, wij onderaan, wat redelijk frustrerend was om goals tegen te houden. Binnen werd er, onder aanmoediging van mijn vader,

geknutseld, vooral modelbouw. Artistiek? Bah, mijn vader heeft me nooit in een of andere richting geduwd, maar we zijn natuurlijk wel tussen de kunsten opgegroeid: de muziek, het tekenen, de strips, en ook de vele afspraken die mijn vader had voor de shows die hij voor de BRT produceerde, de namiddagen in de opnamestudio's in Brussel. Ach, mijn vader heeft zijn leven lang zijn kind-zijn proberen te bewaren en daarbij kwamen wij goed van pas. Als er een nieuwe strip verscheen - een die hij met Willy Vandersteen op café mee had verzonnen - was het vechten om hem als eerste te pakken te krijgen, hij of ik.”

“Ik herinner me dat we geen gordijnen hadden en dat er voor ons raam een twee meter hoge raket stond, die we samen hadden gebouwd. Jaren later heb ik van mensen hierover nog opmerkingen gekregen: ‘Woonde jij dáár, met dat vreemde ding voor het raam?’ Het viel op. Mijn neef is trouwens nog altijd een beetje kwaad op mijn vader, omdat hij hem had wijsgemaakt dat hij het eerste *manneke* op de maan was. Mijn vader speelde dan ‘vertraagd’ na hoe hij in dat gekke pak zijn eerste stappen op de maan had gezet. Mijn arme neefje heeft aan iedereen verteld over zijn geweldige nonkel, niemand

In het achterliggende pand in de tuin van de Academie gaf Guy Cassiers ‘experimentele’ feestjes.

pA

“Ik heb nog rondgelopen met een kaal hoofd en een zwarte hanenkam”

A 32

Guy was een van de eerste jongens die in het Lyceum in de Hertoginstraat schoolliep.

geloofde hem. En dat zit nog altijd heel diep.” (lacht) Enkele weken geleden heeft Guy Cassiers zijn tachtigjarige moeder (Reintje De Graef, de zus van Lode De Graef-Verstraete, ooit nog directeur van de KNS-nu Toneelhuis, alsook regisseur van Johan en de Alverman, red.) verloren. “Een fantastische moeder”, zegt hij zacht. “Naar de buitenwereld toe altijd heel genereus en opgewekt, maar vanbinnen had ze veel zorgen. Het alcoholprobleem van mijn vader is voor ons gezin een serieus probleem geweest. En weet je dat ze tot op vandaag nog altijd zeer bezorgd was om mij? ‘Jongske,

jongske toch, kunde gij daar ooit wel uw brood mee verdienen’, zei ze dikwijls. Ik heb haar proberen gerust te stellen, maar ik heb haar onzekerheid of twijfel nooit helemaal kunnen wegnemen. Ook niet na de eerste opera’s in de Scala in Milaan of in Berlijn.”

Legendarische schoolfeesten

Terwijl we onderweg zijn naar het Koninklijk Lyceum in de Hertoginstraat, waar Guy in 1971 als dubbele pionier - hij was van de eerste lichting jongens en leerling van de nieuwe richting Kunst - zijn middelbare studies begon, vertelt hij hoe hij “de brillenkas van de klas was, een mager, schuchter *snulleke* dat zich door onnozel te doen een soort houding binnen het schoolgebeuren probeerde aan te meten”.

“Eigenlijk ben ik later op dezelfde manier in theater gerold. Ik hing graag het *zotteke* uit en was degene die destijds de legendarische schoolfeesten in de refter van de Academie kleur gaf. Maar hier in het Lyceum is eigenlijk de kiem gelegd. Ook van mijn rookgedrag. Achter deze boom heb ik mijn eerste én laatste sigaret gerookt. Hoewel ik ben opgegroeid tussen vier pakjes groene Michel per dag, werd ik van die eerste sigaret kotsmisselijk. Gelukkig maar.”

“Maar goed, als tiener wist ik niet goed welke kant ik uit wilde, maar die zestien uur kunst per week hebben me in de juiste richting geduwd. Ik ben daarna grafiek aan de Academie begonnen. En hoewel ik het niet heb afgemaakt, hebben die jaren aan de Academie me nog meer op het spoor gezet waarop ik nu nog zit. Hele belangrijke jaren, besef ik nu. Al die uren modeltekenen hebben me geleerd perfect zintuiglijk te observeren en te analyseren en dat vervolgens te vertalen naar iets waarmee een publiek aan de slag kan. De functie van regisseren is voor mij een soort gids zijn in het herinterpreteren van een origineel.”

Legendarische schoolfeesten op de Academie? “Legendarisch omdat ze telkens duizend jonge mensen aantrokken, van heinde en verre. Legendarisch ook omdat er geweldig veel werd gedronken, maar vooral omdat er bijzonder energieke dingen gebeurden. De Zes van Antwerpen (modeontwerpers Dries Van Noten, Walter Van Beirendonck, Ann Demeulemeester, Dirk Van Saene, Dirk Bikkembergs, Marina Yee, red.) zaten twee jaar hoger dan ons, en samen maakten we van elk feest een experimentele performance, zeer theatraal van opzet. We drukten zelf onze affiches, zorgden voor een ‘exclusief’ decor, sleurden bakken bier aan. De tolerantie van de directie van de Academie was groot, op voorwaarde dat alles tegen maandagochtend weer netjes aan kant was. Ik heb voor zo’n performance nog rondgelopen met een kaal hoofd en

een zwarte hanenkam. Alles voor de kunst, hé.”
“In diezelfde tijd heb ik samen met Ivo van Hove (*nu directeur van Toneelgroep Amsterdam, red.*) mijn eerste theateervoorstelling *De Geruchten* - nieuw voor die tijd want we lieten bijvoorbeeld mensen uit de lucht naar beneden zakken - in een leegstaande wasserette op het Sint-Jansplein gemaakt. We hadden amper vijf affiches laten drukken, maar op een avond zat er een Amerikaanse journalist. Zijn verslag later in de New Yorkse *The Drama Revue*: het beste dat hij in Vlaanderen had gezien. Niet dat het zo bijzonder was, maar wel iets heel nieuws en zeer alternatief. Daarna kende heel kunstminnend Vlaanderen ons.”

“De daaropvolgende vijf jaar lang ben ik voorstellingen op locatie - er was geen geld voor een zaal of decor - blijven maken: in kelders, in oude pakhuizen. We speelden bijvoorbeeld in de kelder van de Tom Tom, een hotspot destijds aan de kaaien. Voor elke voorstelling controleerden we de getijden in de gazet, want met hoogtij stroomde de Schelde binnen. Mijn grootste budget ging naar pompen. Vanuit mijn naïviteit overhaalde ik iedereen rondom me om ‘gratis’ te werken. Ons doggeld beschouwden we als een subsidie om projecten te realiseren. Ik ben zo veel mensen dankbaar voor hun inzet toen. Later hebben technici van de Singel speciaal vakantie genomen om mee met mij een gratis tournee te doen van *Daedalus*, een voorstelling die ik had gemaakt met mentaal gehandicapten. Ook weer in alle naïviteit opgestart, zonder na te denken over de consequenties. Die jaren zijn een belangrijke leerschool geweest. Het was ook de tijd dat ik boven een café in de Nationalestraat woonde. In ruil voor de huur kuiste ik elke nacht het café. Ik herinner me nog dat mijn vader, mijn moeder en mijn zus me uit medelijden in de nacht voor kerst zijn komen helpen dwelen.”

Onderweg naar de De Keyserlei, waar de familie Cassiers op zondag een pannenkoek ging eten in een van de vele chique etablissementen, vertelt Guy over hoe moeilijk zijn vader het had een publieke figuur te zijn. “Als wij in Antwerpen over straat wandelden, vond ik al die lachende gezichten een heel bevreemdende gewaarwording, maar ik wist niet beter. Pas veel later besepte ik hoe vermoeiend dat moet geweest zijn voor mijn vader. Iedereen verwachtte van het Manneke dat hij plezierig en amusant was...”

We stappen The Popcorn binnen, een seventiesbar boven wat vroeger taverne Hans Christian Andersen was, en de mond van Guy valt open. In dit pand heeft Guy begin jaren 80 samen met zijn vader een honderdtal keer *Natuurgetrouw* gespeeld, een voorstelling - de enige met zijn vader - naar *The Birthday Party* van Harold Pinter.

“Wat is dit geworden? Ik herken het niet. Eerst speelden we het in een huis op de Cogels-Osylei, het publiek dacht dat het - we hingen er portretten van mijn vader op - ons huis was. Ik onthaalde de mensen met de boodschap dat het mijn vaders verjaardag was en dat ik een feest gaf. Het leek allemaal echt, maar gaandeweg kwam de tekst van Pinter er wel door, maar dat wist het publiek niet. Mijn vader en ik begonnen dan serieus ruzie te maken, het zogenaamde verjaardagsfeest liep faliekant af. Zogezegd gegeneerd gaf ik de mensen hun jassen terug, niemand durfde te applaudisseren. Het werd een succes, ja. We hebben het hier wel honderd keer gespeeld. De allerlaatste, in het PSK in Brussel, is op een symbolische manier geëindigd. Omdat mijn vader een zware black-out had, hij was alle tekst kwijt, is de voorstelling niet kunnen doorgaan. Het publiek was woest. Later is de tumor ontdekt die hem uiteindelijk fataal is geworden. Ik ben blij dat ik dat nog met hem heb kunnen doen.” ■

Guy Cassiers herkent de feestzaal op de De Keyserlei, waar hij met zijn vader honderd voorstellingen heeft gespeeld, niet meer. Vandaag is hier seventiesbar The Popcorn gevestigd.

Musil-marathon, zaterdag 16 juni en zaterdag 13 oktober, telkens om 14u, Bourlaschouwborg, Antwerpen. Tickets via www.toneelhuis.be of 03-224.88.44.

CITY

TONEELHUIS OVERNACHT OP DE 24 UUR VAN HET PODIUM

'SAMEN IN HET DONKER ZITTEN, VERSTERKT HET GEVOEL VAN SAMENHORIGHEID'

't Zijn zotten die zich eraan wagen, maar misschien ben jij wel gek genoeg: op 14 en 15 januari kan de ware cultuurfreak zich in Antwerpen 24 uur lang onderdompelen in theater, dans, muziek en performance - alles wat op een podium tuimelt, speelt, staat of danst. Blickvanger is *Middenin de nacht*, een voorstelling waarin alle Toneelhuismakers aan de slag gaan met de dierenverhalen van Toon Tellegen. Benjamin Verdonck is een van hen!

Benjamin Verdonck aarzelt een beetje om als woordvoerder op te treden: meer dan in welk Toneelhuisonderzoek staat in *Middenin de nacht* immers het wij-gevoel centraal. De aanleiding? Een gat in de programmering, maar vooral de goesting om al dat verschillend artistiek pluimage (Guy Cassiers, Olympique Dramatique, Abke Haring, FC Bergman...) eens samen op het podium te brengen.

In 2007 ging je al eens aan de slag met de dierenverhalen van Tellegen, toen je de voorstelling 313 - Misschien wisten zij alles maakte. Wat ontroert je aan zijn verhalen?

Benjamin Verdonck: 'Ik ben heel vatbaar voor de herkenbare metaforiek van Tellegen. Hij schrijft over dieren, en daarmee haakt hij in op de wereld van sprookjes en fabels, maar het zijn dieren met wel heel herkenbaar menselijke eigenschappen. De situaties die tussen hen ontstaan zijn eenvoudig maar essentieel: ze gaan over de vriendschap, de liefde, het falen, de hele waaier aan menselijke tragiek. Bijzonder fascinerend is de herhaling: dat het wéér de olifant is die uit de boom valt, dat het opnieuw de mol is

'We brengen de verhalen van Toon Tellegen. Die lijken eenvoudig, maar hebben vaak meerdere lagen.'

die verkeerd loopt... We maken elke keer opnieuw, elke dag opnieuw dezelfde fouten.'

KRUISBESTUIVING

Welk verhaal heb jij gekozen?

'Ik heb gekozen voor de mol die verloren loopt, of beter verloren

graaft, en plots op het dak van de eekhoorn belandt. De eekhoorn vraagt: 'Wat doe je hier?' En dan zegt de mol 'Ik ben verloren gelopen' en dan roept de eekhoorn 'Maar het is midden in de nacht!' en dan kijkt de mol verwonderd omhoog en zegt 'Aah... is *dees* nu

midden in de nacht?' (*lacht*)

Toon Tellegen wordt vaak betiteld als een schrijver voor kinderen.

'Ik denk dat dat vooral komt door de bedrieglijke eenvoud van zijn verhalen. Met een beperkt aantal bouwstenen slaagt hij erin onein-

dig veel situaties te verbeelden, net zoals bij muziek, waar acht noten een onbepert aantal combinaties kunnen vormen. Maar dat maakt hem nog niet tot een schrijver voor kinderen. Het is waar dat er over die verhalen altijd een soort mantel van liefde en warmte

een van de belangrijkste parameters van theater uitschakelt: het zien. Wat ontstaat er dan uit dat niks, wat hoor je of denk je te horen, vanwaar komt het geluid, wanneer begin je iets te zien, wie is wie... Duisternis verandert je tijdsbeleving en zet al je

die hij binnen de Toneelhuisploeg wilde ontmoeten. Ik maak met Stijn Van Opstal van Olympique Dramatique mijn verhaal, Ben Segers doet iets met Guy, enzoverdef. Je krijgt dus plots een aantal mensen met een heel verschillende taal en eigenheid, die samenwerken rond hetzelfde gegeven. Dat levert boeiende confrontaties op, bijvoorbeeld rond de vraag hoe je omgaat met Tellegens tekst. Wanneer iemand ervoor kiest om de zin 'Nu ben ik weer aan het schijnen, zei de glimworm' te bewerken tot 'Allé zeg mannen! Ik schijn weeral!' dan levert dat gesprekken op over kijken naar theater en theater maken, gesprekken die we voorheen nooit hadden.'

Waren 'spontane' kruisbestuivingen niet sowieso de bedoeling bij de opstart van het Toneelhuis?

'Dat klopt, en die kruisbestuivingen zijn er op kleine schaal ook wel geweest, maar je zit natuurlijk wel met zes egoïsten die vooral hun eigen werk willen en moeten maken, dus zo vanzelfsprekend zijn die artistieke samenwerkingen niet. In die zin is *Middenin de nacht* ook wel een push. Maar wat mij betreft moet die ontmoeting niet per se resulteren in producties, je kunt ook gewoon naar elkaars voorstellingen gaan kijken en spreken met elkaar over wat je graag ziet en wat niet. We zitten

© Geertje Van Buggenhout

gelukkig niet in een kliek die hetzelfde denkt, maar in een die zodanig verschillende voorstellingen maakt dat je je daar wel moet tot verhouden. Dat lijkt me een gezonde situatie.'

(Evelyne Coussens)

'Artistieke samenwerkingen zijn niet vanzelfsprekend met zes egoïstische theatermakers die vooral hun eigen werk willen maken'

hangt, maar als je ze ten gronde leest, dan merk je dat er onderhuids meerdere lagen in zitten, die scherp kunnen zijn, of vilein, of triest. Het is volwassen materiaal, waar kinderen ook van kunnen genieten.'

Middenin de nacht is een verhalenbundel waarbij elk verhaal begint met de woorden 'Middenin de nacht...' Waarom hebben jullie precies gekozen voor die bundel?

'Guy Cassiers was erg geprikkeld door het mysterie van die 'Middenin de nacht' - wat gebeurt daar, middenin de nacht, wat kan je daar zien, wat kan je daar horen? En ook wij hadden daar meteen een sterke verbeelding rond. Stel je voor: in het begin is er niets, alleen maar duisternis, waarmee je meteen

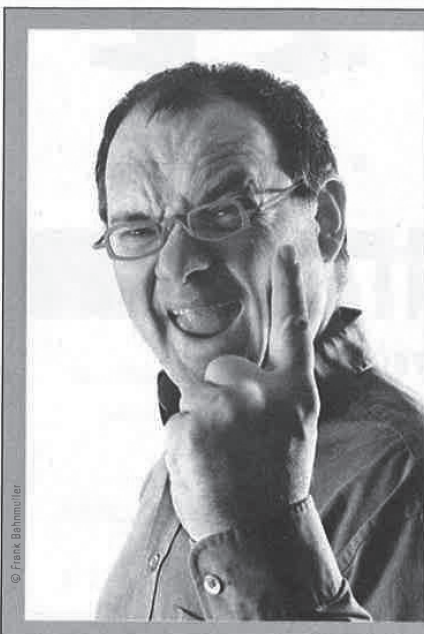
zintuigen op scherp. Bovendien versterkt het je gevoel van samenhang: je zit allemaal samen in het donker. Het accentueert iets wat te vaak vergeten wordt, namelijk dat je theater niet in je slaapkamer beleeft, maar dat je ervoor kiest om de beleving te delen. In dit geval: zowel op het podium als ervoor.'

BOEIENDE CONFRONTATIES

Dat samenwerken is in het geval van die verschillende makers wel een unicum. Hoe hebben jullie dat aangepakt? 'Elke maker heeft z'n favoriete verhaal gekozen - wonderlijk genoeg waren er maar enkele overlappings, dat zegt al iets over hoe verschillend we zijn - en is aan de slag gegaan met iemand

Middenin de nacht, op zaterdag 14 januari om 20u en om 0u, Bourslaschouwburg, Komedieplaats 18, 2000 Antwerpen. Info: 03/224.88.44, www.toneelhuis.be, www.24uurvanhetpodium.be.

DE 24 UUR VAN HET PODIUM DE KLOK ROND: WAKKER BLIJVEN IS DE BOODSCHAP!

© Franck Böhmer

Sla die voorraad energiedrankjes maar in, want van dit programma wil je geen uur missen. Wie er toch aan denkt om af en toe eens een uiltje te gaan knappen, doet dat beter niet tijdens volgende voorstellingen:

- Charlotte Van den Eynde danst om 12u WP Zimmer in met *Shapeless*, een ontroerende solo waarin ze abstracte dans en emotie tracht te verzoenen - en met succes.
- Om 14u30 gaat de flamboyante Burundese verteller Eric Baranyanka in de Buster met alle vijfplussers onder de babbelboom zitten om hen mee te nemen naar verhalen uit een ver verleden.
- In de Koningin Elisabethzaal loopt het om 15u wellicht storm voor de Nederlandse wonderboy Hans Minnaar, die bij de laatste Elisabethwedstrijd voor piano serieuze indruk maakte. Minnaar speelt Beethoven, als dat geen garantie voor laaiende passie is...

- Altijd al eens willen overmachten in het theater? Jonge snaken van 10 tot 14 kunnen vanaf 19u terecht voor een pyjamaparty in HETPALEIS en zich daarna ook daar te slapen leggen. Breng je pyjama, slaapzak en tandenborstel mee - voor ontbijt zorgt HETPALEIS.
- Rataplan gaat om 20u de avond in met Blackie & The Oohoes, die een soundtrack verzorgt bij Roman Polanski's film *Repulsion* en belooft daar een intense kijk- en luisterervaring van te maken.
- Wie *on the spot* beslist om in het huwelijksbootje te stappen rept zich om 21u50 naar de Arenberg, waar een mysterieuze ceremoniemeester de *Trouwshow* in goede banen leidt. Of het een vlekkeloze gebeurtenis wordt is nog maar de vraag, maar taart is in ieder geval voorzien.
- Om 2u zitten Steven Van Watermeulen en Sara De Roo op top-snelheid: ze brengen de zo al niet

- slome voorstelling *Decemberhonger* in een 'speedversie' van een uur. Suizende oren *garandeerd*.
- De prijs voor grappigste woordspeling van de dag gaat naar de *Pistolezing*; om 9u kan je in Kunstencentrum Vlaams Fruit bij een lekker ontbijtje het stuk *Amlett* van Decorte bespreken.
- Met kleine oogjes reppen we ons om 11u naar Cinema Roma, om er als eerste de beste koopjes te doen op deze filmbeurs die oude filmaffiches, foto's en gadgets aanbiedt. *En passant* pikken we een expo mee over de geschiedenis van 'Kinema Roma' als vooraanstaande filmzaal!
- Uitbollen gebeurt in de Vlaamse Opera waar Raf Coppens om 11u met zijn show *Overschot van gelijk* zijn beste beentje zal mogen voorzetten om onze dichtvallende ogen weer open te krijgen.
- En daarna: basta! Bed binnen!
Info: www.24uurvanhetpodium.be.

Het Toneelhuis brengt nachtverhalen van Toon Tellegen

In de nacht komen de beesten op scène

BRUSSEL • Het Toneelhuis presenteert morgen de première van *Middenin de nacht*, een voorstelling gemaakt door alle Toneelhuisacteurs en -regisseurs, gebaseerd op dierenfabels van Toon Tellegen. De Nederlandse auteur inspireerde al menig theatermaker. 'Zijn teksten zijn echt pareltjes.'

DOOR JOZEFIE VAN BEEK

Met *Middenin de nacht* schreef Toon Tellegen een vertederende en grappige dierenfabel waarin ieder verhaaltje begint met de woorden "Middenin de nacht". Want midden in de nacht is alles anders en maken alle dieren bijzondere dingen mee. De uil schrijft een brief aan de duisternis en de pad ontploft uit woede.

Alle makers en spelers van Het Toneelhuis kozen hun favoriete dier en brengen diens verhaal op scène. Behalve de acteurs van FC Bergman en Olympique Dramatique krijgen we ook Guy Cassiers te zien. Cassiers regisseerde bij Het Toneelhuis eerder al *SWCHWRM*, gebaseerd op Tellegens boek *Mijn avonturen door V. Swchwrn*.

Voor *Middenin de nacht* koos Cassiers ervoor de houtworm te vertolken. "De houtworm is een harde werker die nooit de gemakkelijke weg kiest", zegt hij. "Hij moet werken in het pikkedonker en maakt daarom veel omwegen maar toch komt hij uiteindelijk altijd uit waar hij wil."

Kakkerlak

Benjamin Verdonck prefereert de kakkerlak. Een aantal jaar geleden gaf hij samen met Willy Thomas al gestalte aan Tellegens figuren mier, olifant en eekhoorn. Voor *313 (misschien wisten zij alles)* kozen ze een 35-tal dierenverhalen uit Tellegens uitgebreide oeuvre en brachten die op de scène met een hoop alledaagse voorwerpen.

De makers van Het Toneelhuis zijn lang niet de eersten die Tellegens wonderlijke creaturen

tot leven brengen op de Bühne. In *Beestenbende* nam regisseur Dirk Opstaele van Ensemble Leporello Tellegens dierenverhalen onder handen. Toneelgezelschap Luxemburg bewerkte het kinderboek *Mijn vader* en Poppentheater De Spiegel bracht *Twee oude vrouwtjes*.

Ook LOD maakte een eigen versie van dat verhaal. An De Donder regisseerde het stuk en speelde samen met Sien Eggers de vrouwtjes uit de titel. "Ik heb de tekst van *Twee oude vrouwtjes* al lang geleden gekocht en gelezen", zegt An De Donder. "Ik wist meteen dat ik er iets mee moest doen. Tellegens taal is prachtig. Zijn zinnen zijn echt pareltjes waarin elk woord perfect gekozen is. Daarom zou ik zijn teksten nooit bewerken, ze zijn volmaakt zoals ze zijn. Bovendien boeit het onderwerp van *Twee oude vrouwtjes* me. Ik

THEATERMAKER WILLY THOMAS:

De verhalen van Tellegen openen deuren naar kamers in je geest waar je nog nooit bent geweest

ben al lang gefascineerd door de ouder wordende mens. De manier waarop Tellegen daarover schrijft, is zo goed: zijn beelden, zijn humor, zijn absurditeit en soms zelfs morbiditeit. Dat alles samen zorgt voor ontroering, maar op een lichte manier."

Ook Willy Thomas is een groot bewonderaar van Tellegens werk. "Zijn verhalen openen deuren naar kamers in je geest waar je nog nooit bent geweest", zegt hij. "Ze volgen een heel eigen logica. Vaak hebben ze zelfs geen pointe. Vaak blijf je een beetje ontredderd achter. Maar dat maakt ze net zo bijzonder. Vooral zijn dierenverhalen vind ik de top. Sommige ervan zijn een beetje moraliserend, maar de

■ Benjamin Verdonck (links) brengt het verhaal van de kakkerlak. Guy Cassiers vertolkt de hardwerkende houtworm.

■ Abke Haring (links) kiest voor een kattenverhaal en Geert Van Rampelberg verkiest de kikker.

verhalen waarin je de moraal niet voelt, zijn meesterlijk."

Maar wat betekent Toon Tellegen nu precies voor het theater? "Theater is bij uitstek de plek waar verbeelding een belangrijke rol speelt", zegt Thomas. "En Tellegen stimuleert de fantasie

ten gronde. Dat maakt zijn werk zo geschikt voor toneel. Niet verwonderlijk dus dat zo veel theatermakers met zijn teksten aan de haal gaan."

Middenin de nacht, vanaf 12 januari in de Bourla. Meer info: www.toneelhuis.be

DE STANDAARD
MAANDAG 16 JANUARI 2012

TONEELHUIS BRENGT VERHALEN VAN TOON TELLEGEN

Beestig theater in

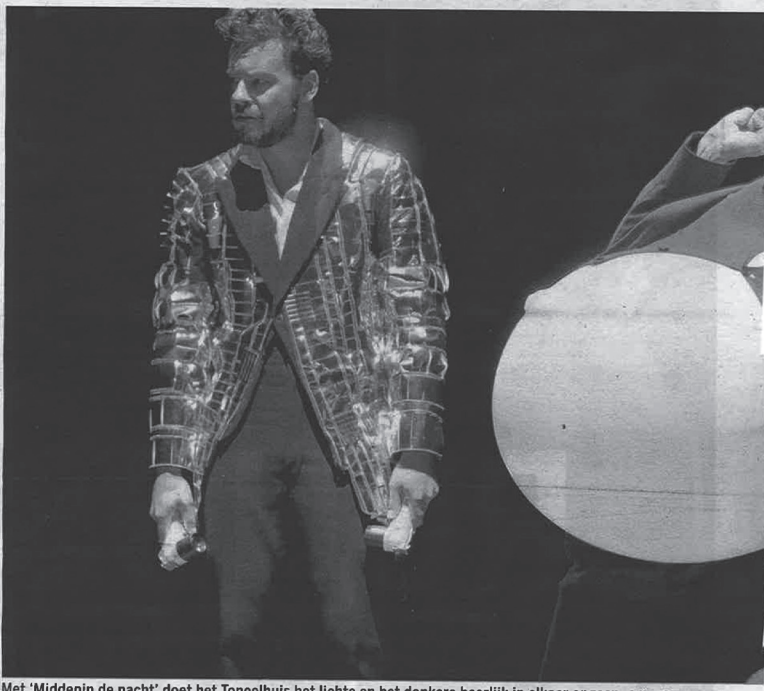
Vierentwintig uur cultuur: in Antwerpen zijn ze het nieuwe jaar ambitieus begonnen. Om middernacht speelde het Toneelhuis 'Middenin de nacht': een nocturne van hun bewerking van het boek van Toon Tellegen.

VAN ONZE MEDEWERKER
WOUTER HILLAERT

ANTWERPEN | In Brussel hebben ze BrxlBravo, in Leuven Kulturama, en sinds afgelopen weekend in Antwerpen de '24 uur van het podium': een etmaal solden en opendeurdag in de verzamelde podiumkunstenwinkel, van zaterdag- tot zondagmiddag, en dus de nacht door. Zevenentwintig podia zetten hun onderbelichte parels of hun prille werk in het uitstralraam, voor cultuurjagers die de stad rond snel-

den van een marathonlezing van *Het verdriet van België* in de Monty tot allerlei kindertheater in de nieuwe Studio van Villanel-la. Zelfs de Meir werd de scène voor een filmische thriller. Precieze publiekscijfers zijn er nog niet, maar organisator Prospekta toont zich over deze eerste editie meer dan tevreden. 'Vrijwel overal werd het gezellig druk of zelfs overvol', aldus Jef De Clerck. Alleen al in de Arenberg passeerde bijna tweeduizend man, en in de Monty zorgde Hugo Claus voor

een spontaan nachtelijk feestje. Missie geslaagd, concludeert De Clerck. 'We wilden Antwerpen als podiumstad extra in de kijker zetten, en het publiek uitdagen om nieuwe plekken te ontdekken, door comedy in de Vlaamse Opera te programmeren, of kindertheater in het comedycafé. Volgend jaar hopen we die uitwisseling nog straffer te maken.' Pal om middernacht stroomde iedereen naar de Bourla voor *Middenin de nacht*, een nocturne van de theaterbewerking van Toon

Met 'Middenin de nacht' doet het Toneelhuis het lichte en het donkere heerlijk in elkaar opgaan. © Koen Broos

DE STANDAARD
MAANDAG 16 JANUARI 2012

'S NACHTS TOT LEVEN

de Bourla

Tellegens gelijknamige boek door de hele ploeg van het Toneelhuis. Vier jaar na *De geschiedenis van de wereld in 101/2 hoofdstuk* achten Guy Cassiers en co opnieuw de tijd gekomen om hun collectieve project te benadrukken, in plaats van ieders afzonderlijke parcours.

Het holst van de nacht: dat is van nature neoromantiek onder voorbij vliedende paarse wolken en de maan. Het is de sluimertijd van melancholie en eenzaamheid, van de grote verlangens en de nog grotere levensvragen. Midden in de nacht wordt alles onzeker, want flou.

Kinderlijke onschuld

Dat is toch de toon bij Tellegen. Met zijn even naïeve als diepfilosofische dierenfabeltjes werpt hij kaarslicht over onze duistere existentie. De woelrat weet niet of

hij slaapt of waakt, de glimworm gloeit van verlatenheid en ook de spin komt zichzelf tegen.

Van het Toneelhuis verwacht je dan een intimistische en cerebrale sfeerzetting. Maar het is de buik en niet het hoofd die *Middenin de nacht* zijn verrassend hoge spektakelwaarde geeft. Benjamin Verdonck hakt zich met de bijl een weg door het podium, en fladdert als schildpad. Katelijne Damen komt in een konijnenpak de show stelen, Han Kerckhoffs doet de spin als Spiderman. En wie heeft Cassiers zo ver gekregen dat hij halfnaakt de houtworm speelt: plat op zijn buik knagend aan een balkje?

Het Toneelhuis koos van Tellegen niet zozeer de melancholie, maar vooral de kinderlijke onschuld. Zoveel zelfrelativering en spontane theaterpret doet de Bourla merkbaar deugd.

Zoveel zelfrelativering en spontane theaterpret doet de Bourla merkbaar deugd

Is het de invloed van FC Bergman, dat de troepen vanaf 2013 mee komt versterken? Het jonge collectief bepaalt hier al mee het toneelbeeld. Opgetakeld boven de parterre hangt Thomas Verstraeten op een luchtfiets, om licht te produceren voor Stef Aerts en Joé Agemans die dinerend in een loge voor een machtig zelfmoordbeeld zullen zorgen. En met de vingers lekkend van de honing komt Bart Hollanders opsloffen als een ziele Winnie de Poeh. Dierlijk theater krijgt hier een veel aardere invulling dan bij ex-Toneelhuismaker Wayne Traub. *Middenin de nacht* blijkt een fuif voor het oog en de lach, en schetst Cassiers' club als een veelkleurige bende die het lichte en het donkere heerlijk in elkaar doen opgaan.

★★★★☆

ONLINE

www.toneelhuis.be

kort geding

THEATER

Van de Velde

Toneelhuis & Olympique Dramatique
Nog van 29/5 tot 2/6

★★★★☆

Soms kan theater simpel zijn. Twee evenwijdige kalkstreden in een open speelvlak en voilà, een stuk over vrijheidsberoving. De openingsscène van *Van de Velde* grijpt meteen naar de keel. In een krappe glazen kooi trekken geïnterneerden hun plunje aan. De kooi vormt later ook het decor voor een infernale strafsène met de koudwaterspuit. We volgen het rauwe levensverhaal van Roger Van de Velde met horten en stoten. Zijn

martelgang langs 'penitentiaire vergeetputten', de kortzichtigheid van de administratieve logica, maar ook zijn hang naar drank. De laatste acht jaar van zijn leven zat de Antwerpse dagbladschrijver en columnist opgesloten in gevangenis en psychiatrische instellingen. Gefoefel met doktersbriefjes en een misgreep van zijn advocaat voerden Van de Velde zijn kafaalaanse hel binnen. Schrijven zou zijn overlevingskunst worden. De verhalenbundel *Galgenas*, zijn debuut uit 1966, werd de gevangenis uit gesmokkeld en bracht een schokgolf teweeg. Ben Segers, Geert Van Rampelberg en Wouter Hendrickx trappen niet in de val. Deze voorstelling getuigt niet van romantische dweezucht met een literaire outsider, het is

Dit is een raak portret van een literaire outsider met een hoog rock-'n-rollgehalte

ook geen topzwaar pamflet. Of Van de Velde een zieke was, een doortrapte verslaafde dan wel een getormenteerde figuur die leed aan *mal de vivre* blijft in het midden. Het versplinterde verhaal is vooral documentair. De tekst van Erik Vlamincx grijpt daarvoor vooral terug naar brieven en officiële verslagen. De schrijverswoede blijft daar door onderbelicht.

Maar het portret is scherp in beeld gebracht. We zien hoe een arrogante, levenswijze betweter, allergisch voor rang en stand, zich

overgeeft aan de roes. De absurditeit van zijn opsluiting, de farce van het psychiatrische onderzoek: het hilarische en het schrijvende grijpen in elkaar. Haperingen in de speelstijl en kleine kortsluitingen maken telkens een flard waanzin zichtbaar.

Ben Segers en Wouter Hendrickx kruipen om de beurt in de huid van het hoofdpersoon. Daarbij helpt een eenvoudige attribuu: een strak wit coltruijje, waarin je evengoed de dwangbuis als een laat symbool van het existentialisme kunt zien.

Uit de vergeelde archiefmappen van een heftig schrijversleven haalt Olympique Dramatique een beklemmend theaterportret tevoorschijn.

GEERT VAN DER SPEETEN

Knack.be – 1 april 2012

Theater: Magische Man in de mist

zondag 01 april 2012 om 17u00

We starten met het meest 'schandalige' nieuws: de voorstelling speelt (voorlopig) niet meer en kende slechts een speelreeks van amper drie opvoeringen. Het minder erge nieuws is dat een herneming zeer reëel is. Dat is het Toneelhuis geraden ook!

Met theatermaker en auteur Bart Meuleman (onder andere bekend van de prentenboekenreeks 'Mijnheertje Kokhals') heeft Toneelhuis een introverte denker in de rangen die ervan houdt om literatuur als uitgangspunt te nemen tot heus 'gestript theater' (lees: theater ontdaan van alle mogelijke ballast). Niet te verwarren met 'kaal' theater want met lichtontwerper Mark Van Denesse als vaste compagnon de route ogen Meulemans creaties verre van kaal.

Man in de mist (* * *) – een stuk over een man die aan het dolen slaat terwijl zijn moeder op sterven ligt – bewijst dat. Meuleman werkt in dit stuk – een monoloog – samen met nog een andere vertrouweling: Mark Verstraete (voor het gros van Vlaanderen bekend als Jef uit *De Kotmadam*). De man mag dan bekend zijn door zijn olijke televisierollen, hij ligt wél – samen met Bart Meuleman en Herwig Ilegems ('Den Duts', schreeuwt u helemaal terecht) – aan de basis van een van de meest vernieuwende gezelschappen van de jaren negentig: Het zweep. Het zweep stond voor rauw theater waar sober maar verdomd sterk geacteerd werd. Verstraete wordt als 'man in de mist' geflankeerd door de uitmuntende bassaxofonisten Bertel Schollaert en Eva Vermeiren.

Beide saxofonisten halen de laagste (én hoogste) klanken uit hun instrument en creëren hierdoor een muzikaal equivalent van de mist die Mark Van Denesse meesterlijk kleurt in de luchtruimte boven het trio. Dit trio staat dicht bij het publiek op een lege, pikzwarte scène. Die setting zorgt voor een erg intieme sfeer. Verstraetes monotone maar doorleefde tekstzeggings, zijn subtiele bewegingen met de handen en de ogen, de sublieme lichtregie en de muziek maakt dit tot een korte maar intrigerende toneelervaring. Al zorgt de monotomie in de tekstzeggings er soms voor dat je even uit het verhaal valt.

Dat is niet erg. Want het verhaal schetst vooral een gemoedstoestand, een sfeer, en is minder een opeenvolging van gebeurtenissen en intriges. Het maakt *Man in de mist* tot een indrukwekkende enscenering van Gilliams' zware, poëtische en beeldrijke taal. Het is haast een hypnotiserende ervaring. Je krijgt het gevoel door de dikke mist opgezogen te worden, erin te dolen en te mijmeren, te dromen. Louterend en betoverend!

Els Van Steenberghe

Meer info: www.toneelhuis.be en www.bebuquin.be (uitgever van de tekst - een mooi vormgegeven boekje).

Bron: <http://focus.knack.be/entertainment/podiumkunsten/els-van-steenberghe/theater-magische-man-in-de-mist/opinie-4000074382913.htm>

kort geding

THEATER

De man in de mist

Toneelhuis, voorlopig geen speeldata meer
★★★☆☆☆

Alles aan deze voorstelling is geconcentreerd. Slechts één verteller, Mark Verstraete, speelt voor slechts tachtig mensen. In de Bourla is er een kleine tribune voor op het podium gezet. Een decor is er niet en de novelle van Maurice Gilliams die regisseur Bart Meuleman laat uitspreken, telt amper tien bladzijden. Een kleinnood, zeggen we dan.

Wat daar bij kunstwerken mee bedoeld wordt, is de maximale spanning tussen de schaarse middelen en de opgewekte rijkdom aan ideeën, associaties, gevoel. De

kunst van arme kunst is de kracht van het prisma: van zijn kern, een concentraat, gaat een hele wereld uit. Zeker muziek kan daar sterk in zijn. De langgerekte klankvragen waarmee Bertel Schollaert en Eva Vermeiren van het saxofoonkwartet Sic de toon zetten, blijken daar een sterk staaltje van. Laag boven laag, zonder één springerige noot, voorafschaduwen ze de hele vertelling.

Verre misthoorns lijk je eerst te horen: het vege gevoel dat er tussen jou en de dingen scherpte ontbreekt, dat de waarheid steeds omzwachteld zal blijven. Dan komt melancholie, om uiteindelijk te zinken, toon voor toon, naar een dichtsoeterende beklaming. De hele wereld die de muziek hier ontvouwt, is er een zonder anekdote, met enkel oerthema's.

Gilliams' verhaal heeft die anekdote wel. Een man rijdt weg van zijn stervende moeder, met de bus naar de Kempen, maar de bus strandt in de mist en hijzelf in een bos vol nevelen. Tegelijk is dit plotje het enige wat Gilliams scheidt van Maeterlinck. *De man in de mist* condenseert een geestelijke dwaaltocht, met zware symbolen als 'druipnatte boomstammen' en zelfs een kasteel en een kerkhof.

Het is de rouwverwerking van een dood die nog moet komen. Mark Verstraete is komen aantreden in een wit kostuum. Zijn verschijning is niet die van de vele andere grote heren die zich dit seizoen aan monologen wagen. Josse De Pauw in *Raymond*, Tom Lanoye in *Sprakeloos* of François Beukelaers in *BDE*, ze toonden zich de beweeglijke meesters over hun materiaal. Ze wis-

ten hoe ze de zaal moesten inpakken. Verstraete, klein en gestuikt, staat als aan de grond genageld. Hij is meer het bedremmelde slachtoffer van de situatie waar hij zin voor zin door waadt, zonder één springerige noot. Zijn handen, het enige wat aan hem beweegt, sturen zijn vertelling niet. Ze geven zich eraan over zoals zijn personage zich laat overvallen door de mist. Maar vergis u niet. De opperste concentratie van *De man in de mist gaat net* van deze acteur uit. Precieuze, bizarre Mark Verstraete. Zo zacht zijn stem, zo geladen alles wat erin meeklinkt. Het maakt van *De man in de mist* een kraakheldere voorstelling. Theater op de millimeter, zoekend naar perfectie: het beneemt je de adem om je weer levenslucht te geven.

WOUTER HILLAERT

OP DE BEECK

'Wat goed dat ik dit mag meemaken'

Het is niet makkelijk om te schrijven over Bart Meuleman. Omdat hij belachelijk veel volk is in zijn eenjje: essayist die het over uiteenlopende onderwerpen heeft, dichter met drie bundels op zijn naam, toneelschrijver en -regisseur, sinds een paar jaar vast verbonden aan Het Toneelhuis, en tv-maker die samen met Herwig Ilegems tekende voor de fictieserie *Duts*. Omdat hij zichzelf almaar heruitvindt, ook, radicaler dan je je dat kan voorstellen. Omdat hij niet houdt van mensen die meningen opschrijven in kranten. Zelfs niet als die over hem gaan en erg positief zijn.

Maar toen ik zijn nieuwe voorstelling *De man in de mist* zag, scène op scène in de Bourla, heb ik beslist dat ik het toch niet zou kunnen laten. Want wat was me dat toch weer voor een inderme hallucinatie waarvan je het gevoel kreeg: wat goed dat ik dit mee mag maken. In de handen van Bart Meuleman werd deze korte tekst van Maurice Gilliams een koortsdroom, een fata morgana, een vlucht weg van de wereld zoals we die kennen. Met een minimum aan middelen: twee muzikanten (saxofonisten Bertel Schollaert en Eva Vermeiren), één acteur (Mark Verstraete), een sober soort projectie, slim licht en wat uitgestrooide mist roept hij in vijftig minuten grote emotie op.

Het verhaal is simpel. Een man wordt weggeroepen van het sterfbed van zijn moeder omdat er een ontplofing heeft plaatsgevonden in een Kempens sanatorium waar hij de boel moet gaan herstellen. Hij probeert op die bestemming te geraken, maar verdwaalt in de dichte mist. Eerst nog met de bus, samen met andere mensen, dan alleen, in een donker bos, als hij dan maar te voet verder op pad gaat. Daar komt hij een figuur tegen die hem gidst, of

bestaat die heer alleen in zijn verbeelding? Hier is een man aan het vechten met zijn eigen hoofd, met het verdriet dat komen gaat, met afscheid dat hij niet wil maar wel zal moeten nemen. Maurice Gilliams schreef veelal autobiografisch, toch heeft hij dit kortverhaal blijkbaar bedacht toen zijn moeder in het ziekenhuis lag, zonder dat er evenwel gevreesd werd dat ze dood zou gaan. Oefenen op lijden, dat was wat hij hier deed. Zoals kunst ook oefenen voor het leven kan zijn. Bart Meuleman doet met deze productie weer eens iets nieuws: hij introduceert live muziek op zijn

.....
'Wat Bart Meuleman

.....
maakt, valt met niks

.....
te vergelijken,

.....
vaak zelfs niet met

.....
wat hij zelf een paar

.....
jaar voordien

.....
heeft gemaakt.

.....
Dat is sterk'

scène. Twee baritonsaxen zorgen met hun klankgordijn voor een heel aparte sfeer. Mark Verstraete, in een wit pak, speelt klein en bedachtzaam, met iets van mysterie dat past bij al die mist. Samen creëren ze een totaal eigen universum. En daar slaagt Bart Meuleman echt elke keer in, of hij nu schrijft, theater of televisie maakt. Hij schept werelden zoals je ze nooit eerder zag, bevreemdend en benauwend vaak, en tegelijk herken je mensen in hun allerdiepste menselijkheid. Ondertussen is hij niet vies van een deftige dosis humor, zijn soort humor weliswaar. In die zin doet het wat denken aan wat David Lynch ook kan. Die vergelijking wordt vaak al te makkelijk gemaakt, vind ik, maar hier is ze aan de orde. Ook hij maakt omgevingen die je nauwelijks kan bevatten en toch gelooft. Ook hij overstijgt elke rationale eerstegraads-psychologie. Ook hij voegt een bijna mystieke dimensie toe aan zijn werk.

Dat Meuleman geen man is die zich zorgeloos door de dagen fluit, daar valt niet naast te kijken. Al is dat niet noodzakelijk een cadeau in het leven van alledag, het levert wel een basis voor erg oorspronkelijke kunst. Voor dichtbundels vol onvermogen en donkere en agressie en hunker naar beter. Essays met verstandige meningen, elegant gefundeerd en hard gemaakt. Theaterteksten en -voorstellingen die durven verstikken en vermurwen, ook in al hun geestigheid. Een serie als *Duts*, die naïviteit tot zeldzame hoogten verheft, die lelijkheid verkoopt als iets wat toch vertedert, die een blijde mens portretteert waarvan geen enkele kijker ooit kan denken: hem zou ik willen zijn.

Wat Meuleman maakt, valt met niks te vergelijken, vaak zelfs niet met wat hij zelf een paar jaar voordien heeft gemaakt. En dat is toch een erg sterk punt voor een artiest. Ik weet dat hij als geen ander structureel aan zichzelf twijfelt, als was het de nationale sport in dat hoofd van hem. Ik kan alleen maar hopen dat het hem er niet van zal weerhouden om nog veel bijdragen te leveren aan kunstenland. *De man in de mist* speelde maar drie keer dit seizoen. Het was een tussentijds experiment in een jaar waarin hij geen behoefte voelde om iets nieuws te maken. Wie dan met een project als dit voor de dag komt, bewijst nog maar eens dat hij er staat als een huis.

TOM DEWISPELAERE BEWERKT EN SPEELT 'ONVOLTOOID VERLEDEN' VAN HUGO CLAUS

'Theater is mijn wereld'

Tom Dewispelaere een bekend tv-gezicht? Met opdrachten voor de camera springt deze rasacteur behoorlijk zuinig om. De trage wegen van het theater zijn hem liever. 'Mijn hart ligt in de Bourla', zegt hij in alle ernst, aan de vooravond van een nieuwe première.

GEERT VAN DER SPEETEN

Het gesprek vindt plaats in een nostalgisch ingerichte koffiebar in Antwerpen, waar Tom Dewispelaere zich zichtbaar in zijn sas voelt. Ook de achtergrondmuziek is retro. Als 'In dreams' zacht zoemend uit de luidsprekers klinkt, spitst de acteur de oren. 'Wat een toeval: dit nummer zit ook in *Onvoltooid verleden*. Al kan ik het lang niet zo goed zingen als Roy Orbison.' Dewispelaere zit er behoorlijk ontspannen bij, in de laatste rechte lijn richting première. Er wacht een goed gevuld voorjaar. Meteen na deze tournee stapt hij in de *Musil marathon*, de drie afleveringen van *De man zonder eigenschappen* op een rijtje. Een flinke hap tekst om opnieuw in te studeren. 'De brochure is vuistdik. We kregen ze vorige week toegestuurd. Maar eerlijk: ik heb ze nog niet in handen durven te nemen.' In anderhalve maand tijd twee nieuwe stukken (*Vandevelde* en *Onvoltooid verleden*) en een reprise (*Titus Andronicus*): ook voor Olympique Dramatique is de kalender goed gevuld. De vier leden van het Antwerpse theatercollectief zijn nochtans niet het type van afbeuwers. Wel gunnen ze elkaar de vrijheid om een eigen ei te leggen, ook bij andere ensembles.

Tom Dewispelaere broedde al enige tijd op een eigen schrijfproject, zegt hij. De enige afspraak met Guy Cassiers, directeur van Toneelhuis, luidde dat het om een groezoneproductie zou gaan. Vier maanden sloot Dewispelaere zich op in een repetitiehok in de Bourla. 'Maar alle lijnen die ik uitzette, kwamen uit bij een boek dat door mijn hoofd was blijven spoken: *Onvoltooid verleden* van Hugo Claus. Bij de ex-commissaris Gilbert Blaute, die in het verhaal een sleutelrol speelt, hoorde ik zelfs al de stem van Jan Declair. Het was een opluchting toen hij toezegde voor de rol. Ik betwijfel of dit stuk er anders gekomen was.'

Onvoltooid verleden heeft een voorgeschiedenis. Het vormt een tweeluik met *De geruchten*, de ro-

man die Olympique Dramatique en Guy Cassiers al in 2007 bewerkten voor het podium. Met eclatant succes bij publiek en critici. Claus maakte zelf zijn opwachting bij de première. Hij zag dat het goed was. In de loop van de tournee overleed hij.

Waarom moest er een vervolg komen op de voorstelling 'De geruchten'?

'*De geruchten* is een pracht van een vertelling over een klein Vlaams dorp, met complexe en kleurrijke figuren. In de voorstelling van Guy Cassiers speelde ik zelf de rol van Noël Catrijsse, het zwakbegaafde broertje van het hoofdpersonage René Catrijsse. Ik had het gevoel dat het personage van Noël niet af was. Geleidelijk aan begon ik hem te ontdekken en graag te zien.'

'Claus schreef in 1998 zelf een spin-off, waarin hij het personage van Noël verder uitwerkte. We zijn twintig jaar verder. Als Noël van moord beschuldigd wordt, vraagt hij om verhoord te worden door Blaute. Het is de enige aan wie hij zijn verhaal kan doen, een vertrouwensfiguur aan wie hij alles opbiecht.'

'Ondanks de misdrijven die Noël op zijn geweten heeft, groeide er bij mij een groot mededogen voor dit personage. De gruwelijke gebeurtenissen zijn terug te voeren op dat ene voorval: een kwalijke val in zijn jeugdijaren. Noël is niet

ontwikkeld. Hij stottert, hij heeft de seksualiteit van een kind. Het verleden haalt hem in en achtervolgt hem. Voor mij is Noël iemand die te snel denkt en daarbij bizarre sprongen maakt in zijn verhaal. Door de verschrikkelijke details ga je uiteindelijk twijfelen: zit hier een idioot in de verhoorkamer, of een echte killer?'

'Onvoltooid verleden' geldt als een 'Claus light'. Hij heeft het zijn lezers deze keer gemakkelijk gemaakt, schreef een criticus.

'Dat vind ik dan onterecht. Claus kon als geen ander het benepen Vlaanderen portretteren. Hoe nieuws stiekem rondgaat in zo'n boerengat: je komt zo'n dorpsmentaliteit nog altijd tegen. Of je kan je die in elk geval nog levendig voorstellen.'

Claus schreef meer dan dertig toneelstukken, maar theatermakers brengen liever één van zijn romans op toneel. Hoe komt dat?

'Volgens mij kunnen zijn theaterstukken moeiteloos gespeeld blijven worden. Maar ook zijn romans bieden geknipt materiaal om op de scène te zetten. Claus was een meester in het schrijven van dialogen. Je kan ze er zo uit plukken.'

'Zelf heb ik Claus niet persoonlijk gekend. Maar de verhalen die Jan Declair over hem vertelt, zijn heerlijk. Tijdens de voorbereiding hebben we veel gedichten en interviews herlezen. Jan kwam dan

telkens met een berg anekdotes op de proppen, ook over bekende figuren op wie Claus zijn personages modelleerde.'

Dit project vaart onder de vlag van Olympique Dramatique. Hoe moeten we ons dat collectief intussen voorstellen? Het lijkt wel een duiventil.

'We opereren nog altijd als een collectief, binnen de schoot van Toneelhuis. Maar na tien jaar werd het moeilijker om met zijn vieren (*Tom Dewispelaere, Ben Segers, Stijn Van Opstal en Geert Van Rampelberg, red.*) stukken te blijven maken. Elk van ons heeft zijn eigen fascinaties, die de anderen daarom niet direct delen.'

'Iedereen kan daarom zijn eigen lijn uitzetten. Dat is gezond en het werkt perfect. Vanaf volgend seizoen brengen we samen één grote productie per seizoen, naast diverse nevenprojecten. Zelf zal ik vooral met Guy Cassiers en Ivo Van Hove samenwerken. De andere leden zwerven uit richting gezelschappen zoals Stan of Lazarus, of werken mee aan televisieprojecten.'

Hoe ziet u uw eigen positie binnen het gezelschap?

'Ik zie het Toneelhuis als een fijne plek om mij als speler te ontwikkelen. Ik krijg er alle kansen en middelen voor. Voor *Onvoltooid verleden* heb ik bijvoorbeeld een prachtig team ter beschikking.'

'We hebben geluk gehad dat het zo gelopen is. Door de slinkende subsidies is het voor jonge groepjes moeilijker geworden om zich te ontbolsteren. Eind de jaren negentig ging dat nog redelijk vlot. Ik voel me echt bevoorrecht dat we op het grote podium ons verhaal kunnen vertellen. Zo lang we kunnen, denk ik dan, moeten we zo'n tempel als de Bourla blijven inpalmen.'

Voelt u zich in de eerste plaats een theaterman?

'Theater is mijn wereld. Slechts heel uitzonderlijk hap ik toe voor een televisie- of filmproject, zoals recentelijk nog *Groenten uit Balen*. Fantastische dingen heb ik ook voor tv kunnen maken en daar ben ik trots op. *De parelvisiers* en *Van vlees en bloed* draaien,

was als werken met goede vrienden, in een project dat grondig voorbereid was. Maar dat blijven helaas uitzonderingen in televisieland.'

'Tv is mij te snel. Er is weinig tijd en geld, je hebt er geen greep op. Als acteur heb ik er nood aan om tijd te pakken. Om een goed verhaal te kunnen vertellen, moet je soms lang praten, overleggen en zoeken.'

Klopt het dat je de jongste jaren de ernstige rollen verkiest boven de komische?

'Ik heb mezelf nooit als een komisch acteur gezien. Door bewerkingen als *De krippele* en *The lieutenant of Inishmore* kreeg Olympique Dramatique de reputatie van een losgeslagen jongerenbande. Men zag ons als de punks in toneelland. Nu zijn er gelukkig anderen opgestaan die ons op dat vlak kunnen vervangen. (*lacht*) Maar de humor was nooit het vertrekpunt. We wilden altijd de juiste taal en wereld scheppen voor een theaterbewerking. De lach was dan een gunstig neveneffect.'

Ulrich in deel één en twee van 'De man zonder eigenschappen' is zo'n grote, ambitieuze rol. Was dat een nieuwe stap?

'Ik had in elk geval nog niet eerder iets van dat kaliber gespeeld. Ook qua taal, met de zeventien tussen-zinnen waarmee Musil je soms opzadelt. In die krullerige taal je weg zoeken en er je wereld van maken: dat was een boeiende tocht om af te leggen.'

'In de regies van Guy Cassiers loopt alles gestructureerd. Je volgt een strak plan. Hoe technisch zijn voorstellingen ook zijn qua beeld en camera-aanwezigheid, Cassiers biedt je als acteur toch een grote vrijheid. Vaak draait het erop uit dat je op een halve millimeter de grootste drama's probeert op te roepen. Ik blijf het ook ongelooflijk vinden dat hij zo'n monsterproject als *De man zonder eigenschappen* aandurfte. Maar het werkt.'

'Onvoltooid verleden' van Olympique Dramatique & Toneelhuis. Première op 19 april in de Bourla in Antwerpen. Tournee tot 15 mei

'Tv is mij te snel. Er is weinig tijd en geld, je hebt er geen greep op. Als acteur heb ik er nood aan om tijd te pakken'

Tom Dewispelaere: 'Claus kon als geen ander het benepen Vlaanderen portretteren.' © Frederik Buyckx

Wie is Tom Dewispelaere?

- Lier, 1976
- Studeert in 1998 af aan de Toneelafdeling van Studio Herman Teirlinck in Antwerpen.
- Sticht met zijn medestudenten Ben Segers, Stijn Van Opstal en Geert Van Rampelberg het collectief Olympique Dramatique. Hun eerste project 'Nee, serieus' is een 'Hamlet'-bewerking.
- 'Het aanzek', naar Tsjechov, wordt genomineerd voor de Signaalprijs voor jeugdtheater in 2000.
- Olympique Dramatique breekt in 2002 door bij een breder publiek met 'De krippele', een hilarische bewerking van de roman 'The cripple of Inishmaan' van Martin McDonagh.
- Samenwerking met Toneelhuis vanaf 2004, waar Tom Dewispelaere opgenomen wordt in de vaste kern van het gezelschap. Creatie van 'De Jossen' van Tom Lanoye.
- In het seizoen 2005-2006 werkt Dewispelaere voor het eerst samen met Guy Cassiers in 'Onegin'. Zullen volgen: 'Een geschiedenis van de wereld in 10 1/2 hoofdstuk', 'De geruchten' en 'De man zonder eigenschappen 1' en '2'.
- In 2006 speelt het voltalige collectief Olympique Dramatique mee in de Woestijnvisproductie 'De parelvisser'. Tom Dewispelaere speelt ook een hoofdrol in de serie 'Van vlees en bloed' (2009). Speelfilms: 'Frits & Freddy' (2010) en 'Groenten uit Balen' (2011).

toneelhuis in de pers : *Onvoltooid verleden*

KUNST • MEDIA • MUZIEK • WONEN • FILM • LEVEN • MODE • FOTO • THEATER • TELEVISIE

M

DeMorgen
18 april 2011

'Onvoltooid verleden'

Jan Decleir herdenkt zijn overleden vriend Hugo Claus >> 2-3

• Informeren • Inspireren • Entertainen • TOM VERBRUGGEN

Tom Dewispelaere en Jan Declair spelen vanaf morgen 'Onvoltooid verleden' van Hugo Claus in Het Toneelhuis, de roman rond centrale figuur Noël Catrijsse. Wat verbindt Dewispelaere, Declair en Claus? Een spiegelgesprek in zeven vragen en antwoorden. Griet Op de Beeck

**Jan Declair:
'Hugo Claus zet zijn lezer voortdurend op het verkeerde been. Telkens als je denkt het te begrijpen, zit je fout'**

Wat vind jij de grote kracht van de roman *Onvoltooid verleden*?

"Het verkeerde been. Als lezer denk je voortdurend dat je het weet, dat je de personages begrijpt, en je kunt inleven in situaties, maar telkens blijkt je fout te zitten. Heel erg Hugo Claus. Het is niet vanzelfsprekend in zo'n bewerking voor de scène, maar ik hoop en denk dat we die kracht in de voorstelling hebben weten te bewaren."

Waarin schuilt voor jou de grote aantrekking van het oeuvre van Claus?

"Als je zijn werk leest, komt er een niet al te fraai wereldbeeld naar voor, en blijkt de mens ook maar een raar beestje, terwijl hij met de liefde in de weer is, en en zich bezighoudt met andere derivaten. En toch benadert Hugo de dingen met mildheid, waardoor hij altijd weer rast. Zijn werk knettert ook van de humor, een heerlijke surplus."

"Door Hugo heb ik me voor een groot deel verzoend met het ondermaanse hier. Soms neemt de adrenaline het nog eens van mij over en maak ik me geweldig druk. En dat is maar goed ook. Er moet vanalles zijn. Om het met de woorden van Hugo te zeggen door middel van het personage Noël Catrijsse: 'God moet zijn getal hebben'. Het is een groot plezier om met het werk van Hugo aan de slag te gaan. Dan is hij er weer. En tegelijk is er het gemis. De paradox

van elke dag. Gelukkig is er nog een kereel als Tom Dewispelaere om te knuffelen."

Wat is het frappantste verschil en de grootste gelijkheid tussen jou en Noël Catrijsse?

"Ik zit er elke dag vlakbij, bij Noël, dichter dan het publiek, een bevoorrechte positie. En ik probeer te begrijpen. Maar ik heb niks van die man, helemaal niks. Hij heeft een logica die ik hoegenaamd niet herken. Wat ik wel deel is zijn verantwoordiging en zijn instinctief rechtvaardigheidsgevoel."

Wat wordt in de ideale wereld de grootste troef van deze productie?

"Het is Toms droom. Ik had initieel mijn reserves: waarom een roman bewerken van een auteur die zoveel fantastische stukken heeft geschreven? Maar mijn nieuwsgierigheid wist mij te verleiden om met hem mee in deze gewaagde onderneming te stappen, en ik moet zeggen: ik ben daar erg blij om. Want naar mijn gevoel hebben we iets moois in handen. En dat zit bij Tom, en hoe hij speelt, elke avond improviserend op zijn tekst. Heel bijzonder."

Op welke kwaliteit van Tom ben je prettig jaloers?

"Tom is een onwaarschijnlijke speelvo-

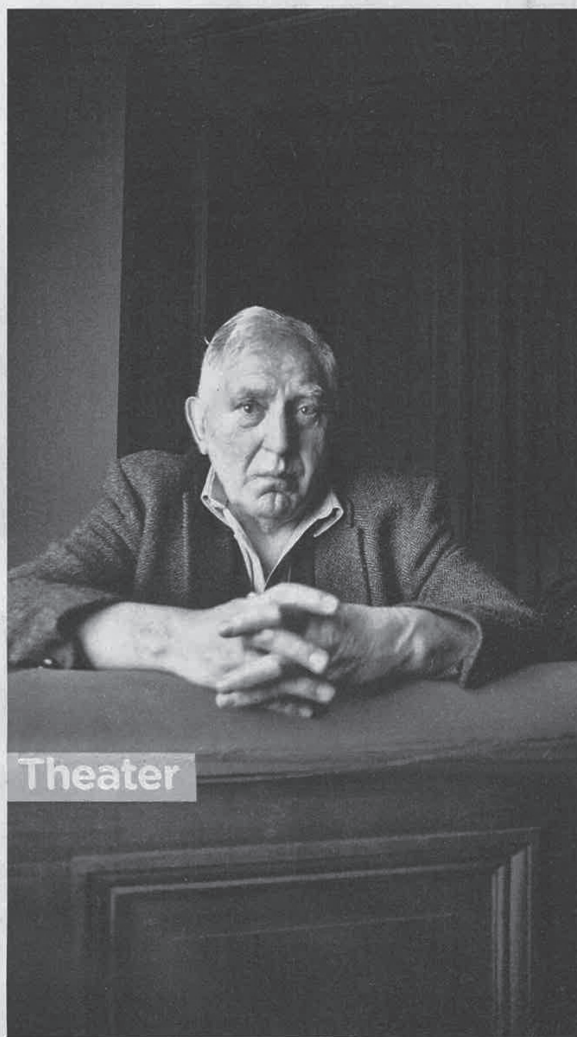
gel, en toch is hij erin geslaagd om or de in zijn leven te brengen. Ik denk dat hij een heerlijke vader is, echt geëngageerd ten opzichte van al zijn intimi, en tegelijk blijft hij onberekenbaar. Een man van contrasten, grof én teder. Hoe hij in het leven staat, daar ben ik echt jaloers op, ja. Mij is dat niet altijd gelukt. Maar goed, ik heb nog tijd. (lacht)"

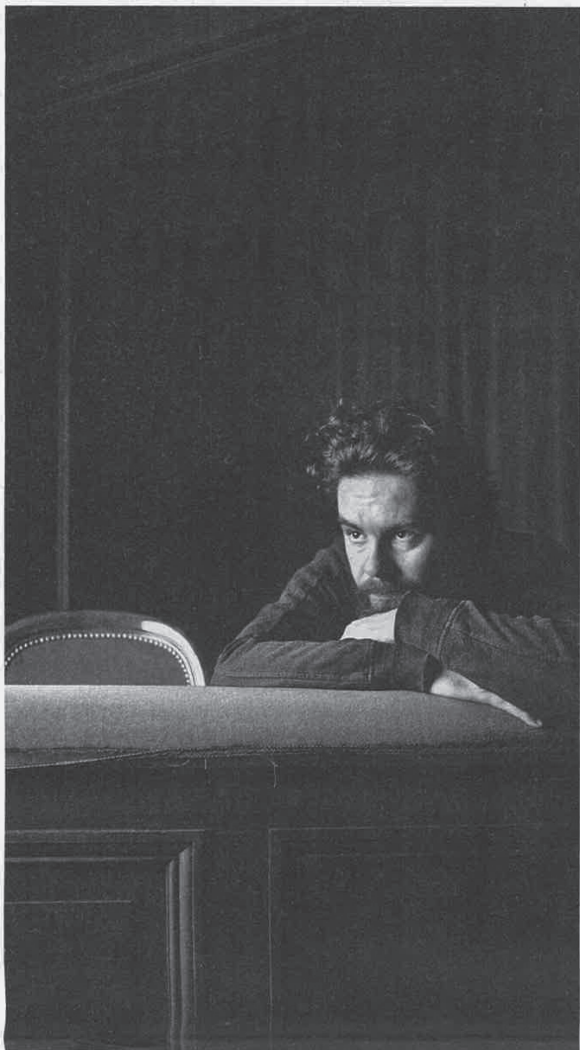
Waarom zit voor jou de schoonheid van je vak?

"Als alles goed gaat, bedoel je? (lacht) De schoonheid zit hem in het spel en de samenshoring, de essentie van theater. Zelfs al is er maar een beetje publiek, neergezet op een paar stoelen in een repetitieruimte, pas dan zie ik Tom ontploffen voor mijn ogen, en da's fantastisch om naar te kijken."

En tenslotte nog: ben je gelukkig?

"Nu ik hier voor u zit, ben ik zeer gelukkig. Maar wat het over een halfuur zal zijn, valt niet te voorspellen. Ik ben in ieder geval heel blij met wat we in het Toneelhuis aan het doen zijn. Ik ben met plezier naar elke repetitie gekomen. Het waren dit keer trouwens minder repetities dan samenkomsten waarop vanalles kon. Ik geloof echt dat ik het ga missen. Maar die droefenis stellen we nog een beetje uit, nu voluit, op naar de première."

**Tom Dewispelaere:
'Claus kan situaties
beschrijven die ik helemaal
geloof, ook al zijn ze
van de pot gerukt'**

Wat vind jij de grote kracht van de roman *Onvoltooid verleden*?

"Claus heeft het leven van Noël op een geniale manier beschreven. Wat een mooi tragisch verhaal ook. Ooit met zijn moeder gevallen met de tandem, daar een zwaar fysiek trauma aan overgehouden dat nooit goed is verzorgd. En dat heeft het leven van die man totaal bepaald. Ik moest tijdens het lezen vaak denken aan die arbeider die in die fabriek aan paletten werd vastgebonden en getreiterd, zoals dat in de kranten stond. Dat is ook een Noël. Als het met zo'n man scheef loopt in de kop, dan ontploft de zaak. Ik keur niet goed wat dit personage allemaal gedaan heeft, maar ik versta hem wel. Dan is het een heerlijke uitdaging om zo'n complex personage neer te zetten."

Waarin schuilt voor jou de enorme aantrekking van het oeuvre van Hugo Claus?

"Hij kan in een paar bladzijden situaties beschrijven die ik helemaal geloof, zelfs al zijn ze van de pot gerukt. Niemand kan de dingen zo beschrijven, zo goed verkopen als Hugo Claus. Het is ook heerlijk om met Jan aan deze tekst te werken, hij stond zo dicht bij Claus, hij kent zoveel achtergrondinformatie, wat een meerwaarde. Ik vind het na alle verhalen nog spijtiger dat hij dood is. Ik denk dat wij goeie vrienden hadden kunnen zijn. Dat was fantastisch geweest."

Wat is het frappantste verschil en de grootste gelijkenis tussen jou en Noël Catrijsse?

"Ik heb natuurlijk nooit hersenschade opgelopen, waardoor ik sterker in het leven sta dan Noël. Hij is de man die de dingen niet kan inschatten, die zich fixeert op foute kwesties en die uiteindelijk doorslaat. Dat is mij goddank nog niet overkomen. Maar wat ik wel herken is de gevoeligheid waarmee hij in het leven staat. Ik kan ook door hele kleine dingen uit mijn evenwicht worden gebracht. Een kind dat mij opeens vastgrabbelt, terwijl ik dat niet had verwacht, bijvoorbeeld, dat kan mij zo ontroeren. Op zo'n manier dat ik het er zelf over vind, maar daar is dan geen ontkomen aan."

Wat wordt in de ideale wereld de grootste troef van deze productie?

"Dat je op scène twee mensen ziet met niks in de handen en niks in de mouwen. Twee spelers die tot de essentie van een vertelling proberen te komen. Met alleen maar woorden en zichzelf. Als we zo de toeschouwers op het puntje van hun stoel krijgen, dan is het voor mij gelukt. Dan spring ik een gat in de lucht."

Op welke kwaliteit van Jan ben je prettig jaloers?

"Jan is zo'n chique gast. Soms kun je iets tegen hem zeggen, en dan knikt hij alleen maar. En dan, twintig minuten later, krijg je opeens te horen wat hij daarvan vindt. Jan neemt de tijd om na te denken. Dat vind ik mooi."

"Het is ook prachtig om zien hoe hij omgaat met de taal van Claus. Hij heeft op een dag tijdens de repetities een keer gezegd: 'Zal ik het boek anders nog eens voorlezen?' En dat heeft hij gedaan. In één ruk. Om tien uur begonnen, doorgegaan tot vier uur in de namiddag. Dan merk je weer wat voor een grootmeester hij is."

Waar in zit voor jou de schoonheid van je vak?

"In mensen tegenkomen en daarmee praten en rondhangen en nadenken en lachen en drinken. En dan ook nog zo'n fantastische tekst voor je hebben liggen en dat samen proberen te vertellen tegen mensen. Dat is het summum voor mij. Als ik dat mag blijven doen, de rest van mijn leven... Het loopt niet altijd allemaal zo lekker, maar dat is ook onmogelijk. Als ik nu en dan projecten als deze mag meemaken, dan ben ik al erg blij."

En tenslotte nog: ben je gelukkig?

"Ik heb de tijd van mijn leven. Wat de voorstelling ook moge worden, we hebben zo fijn gewerkt dat ik nooit het gevoel heb gehad dat we aan het werken waren. En alles klopte, de hele tijd, met iedereen. 'Ik ga het missen, dat weet ik zeker. Ik loop nu twee jaar rond met dit project, en straks is het première en dan spelen en dan is het gedaan, daar mag ik gewoon niet aan denken. Echt waar. Ik hoop zo dat het zo top wordt als ik nu - houd vasthouden - begin te denken. Heel spannend."

'Onvoltooid verleden'

Vier jaar geleden regisseerde Guy Cassiers Olympique Dramatique in een bewerking van *De geruchten* van Hugo Claus. Tom Dewispelaere speelde toen Noël Catrijsse, de broer van de man waar het allemaal om draaide. In *Onvoltooid verleden* staat Noël centraal. Ooit met de kop tegen het beton gedonderd en nooit meer hersteld. Met zware gevolgen voor zijn doen en laten in het leven. In de roman van Claus wordt hij op zijn verzoek onderzocht door ex-commissaris Blaute. Morgen gaat *Onvoltooid verleden* in première. Schilder Tom Liekens maakte een beeld. Jan Bijvoet heeft de spelers gecoacht: 'Hoe graag die twee mekaar zien, op en naast de scène, dat is prachtig om naar te kijken.' (GODD)

www.toneelhuis.be

Meeslepende misdaaddialoog van Claus

THEATER

ONVOLTOOID VERLEDEN

Onvoltooid verleden. Van Hugo Claus door Toneelhuis en Olympique Dramatique. Stadsschouwburg, Amsterdam, 12 mei. Nog t/m 15 mei in Leuven te zien: toneelhuis.be

Strak en statisch verhaal rond oude commissaris en vastgeketende, simpele (of juist geslepen?) verdachte

Op het eerste gezicht is alles simpel. De voorstelling *Onvoltooid verleden* heeft de vorm van een verhoor: een commissaris ondervraagt een verdachte. Dit gebeurt in een ruimte met wat lelijke stoelen, een bureautje en een torenhoge kast, uitpuilend van de archiefmappen en papieren. Die suggereert dat hier talloze, eerdere verhoren zijn gevoerd door eerdere commissarissen en verdachten. In de kast zit een land van misstanden verschalkt, een wereld op drift. Het dreigende monster stijgt ver boven Jan Declair en Tom Dewispelaere uit, de twee formidabele acteurs in deze misdaaddialoog.

Onder de oppervlakte krielt het in de toneelbewerking van Hugo Claus' gelijknamige roman door de Antwerpse groep Olympique Dramatique. Niets is zo eenduidig als het lijkt. De commissaris is een ex-commissaris met een concentratieprobleem. En de verdachte is Noël Catrijse, een plat-Vlaams pratende figuur dat na een val van zijn moeders tandem verstandelijk een beetje is achtergebleven. Of doet hij zich dommer voor dan hij is, om de meest netelige vragen te ontlopen?

Het verleden van deze Noël is een onuitputtelijke beerput vol waanzin en weerzin. Een en ander begint in de boekwinkel waar hij werkt en waar hij een kinderpornonetwerk ontwaart. Zijn vrouw en kat verdwijnen. En alle 'Mohammeds' om hem heen vertrouwt hij voor geen cent. Al snel beginnen er doden te vallen.

Dewispelaere speelt Noël, die alles in geuren

Formidabel acteerwerk van Tom Dewispelaere (links) en Jan Declair in *Onvoltooid verleden*.

Foto Koen Broos

en kleuren vertelt. Dat doet hij vakkundig. Hoewel hij bijna twee uur lang als geketend op een stoel zit, heeft hij genoeg aan zijn neurotische mimiek en stemgebruik om personage Noël ergens in het midden tussen een zot en een seriemoordenaar te doen uitkomen. De rustige bijrol van Declair zorgt daarbij voor de nodige aardse tegenkleuren. Als commissaris is hij vooral in de weer met een thermoskan, sigaretten en opschrijfboekjes.

Claus schreef *Onvoltooid verleden* als vervolg op *De geruchten*. Hiervan maakte Olympique Dramatique (samen met Guy Cassiers) al in 2007 eigenzinnig theater. Zo vol, beeldend en chaotisch als toen is deze *Onvoltooid verleden* alerminst. De strakke vorm van het verhaal dwingt de makers tot drastische maatregelen: twee man, die haast onbeweeglijk op een podium een dialoog uitspreken. Dat vergt wat van spelers en kijkers.

Terwijl het vertelde verhaal maar doorraast, van café de Doofpot in Alegem naar Oostende, langs corrupte notarissen en bordelen, duurt het langer en langer voordat een van de mannen ook maar een voet verzet. Maar telkens als de aandacht dreigt te verslappen, wekken ze die weer op met een simpel armgebaar of een rare intonatie. *Onvoltooid verleden* blinkt uit in puur toneelspelersplezier.

Vincent Kouters

Niets is wat het lijkt bij Claus

Verdiende staande ovatie voor Declair en Dewispelaere.

Podium

Onvoltooid verleden van Olympique Dramatique, nog tot 5 mei in de Bourla, Antwerpen. Daarna op tournee. www.toneelhuis.be

YVES DESMET

Jan Declair en Tom Dewispelaere kregen van hun premièrepubliek een staande ovatie. Na twee uur fantastisch acteurs theater was dat ook oververdiend.

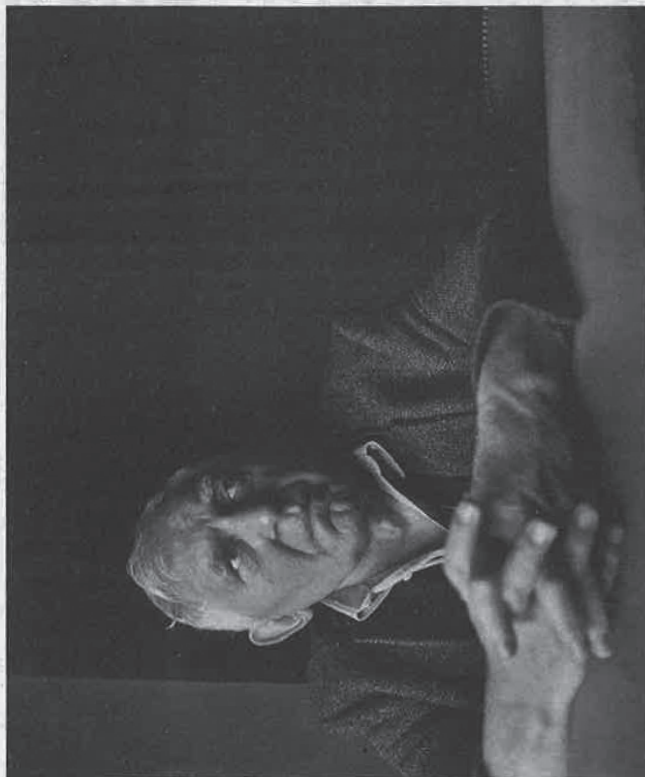
Vijf jaar geleden zette Olympique Dramatique al een bewerking neer van *De geruchten* van Hugo Claus. Tom Dewispelaere speelde toen al de rol van Noël, de wat goetige broer van de kwade René. Dat er vroeg of laat ook een bewerking zou komen van de vervolggroman *Onvoltooid verleden*, dat voor het eerst in feuilletonvorm in deze kraant verscheen, was logisch. Het scènebeeld is indrukwekkend: een monumentale muur vol dossiers en

tussen de twee is een spiegelpaleis van schijn en projectie. Want klopt het wel dat de naaktfoto's van een jong meisje die hij ontdekt bij een collega die hij daarom later vermoordt, echt zijn? Of zijn ze een projectie van zijn eigen onvervulde verlangens? Een van de talrijke demonen die zich 's nachts in nachtmerries als hellingen aan hem tonen? Het hele stuk door worden goed en kwaad, recht en onrecht, schuld en onschuld vakkundig door elkaar gehaald, tot ze niet langer de makkelijke categorieën zijn die vandaag zo graag gehanteerd worden.

Biechtvader of beul

Tom Dewispelaere zet een ronduit indrukwekkende, bij momenten zelfs verbijsterende prestatie neer. Meer dan negentig procent van het stuk speelt hij letterlijk uitsluitend met zijn hoofd, terwijl de rest van het lichaam roerloos blijft. Maar wat dat hoofd aan tekst, timbre, mimiek en uitdrukking toont, is geweldig. Noël is immers prool van talrijke tics, soms tot op de rand van de epilepsieaanval. Dan dreigt de karikatuur al snel, maar Dewispelaere weet perfect maat te houden en een ontroerend en schrijnend portret neer te zetten van een slachtoffer dat uiteindelijk dader wordt.

En al even ontroerend mooi is te zien hoe theatermonument Declair zich zo genereus als aangever opstelt om Dewispelaere in deze glansrol te begeleiden en op weg te helpen. En op zijn beurt ook een personage neerzet dat zo dubbel is in al zijn woorden en daden: biechtvader of beul, je komt er niet uit. Puur acteurs theater, zoals je het nog zelden ziet. Met een ijzingwekkende finale, die we u natuurlijk niet verklappen.

● Jan Declair speelt overdonderend goed als de ex-commissaris Blaute. © TOM VERBRUGGEN

gesloten mappen, het geheime verleden en alle duistere affaires van dit land in één symbolisch beeld samengezet.

Dewispelaere en Declair spelen op nog geen drie meter breedte daarvoor de roman. Ex-commissaris Blaute (Declair), die in al zijn vaderlijkheid toch tegelijk nog iets demonisch kan uitstralen, is door Noël (Dewispelaere) gevraagd naar zijn verhaal te komen luisteren. Een biecht annex bekentenis eigenlijk, waarin duidelijk wordt hoe een jongen die op zijn veertiende op zijn hoofd viel en daardoor altijd simpel is gebleven, uiteindelijk is uitgegroeid tot een serie-

moordenaar.

Het is de saga van de goede moordenaar, van een man die vanuit een primair rechtvaardigheidsgevoel en een levensgrote frustratie en afkeer voor 'de geleerden' die in de complotten zitten, in partijbesturen en de raden van bestuur, uiteindelijk vervalt in de totale gruwel.

Hellehonden

Zoals steeds bij een tekst van Claus is niets wat het lijkt. Want niet alleen wordt de goede slecht, ook is niet duidelijk of wat hij vertelt ook waar is. De dialoog

kort geding

THEATER

Onvoltooid verleden

Olympique Dramatique

Gezien op 19 april bij Toneelhuis, Antwerpen. Op 24 april in Brugge, 26-29 april en 4-5 mei bij Toneelhuis, op reis tot 15 mei.

★★★★☆

Sinds Hugo Claus dood is, wordt hij weer volop gespeeld. Zelfs Jan Declair klimt er nog eens op het podium van de Bourla voor.

De sterkhouder van *Onvoltooid verleden* heet evenwel Tom Dewispelaere. Het viel al een tijdje op dat hij niet meer meespeelde met Olympique Dramatique. Hij zou eens iets alleen willen maken, zo werd gefluisterd. En alleen blijkt hij, hier op scène. Godsgruwelijk alleen.

Voor een deel komt dat door Tom Liekens' massieve decor: een huizenhoge en podiumbrede wand vol geklasseerde dossiers. Een stalinistisch flatgebouw aan levens, feiten en delicten, zo ziet het eruit. Wat rest van schrijvers, is wat rest van ons allemaal: ge-

nummerd papier. Zelden is het dodenrijk zo ontroerend monumentaal op scène gezet.

Dat verleden dreigt Dewispelaere voortdurend in de nek te vallen, zo miezerig als hij daar op zijn stoeltje zit. Afhangende armen, pluizige baard, zijn aangezicht vol tics, met een even glazige als glanzende blik.

Giftig gezwel

Hij speelt Noël Catrijsse, de beschadigde broer van René, die vier jaar geleden bij Toneelhuis al de hoofdrol kreeg in *De geruchten*.

Ook van Noël zweert de onverwerkte geschiedenis uit als een giftig gezwel, waarmee Claus opnieuw de onverkwikkelijke kantjes van konkelend Vlaanderen typeert.

Was René de zwijgende sfinx in een groepstekening, dan blijkt Noël de praatvaar bij zijn eigen zelfportret. Zijn bekentenis neemt de vorm aan van een psychologische detective rond de erfenis van een hoertje en twee gruwelmoorden in Aalegem, over-

schaduwd door het Belgische pedofiliespook. Alleen, wat klopt er allemaal van?

Toehoren doet ex-commissaris Blaute, een passieve rol die Declair een meesterlijke spanning weet te geven. Ook Dewispelaere heeft zichzelf beperkingen opgelegd: zijn armen blijven hangen, slechts een paar keer staat hij op van zijn stoel. Twee uur lang zal er amper een spot verpinken, breekt muziek noch video de concentratie op woord en spel.

Hier dragen twee pure toneelspelers de hele expressie, zoals Herman Teirlinck het ooit bevolen heeft. Alleen tegen de zaal. Ook in andere stadstheaters valt het dit jaar op. *God van de slachting* bij NTGent, *Raymond* bij KVS: het pure ambacht van de individuele toneelspeler, simpelweg als verhalenverteller, wint weer aan belang.

Jan Declair en Tom Dewispelaere hoef je daarin niks te leren. Ze maken van Hugo Claus' repertoire, zijn onvoltooid verleden, een prangende zit.

WOUTER HILLAERT

ACTEUR JOHAN LEYSEN OVER MUSIL, GUY CASSIERS EN ZIJN VERNIETIGDE KOP

'Ook ik moet me maar zien te redden'

WOUTER HILLAERT

Opzichter en verkrachter Schmitt in *Daens*; de Japanse keizer Hirohito in *Wolfskers*; de baas van huurmoordenaar George Clooney in *The American*: hoe ouder Johan Leysen wordt, des te groter lijken de slechteriken die hij speelt, zowel op het grote doek als op de scène.

'Dat zal wel aan mijn vernietigde kop liggen', grinnikt de 62-jarige acteur, die sinds 2000 in Parijs woont. Even snel plooiën de voren in zijn gezicht weer naar ernst. 'Er bestaan ook gewoon weinig rollen voor oudere mannen die geen boter op hun hoofd hebben. Je hebt nog wel jonge helden, maar lang blijven ze dat niet. Een beetje zoals het leven, zeker?'

Zijn eigen geschiedenis lijkt hem toch veeleer rijper dan rotter te hebben gemaakt. Zo waardig, zo koninklijk bedaard staat Leysen steeds op het toneel. Zijn heldere zeggings- en articulatie zijn die van de oude school, maar ze zijn wel verrijkt met de geloofwaardigheid die in de jaren tachtig opgeld maakte. Een ridder van de taal is hij.

De aanstellerij voorbij

Precies wat regisseur Guy Cassiers bij het Toneelhuis zoekt: stemmen met persoonlijkheid. In *De misdaad*, het laatste deel van *De man zonder eigenschappen*, geeft Leysen woorden aan lustmoordenaar Moosbrugger, wiens duistere naam in de twee vorige delen van de Musil-trilogie al te pas en te onpas viel. Hij maakte een vrouw van kant met te veel messteken, en ging achter slot en grendel.

Sommige personages zagen in deze Moosbrugger een verlosser, andere het ultieme failliet van de Oostenrijks-Hongaarse dubbelmonarchie. Eindelijk krijgt Moosbrugger nu zelf het woord. 'Ik ben mijn kracht van vroeger nog niet kwijt', zal hij in *De misdaad* onheilspelelend verkondigen. Leysen moet glimlachen, als we hem die quote voorleggen. 'Zelf ben ik mijn kracht van vroeger wél kwijt, maar daar ben ik niet rouwig om. Ik stak veel energie in aanstellerij, want je wordt toch vooral acteur uit behaagzucht en erkenningsdrang. Pas als dat allemaal niet meer zo hoeft, wordt spelen oneindig veel prettiger. Uiteindelijk is acteren een kinderlijke activiteit. Je speelt om je te amuseren.'

Dat relativiseringsvermogen heeft Leysen opmerkelijk bescheiden gemaakt. 'Ervaring is de grote winst van ouder worden, maar heeft ook iets gevaarlijks. Bij elke rol moet je jezelf toch weer wijsmaken dat het de eerste keer is, anders ga je de mist in.' Het indrukwekkende lijstje film- en theaterregisseurs onder wie hij heeft gespeeld, van Godard tot Pierre Audi en Heiner Goebbels? Het is hem allemaal simpelweg overkomen, verzekert Leysen.

Dus vindt hij het gek hoe mensen soms

Al zal hij dat beeld zelf ontkennen, Johan Leysen geldt als de 'grand seigneur' van het vaderlandse acteursgild, net omdat hij zo vaak in het buitenland speelt. In de huid van 'monster' Moosbrugger sluit hij nu de Musil-trilogie van het Toneelhuis af.

naar hem kijken. 'Mijn medespelster Liesa Van der Aa leek de eerste repetitiedagen wat gefintimideerd door mijn buitenlandse cv, maar dat heb ik haar snel uit het hoofd gepraat. Ik ben niet veel beter af dan zij, ook ik moet me maar zien te redden. Ik zit vooral met open mond naar haar viool te luisteren.'

Onverwerkte leugens

Leysen vertolkt in *De misdaad* niet alleen Moosbrugger, maar ook schrijver Robert Musil zelf. De literaire schepper staat mee op het toneel en wordt het spiegelbeeld van zijn schepsel. Cassiers en auteur Yves Pety brengen zo een verhaal over alle kunstenaars: zij mikken op de grote waarheid over de wereld, maar geven hun eigen onverwerkte leugens vorm. Musil, die zijn vrouw ooit de dood in hielp met syfilis, gaat mee het bad in.

'Wat ik aan Pety's tekst prachtig vind', aldus Leysen, 'is dat je een intellectuele schrijver helemaal uit de bol hoort gaan over criminelen, terwijl hij het alleen maar over zichzelf heeft. De vrouwelijke figuur in de voorstelling doorprijkt dat genadeloos. Dan pas zie je hoe triest en pathetisch het is om andermans leed te gaan gijzelen en daar zelf beter van te worden.'

Je kan in de voorstelling ook een moordproces zien als dat tegen Anders Breivik. Leert Moosbrugger daar iets

nieuws over?

'Moosbrugger zegt dat al dat zinloze geweld ons zo sterk bezighoudt, omdat we zelf niets anders te beleven hebben. Al profiteert hij daar natuurlijk vooral zelf van. Ook Breivik buit dat uit. Zo'n proces is zijn moment de gloire, ineens heeft hij recht van spreken. Tegelijk gaat *De misdaad* over elk soort personencultus: hoe we van alles zomaar projecteren op mensen.'

'Zo volgde ik de Franse verkiezingen op een ernstige zender als France 2. Ineens ging het debat over de uitslag in split-screen en kreeg je tegelijk de zegeltocht van Hollande van Tulle naar Parijs te zien. Alsof Lady Di de hoofdstad binnenreed met zesentwintig motoren! 'Il arrive, le nouveau président de la République!' Dat is toch totaal naast de kwestie? Wat een verdraaiing van de werkelijkheid. Ook Moosbrugger is veel banaler dan wat mensen van hem maken. Hij is gewoon crapuul.'

Hoe speel je crapuul?

'Zo vanzelfsprekend mogelijk, is mijn ervaring. Hoe langer ik speel dat er met Moosbrugger eigenlijk niets aan de hand is, hoe helderder de voorstelling wordt. Je moet zo'n moordenaar niet te gevoelig neerzetten, anders wordt het larmoyant. De sleutel is de vanzelfsprekendheid waarmee je zijn gruwel rechtvaardigt. En dat geldt voor alle slechteriken. Mijn werk is hun standpunt te

kiezen en dat op de scène te verdedigen. Soms zie je weleens dat acteurs ook de kritiek op hun eigen personage gaan spelen - raar is dat. Laat het publiek zelf maar uitmaken wat het vindt.'

Het is nu al de derde keer dat u bij Guy Cassiers speelt. Zoveel trouw aan één regisseur, dat is nieuw voor u, toch?

'Ik hou van telkens nieuwe ervaringen, ja. Maar ook in mijn beginperiode bij Baal heb ik meerdere voorstellingen gespeeld bij Leonard Frank. Dat was de enige keer dat ik vast bij een gezelschap zat. Tja, wat is dat met Guy? Ik ken hem al heel lang, we hebben altijd gezegd dat we ooit iets samen zouden doen, en met *Wolfskers* is dat ervan gekomen. Dat is mij erg bevallen en dat was blijkbaar wederzijds. Guy's theater is slim, en nooit evident in de keuze van de stukken of hoe die vormgegeven worden. Hij blijft een avonturier, die niet de consensus opzoekt. Dat zie je niet vaak, en zeker niet in zijn functie, als hoofd van zo'n groot huis. Maar het blijft wel spannend om in zijn theater je plek te vinden.'

Werkte die technologische omgeving bij Cassiers niet beknellend voor een speler als u, die zo op zijn onafhankelijkheid staat?

'Tot op zekere hoogte wel, maar zendmicrofoontjes en videobeelden zijn vergelijkbaar met de coulissen van vroeger. Het zijn conventies waarmee je leert om te gaan. Het is wel zo dat de hele voorstelling meteen flut wordt als een van die elementen niet deugt. Dat geldt voor de techniek, maar ook voor mij. Als ik niet geloofwaardig overkom, wordt zo'n voorstelling snel vervelend en zelfs irritant. Daarom werk ik misschien nog het liefste met Guy: hij is iemand die jou iets toevertrouwt, die je verantwoordelijk maakt. Dat is prettig. Je eet minder uit de hand van de regisseur, terwijl dat in toneel toch nog altijd vaak gebeurt.'

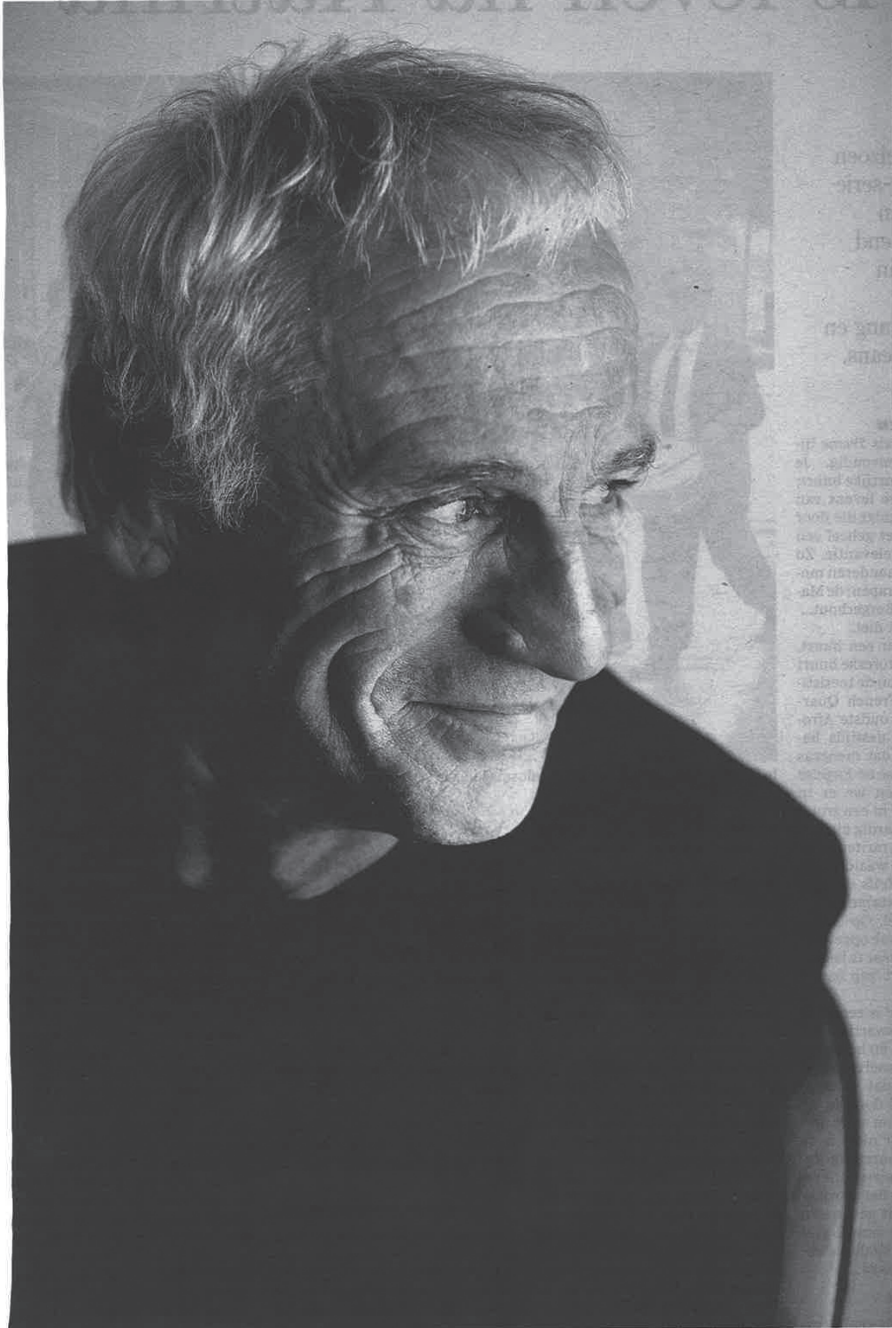
Musil heeft het over de verantwoordelijkheid van de schrijver. Waarin ligt de bredere verantwoordelijkheid van de speler?

'Ik weet niet of ik daar veel zinvol over kan zeggen. Hoe dan ook is onze functie verschoven. Vroeger voerde je als acteur de ideeën van anderen uit en het donderde niet of je die begreep of niet. Vandaag is er overleg en los je de dingen samen op. Maar wat dat dan in bredere zin betekent? Onze wereld is die van spektakel en vertier en daar hoop je wat mee aan te richten, maar vaak is dat niet zo. Zelf vind ik een toneelstuk de moeite waard als het me destabiliseert of anders over de werkelijkheid doet denken. Ik wil graag deel uitmaken van groepen mensen die daarmee bezig zijn. Het meeste theater blijft entertainment, met alle recht.'

Musil is anders?

'Absoluut. Hij heeft het vermogen om je slimmer te maken dan je bent: je leest *De man zonder eigenschappen*, je volgt helemaal wat hij zegt, maar zodra je dat

'Je wordt toch vooral acteur uit

Johan Leysen: "Het enige land waar je kan wonen is je taal"; dat voel ik heel erg." © Johan Jacobs

in je enthousiasme aan iemand anders wil navertellen, krijg je het niet uitgelegd. Dat is bijzonder. Zo taai dat boek begint, zo meeslepend wordt het daarna. Waarom? Dat kan ik dus niet uitlegen, dat bedoel ik. Musil is zo rijk, zo maatschappelijk. Hoe fijn hij die hele relatie tussen broer en zus beschrijft en die gekte om hem heen, of de eenzaamheid van zijn hoofdpersonage! Prachtig!

U speelt 'De misdaad' ook op het Kunstenfestivaldesarts, dat uw tweelingzus Frie Leysen ooit oprichtte. Vindt u het festival veranderd sinds zij het een paar jaar geleden heeft verlaten?

'Wat veranderd is, is dat ik er nu eindelijk mag spelen! Toen zij nog de scepter zwaaide, was ze als de dood voor elke indruk van nepotisme. Ik mocht niet in het programma. Eén keer is dat toch gelukt, toen ik meespeelde in *La musica twee* van Johan Simons, maar dat was zeer tegen haar zin. Hoe dan ook, het blijft een heel mooi festival en heel betaalbaar naast vele buitenlandse podiumfestivals.'

Wat u en uw zus gemeen hebben, is die hang naar het buitenland. Hoe verklaart u die?

'Ik heb mijn internationale parcours nooit bedacht, dat is heel toevallig gegroeid. Het begon met Amsterdam, toen kwam Parijs, dan volgde het Duitse toneel. Dat waren toevallige ontmoetingen, niets meer. Het is natuurlijk prettig om in al die verschillende landen te werken, met elke hun eigen theatersystemen. Wat dat betreft, is Europa nog niet voor vandaag, weet je! Overal is het anders. Dat moet je telkens weer ontdekken. Spannend.'

Hoe kijkt u met die internationale afstand naar Vlaanderen?

'Wel, 'het enige land waar je kan wonen, is je taal': dat voel ik heel erg. Mijn spelplezier blijft toch het grootst als ik in het Nederlands kan spelen. In een andere taal moet je altijd zorgen dat je het goed zegt, terwijl je steeds denkt dat je het niet goed zegt. Vlaanderen blijft natuurlijk klein. Als er plots een paar prachtige producties worden gemaakt, gaat het hele land meteen aan zelfoverschatting lijden en denken we dat we de wereld aan het redden zijn. Tegelijk merk ik hier een benijdenswaardige kwaliteit in samenleven. Het leven is hier gewoner, minder hiërarchisch. Het is simpeler, dus prettiger. Alleen in Parijs 'een prachtige stad om te wonen. Een verhuizing terug is dus niet gepland.'

'De misdaad', 11>16 mei in de Bouria, en 24-25 mei op het Kunstenfestivaldesarts, waar het op 25 mei deel uitmaakt van een marathonvoorstelling van de hele Musil-trilogie

ONLINE
www.toneelhuis.be
www.kfda.be

behaagzucht en erkenningsdrang'

THEATER

DE MISDAAD

De misdaad. De man zonder eigenschappen III.

Door het Toneelhuis. Tekst: Yves Petry naar Robert Musil. Regie: Guy Cassiers. Bourla-schouwburg, Antwerpen, 12/5. Te zien in het Holland Festival op 22/6; en als onderdeel van de Musil Marathon ook op 23/6 en 24/6 in de Stadsschouw-burg Amsterdam; www.hol-landfestival.nl

Waardig slot van drieluik rond Robert Musil met sterk acterende Leysen

Zijn ogen schieten alle kanten op. Echt kijken naar iets of iemand, dat is er niet bij. Een zweem van waanzin trekt over het gelaat, een griezelige grimas. Hier staat een misdadiger. Hij heeft niemand nodig om hem te verdedigen, zo laat hij hooghartig weten. Immers, wie beter dan hij kent de toedracht van de feiten? Hij lijkt trots.

Hier staat een man die iemand heeft vermoord, iemand die een

daad heeft gepleegd en zich op de uniciteit daarvan laat voorstaan. Iemand die, naar de normen van zijn omgeving, psychisch niet in orde is. Hij boezemt angst in, maar hij intrigeert tegelijkertijd. Heel erg. Iedereen praat over hem.

Eindelijk zien we hem dan dus nu: de interessante, raadselachtige Moosbrugger die menig gesprek domineerde in het eerste deel van *De man zonder eigenschappen*, de ensce-nering van de monumentale roman van Robert Musil door de Vlaamse theatermaker Guy Cassiers. In dit derde deel van de trilogie is de dader zelfs heel dichtbij.

Met *De misdaad*, zoals het kortweg heet, is het drieluik rond, en dat is verheugend nieuws om twee redenen: de apotheose is een fraaie, krachtige, zelfstandige voorstelling geworden. Maar ook kan nu de trilogie in zijn geheel worden genoten, en kan worden gezien hoe Cassiers met zijn Toneelhuis wederom een bijzonder theateraal project op zijn naam schrijft.

Na zijn gelauwerde Proust-cyclus, ging Cassiers met de satirische roman van de Oostenrijkse schrijver Musil (1880-1942) een vergelijkbare uitdaging aan. Musil begon *De man zonder eigenschappen* in 1921; hij stierf ruim twintig jaar later zonder dat hij het kon afmaken. Inmiddels

telde het al wel 1800 pagina's, een caleidoscopisch geheel van - opnieuw actuele - scherpe politieke en intermenselijke schetsen en observaties die de weerspiegeling vormen van een steeds woeliger Europese samenleving, die veel redeneert, maar tot weinig daden overgaat. Een van de protagonisten is Ulrich, een relatieve buitenstaander, ook wel 'de man zonder eigenschappen' genoemd. En dan is er veelvuldig sprake van die ander: de misdadiger Moosbrugger.

In de eerste voorstelling toont Cassiers met veel verve en humor de lamgeslagen Weense beau monde; in het tweede deel zoomt hij in op Ulrich en zijn zuster Agathe. En nu, met deel drie, is het gezelschap opnieuw kleiner geworden, en ligt de focus op de dader en zijn daad.

Was daar natuurlijk toch even de vraag: hoe eindig je in theateraal overtuigend opzicht een *Unvollendete*, een 'onvoltooide'? Nou, zo dus. Cassiers nodigde Yves Petry uit (Libris-winnaar 2011 met *De maagd Marino*), en die laatste schreef een glashelder, verrassend verhaal waarbij hij zich liet inspireren door Musils roman én biografie.

Zo zien we dan de man achter de misdaad, Moosbrugger een verkrachter en killer van een prostituée. Maar geleidelijk aan zien we daar ook de schrijver Musil opdoemen, die zich moet verhouden tot zijn werk, maar niet in de laatste plaats tot een traumatische gebeurtenis in zijn eigen leven: de dood van zijn geliefde Herma, waaraan hij zelf door een syfilisbesmetting schuld had en die hij bovendien schandalig behandelde.

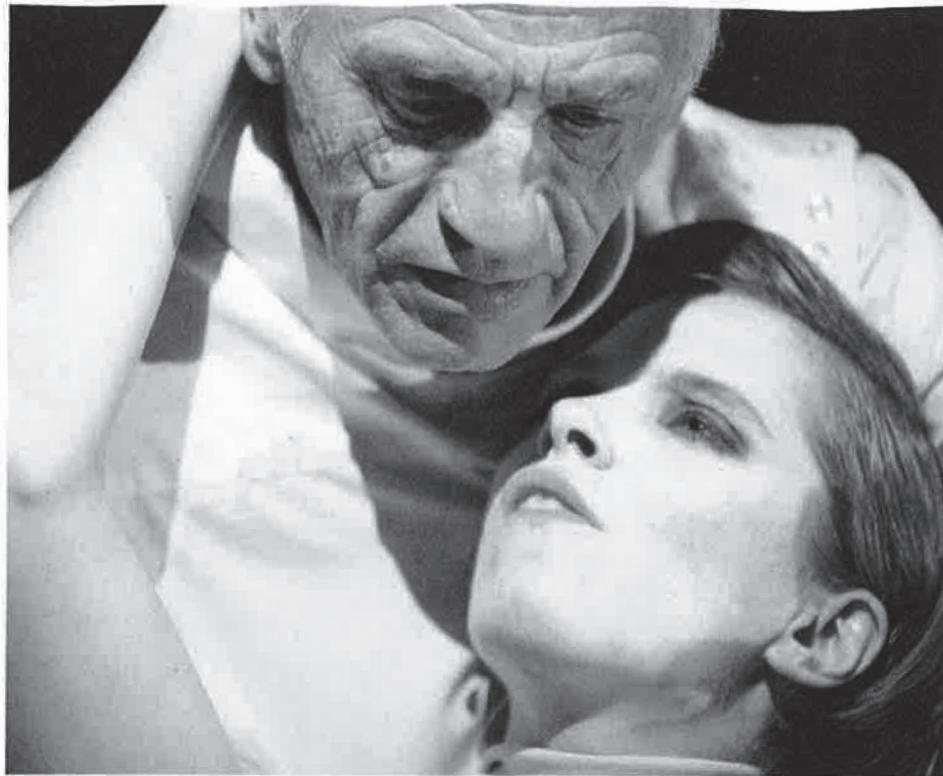
Johan Leysen speelt Moosbrugger/Musil op indringende wijze, duister en getormenteerd; tegenwerk krijgt hij van het vrouwelijke slachtoffer (Liesa van der Aa, die ook musicceert), dat op afwisselend nuchtere en aangrijpende toon de man confronteert. Cassiers laat die scènes visueel schitteren en in elkaar overlopen, waarbij hij zich bedient van een nieuwe experimentele techniek. Wij zien de dader en de dood, in roze-rode, helse gloed.

Karin Veraart

Leysen krijgt weerwerk van zijn 'slachtoffer'.

Foto Koen Broos

Dans la trilogie de Guy Cassiers sur Robert Musil, confrontation entre un homme "assassin" et sa victime : "Le crime".

■ Scènes | Kunstenfestivaldesarts 2012

L'écrivain est un assassin

► Guy Cassiers a créé le dernier volet de son imposante trilogie sur Musil. A voir fin mai, en intégralité, au Kunsten

Guy Cassiers, un des metteurs en scène européens majeurs, vient d'achever sa trilogie autour de "L'homme sans qualités", le roman magistral de Robert Musil. Il vient d'en créer le 3e volet, vendredi soir à Anvers, qui sera ensuite présenté au Théâtre national à Bruxelles, à la fin mai, dans le cadre du Kunsten. Ce dernier se clôturera d'ailleurs par un grand moment : une représentation toute une après-midi de l'ensemble de la trilogie.

"Le crime" ("De misdaad") est fort différent des deux premiers spectacles. Guy Cassiers avait commencé par un large tableau évoquant le roman et la Vienne d'avant-guerre. Il s'était concentré ensuite, dans "Le mariage mystique" (sans doute le plus beau volet), créé en octobre dernier, sur les liens quasi incestueux entre Ulrich et sa sœur au bord du volcan de la guerre. Cette fois, il "zoome" encore le propos, raccourcit la représentation à une grosse heure à peine, pour en faire une réflexion forte sur le mal, le romancier et sa part d'ombre.

Il a demandé à l'écrivain Yves Petry (dernier prix Libris en Flandre) d'écrire un texte au départ de Musil. Deux histoires s'y croisent. D'abord, celle de Moosbrugger, personnage de Musil, assassin d'une prostituée et condamné à mort. Toute la société viennoise se passionne pour ce crime et, sans se l'avouer, admire cet homme d'avoir commis un "acte" et de ne pas être resté dans l'impuissance comme tous les Viennois. Dans "Le crime", Moosbrugger dialogue avec sa victime morte de 35 coups de couteaux. L'autre histoire est un fait réel, tiré de la

vie même de Musil qui transmet la syphilis à son amie, Herma. Si lui en réchappa, elle en mourut. Ici aussi, le texte imagine le dialogue entre Musil et sa "victime". Les deux hommes sont joués par le même formidable acteur, Johan Leysen (qui jouait Gilles de Rais dans "Sang et roses"). Les deux femmes sont interprétées par la même excellente Liesa Van der Aa. Cassiers mêle totalement les deux histoires et joue sur la confusion. L'écrivain aussi est un "tueur" par définition. Un monstre. "Tout grand livre affectionne les individus qui ne peuvent se conformer aux normes que la société veut leur imposer", dit Musil. "Je n'avance rien sans être conscient que la vérité contient aussi son contraire." Dans ce texte dense, un peu obscur, le meurtrier et l'écrivain sont face aux femmes qu'ils ont tuées et qui les forcent à voir la nécessité paradoxale de leur geste. Une sorte de déconstruction du roman de Musil et par-delà, de l'acte d'écrire.

Comme toujours, Cassiers, dans cette pièce philosophique et méditative, montre sa maîtrise des nouvelles technologies. La pièce débute par un air de violon joué "live", magnifique. Mais vite le doute s'installe. Il y a des décalages perpétuels entre ce qui paraît se jouer et ce qu'on voit et entend. La violoniste et l'actrice ne sont pas deux, mais bien la même femme. Le long monologue de Johan Leysen se déroule sur fond de son visage parlant, formidablement agrandi sur un écran et sans cesse manipulé, déformé, vieilli ou rajeuni (Cassiers utilise un logiciel expérimental de "face morphing") dans un fascinant voyage au cœur du cerveau créatif.

Guy Duplat

→ "De misdaad" au Toneelhuis à Anvers jusqu'au 16 mai (en néerlandais sans surtitres). Ensuite au Kunsten, au Théâtre national les 24 et 25 mai (avec surtitres français). Et l'intégrale Musil, au National le 26 mai, à partir de 14 h (avec surtitres français).

EEN OEFENING IN LENGTE EN TRAGAGHEID

YVES DESMET

Vanmiddag wordt 'De man zonder eigenschappen', de trilogie van Guy Cassiers en Het Toneelhuis, voor het eerst integraal gespeeld. Een paar redenen waarom u deze marathon best wel eens de moeite waard zou kunnen vinden.

Voor eerst omdat je de eigenzinnige en moeilijke keuze van theatermaker Guy Cassiers moet bewonderen. Het is niet de eerste keer dat hij zich aan een trilogie over een topwerk waagt, eerder deed hij het ook bij het Rotheater met *A la recherche du temps perdu* van Proust. Net zoals *De man zonder eigenschappen* van Musil is dat ook een boek dat iedereen kent, maar weinigen gelezen hebben. Een turf van 1.800 pagina's, en zelfs dat is een onvoltooid werk, wat het meteen haast mythische proporties gaf. Marguerite Duras noemde het "een buitengewoon duister, onleesbaar en onweerstaanbaar boek".

Dat belooft weinig goeds, maar het valt behoorlijk mee. Cassiers heeft een aantal hoofdthema's uit het werk overgenomen, en daar zijn eigen interpretatie aan gegeven, waardoor de trilogie van de politieke analyse steeds meer naar het persoonlijke evolueert, en uiteindelijk naar de essentie van het schrijven zelf.

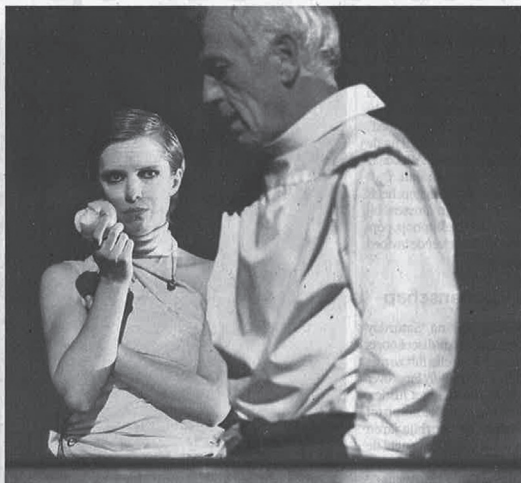
Robert Musil toont hoe moeilijk de evenwichtsoefening is tussen het individu en de samenleving, hoe de mens worstelt om zijn psychologisch verhaal in een groter politiek en sociaal patroon in te passen. In het eerste deel wordt ons een groep mensen voorgeschoteld uit een vooroor-

logse maatschappij in ontbinding, die griezelig veel overeenkomsten vertoont met onze huidige samenleving. De machthebbers identificeren zich met een verleden en met idealen die niet meer stroken met de realiteit waarin ze leven. Soms lijkt het alsof ze een *gated community* voor zichzelf hebben gecreëerd.

Daarinnen treffen ze voorbereidingen voor de viering van 70 jaar keizerschap van Franz-Joseph en leggen de passanten de mechanismen bloot van het politieke bedrijf. De elite probeert angstvallig te bewaren wat is, maar de teloorgang blijkt onafwendbaar, want we spreken 1913, de vooravond van de Eerste Wereldoorlog die het einde zal betekenen van het oude Europa. Ze dansen op de rand van 'de vulkaan, niet wetend wat te doen. Tot ze uiteindelijk hun hoop richten op Ulrich, die zich ver van elke retoriek houdt, geen eigenschappen heeft, en daarom als alternatief wordt gezien voor een wankelend systeem. "Ofwel gaan we onder aan parlementair gezwets, ofwel laten we ons leider door onze sterkste zoon", is één van de sleutelzinnen, en je hoeft niet meteen een genie te zijn om enige parallellen met het hier en nu te trekken.

Onmogelijke liefde

Van die grote politiek verplaatst het tweede deel zich naar de onmogelijke liefde, van de politiek naar de emotie en de intuïtie, naar zelfhandhaving binnen een verkuimend politiek systeem, en ook hier is de tekst weer brandend actueel. Het derde deel, ook het kortste, is dan

● *De man zonder eigenschappen*, met een absolute topcast, is gebaseerd op de gelijknamige, onvoltooid roman van Robert Musil. © RV

een epiloog waar de wanhopige mannelijke behoefte tot zingeving aan het absurde gehekel wordt door de vrouwen die er het slachtoffer van geworden zijn.

Dat klinkt zwaar en ernstig, en dat is het vaak ook. Maar Cassiers is niet in de val van zijn personages gelopen, die zich-

zelf vaak veel te ernstig nemen. Er wordt in de trilogie ook behoorlijk wat afgedoid op de scène, en er zit meer dan één hilarische scène tussen. Bovendien kan je urenlang genieten van een absolute topcast waarin echt niemand onder niveau speelt, integendeel. Goed gecast, mooi gespeeld, met in het eerste deel een absolute top-prestatie van Tom Dewispelaere. Maar ook Katelijne Damen, Gilda De Bal, Vic De Wachter, Marc Van Eeghem, Liesa Van der Aa en Johan Leysen vallen te bewonderen in zeer sterke rollen.

En dan heb je natuurlijk de theatertaal van Guy Cassiers, die zo sterk zijn signa-

tuur draagt dat je ook zonder zijn naam te kennen al na tien minuten weet dat dit niet anders dan een Cassiers kan zijn, met telkens nieuwe en meer uitgepuurde varianten op zijn projectietechnieken, die steeds meer ondersteunend worden en werken.

Cassiers is ook een kunstenaar die zich durft te omringen met ander talent: de ondersteunende, maar zo essentiële soundscape van Diederik De Cock, het licht van Enrico Bagnoli, dat nu eens een film noir-uitstraling geeft, dan weer een discotheek oproept en de zeer theatrale maar zo functionele en mooie kostuums van Valentine Kempynck. Alleen al de vormelijke aankleding is een esthetisch genot om te bekijken en te beluisteren.

Is er dan helemaal niets negatief te melden over deze prestatie? Afhankelijk van je smaak wel. Cassiers is een cerebrale regisseur, wat hem voor sommigen afstandelijker maakt, omdat hij volgens hen te weinig op de emoties speelt en te veel op het intellect. Prachtig, mooi, onwaarschijnlijk geacteerd, maar echt raken deed het niet, hoor je wel vaker in de foyer achteraf. En in het derde deel, waar dat nog eens wordt versterkt door een heel literaire tekst van Yves Petry, gaat dat een beetje doorwegen.

Maar deze oefening in traagheid en lengte, op basis van een roman uit het interbellum, zegt meer over deze samenleving en onze existentie dan vele kranten en nieuwsuitzendingen samen. Daarom is het eigenlijk behoorlijke tijdswinst om hem te gaan bekijken, van twee uur in de namiddag tot elf uur 's avonds. En maak u niet ongerust, er is een eetpauze voorzien.

De Musil Marathon is vandaag vanaf 14 uur (!) te zien in het Théâtre National, Brussel. Op 16 juni in de Bourla, Antwerpen. www.kfda.be www.toneelhuis.be.

Deze marathon zegt meer over de samenleving dan vele kranten en nieuwsuitzendingen samen

ESSAY DOOR ERWIN JANS

Into the twilight zone: dramaturgie van een Götterdämmerung

Met *Die misdaad* ging midden mei in de Antwerpse Bourlaschouwburg het derde en afsluitende deel van Guy Cassiers' encensering van *De man zonder eigenschappen* in première. Twee weken later was als afsluiter van het Kunstenfestival-desarts in Brussel de volledige trilogie voor het eerst als marathonvoorstelling te desarts in Brussel. Dramaturg Erwin Jans blikt terug op de tekstbewerking van de zowat 2000 romanpagina's van Robert Musil rond het Oostenrijks-Hongaarse rijk van vlak voor de Eerste Wereldoorlog. 'De Belgische communautaire perikelen, de internationale financiële meltdown en de Europese crisis,' zo schrijft hij, 'vormden voor Guy Cassiers niet alleen de concrete politieke context voor, maar ook de directe aanleiding tot de Musil-encensering.'

Lag het voor de hand dat Guy Cassiers zich na zijn Proust-cyclus (2002-2004) ooit ook aan *De man zonder eigenschappen* van Robert Musil zou wagen? Zijn voorkeur voor het bewerken van romans is bekend. En wie de romans van de voorbije jaren bekijkt, kan niet anders dan een voorliefde vaststellen voor het literaire modernisme: *A la recherche du temps perdu* van Marcel Proust, *Heart of Darkness* van Joseph Conrad, *Under the Volcano* van Malcolm Lowry en volgand strazen *Orlando* van Virginia Woolf. Altemaal boeken die in de eerste helft van de twintigste eeuw geschreven zijn. In die modernistische romans wordt de traditionele narratieve romaanstructuur opgebroken door middel van literaire technieken als de innerlijke monoloog (de *stream of consciousness*), het verschuivende vertelperspectief, de subjectivering van de werkelijkheidsbeleving, het gebruik van montage en collage, de metafictie, etcetera. Psychologische en wetenschappelijke inzichten als Freud's ontdekking van het onbewuste en Einsteins relativiteitstheorie laten

de idee van een objectief waarneembare werkelijkheid niet intact. Kennis en waarneming zijn afhankelijk van het standpunt dat ingenomen wordt. De traditionele categorieën van tijd en ruimte worden ontbonden. De modernistische romans proberen vorm en uitdrukking te geven aan een gefragmenteerde wereld en een versplinterend ik. Toch blijven deze romans – en dat in tegenstelling tot hun postmodernistische opvolgers – een gooi doen naar het absolute. *Ulysses*, *De overberg*, *A la recherche du temps perdu*. *Der Mann ohne Eigenschafte* zijn van het moderne leven, maar zoeken naar een vorm om die veelheid te (om)vatten.

Er valt iets voor te zeggen dat Guy Cassiers met zijn multimediale theater al iets soortgelijks probeert: enerzijds verrek hij in zijn voorstellingen verhalen van existentiële vervreemding en maatschappelijke ontwrichting, anderzijds streeft hij vormelijk een soort totaalervaring na. De combinatie van live projectie en opgenomen beelden, het spel van camera's en schermen, de close-ups van gezichten, de uitvergrottingen, de beeldmontages, de transformaties van de projecties, de impact van licht en kleur, de steeds complexer wordende soundscapes... zijn evenwel scenische vertalingen van de literaire technieken van het modernisme. Ook bij Cassiers gaat het om een subjectivering van de werkelijkheidservaring en een daarmee samenhangende intensivering van de zintuiglijke sensibiliteit bij de toeschouwer, een gevoeligheid voor de *twilight zone*, daar waar de werkelijkheid haar duidelijke contouren verliest. Als werkelijkheidszin bestaat, moet mogelijkheidszin ook bestaan, zo luidt een veelgeciteerde gedachte uit *De*

Liesje Van der Au, Johan Leyssen in *De misdaad*
© Koen Broos

Johan Leyssen in *De misdaad*
© Koen Broos

Help I'm stepping into the twilight zone
The place is a madhouse
Each like being blown
My bones I've moved under moon and star
Where am I to go
Now that I've gone too far
Soon you will come to know
When the falling stars are gone
When you are gone from here
When the falling stars are gone
Golden Barring, *Twilight Zone* (1984)

De parabolische © Koen Broos

De parabolische © Koen Broos

voor het uitbreken van de Grote Oorlog die een brutale einde maakt aan het Oude Europa. Na de Eerste Wereldoorlog valt het Rijk definitief uit elkaar. Maar Kakanie, zoals Musil het Rijk sportend noemt (K&K, koninklijk en keizerlijk), is een metafoor die nog steeds van toepassing is. Het gevoel te leven in een overgangstijd, een *twilight zone*, waarin alle waarden wankel worden, is ook onze epoque niet vreemd. De Belgische communitaire perikelen, de internationale financiële *meltdown* en de Europese crisis vormen voor Guy Cassiers niet alleen de concrete politieke context voor, maar ook de directe aanleiding tot de *Musil*-ensemering.

Enkele data maken nu duidelijk dat Kakanie en het huidige Europa veel gelijkzinnig verlopen. In 1913 besond de Donaumarchie uit de regeringsstaten Oostenrijk, Hongarije, Tsjecho, Slowakije, delen van Italië, Polen, er werden gesproken waten Duits, Hongaars, Tsjecho, Kroatisch, Pools, Oekraïens, Slovaaks, Italiaans, Servisch, Roemeens, Bosnisch en Sloveens. Er woonden ongeveer 51.000.000 mensen op een oppervlakte van ongeveer 680.000 km². Het rijk had twee hoofdsteden: Wenen en Boedapest. Het kende vijf godsdiensten: het katholicisme, het jodendom, de islam, het protestantisme en het orthodoxe geloof. Het ging met andere woorden om een multinationaal en multicultureel rijk want ha lettere, met vele talen en subculturen, echter steeds

gedomineerd door Duitsersprekenden. Deze voelden zich verwant met de 'Duitse Staat' die echter onder de leiding van Pruisen stond. Tussen Pruisen en Oostenrijk heerste een voortdurende spanning. In 1866 kreeg Hongarije hetzelfde statuut als Oostenrijk, maar de Slavische volkeren werden buiten spel gezet. Dit zorgde voor communautaire conflicten die in 1914 zouden leiden tot de moord op de kroonprins van de Eerste Wereldoorlog tot gevolg.

Een andere belangrijke context voor het Musil-project was Guy Cassiers' ensenering van Wagners *Ring des Nibelungen* in Milaan en Berlijn. Sinds de vier Proust-voorstellingen en de drie producties van de *Triptiek van de maait* werkt Guy Cassiers graag in cycli van voorstellingen die intrin samenhangen. Een cyclus biedt niet alleen de mogelijkheid om een thema te dieper onderzoeken uit te werken, maar ook om een intensere communicatie met het publiek op te bouwen. Ook tussen verschillende projecten wil Cassiers steeds nadrukkelijker verbanden leggen. Hij ziet een expliciete samenhang tussen Wagners opera en Musils roman. Beide werken zijn geschreven in periodes van grote maatschappelijke onrust. Wagner schreef zijn opera in de decennia na de burgerlijke revoluties van 1848 en Musil werkte aan zijn roman tussen de twee wereldoorlogen in. Beide cycli vertellen het verhaal van een *Götterdämmerung*. Cassiers & Co kijken naar *De man zonder eigenschappen* en naar *Der Ring des Nibelungen* doorheen het prisma van de

vele vragen die globalisering oproept: het geproblemeerde einde van de geschiedenis en de politiek, de overloed aan informatie en de logische verwarring, de virtualisering van de werkelijkheid, de realiteit van het virtueel, de dreiging van nationalisme en fundamentalisme, de zoektocht naar samenhang en zekerheid, de crisis van de identiteit en de plek die het individu in dat geheel inneemt.

Der man zonder eigenschappen is een taalkaart van de menselijke sensibiliteit en het dramatische brandpunt van alles wat aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog tot de ondergang van een grandioos tijdperk leidde. Musil is een ingevouwen van de menselijke ziel en tegelijk een subtiele ambachtsman die het kaderwerk van het politieke en sociale leven bloot legt. Het hoofdpersonage van de roman is Ulrich. Hij is de man zonder eigenschappen, de man die meer in de mogelijkheid dan in de werkelijkheid leeft. De roman verwerft twee grote verhalen: een politieke satire en een liefdesverhaal. De politieke satire is een scherpe en bijtende tijdsdiagnose, terwijl het liefdesverhaal de mogelijkheden onderzoekt om aan de druk en de dwang van de samenleving te ontkomen.

Paardendierce

Musil stierf voor hij zijn roman kon betiteld worden. Dat heeft *De man zonder eigenschappen* de status bezorgd van een omgewerkte syntomie. Het materiaal dat hij het aanvat van de prodicties tot onze beschikking stond, was gignatisch, waaraan ongeveer 200 uit de malen schap (meer niet gepubliceerde hoofdstukken en niet-uitgewerkte schetsen). De eerste opvatting was een overzichtslijst schema maken. De cyclus zou uit drie voorstellingen bestaan. Voor de eerste twee delen konden we de chronologie van Musils roman volgen. Het eerste deel – *De parabolische* – vertelt de eerste 900 pagina's tot de dood van de vader van Ulrich, het hoofdpersonage. Het concentreert zich op de viering van de zeventigste geboortedag van Franz-Jozef die in de heugene Weense kringen wordt voorbereid. Het tweede deel – *Het myristiek hawelijf* – vertelt over de relatie tussen Ulrich en zijn zus Agathe. Het werd al snel duidelijk dat

moontenaar en verkrachter Moosbrugger, over wie veel gepar wordt in de eerste twee delen, het centrale personage van het derde deel zou zijn. We hebben de cyclus geconcipieerd als een soort 'trechter': *De parabolische* concentreert zich op de maatschappelijke en politieke context, *Het myristiek hawelijf* focust op de intieme relatie tussen hoer en zus en *De misdaad* duikt via de figuur Moosbrugger in de onderbuik van de samenleving.

Met dat radicaal schema zijn we naar theaterauteur Filip Vanluchene gegaan, met de vraag om samen met ons de roman te bewerken. Dit samenwerking hebben we helaas snel moeten stopzetten omdat Filip ernstig ziek is geworden. Hij was op dat ogenblik nog op zoek naar een eigen positie, om van daaruit Musil te herschrijven. Filip zocht een soort kijkvoorspellicie om met Musil te kunnen omgaan, een blik van onderop naar het monument dat Musil heeft. Vanluchene's perspectief in zijn eigen stukken is vaak dat van de kleine man. Zo is Palmer (Marc Van Egghem), de volkse koestier van Ulrich in *De parabolische*, met zijn scherpe commentaar op de praat en praal rondom hem, maar ook met zijn populistische en racistische trekjes, een typische figuur van Filip. Dat de straten van Wenen onwille van een acute paardendierce volledig ondergeschoten worden, is eveneens de uitvinder van het woord Kakanie, de ironie van dit historische beeld niet zijn zijn ontgaan.

De intocht van Christus in Brussel

Na het wegvalen van Filip Vanluchene hebben we het bewerk in eigen handen genomen. Het werd snel duidelijk dat we met de essayistische hoofdstukken en met de aanwezigheid van de ironische vertellinstantie, hoe typisch en geniaal musiliaans ook, weinig konden aanvangen. *Kif jaar daling!* Maar in dit geval bijzonder spijtig, omdat daarmee een deel van Musils roman volgen. Het eerste deel – *De parabolische* – vertelt de eerste 900 pagina's tot de dood van de vader van Ulrich, het hoofdpersonage. Het concentreert zich op de viering van de zeventigste geboortedag van Franz-Jozef die in de heugene Weense kringen wordt voorbereid. Het tweede deel – *Het myristiek hawelijf* – vertelt over de relatie tussen Ulrich en zijn zus Agathe. Het werd al snel duidelijk dat

toneelhuis in de pers : Musil marathon

verteller en Ulrich bestaat niet. We hebben er (noodgedwongen) voor gekozen om het 'essysische leven' – zoals Musil de experimentele levenshouding van Ulrich noemt – uitsluitend in de dramatische conflicten uit te werken. Ook de kostuums van Valentine Kompyrnck (met hun expliciete verwijzingen naar paarden en paarden) en de visuele vormgeving – vooral de projectie van twee schilderijen: *Het laatste avondmaal* van Da Vinci en *De intocht van Christus in Brussel* van Ensor – zijn een ironisch commentaar bij wat er op het toneel gebeurt. De schilderijen articuleren onder andere het verlangen naar een Verlosser, naar een sterke man die de gemeenschap uit de crisis leidt. Het populisme – waarvan Musil reeds de contouren omschreef – maakt gebruik van deze mythe. Dit schrijft Bas Heijne over het fenomeen Pim Fortuyn: 'Een verweerde samenleving. Mezza en het belofde land en ten slotte een dode messias wanneer je met enige afstand terugkijkt naar de *Verloving* van Pim Fortuyn blijft het verbaazend wakkend om te zien hoe hij erin slaagt heel dat drama van de gedegereerde samenleving en de verlosser van buitenaf weer levend te maken in een maatschappij die zichzelf zag als machteloos, zakelijk en onkerstend.'

De parabolische – een soort 'laatste avondmaal' van de beschaving – toont een groep mensen die hier ziet wat er in het heden aan het gebeuren is, en zich vergenoegt in de nostalgische droom van een groots verleden. Musil woert een boer gezelschap op van personen die in hun verschillende discourses weerspiegelen. Ook hier *Kif jaar daling!* We hebben ons beperkt tot een handvol figuren. Naast Ulrich (Tom Dewispelaere) zijn dat: de idealistische salondame Diotima (Gilda De Bal), de natieve generaal Stumm von Bordwehr (Marc Van Egghem), de Pruisische industrieel en schrijver Arrheim (Johan Van Assche), de conservatieve patriottische graaf Leinsdorf (Vic De Wachter), de operer- en vrouwenliefhebber graf Tuzzi (Dick Buijs), de jonge ambiteuze bonamide (Liesba Van der Aa), de met Nietzsche dwepende hysterische Christe (Katerijne Damen) en de mislukte kunstenaar Walter (Dries Vanhogen). Naast de door Filip Vanluchene gecreëerde koestier Palmer, heb-

Tom Dewispelare in Het mysterieke huwelijk ©Koen Broos

ben we de figuur van graaf Von Schattenwalt (Wim van der Grijn) toegevoegd. Onder meer Von Schattenwalt incarneert het rechts-extremistische discours, dat Musil over verschillende personages verspreidt. Musil schreef zijn roman in de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw. Hij zag de opkomst van het Duitse nazisme, het Italiaanse fascisme en de ontwikkeling van het communisme. Al die

ontwikkelingen projecteert hij in zijn roman terug in de tijd, naar 1993. Een van zijn grote bezorgdheden was dat zijn roman achterhaald zou zijn wanneer hij zou verschijnen, precies omdat hij handelde over een wereld die inmiddels volledig was verdwenen.

In het script dat we ontwikkelden ligt de nadruk veel minder op de psychologie van de personages dan op hun discours. Hun discus-

sies en gesprekken zijn een *whirlpool* van idealistische, nationalistische, conservatieve, spiritualistische, extremistische, commerciële, militaristische, erotische, ... verlogen waarin we zonder moeite onze eigenijdse verwarring herkennen. Die nadruk op het discours was echter niet altijd een geschenk voor de auteurs die op het toneel uiteindelijk toch een 'persoonage' moeten spelen, en hun replieken moeten spreken gelachten.

Mystieke incest?

De tweede voorstelling – *Her mysterieke huwelijk* – steunt op het derde deel van de door Musil gepubliceerde hoofdstukken: *Naar het Druisingsrijfje* (*De misdadiger*). We werken er drie lijnen in uit: de relatie tussen Ulrich en Agathe, de verdere psychische ontwikkeling van Clarisse en het uiteindelijk verval van de parallaxe. Voor dit laatste verhaal behouden we drie personages: graaf Leinsdorf, Diotima en generaal Stumm von Bornwehr.

Ulrich en Agathe ontmoeten elkaar na de dood van hun vader. Ze worden als kinderen samen op, maar worden door de kostschool van elkaar gescheiden. Ze zijn broer en zus, maar kennen elkaar nauwelijks. In hun gesprekken halen ze herinneringen op aan een zomer die ze samen doorbrachten als kind. Ulrich en Agathe groeien steeds dichter naar elkaar toe, ook al beseffen ze de onmogelijkheid van hun situatie. Broer en zus proberen zich zo ver mogelijk van de buitenwereld af te houden, maar die komt steeds agressiever dichterbij in de gedaante van de vier hogervermaalde personages. Het is onduidelijk hoe Musil het verhaal tussen Ulrich en Agathe had willen laten eindigen. In een onafgewerkt hoofdstuk dat hij reeds in de vroege jaren twintig schreef laat hij hen samen naar een eiland gaan en met elkaar slapen. Wij kiezen voor een minder expliciete en meer suggestieve relatie tussen beiden. In zijn relatie met Agathe dujft Ulrich zijn experiment met het leven tot een extreem dat uiteindelijk tot mislukken is gedoemd. Zij zijn de 'fanaten', om naar een ander werk van Musil te verwijzen.

De ruggegraat van *Her mysterieke huwelijk* zijn de scènes tussen broer en zus. Een aantal dialogen uit de roman zijn zeer brutaal

– vooral de eerste ontmoeting en de voorbereiding van de begraving van de vader – maar vaak zijn de 'heilige gesprekken' die Musil Ulrich en Agathe laat voeren zeer lang uitgesponnen gedachtemisselingen waarin vooral Ulrich zijn intelligentie, zijn ironie en zijn *wit* kan tentoonspreiden. We lieten ons bij het uitschrijven van de scènes tussen broer en zus vooral leiden door het toneelstuk *Agatha* (1988) van Marguerite Duras. De vertaling is van Filip Vanluchene. Op die manier is hij ook bij het tweede deel betrokken. Duras las in 1980 *De man zonder eigenschappen* en was naar eigen zeggen erg onder de indruk, in het bijzonder van de beschrijving van de broer-zusterrelatie. Door Musil kreeg Duras zicht op de incestueuze verhouding die ze als kind met haar broerje Paul had beleefd. Die verwerkte ze in het stuk *Agatha*. Het stuk is een dialoog tussen een broer en een zus, voordat deze definitief uit elkaar gaan. De broer bekent van zijn zusster te houden en smeekt haar niet de man liefde hebben waarmee ze gaat trouwen. Broer en zus ontmoeten elkaar in de verlaten villa waar ze elkaar hebben liefgehad. Ze herinneren zich een dag aan zee en een hotel met lege gangen waar ze samen door liepen. Die herinnering, die niet in de roman van Musil beschreven wordt, hebben we als een rode draad in de voorstelling gebruikt. Terwijl Ulrich en Agathe via hun gesprekken een eigen universum opbouwen, vertelt Clarisse zich in haar fascinatie voor de moordenaar Moosbrugger in wie zij de voorbode van iets nieuws ziet. Haar bewondering krijgt gevaarlijke religieus-fascistische dimensies: geweld gebruiken is tenminste iets doem! Dan gebeurt er weer iets! Terwijl de personages bij Musil door middel van taal hun privéwereld proberen vorm te geven (en daar een tijdlang ook in slagen), kunnen de personages bij Duras hun ervaringen slechts moeizaam verwoorden. Het is mogelijk dat Ulrich en Agathe spreken om niets te moeten doen, om de 'laad' uit te schillen. Maar de stiltes bij Duras zijn theateraantal interessant en suggestief. Het gebroken spreken maakt vooral de man kwetsbaar. Dat gegeven gebruiken we om de psychologie van Ulrich te verrijken. De suggestieve, korte, afgebroken zinnen van Duras vormen een dra-

Tom Dewispelare in Het mysterieke huwelijk ©Koen Broos

matisch contrast met de retorische, veldragen zinnen van Musil die uitgesproken worden door Leinsdorf, Diotima, Stumm en Clarisse. We laten de voorstelling eindigen met de taal die langzaam uit elkaar valt en verbrokken tot flarden (afkomstig uit politieke en psychologische discours) die uitgesproken worden door deze vier personages die verloren over het toneel dwalen:

LEINSDORF | Kirpatrickische acties
 CLARISSE | Ik ransel de onzichthare
 DIOTIMA | Bespreek mijn schoot
 STUMM | Het volk heeft nood aan nieuwe leiders
 LEINSDORF | Kutkutkutakani, kutkani
 CLARISSE | Ik breuk hem de betten
 DIOTIMA | Nevucht mijn woestijn
 STUMM | Je kan een paard naar de rivier brengen maar je kan het niet dwingen om te drinken!

Actuele verwijzingen zoals de laatste – naar een uitspraak van Johan Van de Lanotte tijdens de egeringscerisies om 2000-2001 – zijn op het randje, maar ze blijken te werken.

toneelhuis in de pers : *Musil marathón*

De misdadiger
 Voor het derde deel hebben we beroep gedaan op Yves Pery. De combinatie van afstandelijke observatie, extreme verbeelding en retoriek zoals die in zijn roman *De maagdelijke Marina* aanwezig is leek ons geschikt voor het onderwerp van het derde en laatste deel van de cyclus: een combinatie van Moosbrugger en Musil, van de misdadiger en de schrijver. Ons voorstel aan Yves Pery was een lange Musil/Moosbrugger (Johan Leysen)-monoloog met aan het eind van de voorstelling een monoloog van Martha Musil (Lies Van der Aa). Liesa zou tijdens het overgrote deel van de voorstelling een zwijgende aanwezigheid zijn, de vrouw waarover gesproken wordt: de door Moosbrugger gedode prostituée, de vrouw in het leven van Musil. Ze zou pas aan het eind en geheel onverwacht, op een ogenblik dat iedereen aan haar zwijgen gewoon zou zijn geraakt, aan het woord komen en op die manier een heel ander perspectief in de voorstelling brengen: een blik van buitenaf die terugkijkt op de persoon en het werk van Musil, enigszins vergelijkbaar met het perspectief van de dienstmeid van Marcel Proust-ychus. Bij Musil zouden we de nadruk willen leggen op de angst van de schrijver om

een hopeloos gedateerde roman aan het schrijven te zijn. We stelden ons Musil voor aan het einde van zijn leven, in ballingschap, in het besef dat hij met zijn werk nauwelijks halfweg was en dat de wereld helemaal niet zat te wachten op een roman die zich afspeelt in een lang vervlogen tijd en een niet meer bestaand rijk. De figuur Moosbrugger komt uitvoerig ter sprake in de roman.

Yves Petry ging met die uitgangspunten en met de geselecteerde fragmenten uit de roman en de dagboeken aan de slag, maar gaf er een persoonlijke draai aan. Hij vond zijn eigen taal die toch recht doet aan Musil. Het is vaak onmogelijk om de zinnen van beide schrijvers te onderscheiden: citaat en nieuwe formulering lopen naadloos in elkaar over. De verwijzingen naar de tijd van Musil – het begin van de Tweede Wereldoorlog – liet hij achterwege. Hij maakte er een tijdloos verhaal van. Ook Martha gebruikte hij niet als personage. Petry concentreerde zich op één feit uit de biografie van Musil: zijn dramatische verhouding met Hermine (Herma) Dietz, die uitvoerig beschreven wordt in de biografie van Karl Corino. In de winter van 1901 maakt Musil kennis met Hermine Dietz, bediende in een stoffenzaak. Zij beginnen een relatie. Op 2 maart 1902 schrijft Musil voor het eerst in zijn dagboek over zijn syfilisinfectie, waarschijnlijk opgelopen tijdens een bezoek aan een prostituee. Hij ondergaat een anderhalf jaar durende behandeling met kwikinwrijvingen en jodiumkuren. In de lente/zomer van 1906 heeft Herma een syfilistische miskraam. Het is zeer waarschijnlijk dat Musil zijn besmetting op haar heeft overgedragen, hoewel hij zijn schuld probeert te minimaliseren door Herma van overspel te verdenken. Er ontstaan grote spanningen tussen Robert en zijn ouders, die aandringen op het verbreken van de relatie en een schikking met Herma. Begin november sterft Herma. Musil is niet aanwezig bij haar sterfbed omdat hij op dat ogenblik op reis is. De impact van Herma's dood op Musil is vernietigend. Dat blijkt duidelijk uit een aantekening in zijn dagboeken. Musil heeft zijn

relatie met Herma en haar dood later uitgewerkt in de novelle *Tonka* (1924). Hierin probeert Musil zich van schuld vrij te pleiten door Tonka als een overspelige vrouw af te schilderen. Volgens biograaf Corino was de dood van Herma 'een van de pijnlijkste ogenblikken van [Musil's] leven.'

Naast Herma werkte Petry ook de prostituee die Moosbrugger heeft vermoord uit tot een sprekend personage. Op die manier ontstaat een parallel: Moosbrugger – de prostituee en Musil – Herma. Het stuk lijkt zich in een soort hiernamaals af te spelen. Iedere concrete verwijzing naar tijd en ruimte is verdwenen. Als geestverschijningen confronteren de vrouwen de moordenaar en de schrijver met hun (mis) daden. Zowel Moosbrugger als Musil hebben, ieder op hun eigen manier, haast religieuze almachtsfantasieën. De vrouwen vertegenwoordigen het realiteitsprincipe. Zijn zij de stemmen in het hoofd van de mannen? Het gezond verstand? De onverschilligheid? De normaliteit? De nuchterheid? Wat bezielt de twee mannen om te doen wat ze doen? Wat vertegenwoordigen zij? Het genie? De uitzondering? De afwijking?

Niet alleen de schriftuur van de tekst verschilt van die van de twee vorige voorstellingen, ook de visuele technologie. Guy Cassiers maakt gebruik van een nieuwe techniek om gezichten live te 'morfen' en te 'kruisen' met een ander gezicht. Hij doet dat bij de figuur van Moosbrugger. Diens gezicht wordt in een enorme close-up op een scherm geprojecteerd, waarbij het voortdurend wijzigt, nu eens jonger dan weer ouder lijkt. De kostuums van de acteurs verwijzen naar de vorige voorstellingen, evenals het feit dat er live muziek aanwezig is. In *De parallelactie* speelde Johan Bossers op een vleugel variaties op Wagner, de lievelingsmuziek van Walter en Clarisse. In *Het mystieke huwelijk* speelt Clarisse op een kleine piano enkele eenvoudige melodietjes. En in *De misdaad* speelt de vrouw viool. De vioolmuziek gekruist met geluidsamples verleent de voorstelling een hoog performancegehalte.

Dadenschemering

Een van de vele lijnen die de Musil-cyclus samenhoudt, is een verontrustende reflectie over 'de daad'. Peter Sloterdijk, een naam die wel vaker valt in gesprekken met Guy Cassiers, stelt dat we in een 'dadenschemering' leven. De politiek is niet langer in staat nog daden te stellen. De enige 'daad' die naam waardig is een 'misdad'. Geen toeval volgens Sloterdijk dat het woord 'dader' alleen nog in de betekenis van 'misdadiger' gebruikt wordt. In *De parallelactie* slagen de personages er niet in tot een politieke beslissing te komen. Ze verliezen zich in eindeloos gepraat. De enige die tot daden overgaat is de extreemrechtse Von Schattenwalt. In *Het mystieke huwelijk* schrikken ook Ulrich en Agathe terug voor de ultieme daad en alle consequenties die daaraan verbonden zijn. Is Moosbrugger de enige echte 'dader'? En is het daarom dat de andere personages zo door hem gefascineerd zijn? Is Anders Breivik een dergelijke 'dader'? Breivik ziet zichzelf wellicht zo: beter iets doen dan alles op z'n beloop laten, zelfs als dat 'iets' het meest gruwelijk denkbare is. Maar wat zegt dat over ons? En wat zegt dat in deze context over de 'daad' van de kunstenaar? Op het einde van *De misdaad* zegt Herma/de prostituee: 'Moordenaar en schrijver sluiten hun fraaie verbond in de hoop zich voor hun al dan niet ingebeelde rechters niet te moeten schamen dat wat ze hebben gezegd, gedacht en gedaan, hoe uniek ook, uiteindelijk toch niet zo beslissend was. Dat de misdaad weinig betekenis had, dat het schrijven niet doorslaggevend is geweest.' ©

De Musilmarathon is op 16 juni te zien in het Toneelhuis (Antwerpen) en op 23-24 juni in de Stadsschouwburg Amsterdam (in het kader van het Holland Festival).

De tekst van 'De misdaad' (door Yves Petry) is uitgegeven bij Bebuquin/Toneelhuis.

www.toneelhuis.be
www.hollandfestival.nl

L'ébouriffante créativité flamande et wallonne

Printemps des comédiens | Avec cinq spectacles programmés, le théâtre belge débarque en force, dès ce soir, au festival.

Il y eut, l'an dernier, au Printemps des comédiens, *La chambre d'Isabella*, du Flamand Jan Lauwers, qui marqua durablement les esprits. Cette année, ce sont pas moins de cinq pièces belges qui sont programmées. « *C'est un théâtre d'une grande inventivité, d'une très grande liberté de pensée*, indique Jean Varela, directeur du festival. *Ces artistes proposent quelque chose qui tient de l'art total. Avec, pour raconter, l'utilisation de toutes sortes de moyens: texte, musique, vidéos, danse...* »

Le premier rendez-vous est pour ce soir, avec *Rouge décanté*, de Jeroen Brouwers, mis en scène par l'Anversois Guy Cassiers. Une pièce coup de poing portée par l'immense comédien Dirk Roofthoof pour dire l'histoire d'un petit garçon enfermé avec sa mère et sa grand-mère dans un camp de concentration, au Japon, de 1943 à 1945. Huit caméras le scrutent, plaçant le spectateur au plus près de l'acteur dont l'image se reflète sur un écran géant.

Formes originales

Josse de Pauw est un autre grand du théâtre flamand. Ce comédien, auteur et metteur en scène, présente deux spectacles où s'enchevêtrent textes et musiques. Dans *L'âme des termites* (les 14 et 16 juin), de David van Reybrouck, il est un entomologiste qui anime une conférence sur la vie de ces insectes. Les digressions sur la condition humaine ne tarderont pas. Josse de Pauw a égale-

■ Premier rendez-vous, ce soir : "Rouge décanté", de Jeroen Brouwers.

ment conçu et mis en scène *Les pendus*, qui sera joué le 16 juin. Cet autre théâtre musical évoque en néerlandais, latin et français, ceux qui ont raison trop tôt. Avec, sur scène, des comédiens, des chanteurs et les vingt-quatre musiciens de l'orchestre de chambre de Wallonie. Autre spectacle aux formes originales: *Mur*, mis en scène par la Flamande Inne Goris. Les 26 et 27 juin, les spectateurs seront au pied d'un mur circulaire érigé dans le parc du domaine d'O. Chacun en déambulant, casque audio sur les oreilles, saisira des bribes de conversation, des morceaux de musique, qui bout à bout raconteront l'histoire de ce mur.

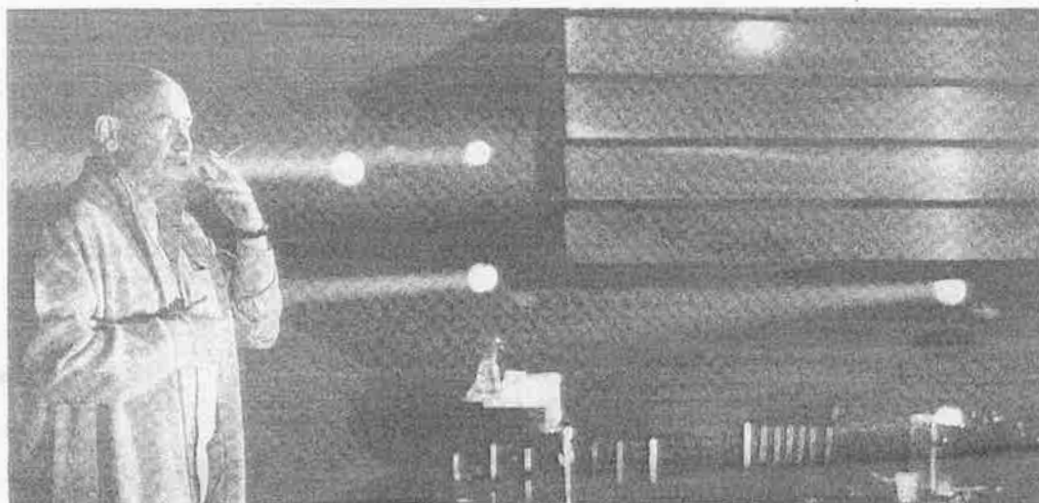
Des Belges francophones excellent aussi dans ce mélange des arts. Fabrice Murgia, jeune auteur, acteur et metteur

en scène liégeois, est de ceux-là. C'est avec *Les enfants de Jéhovah* que cette valeur montante sera présente au Printemps des comédiens, du 16 au 18 juin. Inspiré par l'histoire vécue par son père, fils d'émigré italien, il évoque notamment l'enfermement dû à une dérive sectaire et déploie pour cela une riche esthétique qui englobe des sons, des images et de multiples effets.

MIREILLE PICARD

redac.montpellier@midilibre.com

► **Ce soir**, à 20 h, "Rouge décanté", au domaine d'O (178 rue de la Carriérasse). 24 € (20 € et 11 €). 04 67 63 66 67. **Demain et jeudi**, à 20 h 30, "L'âme des termites", 19 € (15 € et 10 €); le 16 (20 h), "Les pendus". Même tarif. Du 16 au 18 (20 h 30), "Les enfants de Jéhovah". 19 € (15 € et 10 €). Le 26 (20 h) et le 27 (17 h et 20 h), "Mur". Même tarif.

Le comédien Dirk Roothoof foudroyant d'authenticité. nicou.be

Rouge décanté. La scène flamande s'illustre dans un spectacle saisissant d'après l'oeuvre de Jeroen Brouwers mise en scène par Guy Cassier.

Le temps long de la guerre

■ La première scène anticipe, sans en avoir l'air, le dénouement de cette histoire tragique. On y découvre un homme négligé dans son intimité en train de limer ses durillons plantaires. Une façon de ne plus penser à rien. De se débarrasser de ces excroissances douloureuses liées au chemin parcouru. Adapté du livre autobiographique de Jeroen Brouwers *Rouge décanté** est remarquablement porté en scène par Guy Cassier. Les sept caméras, sans cameraman, suivent le monologue intense du comédien Dirk

Roothoof foudroyant d'authenticité. A partir du décès de sa mère, l'acteur nous transporte dans ses schémas de perceptions du monde noircies par son expérience de la guerre tandis que la mise en scène l'ausculte de l'intérieur. L'ensemble colle avec précision à la profondeur du texte autobiographique de Jeroen Brouwers. L'évocation de l'univers concentrationnaire touche un espace proprement littéraire mais il est rare que le théâtre définisse de la sorte son champ de représentation. D'autant que le texte s'ancre

résolument dans le contemporain. Il est question de représenter l'immense épreuve vécue du personnage, dans le camp de concentration japonais durant son enfance, mais surtout après celle-ci. Au coeur de cette proposition, l'idée matérielle, la violence qui s'est jetée en travers de l'enfance du personnage, apparaît moins destructrice que l'idée figurée, ce qui s'est brisé à jamais.

L'interprétation magistrale de Dirk Roothoof nous plonge d'entrée dans un territoire intérieur miné qui évolue avec une maîtrise

remarquable de l'intensité dramatique. Ce qui émane de son personnage le dépasse. L'homme évolue sans conviction dans un rapport au temps personnel rythmé par ses pilules de l'oubli. Il intériorise sa douleur en se coupant de tout sentiment mais la mort de sa mère les réveille et avec eux le poison à retardement se libère. Cette violence qui force le consentement résonne à bien des égards avec l'ère post-moderne dans laquelle nous évoluons. JEAN-MARIE DINH

**Prix Fémina du roman étranger en 1995*

ON A VU - ROUGE DÉCANTÉ

VERS LE TEMPS PERDU

Sur le plateau baigné de lumière bleutée, un homme (Dirk Roothoof) évoque le décès de sa mère, laissée pour compte. Le geste maladroit laisse se déverser un flacon de pilules alors que la voix monocorde égrène les réminiscences d'un passé qui ne passe pas. L'adulte rongé par la culpabilité convoque l'enfant d'autrefois, prisonnier du camp de Tjideng et se persuade: « *On ne va pas se trahir, hein maman?* » Des rires pendant les sévices à la fascination pour

l'occupant japonais, le trauma de guerre n'en finit pas de distiller son poison. Plus rien n'est grave. Grâce un dispositif vidéo capté en direct, gros plans sur un personnage

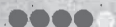
asphyxié par ses propres mots. Littéralement, Guy Cassier magnifie le texte de Brouwers en matérialisant les abysses d'un subconscient ravagé. Un exercice mené avec une habileté rare, qui laisse éclater la puissance narrative d'un récit, dont l'année zéro inaugure l'ère des désillusions. Et à ce jeu-là, Roothoof excelle. Avec cette immersion dans la psyché, le voilà qui succombe à la tentation de haïr l'enfant et de devenir ombre. *

G. P.

'Niets is onmogelijk' in Bourla

Dollen met deuren en de dood

Theater

Niets is onmogelijk, nog tot 4 november in de Bourla, daarna op tournee. www.toneelhuis.be

Een hilarische zwarte komedie, met een cast die bijna zonder uitzondering volle gas geeft. Lang geleden dat we nog zo vaak de slappe lach kregen in het theater. Dit is er eentje om niet te missen.

YVES DESMET

Niets is onmogelijk is een wel bijzonder eigenzinnige bewerking van *De zelfmoordenaar* van de Russische auteur Nikolaj Erdman, geschreven in 1928, maar toen werd de première verboden door de autoriteiten. Stalin bleek zelfs zo weinig gevoel voor humor en satire te hebben dat de auteur het grootste deel van zijn leven in Siberië mocht doorbrengen. Pas in 1990 werd het stuk voor het eerst opgevoerd in Rusland.

Het is het verhaal van Semjon Semjonovitsj Podsekalknikov, een man die al een jaar werkloos op de kap van zijn vrouw moet leven, daar redelijk horendol van wordt, en overweegt of hij zich niet beter een kogel door het hoofd kan jagen.

Eenmaal dat voornemen in de buitenwereld bekend wordt, wordt hij een magneet. Voor politieke profeten die een martelaar voor hun zaak altijd graag zien komen, voor hysterische diva's die ervan dromen dat een man voor hen zelfmoord wil plegen. Door al die aandacht vindt Podsekalknikov weer wat zin

in het leven, en twijfelt hij of hij zijn rol wel tot het einde wil spelen.

Zware tragedie en drama, maar LAZARUS en Olympique Dramatique maken er met een poepsimpel decor een gitzwarte, maar hilarische deurenkomedie van. In sneltreinvaart gespeeld, dollen en loosgaan, dat moet zowat de voor naamste regie-aanwijzing geweest zijn.

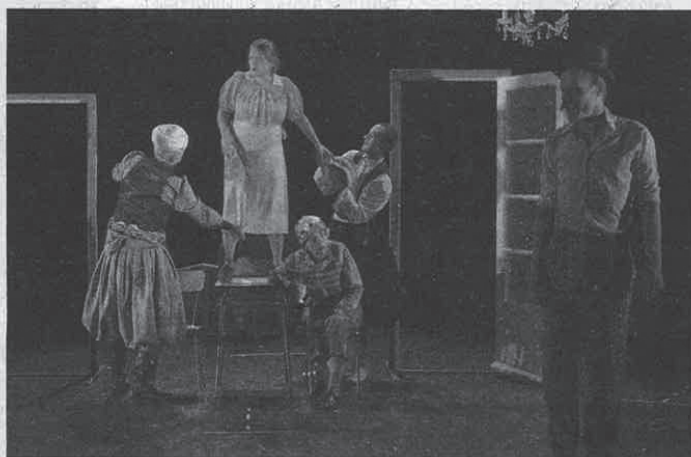
En het werkt.

Geert Van Rampelberg zet een prachtig naïeve, hopeloze sul als hoofdrol neer. Ruth Beeckmans en Goele Dirck, zijn vrouw en schoonmoeder, hebben met hun spel en mimiek voortdurend de lach aan hun kont hangen. Buurmannen Günther Lesage en Pieter Genard stelen de show, zelfs ongegeneerd schmierend met valse baarden en groteske kostuums. Maar een speciale vermelding toch voor Joris Van den Brande, die zich transformeert tot de hysterische diva Cleopatra Maximovna en daarmee één scène neerzet waarvan je haast niet meer bijkomt.

Het is lachen, gieren en brullen van begin tot einde. Met alle truken van de foor: valse baarden, misverstanden, overacting, perfecte timing, woordspelletjes. Zoals in de scène waarin iedereen iedereen om de andere zin met de volle naam aanspreekt, en de tongbrekende namen van Maria Loekjanova Podsekalknikova, Alexander Petrovitsj Kalabushkin en even ademen – Aristarkh Dominikovitsj Golostjapov Grand-Skubik (met koppelteken!) heen en weer blijven flitsen.

Maar onder al dat hilarisch geweld blijft het verhaal van de wanhoop van de werkloosheid, het verzet daartegen en de politieke uitbuiting ervan door de volgende grote leider overeind. Waardoor een stuk uit 1928 niet alleen hilarisch goed, maar ook weer brandend actueel wordt.

Zonder dat wat slepende einde, waar best nog een kwartier uit zou gekriipt worden, was dit een vijfsterrenvoorstelling geweest.

● Onder al het hilarische geweld blijft het verhaal van werkloosheid, wanhoop en verzet overeind. © FRIEKE JANSSENS

'NIETS IS ONMOGELIJK' IS EEN KNOTSGEKKE DEURENKOMEDIE

Dood en verrijzenis van de kleine man

Een stuk leverworst, een tuba, een geladen pistool en een lege doorkist: meer ingrediënten waren er niet nodig voor de doldwaze komedie waar Lazarus en Olympique Dramatique ons op trakteren.

VAN ONZE REDACTEUR
GEERT VAN DER SPEETEN
ANTWERPEN | We prijzen ons gelukkig dat Lazarus en Olympique Dramatique hun oorspronkelijke idee overboord gooien om *De gebroeders Karamazov* op toneel te brengen. Dan hadden we een spervuur van kolder moeten missen. Een heerlijk maffe voorstelling, waar de zaal moeiteloos plat voor gaat.
De twee theatercollectieven kwamen uit bij *De zelfmoordenaar* van Sovjet-dissident Nicolai Erdiman, een stuk dat in de Stalinperiode verplicht in de lade moest blijven. Het is een satirische parabel over het lot van de arme man, speelsal van ideologieën en opiniemakers.
Een verhaal waar wat stof en anekdotiek afgeblazen moest worden. Maar het over-

plaatsen naar hier en nu, hoefde niet. In crisistijden is elke werkloze die geen uitweg meer ziet een herkenbare figuur.
De antiheld uit *Niets is onmogelijk* zit met het ongemakkelijke gevoel dat hij geen vat heeft op de wereld. Hij voelt zich de Grote Overbodige. In een vlaag van verbijstering besluit hij zich door het hoofd te schieten. Zijn nelijke afscheidsbrieftje ('Ik geef niemand de schuld van mijn dood') wordt opgepikt door allerlei belangengroepen. Of dat wel zo verstandig is? Allemaal willen ze hem overtuigen om voor hun ideale ten sterven en een held te worden.
Semjon Podsekalinikov, natievelling en eersteklas opportunist, werkt zich hoe langer hoe meer in de nesen. Maar uiteindelijk belazert hij de knut. Er zal gerouwd worden voor een lege doorkist.

'Niets is onmogelijk': een gitzwarte komedie. ©rr

Vijf deuren, in een voor de rest leeg decor, geven het al meteen aan: deze gitzwarte komedie neemt de vorm aan van een deurenkomedie. Een vrolijk niemendalletje, een farce die het moet hebben van snelle timing, bluf en knotsgekke misverstanden. Hier is voluit gekozen voor het hilarische register. Verkleedpartijen, valse baarden, gekke stemmetjes en flink in de vert gezette travestierollen: de personages die Podsekalinikov voor hun kar willen spannen, lijken weggelopen uit een stripverhaal. Zoiets is nog niet zo't genoeg voor de leden van dit supercollectief, die met onwaarschijnlijk plezier in deze stijl oefening duiken.

Bitterzoet

Geert Van Kampelberg is de spil en steelt de show als zelfmoordenaar in spe. Hij kan

het tempo moeiteloos stilleggen, om het verhaal daarna weer op te laden en een nieuwe richting uit te sturen. Hoe deze goeilige heer kan ontploffen in een driftbui: het is verbluffend om te zien.

De personages lijken weggelopen uit een stripverhaal

Het hoogtepunt is de scène waarin Podsekalinikov de tuba wil leren te bespelen. Hij heeft uitgerekend hoe dat zijn persoonlijkke uitweg uit de crisis kan betekenen. De pogingen om het instrument meester te wor-

den, zijn van zo'n radeloosheid en malviteit dat je er alleen maar groen om kunt lachen. Is er een les, groet er inzicht? Telkens als de geïnformeerde Kyzard Turbias op de scène verschijnt, voel je alvast de aanzet daartoe. Zijn moraliserende knipoog wordt meteen in de kiem gesmoord, in de bitterzoete lawine aan gebeurtenissen, inclusief grappen die makkeijk willen scoren. Ook als je keuze zat hebt: het is niet gemakkeijk om je leven te offeren voor een ideaal.

'Niets is onmogelijk' van Lazarus, Toneelhuis en Olympique Dramatique. Gezien in de Bourla in Antwerpen op 25 oktober. Tot 4 november. Daarna tournee tot 22/12
★★★★★

toneelhuis in de pers : *Half elf zomeravond*

Elektriciteit in de zomerlucht ****

"Dit gaat een moeilijke nacht worden", klinkt het in *Half elf zomeravond*. Hoofdpersonage Maria beeldt zich in dat haar man met haar beste vriendin aanpapt, terwijl ze zich zelf ook fataal aangetrokken voelt tot een passionele moordenaar.

Regisseur **Bart Meuleman** bewerkte de gelijknamige roman van **Marguerite Duras** - een van de belangrijkste Franse schrijfsters van de 20ste eeuw - tot een zinnenprikkelende voorstelling. *Half elf zomeravond* is een meditatieve trip geworden die de wanhoop en dronkenschap van hoofdfiguur Maria treffend en suggestief encenseert. Er hangt elektriciteit in de lucht, meermaals.

Regen door de gordijnen

Dat komt zeker door het prachtige geluidsontwerp van **Senjan Jansen**. Zo klinkt er lange tijd een zwoele regenbui op de achtergrond wanneer Marie en haar man, dochter en beste vriendin hun reis naar Madrid moeten onderbreken wegens een onweer. In een klein Spaans stadje houden ze halt, en mondt het wachten uit in drinken en roddelen. De spanning culmineert, de soundtrack *boomt* mee.

Net zo knap is het bedrieglijk eenvoudige decor: enkele lange witte doorschijnende gordijnen bewegen open en dicht, en reveleren zo nieuwe (mentale) ruimtes.

Mentaal orgasme

De al dan niet ingebeelde driehoeksverhouding tussen ons gezelschap raakt hier vermengd met de actualiteit in het stadje: ene Rodrigo Paestra vermoordde er net zijn vrouw en haar minnaar, nadat hij hen samen in bed aantrof. Terwijl Maria door Rodrigo begeistert raakt, maakt de politie een klopjacht op hem. Maria is niet alleen jaloers op de mogelijke overspeligheid van haar eigen man, maar ook op de daadkracht van Rodrigo, in wie ze haar eigen situatie herkent.

Dé sleutel van deze voorstelling is de keuze om Rodrigo te laten vertolken door een danser. **Radouan Mriziga's** sensuele bewegingen zijn even vluchtig als zijn mogelijke verschijning. Want ziet Maria hem daar echt op een dak in de stad, of beeldt ze zich dat enkel maar in door de drank waar ze weer is ingedoken? Het lijkt wel of Maria enkel een mentaal orgasme beleeft wanneer ze in een prachtig slowmotionduet op galmende synthesesizermuziek tegen Rodrigo

toneelhuis in de pers : *Half elf zomeravond*

aanschurkt. Complimentjes trouwens ook voor Meulemans poulain **Lisbeth Gruwez**, die als "bewegingsconsulente" (prachtige naam) aan de productie meewerkte.

Dronken bui

Durft het eerste uur van Half elf zomeravond soms wat langdradig en afstandelijk worden door de lange *monologues intérieures* van Marie (**Ariane Van Vliet**), dan stijgt de spanning later met de minuut. Van Vliet acteert de pannen van het dak, zoals in haar dronken buien, maar ook **Gert Lahousse** als haar man en **Ruth Becquart** als haar vriendin/rivale staan knap te spelen.

Regisseur Bart Meuleman weet als de beste hoe spanning te creëren door statisch spel, kijk maar naar zijn erotische meesterwerk **The Bult and the Beautiful** of het recentere **Gregoria**. Kleine ingrepen leveren dan grote effecten op: zo contrasteert de door een micro versterkte agressieve tapdans van Rodrigo sterk met het onschuldige zomerbriesje dat door de gordijnen waait.

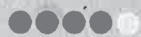
Alleen Maria heeft niet de wind in de zeilen. Maar of dit aan zichzelf of aan de omstandigheden ligt, blijft knap in het midden - en dat is misschien Meulemans grootste verdienste in deze erg geslaagde productie.

CJP, 22 november 2012, Filip Tielens

Bart Meuleman verenigt zinnelijkheid en abstractie

De realiteit scheidt

Theater

Half elf zomeravond, vanavond om 20 uur in NTGent/schouwburg, daarna nog op tournee in Vlaanderen. www.toneelhuis.be

Aan voorstellingen van Bart Meuleman moet je je overgeven, zoals je je aan muziek overgeeft: ze bespelen een ander register dan het normale, cérébrale. Meuleman kiest voluit voor de magie, en dat is in deze krampachtig gepolitiseerde tijden bijna subversief.

EVELYNE COUSSENS

In *Half elf zomeravond*, naar de gelijknamige roman van Marguerite Duras, verenigt Bart Meuleman concrete zinnelijkheid en afstandelijke reflectie. Op de vlucht voor een hels onweer spoelen vier toeristen aan in een Spaans dorp. Het echtpaar en hun dochtertje worden vergezeld door huisvriendin Claire, die de minnares van de man zal worden. Intussen

verleest zijn vrouw zich in gesublimeerde verlangens omtrent de gezochte Spaanse moordenaar Rodrigo Paestra, die zijn vrouw en haar minnaar afslachtte. Zij benijdt hem zijn geweld, besloten in een daad die ze enkel in haar verbeelding durft te herhalen. De klopjacht op de moordenaar, het geweld van het onweer, Maria's dronken wanen en het overspel van Claire en Pierre ballen zich samen tot een symbolistisch geheel.

Meuleman vertelt het verhaal vanuit het oogpunt van Maria (Ariane van Vliet). Lucide ziet ze haar eigen zelfdestructie en de manier waarop die anderzins liefde mogelijk maakt. Maar ze beleeft ook haar eigen verhaal, wanneer ze Paestra (woord-

loze rol van danser Radouan Mriziga) helpt te ontsnappen – of is het omgekeerd? Tegenover de aardse normaliteit van Pierre en Claire plaatst Meuleman oordeelloos de provocerende, excessieve baldadigheid van de alcoholiste. En hij gunt Maria haar moment, in een adembenevend erotische pas de deux van wilde, gehavende mensen die elkaar geen enkele keer écht aanraken. Want de realiteit scheidt. Er is het kind.

Knopen

Meuleman situeert de verbeelding in Maria's alleenspraak. Spaanse landschappen, hotels en dreigende onweershemels ontrollen zich aan ons geestesoog, geprojecteerd op de ijle white cube van decorontwerper Mark Van Denesse en in de vervreemdende ruisregen (met wagneriaanse leidmotieven) van Senjan Jansen. Ariane van Vliet heeft de moeilijke opdracht een verstikkende heiligheid – die de tragiek potsierlijk zou maken – af te wenden en ze doet dat door een vleugje zelfspot in haar delicate spel te injecteren.

Uiteindelijk vertellen de knopen die ze in haar lenige lichaam legt nog het meest. En wanneer ze die knopen uiteindelijk zelf doorhakt, waardig, zijn het andermans vleugels die haar wegdragen. *Half elf zomeravond* roept niet over deze wereld maar lokt je fluisterend zijn eigen wereld in. En dat was lang, veel te lang geleden.

DM, 24/11/12

BENJAMIN VERDONCK, DE MAN DIE ZICHZELF MOGELIJK PROBEERT TE MAKEN

‘Als het met karton kan, hoeft het voor mij niet in marmer’

Ondanks zijn bochtige parcours, met logementen in paalwoningen, een chique kunstvoorstelling in Avignon, interventies op de Meir en gebricoleerde torengedebouwen, zijn er weinig artiesten die elke stap zo weloverwogen zetten als Benjamin Verdonck.

GEERT SELS

Nog een maand te gaan. Benjamin Verdonck (40) is dus ruim over de helft. Nog tot 7 februari leeft hij volgens het manifest dat hij zelf opstelde en dat hij zijn gildebroeders van de podiumkunsten heeft voorgelegd. Het is minder erg dan een gelofte van armoede. Hij hoeft zich evenmin als een moslim door een lange ramadan te slepen.

Gespeeld plechtstatig had hij zijn manifest als volgt genoemd: *Handvest voor een actieve medewerking van de podiumkunsten aan een transitie naar een rechtvaardige duurzaamheid*. Ziezo. Het klonk een beetje als een versgesteven hemd voor een hoogdag. In zijn tekst had hij gevraagd om gedurende een half jaar enkele energiebesparende maatregelen door te voeren en eens te mediteren over de economische crisis. Of het vleesverbruik af te bouwen, het openbaar vervoer te nemen en alleen decors te maken met gerecycleerd materiaal.

Weinigen hebben het handvest ondertekend. Om precies te zijn: eentje heeft het ondertekend, Scheld'Apen, en dan nog vlak voor het half september in werking trad. Niettemin heeft het in menig theaterhuis de geesten in werking gezet. Verdonck zelf valt het allemaal niet zo zwaar. Hij leefde en werkte toch al grotendeels volgens die principes. Of het nu in zijn theaterwerk is, zijn schrijfsels, zijn interventies of zijn plastische kunst.

‘Als het met een kartonnen wandje kan’, zegt hij, ‘dan hoeft het voor mij niet in marmer. Zelfs niet als ik meer geld had. Wat is de waarde van iets? Is een beeld meer waard omdat het van goud of van brons is? Of omdat het op een sokkel staat? Ik hou wel van een simpele verbeelding. Ik heb liever niet dat de materiële waarde de overhand neemt op de inhoudelijke waarde van een werk.’

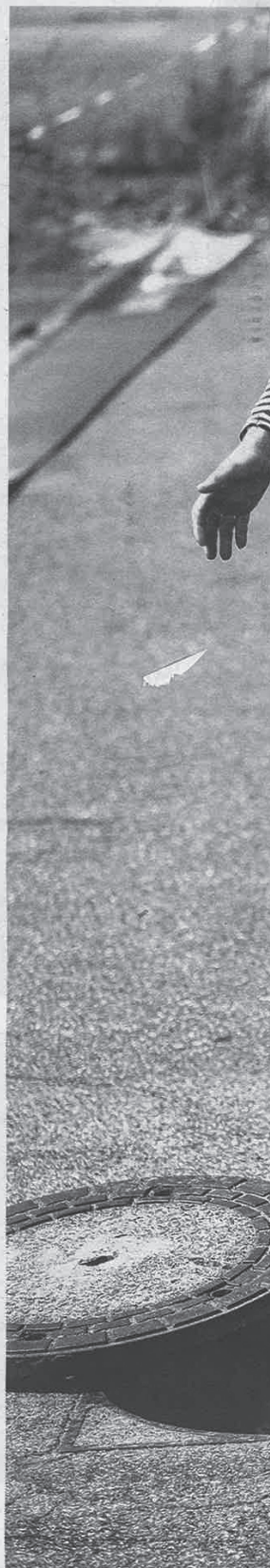
Daar komt nog iets bij. ‘Ik heb gewoon een esthetische voorliefde voor gevonden spullen in de goot, voor rondelletjes of papierwikkels. Ze hebben geleefd. Ze hebben een mooie textuur. Zitten knutselen met karton is mijn groot plezier. Ik kan nogal plezier beleven aan wat mijn handen maken.’

De 'maten'

Niet dat hij van het grote werk niet geproefd heeft. Integendeel, zo is hij zelfs begonnen. Als jeune premier kreeg hij een plek in de troupe van Johan Simons; hij speelde de tragedie *Perzen* in een autosloperij en *Varkensstal* van Passolini onder de noodbrug voor de Vlaamse Opera. De culturatil applaudisseerden, maar aan zijn maten kreeg hij het moeilijk uitgelegd.

‘Op de toneelschool leer je mooi Racine uitspreken’, zegt hij. ‘Dat is best aangenaam. Tot op zekere dag je vrienden komen kijken en zich afvragen waar *the fuck* je mee bezig bent. Ze hadden er weinig aansluiting mee. Er was ook weinig dat ik hen kon aanraden. *Het is nieuwe maan*, van Frank Verduyssen en Willy Thomas, ja, dat vonden we allemaal *graaf*. De voorstelling was gemaakt vanuit een verontwaardiging over de eerste Amerikaanse inval in Irak en ze zat vol met geluidsfragmenten. Toen ben ik me beginnen af te vragen wat mijn werk voor mijn maten kon betekenen.’

Met ‘de maten’ situeerde hij zich in de alternatieve scene van Antwerpen. Verdonck: ‘We hebben ooit een pand gekraakt op de Meir. Dagenlang waren we omringeld. Dat schept een sterke band. Later zaten we in het centrum We-ik (*spreek uit 'wijk', red.*) aan de Paardenmarkt. Er zaten punkers bij, er waren linken naar de alternatieve muzikscene en de jeugthuizen, er waren mensen bij die toen al bezig waren

JORDAENS
— EN DE ANTIKEN —

12.10 2012 > 27.01 2013
www.expo-jordaens.be

Koninklijke Musea
voor Schone Kunsten van België

dS
Standard

mbk

KBC

Montreal, Caroline Daguette, © 2012 / Accusol en andere. Nonstop en andere. Museum N. L. O. M. en de Paas, Michel.

Benjamin Verdonck: 'Ik heb een esthetische voorliefde voor gevonden spullen in de goot.' © Koen Broos

met ecologie en biologisch eten. We hielden acties voor fietspanden, zetten een collectieve keuken op en bedeeden voedsel.' Veel van de acties zaten in wat Verdonck de 'ja-neesfeer' noemt. 'Je was voor iets of je was tegen iets. Later merk je dat het allemaal iets genuanceerder in mekaar zit. Het volstaat om eens een poosje rond te kijken in een verkrotte buurt als de Provinciestraat in Antwerpen. Gaandeweg daagt het inzicht dat je toch deelt van het bos. Ik heb iemand anders niet veel te verwijten. Doordat ik deel uitmaak van deze maatschappij en mee consumeer, ben ik even geperverteerd als iedereen. Mijn werk zit niet zozeer in de dialectiek van ja versus nee. Ik heb meer iets met omarmen.'

Het vriendelijke voorstel

Zo begon hij zijn metier van de opleiding te gebruiken om zich te verhouden tot zijn omgeving. Vermoed als Sinterklaas deed hij een raid door de stad, jammer genoeg rond kersttijd. De shoppers op de Meir wisten het even niet

'Ik probeer de dingen te omarmen en te herwaarderen'

meer. Hij bouwde boomhutten op stadspaleis en ging er nog in wonen ook. Tegen de flanken van het Administratief Centrum in Brussel betrok hij op grote hoogte een zwaluwnest. In 2009 hield hij het met zijn kalenderproject een heel jaar vol om op gezette herdenkingen een onverwachte interventie op te zetten in de stad. Maar net zo goed maakt hij voorstellingen bij het Toneelhuis en de KVS, en exposeert hij in Wiels. 'Waar kan mijn werk iets betekenen', is zijn uitgangspunt. 'Mijn creaties zijn een soort strategieën. In de krakersbeweging heb ik daar iets van opgestoken. Er zaten een paar militante figuren bij die niet zo geliefd waren bij het gerecht. Toen heb ik geleerd dat je bestaande kanalen kunt gebruiken om je eigen communicatie te doen. Als je een actie op

touw zet, kun je die aandacht gebruiken om te zeggen dat je niets te maken hebt met de brandstichtingen in de McDonald's. Maar dan moet je wel eerst een actie opzetten.'

Zijn opstelling is die van het vriendelijke voorstel. 'Ik ben niet zozeer tegen iets. Tegen Burger King of Louis Vuitton en dat dan kapotmashen. Of hun logo's proberen te overschreeuwen. Ik probeer een kleine plek af te bakken en te zeggen: kijk, zo kan het misschien ook. Binnen dat kader probeer ik net zachter en kleiner te zijn. In plaats van schreeuwerige letters in gouddruk stel ik mijn handgeschreven hansenpoten voor en mijn knutselwerkjes in karton. Ik eigen me bekende logo's toe en geef er een andere betekenis aan. Het moet wel resulteren in *goei*, mooi werk waar ik achter sta.'

Zo zeulden hij en Willy Thomas in *Global anatomy* met mansgrote sigarettenaanstekers rond waar ze haast onder bezweken. In zijn gebricoleerde kathedralen en pagoden in art-brutstijl komen leeuwjes, jaguars of ventjes voor uit de reclamewereld. Soms staat er zelfs 'Pizzahut' of 'S.P.A.', netjes uitgeknipt en op een prikker voor borrelhapjes gespiest.

'Bij het afhalen van geld viel me op dat de mededeling "Iedereen welkom" op de display kwam', zegt hij. 'En die mensen zonder bankkaart dan? Of de mensen die maar een beperkt budget hebben? Zijn die allemaal even welkom? Ik vond dat zinnetje een perverse toepassing van wat in wezen een warme, hartelijke begroeting is. Dus ik heb daar tijdens het kalenderproject een actie rond gedaan. Toen er een rondzendbrief kwam dat kandidaat-Belgen zich konden regulariseren, heb ik een kartonnen huisje gemaakt met als logo "Iedereen welkom". Ik probeer de dingen te omarmen en te herwaarderen.'

Zichzelf onmogelijk maken, is niet zijn schrikbeeld. Benjamin Verdonck is meer de man die zichzelf probeert mogelijk te maken. 'Een antihouding is weinig probaat. Ik probeer veeleer te lachen met de dingen, er poëzie van te maken of ermee te spelen. Al spelend is het makkelijk ergens toegang toe te krijgen.'

DS 20/12

en man en een vrouw op scène. Langgerekt neemt zij afscheid van hem. Dan gooien ze alle ballast over boord, inclusief hun kleren, en gaan ze spelen. Poedelmaakt lopen ze rond en knippen ze op en over elkaar als waren ze in het aardse paradijs.

En stop. Song#2 in zwarte woorden op wit papier: dat werkt niet. Het gaat om beelden, geluiden, verhalen die ieder voor zich invult. Feti is: hets is een van de meest geanticipeerde theaterwerken van het jaar. Benjamin Verdonck (40), bekend geworden als de man die dagenlang in een reuzengroot vogelnest leefde, keerde na zijn lang onverwachte interventies in Antwerpen deed, terug naar de zaal. In Het Toneelhuis, zijn theaterhuis, ontmoette hij Abke Haring (34), bekend om haar poëtische voorstellingen in een uitgespuurde taal. En ze sloegen de handen in elkaar.

"We wilden het hebben over: het leven", verret Abke Haring. "Over de lust, het afscheid, de blijdschap, het verdriet, de weg die we allemaal gaan."

Vanwaar jullie samenwerking?
Abke Haring: "(lacht) Je bent zo verbaasd!"

Benjamin Verdonck: "Ik hou van de accurateheid van het werk dat Abke maakt. Haar voorstellingen kunnen niet anders zijn dan wat ze zijn. Mijn werk is niet altijd zo geperfectioneerd, maar ik herken die nauwgezetheid wel. Ik had zin om mijn wereld met haar te delen, goesting om die woorden van haar uit te spreken."

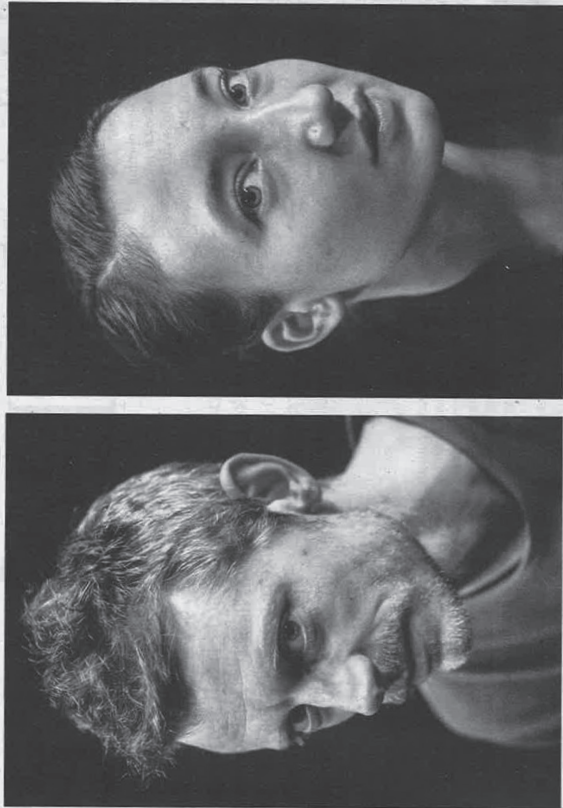
Haring: "Maar het is ook Abke Haring die Benjamin Verdoncks wereld verkent, hoor."

Verdonck: "Het ging er ook niet om wat haar wereld was en wat de mijne. We hebben samen iets gemaakt. Zo simpel is het."

Wat herkennen jullie in elkaar?
Haring: "Een bepaalde overgave, missies. En ook: goede koffie. Wij beseffen allebei hoe belangrijk goede koffie is. (lacht) Benjamin is een meester in het koffzetten. Maar we vonden elkaar ook in vrijdenkendheid. Het is niet zo dat hij zet: 'Zullen we bloot gaan?' en dat ik dan zet: 'Nee, dat gaat niet.'"

Moet je om zo intiem met elkaar óm te gaan, vrienden zijn?
Haring: "Natuurlijk mag ik Benjamin. Maar een vriend? Nee. Ik ken jou niet echt, hè Benjamin?"

Het blijft een verrassende samenwerking. Benjamin, jij de man van de verbeelding, Abke, jij de vrouw van de psychologie.
Haring: "Ik heb het graag over mensen, hun verhoudingen, de spanningen tussen hen. Moeilijke gevoelsituaties uit-

● Benjamin Verdonck en Abke Haring gelden als twee heel verschillende makers, maar zelf zijn ze daar niet mee bezig. 'Wij hadden het niet over 'onze theatertaal', we wilden een goede voorstelling maken.' © WOUTER VAN VOOREN

'Spelen voor een niche frustrerend? Nee, hoor'

Benjamin Verdonck, de man die zich even goed thuis voelt in een vogelnest als op een podium, en Abke Haring, de vrouw die zich vooral thuis voelt in zichzelf. Samen maakten ze Song#2, een voorstelling over het Leven. Sarah Theerlynck

pluizen en het onzegbare zegbaar proberen te maken. Als dat psychologie is, dan kloopt het wel. En jij, Benjamin, ben jij de man van de verbeelding?"

Verdonck: "Ik hou niet van stempels. Ik zie mijn werk als een slingerbeweging. Het ene keer bouw ik iets in een boom, de andere wil ik het podium op met Abke Haring. Niet dat ik bang ben om voor de buitenwereld op een thema vastgepind te worden. Daar heeft het niks mee te maken. Ik maak het werk dat ik wil maken."

iets zijn gaan maken. Wij hadden het niet elkaar niet over 'onze wereld' of 'onze theatertaal'. Leren van elkaar was niet de inzet van Song#2. Een goede voorstelling maken, dat was de inzet."

Hoe passen jullie in dit grote stadstheater dat Het Toneelhuis is?
Haring: "Ik voel hier gestemd en krijg de ruimte om te groeien als speler, maker en schrijver. Ik voel me hier thuis."

Worden jullie niet stilaan salonfähig?

Verdonck: "De afspraak is dat de mensen van Het Toneelhuis mijn werk steunen, zoals ze dat ook bij de KVS doen, het Brusselse stadstheater waarmee ik ook samenwerk. Dat lijkt me ook de enige relevante afspraak die je met een kunstenaar kunt maken. Het enige saloniëbare daaraan is dat ik zelf geen subsidieërster hoef te schrijven. Voor de rest werk ik helemaal op mijn maat. Neem niet weg dat ik wilde deel uitmaken van een groter geheel en nadenken over de vraag: 'Wat kan een stadstheater zijn?'"

"Ik heb vijftien jaar gewerkt zoals dat heel romantisch van een kunstenaar verwacht wordt. Zeker op het eind vond ik dat een veel salonfähigere positie dan de mijne nu. Vanuit de marge kun je je meer permitteren. Ik vroeg me af of wat ik deed nog iets te betekenen had als ik het vanuit het centrum zou doen. Kijk naar mijn Kalenderproject. Dat is het soort project dat ik tien jaar geleden ook had gedaan en ik heb er de ruimte voor gekregen van het Toneelhuis. Ze hebben het niet getuimd, er geen promotie rond gemaakt. Ze hebben mij gewoon gesteund."

"Ik besef dat ik in een luxepositie zit en er 26.000 anderen aan de deur staan te wachten, maar wat kan ik doen? Mijn plaats afsmaak? Zo lang ik maak wat ik denk te moeten maken, met heel mijn hart en ziel, en zo lang niet iedereen roept dat het verschrikkelijk slecht is, denk ik dat ik goed zit."

Met Song#2 vragen jullie wel veel van het publiek.
Haring: "Maar dit hoeft helemaal geen voorstelling te zijn voor het grote publiek. Het hoeft geen Repeelsteilje of Peter Pan te zijn."

Frustreert het nooit om voor een niche te moeten spelen?
Haring: "Nee. Inmiddels komen mensen naar onze stukken kijken die echt willen zien wat wij gemaakt hebben. Ze volgen ons parcours en zijn oprecht gefutuerseerd. Wat zou daar frustrerend aan zijn? Ik heb het gevoel dat ik een publiek gevonden heb. Ik hoef helemaal niet de hele wereld te bestieren met alles wat ik maak."

Song#2, première vanavond in de Bourla in Antwerpen om 20 uur, en daar te zien tot 8 december. Daarna op tournee. www.toneelhuis.be

'Ik mag Benjamin. Maar een vriend? Nee, ik ken jou niet echt, hè, Benjamin.'

ABKE HARING
De 29/11/12

“Met volle liefde en overgave”

THEATERMAKERS ABKE HARING EN BENJAMIN VERDONCK SAMEN OP SCÈNE

Ze staan heel verschillend op het podium. Zij strak en beheerst in futuristische decors. Hij met een bedrieglijke lichtheid, vrolijk dartelend tussen alledaagse voorwerpen. Maar Abke Haring en Benjamin Verdonck wilden elkaars wereld verkennen. Ze ontmoeten elkaar in *Song#2*. Lied voor twee. **Jozefien Van Beek**

“Ik heb een aantal stukken van Abke gezien, waaronder *Hout*”, zegt Benjamin Verdonck. “Dat vond ik zo’n ‘grave’ voorstelling. Het deed mij iets. Ik snapte het niet, maar het fascineerde me. Heel vaak maak ik dingen alleen, dus ik had het verlangen om iemand te ontmoeten. Aangezien we allebei in het Toneelhuis werken, deed de vraag zich voor. Ik stond open voor avontuur, en ging er op in.”

Abke Haring: “We zijn verschillende mensen en hebben verschillende manieren van werken en spelen, maar we gingen er vanaf dag een met volle liefde en overgave voor. Eerst moesten we elkaars woordenschat leren kennen. Wat bedoelt hij precies met dat woord? Na een tijdje voel je dat je het over hetzelfde hebt. Dan snap je elkaar. Voordat we begonnen te repeteren verzamelden we een gezamenlijke ideeënberg. Van daaruit vertrokken we.”

Voordat jullie precies wisten wat jullie zouden maken, lag de titel vast: *Song#2*.

Haring: “Ja. We wisten op voorhand wel dat we geen toneelstuk met een verhaal wilden maken. Het zou geen anekdotisch stuk met personages worden. Het moest meer een soort lied of concert worden. Dat idee kwam van Benjamin, want hij wilde heel graag zingen.”

Verdonck: “Abke wilde gedichten schrijven. Al snel kwamen we uit bij een concert. Wij zouden een aantal nummers brengen zoals een muziekgroep dat doet. Vandaar de titel: lied voor twee. Nadien wisten we dat we het over het leven wilden hebben. Levensliederen.”

Haring: “Het moest gaan over levensdrift, over het overweldigende gevoel dat je leeft. Als puber voel je dat supersterk. Doorheen de jaren raak je dat een beetje kwijt, maar soms vind je het gelukkig terug. Bij dat gevoel hoort dans en muziek. Hoe dat er precies moest uitzien, daar hebben we hard naar gezocht.”

Verdonck: “Het is een oerverhaal geworden, geen rechtlijnig vertelsel met een bepaald verloop dat je maar op één manier kunt interpreteren. We beginnen met twee mensen die voor alles ‘dank u’ zeggen. Daarna gooien ze alles wat ze hebben weg. Enkel het lichaam blijft over. Die lichamen ontmoeten en consumeren elkaar.”

Haring: “Na die laatste dans benoemt Benjamin nog de dingen die we zijn tegengekomen. Hij rekent af met de herinneringen, vragen en onduidelijkheden om daarna door te gaan naar een volgende fase, ‘the next level.’”

Hoe belangrijk is het dat mensen de voorstelling interpreteren zoals jullie ze bedoeld hebben?

Haring: “Het is heel fijn als mensen hun eigen associaties hebben bij wat ik maak. Dat is eigenlijk altijd mijn inzet. Als ze erin kunnen meegaan en er hun eigen gedachtenstroom bij hebben, ben ik daar erg blij mee.”

“Wat mensen in mijn voorstellingen zien, verbaast me elke keer. Maar dat is ook wel mooi. Dat doet mij meer dan een stuk maken dat van a tot z heel helder is en waar mensen zich tegenover plaatsen. Ik heb liever dat mensen in het stuk worden gezogen en denken: wat moet ik hiermee?”

Op *Hout* heb je wel erg extreme reacties gekregen.

Haring: “Ik weet dat mijn voorstellingen meestal zwaar zijn, maar ik wil het over menselijke relaties hebben. Dat blijkt gewoon een van de moeilijkste dingen te zijn in het leven. Dus als je daar iets over wil zeggen, krijg je vanzelf een complexe voorstelling. Ik denk nooit: laat ik er maar een vrolijke noot in brengen, anders loopt het publiek weg. Ik maak wat ik moet maken. Maar het is wel onze taak als makers om het publiek mee te nemen, zodat ze in hun hoofd nieuwe paden kunnen bewandelen. Zodat ze zich in een voorstelling durven laten gaan.”

Jozefien Van Beek is licentiate Germaanse talen. Als freelance journalist schrijft ze voor verschillende media (De Morgen, <H>ART, Staalkaart en Zuiderlucht) over hedendaagse beeldende kunst en literatuur.

“*Hout* gaat over een groep mensen en hoe ze elkaar kunnen manipuleren. Hoe ver ga je? In Haarlem heeft iemand moeten kotsen. Daar ben ik niet trots op, hoor. (*lacht*) Die persoon strompelde de trap af en gaf naast het podium over. En in Rotterdam was er iemand die opstond en riep: hier is therapie voor! Terwijl wij eigenlijk helemaal niets heftigs deden.”

Jullie stopten acteur Louis van der Waal in een plastic zak.

Haring: “Er zaten gaatjes in die zak, dus hij kon nog ademen. We hebben lang naar een beeld gezocht dat er voor toeschouwers heel benauwend uitziet, maar dat we op de scène konden brengen zonder iemand echt pijn te doen.”

Soms lijkt je werk bij performance aan te leunen, een kunstvorm die oorspronkelijk uit de beeldende hoek komt en waarbij echtheid heel belangrijk is.

Haring: “Ik vind performance echt een gaaf medium, maar kom zelf uit een heel andere traditie. Theater is alles lekker ‘faken’. In België hebben we een waanzinnig rijk theaterlandschap. Wat Miet Warlop maakt, hangt bijvoorbeeld ook tussen theater en performance in. Bij het werk van Benjamin is het ook niet altijd even duidelijk. Waar ligt de grens? Wat is een theatervoorstelling? Is *Song#2* een theatervoorstelling of performance?”

Jullie presenteren het als een voorstelling. Het publiek blijft een uur op zijn stoeltje in de Bourla zitten, dus is het theater.

Haring: “Ja, maar als we *Song#2* zouden brengen in een gang van een expositieruimte in Polen, dan was het misschien een performance. Een heel rare performance dan. (*lacht*)”

In maart 2011 schrijft Benjamin Verdonck een brief aan alle podiumkunstenorganisaties die structurele steun ontvangen onder het Kunstendecreet. Hij kondigt aan dat hij een nieuw kunstwerk wil maken: *Handvest voor een actieve medewerking van de podiumkunsten aan een transitie naar rechtvaardige duurzaamheid*. In dat *Handvest* somt Verdonck een aantal artikels op, waarvan hij hoopt dat de hele sector ze een half jaar lang “met zorg en naar best vermogen” zal volgen bij aanvang van het nieuwe theaterseizoen. De belangrijkste na te leven punten zijn de volgende. Alle ecoteams worden ontbonden. In plaats daarvan wordt er gemediteerd over de oorzaak van de ecologische crisis om zo het probleem in een ruimer maatschappelijk perspectief te plaatsen. Donderdag veggiedag wordt afgeschaft. Uitzondering wordt norm: niemand eet of serveert nog vlees, behalve op donderdag. De communicatie gebeurt nog uitsluitend in zwart-wit en op ongebleekt gerecycleerd papier. Werknemers gaan met het openbaar vervoer of de fiets naar het werk en vliegtuigen, die door hun gigantische uitstoot van broeikasgassen een buitensporige bedreiging voor ons klimaat vormen, worden volledig gemeden. Artiesten maken enkel nog voorstellingen zonder decor of met decor dat bestaat uit materiaal dat al in het bezit was van de

organisatie én dat slechts zo groot is dat de productie op tournee kan gaan met het openbaar vervoer of de fiets.

In *Song#2* gooien jullie alles in een shredder, van kleren tot gsm. Was het moeilijk om daarvoor te kiezen terwijl in september je *Handvest* startte?

Verdonck: “Toen de twee grote huizen waarvoor ik werk (KVS en Toneelhuis – JVB) lieten weten dat ze het *Handvest* niet zouden ondertekenen stond ik voor de vraag: ga ik het zelf volgen ondanks het feit dat bijna niemand meewerkt? Eigenlijk werk ik in mijn eigen praktijk al heel lang volgens het *Handvest*. Niet dat ik alle artikels letterlijk volg, maar toch zo veel mogelijk. Toen ik met het *Handvest* begon, dacht ik dat een hoop mensen het zouden ondertekenen. Mijn idee was om zelf iets helemaal anders te doen, iets dat die regels net niet volgt om zo aan te tonen dat je het klimaatprobleem op veel verschillende manieren kunt belichten. Ik heb bijvoorbeeld overwogen om het aantal liters kerosine dat ik de afgelopen jaren heb uitgespaard in één keer te verbranden om met die gigantische vlam aandacht te vragen voor het milieu. Het gaat mij eerder om het symbool dan om te zeggen: kijk eens hoe milieubewust ik ben.”

“Toen we aan deze voorstelling begonnen, was mijn eerste idee om een gigantisch decor te bouwen en dat volledig door de shredder te halen. Dat zou voor mij de problematiek langs een andere kant benaderen. Alles kapot maken. Er is een verhaal over twee koningen die elkaar proberen te overtroeven in rijkdom. Dat doen ze door dingen weg te gooien. De ene zegt: kijk, ik ben zo rijk dat ik mijn mooiste paard kan weggooiden. De andere antwoordt door al zijn goud en slavinnen te dumpen. In de spijlucht willen ze hun rijkdom tonen. Dat was het idee. Maar naarmate de repetities vorderden, zijn we een andere richting uitgegaan.”

Een van de verschillen tussen jullie is de manier waarop jullie bewegen. Abke, in jouw voorstellingen zijn de lichamen van de acteurs altijd erg strak en gecontroleerd, bijna als robots. Terwijl Benjamin meer ontspannen op het podium staat.

Haring: “Daar hebben we het geregeld over gehad. Het was niet gemakkelijk, maar wel interessant om te onderzoeken. Moet ik ook gaan huppelen over de scène? Of moet Benjamin net heel stijf zijn? Bij het begin van de voorstelling staat hij strak naast me en daarna huppel ik met hem mee.”

“Mijn gecontroleerde bewegingen komen voort uit mijn fascinatie voor science fiction. Daar zit een soort strakheid in die me aantrekt. Tegelijk minimalistisch en *over the top*. Science fiction presenteert een nieuwe wereld vol strakke, rare decors en eigen regels en rituelen.”

“Beweging en dans interesseren mij enorm. Er staat volgens mij nog te veel een muur tussen spreken en bewegen op scène. Beweging leunt aan bij performance of

dans, terwijl spreken theater is. Die grens interesseert me. Ik wil hem voor mezelf verleggen.”

Bij jullie allebei is de interesse voor kunst begonnen bij een bepaald werk. Benjamin, bij jou was het een object van Ben Vautier, een Franse Fluxuskunstenaar, dat de vonk deed over slaan.

Verdonck: “Onnozel maar waar: ik ben naar zijn tentoonstelling gaan kijken omdat hij dezelfde naam heeft als ik. Daar zag ik een zwart koffertje met een witte tekst op geschildderd: ‘Si Dieu est partout il est aussi dans cette valise’. Ik begreep dat. Ik hou van zijn stijl omdat hij me het gevoel gaf dat ik het ook kon. Niet omdat het zo simpel was dat ik het zelf ook kan maken, maar omdat ik op dat moment begreep dat ook dat kunst is: over iets nadenken en je idee opschrijven. Voordien dacht ik dat kunst de *Kruisafneming* van Rubens was. Kerken en goud. Kunst als ambacht.”

“Maar mijn allereerste kunstervaring was de voorstelling *De Man van Koekenbrood* in de Koninklijke Nederlandse Schouwburg in Antwerpen. Mensen in gigantische kostuums speelden een theepot, een koffiekannetje en een suikerpot. Op een bepaald moment in de voorstelling komt er een mens voorbij, in verhouding met die potjes nog véél groter. Je zag dus alleen de benen voorbijkomen over het podium. Dat maakte veel indruk op mij.”

Wanneer wist je dat je zelf iets wilde maken?

Verdonck: “Toen ik op de middelbare school zat, wist ik al dat ik kunstenaar wilde worden. Mijn vader was een goede knutselaar. Hij was altijd bezig met dingen repareren in het huis. Ik schilderde bijvoorbeeld de sofa paars en vond dat een fantastisch werk. (*lacht*)”

Overal waar je komt, raap je allerlei dingen op, van kapotte voetballen tot propjes zilverpapier. Was je als tiener ook al dingen aan het verzamelen?

Verdonck: “Ja. Lange tijd heb ik alles bijgehouden waarvan ik dacht dat ik het ooit als kunstenaar zou kunnen gebruiken. Vreemd genoeg waren dat een hele hoop afscheidingen van mezelf: haar, teennagels, excrementen. Ik weet het, dat zegt veel over mezelf. (*lacht*) Ook een hele hoop objecten die aan iets herinnerden bewaarde ik: de eerste gebroken snaar van mijn gitaar, het eerste kapot gespeelde plectrum, maar even goed een hoop artikels uit *Humo* die ik interessant vond.”

“Op een bepaald moment heb ik dat allemaal weggegooid. Heel bevrijdend. Die objecten beantwoordden aan het mythische beeld van de kunstenaar dat ik had: iemand die zijn persoonlijke bezittingen herleidt tot kunst. De smachtende, toegewijde kunstenaar die dagboeken bijhoudt en vooral veel lijdt. (*lacht*)”

Op een bepaalde manier maakt je eigen leven nog steeds deel uit van je kunstpraktijk.

Verdonck: “Ja. Hoe ik mij naar het werk begeef, wat ik eet, de relatie die ik heb met mijn medewerkers, het materiaal dat ik gebruik, alles maakt deel uit van mijn werk. In alles

wat ik doe, wil ik verantwoordelijkheid nemen. Een promotietekstje schrijven, is even belangrijk als de voorstelling die op scène te zien is. Alles is ook onlosmakelijk met elkaar verbonden in een slingerbeweging. Als ik iets maak met veel tekst, ga ik daarna voor iets beeldend. Na een werk over het klimaat wil ik iets maken dat zich niet verhoudt tot grote thema's. Het ene werk antwoordt op het andere. De ene keer komt dat terecht op een podium, de andere keer op straat of bij iemand thuis of in het museum. Voor mij is dat één geheel. Ik zie een voorstelling dan ook niet als een ‘af’ product, maar als deel van een proces. Ik droom van het eeuwige traject. Altijd blijven proberen. Alles is een oefening en het traject is kunst.”

Abke, jij hebt altijd geweten dat je toneelschool wilde volgen, maar toen je *De Doerspeler* van Ramsey Nasr zag, wist je dat het Herman Teirlinck moest worden.

Haring: “Dat stuk was super. Het zat tussen cabaret, toneel, geschreven tekst en improvisatie in. Zoiets wilde ik ook verkennen. Toen ik auditie ging doen bij Herman Teirlinck ben ik, net als Ramsey Nasr, bij de afdeling kleinkunst terechtgekomen. Jarenlang heb ik gitaarles gehad van Wannes Van de Velde, maar daar was ik absoluut niet goed in.”

“Voordat ik aan de toneelschool begon, wilde ik actrice worden. Ik wist niet eens dat je ook zelf een voorstelling kon maken. Villa Achterwerk op een zwart-wittelevisie was de enige cultuuruiting die ik thuis te zien kreeg. Ik heb wel altijd geschreven, maar ik wist niet dat ik daar ook iets mee kon doen. Tot ik op school merkte dat ik mijn teksten ook op het podium kon brengen.”

Je zei ooit dat het schrijven steeds moeilijker gaat in plaats van gemakkelijker.

Haring: “Ik bots steeds meer op mijn eigen beperkingen. Ook merk ik dat ik steeds vaker woorden schrijf die beter werken op papier dan op scène. Ik leg me erbij neer dat ik gedichten geschreven heb en dat ik ze dus ook maar op papier moet laten bestaan. Daar ben ik nu mee bezig. Spannend.”

Zijn die gedichten even donker als je voorstellingen?

Haring: “Veel donkerder. (*lacht*) Papier is zo welwillend, zo wit, zo rustig. Dat is prachtig. Als je de woorden daar juist op zet met de juiste verdeling van het blad, dan kun je lekker voluit zwartgallig zijn. (*lacht*)”

Song#2

Abke Haring
Benjamin Verdonck

Nog tot 22 februari 2013 op tournee in onder meer CC Kortrijk, C-mine Genk, STUK Leuven, CC 't Gasthuys Aarschot, Cultuurcentrum Brugge, Theater Malpertuis Tielt en het Nieuwpoorttheater Gent.

www.toneelhuis.be

THEATER

SONG#2

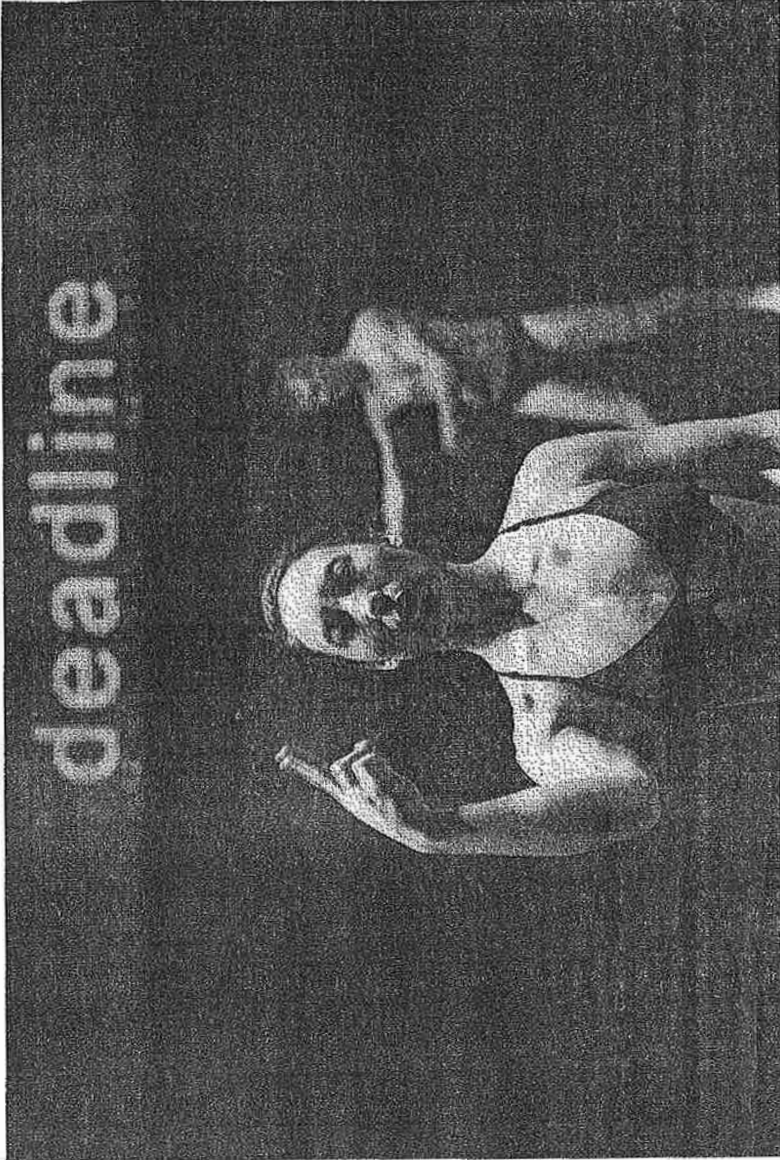
Door Abke Haring & Benjamin Verdonck/Toneelhuis. Brakke Grond, Amsterdam, 11/1. Tournee, o.m. in Toneelschuur, Haarlem (22/1), Kikker, Utrecht (23, 24/1) en Chassé, Breda (25/1)
toneelhuis.be

Een wonderschone, vrolijke, kwetsbare, beeldende én talige performance.

Lelijke trainingspakken, knalwitte sportschoenen en een houding van wie-doet-mij-wat; ogen die heen en weer schieten in een mager gezicht, ledematen die niet willen stoppen met kleine bewegingen te maken. Nee, dat ziet er niet goed uit.

Maar dan begint Abke Haring met haar monoloog en die is zo overrompend poëtisch en zo prachtig vertolkt dat de ontroering in no time toeslaat. Dat haast onopvallende dunne vent ernaast die uiteindelijk voorzichtig naar haar hand reikt - je wordt steeds even op het verkeerde been gezet - en dat is zeker niet de laatste keer tijdens deze voorstelling.

Song#2 heet ze en ze is het gloedvolle resultaat van een eerste samenwerking tussen Haring en Benjamin Verdonck. Een treffen tussen twee theatermakers met een heel eigen handtekening: zijn theater is sterk verbonden met beeldende kunst en de openbare ruimte, dat van haar is sober, esthetisch, haast uitgebeeld, maar zeker niet gespeend van humor. Beiden zijn verbonden aan het Antwerpse To-

Abke Haring en Benjamin Verdonck dagen elkaar uit in Song#2.

neelhuis van Guy Cassiers, waar zij zich bovendien in diens regie als talentvol actrice bewees.

En nu is er dus Song#2, een wonderschone, vrolijke, kwetsbare, beeldende én talige performance. Het duo uit het begin ontdoet zich op vrij onorthodoxe wijze van hun hopelooze kledij: rechts op de speelvloer blijkt een fraaie helse machine te staan die binnen de kortste keren alles wat je erin gooit aan moortjes hakt. Slechts flarden resten ten slotte nog van die rare outfits. Maar ook van een mooi houten trappetje, een onschuldige bezem die er stond. Confrontierend, die vernietigings-

zucht; maar ook wel weer grappig. Het tweetal op de vloer heeft er lol in. Daagt elkaar uit.

En dat wordt alleen maar meer in de volgende scènes, waarin ze elkaar bestormen, bespelen, begeleiden. Zonder kleren, maar nooit vulgair of zelfs maar licht erotisch; eerder speels en levenslustig in volle acceptatie van de lichamelijkeheid. Ontwastend, maar niet in de laatste plaats ook knap uitgedacht en uitgevoerd, met iedere spier in zicht, de lijven be-licht als beeldhouwwerken.

Boven de speelvloer verschijnen woorden van rood licht: mop, bel- blaas, astronaut, deadline, trechter,

nivoofje, geheimpje - om er een paar te noemen. Soms lijken ze verband te houden met het spel op de vloer, een andere keer staan ze daar zo haaks op, dat het een komisch effect geeft; een gegeven waarmee Verdonck later speelt in zijn solo, een aaneenschakeling van zinnen, woordenstromen, die met nèt een andere intonatie nèt een andere betekenis krijgen.

Het slot is stil en beeldend als de twee spelers geconcentreerd werken aan de voltooiing van een sculptuur. Het resultaat bezien ze met een zekere voldoening. En die is helemaal terecht.

Karin Veraart

De Volkskrant, 11/11/13

Foto: Het Toneelhuis

CHRONOLOGISCH OVERZICHT ACTIVITEITEN

startdatum	land	plaats (stad)	naam productie of kunstenaar	type activiteit	eigen productie / coproductie	Nieuw (eerste reeks) / herneming	totaal toeschouwers / bezoekers
							128.994,0
5/01/2012	Vlaanderen	Kortrijk	SOMETIMES I SITS AND THINKS AND SOMETIMES I JUST SITS - Benjamin Verdonck	tentoonstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	350
12/01/2012	Vlaanderen	Antwerpen	MIDDENIN DE NACHT - alle Toneelhuismakers	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	424
13/01/2012	Vlaanderen	Antwerpen	MIDDENIN DE NACHT - alle Toneelhuismakers	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	448
14/01/2012	Vlaanderen	Antwerpen	MIDDENIN DE NACHT - alle Toneelhuismakers	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	466
16/01/2012	Nederland	Utrecht	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	198
16/01/2012	Vlaanderen	Leuven	DISISIT - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	103
17/01/2012	Vlaanderen	Leuven	DISISIT - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	90
18/01/2012	Vlaanderen	Antwerpen	MIDDENIN DE NACHT - alle Toneelhuismakers	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	537
19/01/2012	Vlaanderen	Antwerpen	MIDDENIN DE NACHT - alle Toneelhuismakers	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	479
20/01/2012	Vlaanderen	Antwerpen	MIDDENIN DE NACHT - alle Toneelhuismakers	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	614
21/01/2012	Vlaanderen	Antwerpen	MIDDENIN DE NACHT - alle Toneelhuismakers	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	631
21/01/2012	Nederland	Amsterdam	SWCHWRM - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	eigen productie	herneming	46
22/01/2012	Vlaanderen	Antwerpen	MIDDENIN DE NACHT - alle Toneelhuismakers	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	642
23/01/2012	Vlaanderen	Antwerpen	LinksRechtsDebat	overige	coproductie	nieuw (eerste reeks)	135
24/01/2012	Vlaanderen	Mol	SWCHWRM - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	eigen productie	herneming	200
25/01/2012	Luxemburg	Luxemburg	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	144
25/01/2012	Nederland	Breda	SWCHWRM - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	eigen productie	herneming	90
26/01/2012	Vlaanderen	Antwerpen	3dePARTIJ	overige	coproductie	nieuw (eerste reeks)	28
26/01/2012	Luxemburg	Luxemburg	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	184
26/01/2012	Nederland	Utrecht	SWCHWRM - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	eigen productie	herneming	38
28/01/2012	Nederland	s Hertogenbosch	DISISIT - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	35
28/01/2012	Vlaanderen	Mechelen	SWCHWRM - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	eigen productie	herneming	167
29/01/2012	Nederland	Eindhoven	SWCHWRM - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	eigen productie	herneming	77
31/01/2012	Vlaanderen	Hasselt	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	525
1/02/2012	Vlaanderen	Antwerpen	CALIGULA - Mokhallad Rasem	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	254
1/02/2012	Vlaanderen	Genk	SWCHWRM - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	eigen productie	herneming	216
2/02/2012	Vlaanderen	Antwerpen	CALIGULA - Mokhallad Rasem	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	195
2/02/2012	Vlaanderen	Genk	SWCHWRM - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	eigen productie	herneming	263
3/02/2012	Vlaanderen	Leuven	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	485
3/02/2012	Vlaanderen	Genk	SWCHWRM - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	eigen productie	herneming	249
4/02/2012	Vlaanderen	Genk	SWCHWRM - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	eigen productie	herneming	80
5/02/2012	Vlaanderen	Brussel	SWCHWRM - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	eigen productie	herneming	115
6/02/2012	Vlaanderen	Brussel	SWCHWRM - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	eigen productie	herneming	206
8/02/2012	Frankrijk	Parijs	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	702
9/02/2012	Frankrijk	Parijs	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	674
9/02/2012	Vlaanderen	Wiltijk	DISISIT - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	51
9/02/2012	Vlaanderen	Brugge	SWCHWRM - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	eigen productie	herneming	271
10/02/2012	Frankrijk	Parijs	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	701
10/02/2012	Nederland	Eindhoven	DISISIT - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	56
10/02/2012	Vlaanderen	Brugge	SWCHWRM - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	eigen productie	herneming	252
11/02/2012	Frankrijk	Parijs	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	732
12/02/2012	Frankrijk	Parijs	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	701
12/02/2012	Vlaanderen	Turnhout	SWCHWRM - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	eigen productie	herneming	156
16/02/2012	Vlaanderen	Gent	DISISIT - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	181

chronologisch overzicht activiteiten : productieve werking

startdatum	land	plaats (stad)	naam productie of kunstenaar	type activiteit	eigen productie / coproductie	Nieuw (eerste reeks) / herneming	totaal toeschouwers / bezoekers
17/02/2012	Nederland	Amsterdam	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	236
17/02/2012	Vlaanderen	Gent	DISISIT - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	158
18/02/2012	Nederland	Amsterdam	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	232
18/02/2012	Vlaanderen	Tielt	DISISIT - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	31
18/02/2012	Vlaanderen	Gent	SWCHWRM - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	eigen productie	herneming	180
21/02/2012	Nederland	Rotterdam	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	244
22/02/2012	Nederland	Rotterdam	DISISIT - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	82
23/02/2012	Nederland	Den Haag	SWCHWRM - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	eigen productie	herneming	250
24/02/2012	Vlaanderen	Antwerpen	DISISIT - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	54
24/02/2012	Nederland	Den Haag	SWCHWRM - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	eigen productie	herneming	72
28/02/2012	Vlaanderen	Kortrijk	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	552
2/03/2012	Vlaanderen	Brussel	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	406
2/03/2012	Nederland	Tilburg	DISISIT - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	66
3/03/2012	Vlaanderen	Brussel	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	399
4/03/2012	Vlaanderen	Brussel	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	374
6/03/2012	Nederland	Eindhoven	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	140
7/03/2012	Vlaanderen	Antwerpen	VAN DE VELDE - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	420
8/03/2012	Vlaanderen	Antwerpen	VAN DE VELDE - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	472
9/03/2012	Vlaanderen	Brugge	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	385
9/03/2012	Vlaanderen	Antwerpen	VAN DE VELDE - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	473
10/03/2012	Vlaanderen	Antwerpen	VAN DE VELDE - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	471
11/03/2012	Vlaanderen	Antwerpen	VAN DE VELDE - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	295
13/03/2012	Nederland	Utrecht	KALENDER ZWART - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	31
14/03/2012	Vlaanderen	Antwerpen	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	590
14/03/2012	Nederland	Utrecht	KALENDER ZWART - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	11
15/03/2012	Vlaanderen	Antwerpen	3dePARTIJ	overige	coproductie	nieuw (eerste reeks)	46
15/03/2012	Vlaanderen	Antwerpen	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	581
16/03/2012	Vlaanderen	Antwerpen	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	559
17/03/2012	Vlaanderen	Antwerpen	BLOED & ROZEN - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	585
22/03/2012	Vlaanderen	Brussel	FLOU - Abke Haring	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	85
23/03/2012	Duitsland	Berlijn	DAS RHEINGOLD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	1.000
23/03/2012	Vlaanderen	Brussel	FLOU - Abke Haring	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	57
29/03/2012	Vlaanderen	Antwerpen	DE MAN IN DE MIST - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	96
29/03/2012	Vlaanderen	Berchem	DISISIT - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	214
30/03/2012	Vlaanderen	Antwerpen	DE MAN IN DE MIST - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	103
31/03/2012	Vlaanderen	Antwerpen	BOURLA BEATS	overige	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	500
31/03/2012	Vlaanderen	Antwerpen	DE MAN IN DE MIST - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	100
4/04/2012	Duitsland	Berlijn	DAS RHEINGOLD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	1.000
13/04/2012	Duitsland	Berlijn	DAS RHEINGOLD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	1.000
14/04/2012	Nederland	Tilburg	FLOU - Abke Haring	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	33
18/04/2012	Nederland	Breda	FLOU - Abke Haring	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	40
19/04/2012	Vlaanderen	Brussel	DUISTER HART - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	389
19/04/2012	Vlaanderen	Antwerpen	ONVOLTOOID VERLEDEN - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	487
20/04/2012	Vlaanderen	Brussel	DUISTER HART - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	367

chronologisch overzicht activiteiten : productieve werking

startdatum	land	plaats (stad)	naam productie of kunstenaar	type activiteit	eigen productie / coproductie	Nieuw (eerste reeks) / herneming	totaal toeschouwers / bezoekers
20/04/2012	Vlaanderen	Antwerpen	ONVOLTOOID VERLEDEN - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	469
20/04/2012	Vlaanderen	Brussel	TITUS ANDRONICUS - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	312
21/04/2012	Vlaanderen	Brussel	DUISTER HART - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	386
21/04/2012	Vlaanderen	Antwerpen	ONVOLTOOID VERLEDEN - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	602
21/04/2012	Vlaanderen	Brussel	TITUS ANDRONICUS - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	301
22/04/2012	Vlaanderen	Brussel	TITUS ANDRONICUS - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	213
24/04/2012	Vlaanderen	Leuven	FLOU - Abke Haring	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	115
24/04/2012	Vlaanderen	Brugge	ONVOLTOOID VERLEDEN - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	315
25/04/2012	Vlaanderen	Leuven	FLOU - Abke Haring	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	71
25/04/2012	Vlaanderen	Antwerpen	NOLENS 65	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	776
25/04/2012	Vlaanderen	Brussel	TITUS ANDRONICUS - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	373
26/04/2012	Vlaanderen	Antwerpen	ONVOLTOOID VERLEDEN - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	557
26/04/2012	Vlaanderen	Brussel	TITUS ANDRONICUS - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	374
27/04/2012	Nederland	Amsterdam	FLOU - Abke Haring	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	86
27/04/2012	Vlaanderen	Antwerpen	ONVOLTOOID VERLEDEN - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	520
27/04/2012	Vlaanderen	Brussel	TITUS ANDRONICUS - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	331
28/04/2012	Nederland	Amsterdam	FLOU - Abke Haring	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	96
28/04/2012	Vlaanderen	Antwerpen	ONVOLTOOID VERLEDEN - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	482
28/04/2012	Vlaanderen	Brussel	TITUS ANDRONICUS - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	281
29/04/2012	Vlaanderen	Antwerpen	ONVOLTOOID VERLEDEN - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	369
1/05/2012	Nederland	Groningen	DUISTER HART - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	212
1/05/2012	Vlaanderen	Antwerpen	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	129
2/05/2012	Nederland	Amsterdam	DISISIT - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	85
2/05/2012	Vlaanderen	Hasselt	ONVOLTOOID VERLEDEN - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	474
3/05/2012	Nederland	Amsterdam	DISISIT - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	115
3/05/2012	Nederland	Haarlem	FLOU - Abke Haring	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	44
4/05/2012	Vlaanderen	Antwerpen	ONVOLTOOID VERLEDEN - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	570
5/05/2012	Vlaanderen	Antwerpen	BOURLA BEATS	overige	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	500
5/05/2012	Nederland	Den Haag	DUISTER HART - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	198
5/05/2012	Vlaanderen	Antwerpen	ONVOLTOOID VERLEDEN - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	564
8/05/2012	Vlaanderen	Gent	ONVOLTOOID VERLEDEN - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	512
9/05/2012	Vlaanderen	Maasmechelen	FLOU - Abke Haring	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	64
9/05/2012	Vlaanderen	Gent	ONVOLTOOID VERLEDEN - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	543
9/05/2012	Vlaanderen	Antwerpen	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	104
10/05/2012	Vlaanderen	Antwerpen	3dePARTIJ	overige	coproductie	nieuw (eerste reeks)	31
10/05/2012	Vlaanderen	Gent	DUISTER HART - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	493
11/05/2012	Vlaanderen	Antwerpen	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	417
11/05/2012	Vlaanderen	Gent	DUISTER HART - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	510

chronologisch overzicht activiteiten : productieve werking

startdatum	land	plaats (stad)	naam productie of kunstenaar	type activiteit	eigen productie / coproductie	Nieuw (eerste reeks) / herneming	totaal toeschouwers / bezoekers
11/05/2012	Vlaanderen	Gent	FLOU - Abke Haring	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	77
11/05/2012	Vlaanderen	Antwerpen	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	152
12/05/2012	Vlaanderen	Antwerpen	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	396
12/05/2012	Vlaanderen	Gent	DUISTER HART - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	479
12/05/2012	Vlaanderen	Gent	FLOU - Abke Haring	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	63
12/05/2012	Nederland	Amsterdam	ONVOLTOOID VERLEDEN - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	213
12/05/2012	Vlaanderen	Antwerpen	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	133
13/05/2012	Vlaanderen	Antwerpen	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	235
14/05/2012	Vlaanderen	Leuven	ONVOLTOOID VERLEDEN - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	451
15/05/2012	Vlaanderen	Antwerpen	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	340
15/05/2012	Vlaanderen	Hasselt	DUISTER HART - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	240
15/05/2012	Vlaanderen	Leuven	ONVOLTOOID VERLEDEN - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	449
16/05/2012	Vlaanderen	Antwerpen	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	333
16/05/2012	Vlaanderen	Antwerpen	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	139
17/05/2012	Vlaanderen	Antwerpen	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	140
18/05/2012	Vlaanderen	Antwerpen	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	124
19/05/2012	Vlaanderen	Antwerpen	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	137
22/05/2012	Vlaanderen	Antwerpen	KAFFEE MUSIL	overige	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	22
24/05/2012	Vlaanderen	Brussel	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	250
25/05/2012	Vlaanderen	Brussel	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	250
25/05/2012	Canada	Montréal	IRAKESE GEESTEN - Mokhallad Rasem	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	180
26/05/2012	Canada	Montréal	IRAKESE GEESTEN - Mokhallad Rasem	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	180
27/05/2012	Canada	Montréal	IRAKESE GEESTEN - Mokhallad Rasem	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	180
29/05/2012	Vlaanderen	Antwerpen	VAN DE VELDE - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	264
30/05/2012	Vlaanderen	Antwerpen	VAN DE VELDE - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	217
31/05/2012	Vlaanderen	Turnhout	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	194
31/05/2012	Vlaanderen	Antwerpen	VAN DE VELDE - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	202
1/06/2012	Vlaanderen	Turnhout	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	168
1/06/2012	Vlaanderen	Gent	TRACK - Benjamin Verdonck	tentoonstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	7.987
1/06/2012	Vlaanderen	Antwerpen	VAN DE VELDE - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	291
2/06/2012	Vlaanderen	Hasselt	MIND THE SYSTEM, FIND THE GAP - Benjamin Verdonck	tentoonstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	7.979
2/06/2012	Vlaanderen	Turnhout	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	210
2/06/2012	Vlaanderen	Antwerpen	VAN DE VELDE - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	377
7/06/2012	Vlaanderen	Genk	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	82
7/06/2012	Nederland	Amsterdam	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	285

chronologisch overzicht activiteiten : productieve werking

startdatum	land	plaats (stad)	naam productie of kunstenaar	type activiteit	eigen productie / coproductie	Nieuw (eerste reeks) / herneming	totaal toeschouwers / bezoekers
8/06/2012	Vlaanderen	Antwerpen	MIDDENIN DE NACHT - alle Toneelhuismakers	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	503
8/06/2012	Vlaanderen	Genk	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	88
8/06/2012	Nederland	Amsterdam	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	107
9/06/2012	Vlaanderen	Antwerpen	MIDDENIN DE NACHT - alle Toneelhuismakers	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	351
9/06/2012	Vlaanderen	Genk	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	131
11/06/2012	Nederland	Amsterdam	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	206
12/06/2012	Frankrijk	Montpellier	BEZONKEN ROOD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	520
12/06/2012	Nederland	Amsterdam	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	218
13/06/2012	Nederland	Amsterdam	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	198
13/06/2012	Vlaanderen	Antwerpen	TITUS ANDRONICUS - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	571
16/06/2012	Vlaanderen	Brussel	MUSILMARATHON - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	350
16/06/2012	Vlaanderen	Antwerpen	MUSILMARATHON - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	344
17/06/2012	Nederland	Oerol	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	425
18/06/2012	Nederland	Oerol	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	498
20/06/2012	Nederland	Oerol	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	505
22/06/2012	Nederland	Amsterdam	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	269
23/06/2012	Nederland	Amsterdam	MUSILMARATHON - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	409
23/06/2012	Nederland	Oerol	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	505
24/06/2012	Nederland	Amsterdam	MUSILMARATHON - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	473
27/06/2012	Polen	Szcezin	BOOT/BOAT - Benjamin Verdonck	tentoonstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	11.000
29/06/2012	Servië en Montenegro	Novi Sad	IRAKESE GEESTEN - Mokhallad Rasem	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	150
5/07/2012	Nederland	Amsterdam	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	379
6/07/2012	Nederland	Amsterdam	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	206
24/07/2012	Nederland	Amsterdam	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	244
27/08/2012	Nederland	Rotterdam	DISISIT - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	36
28/08/2012	Nederland	Rotterdam	DISISIT - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	45
30/08/2012	Nederland	Amsterdam	DISISIT - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	100
30/08/2012	Nederland	Heerlen	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	200
31/08/2012	Nederland	Amsterdam	DISISIT - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	90
31/08/2012	Nederland	Heerlen	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	200
1/09/2012	Nederland	Heerlen	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	200
14/09/2012	Tsjechië	Pilsen	BEZONKEN ROOD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	286
14/09/2012	Vlaanderen	Antwerpen	LET ME COUNT THE TIMES - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	100
19/09/2012	Vlaanderen	Brussel	313/MISSCHIEN WISTEN ZIJ ALLES - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	175
19/09/2012	Vlaanderen	Antwerpen	FLOU - Abke Haring	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	100
19/09/2012	Vlaanderen	Brussel	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	282
20/09/2012	Vlaanderen	Brussel	313/MISSCHIEN WISTEN ZIJ ALLES - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	110
20/09/2012	Vlaanderen	Antwerpen	FLOU - Abke Haring	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	79

chronologisch overzicht activiteiten : productieve werking

startdatum	land	plaats (stad)	naam productie of kunstenaar	type activiteit	eigen productie / coproductie	Nieuw (eerste reeks) / herneming	totaal toeschouwers / bezoekers
20/09/2012	Vlaanderen	Brussel	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	272
21/09/2012	Vlaanderen	Brussel	313/MISSCHIEN WISTEN ZIJ ALLES - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	135
21/09/2012	Vlaanderen	Antwerpen	DE MAN IN DE MIST - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	126
21/09/2012	Vlaanderen	Antwerpen	IRAKESE GEESTEN - Mokhallad Rasem	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	183
21/09/2012	Vlaanderen	Brussel	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	295
22/09/2012	Vlaanderen	Brussel	313/MISSCHIEN WISTEN ZIJ ALLES - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	80
22/09/2012	Vlaanderen	Antwerpen	DE MAN IN DE MIST - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	220
22/09/2012	Vlaanderen	Brussel	TERMINATOR TRILOGIE - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	282
25/09/2012	Vlaanderen	Antwerpen	BIJ HET KANAAL NAAR LINKS - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	371
26/09/2012	Vlaanderen	Brussel	313/MISSCHIEN WISTEN ZIJ ALLES - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	228
26/09/2012	Vlaanderen	Antwerpen	BIJ HET KANAAL NAAR LINKS - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	435
27/09/2012	Vlaanderen	Brussel	313/MISSCHIEN WISTEN ZIJ ALLES - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	226
27/09/2012	Vlaanderen	Antwerpen	DRIE KLEUREN WIT - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	eigen productie	herneming	560
28/09/2012	Vlaanderen	Brussel	313/MISSCHIEN WISTEN ZIJ ALLES - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	231
28/09/2012	Nederland	Tilburg	IRAKESE GEESTEN - Mokhallad Rasem	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	59
29/09/2012	Vlaanderen	Brussel	313/MISSCHIEN WISTEN ZIJ ALLES - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	218
2/10/2012	Vlaanderen	Antwerpen	300 EL x EL x 30 EL - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	628
3/10/2012	Vlaanderen	Antwerpen	300 EL x EL x 30 EL - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	637
3/10/2012	Duitsland	Berlijn	SIEGFRIED - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	1.000
4/10/2012	Duitsland	Berlijn	DIE WALKURE - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	1.000
5/10/2012	Vlaanderen	Antwerpen	313/MISSCHIEN WISTEN ZIJ ALLES - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	120
6/10/2012	Vlaanderen	Antwerpen	313/MISSCHIEN WISTEN ZIJ ALLES - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	128
6/10/2012	spanje	Girona	DUISTER HART - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	197
6/10/2012	Duitsland	Berlijn	SIEGFRIED - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	1.000
7/10/2012	Duitsland	Berlijn	DIE WALKURE - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	1.000
7/10/2012	Vlaanderen	Antwerpen	DISISIT - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	117
9/10/2012	Duitsland	Berlijn	300 EL x EL x 30 EL - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	443
9/10/2012	Vlaanderen	Brussel	IRAKESE GEESTEN - Mokhallad Rasem	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	318
9/10/2012	Vlaanderen	Antwerpen	PLEINVREES - Lotte Van den Berg	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	69
10/10/2012	Duitsland	Berlijn	300 EL x EL x 30 EL - FC Bergman	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	360
10/10/2012	Vlaanderen	Antwerpen	PLEINVREES - Lotte Van den Berg	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	92
10/10/2012	Duitsland	Berlijn	SIEGFRIED - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	1.000
11/10/2012	Vlaanderen	Antwerpen	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	422
11/10/2012	Vlaanderen	Antwerpen	PLEINVREES - Lotte Van den Berg	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	134
11/10/2012	Vlaanderen	Antwerpen	Toneelhuis@themovies	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	94
12/10/2012	Vlaanderen	Antwerpen	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	300
12/10/2012	Vlaanderen	Heist-op-den-Berg	DUISTER HART - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	157
13/10/2012	Vlaanderen	Antwerpen	BOURLA BEATS	overige	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	500
13/10/2012	Vlaanderen	Antwerpen	MUSILMARATHON - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	241
14/10/2012	Duitsland	Berlijn	DIE WALKURE - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	1.000
16/10/2012	Nederland	Groningen	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	139
18/10/2012	Italië	Milaan	SIEGFRIED - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	2.056
19/10/2012	Nederland	Breda	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	83

chronologisch overzicht activiteiten : productieve werking

startdatum	land	plaats (stad)	naam productie of kunstenaar	type activiteit	eigen productie / coproductie	Nieuw (eerste reeks) / herneming	totaal toeschouwers / bezoekers
23/10/2012	Vlaanderen	Brugge	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	121
23/10/2012	Italië	Milaan	SIEGFRIED - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	1.895
23/10/2012	Vlaanderen	Antwerpen	SIEGFRIED - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	340
25/10/2012	Vlaanderen	Antwerpen	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	580
25/10/2012	Nederland	Rotterdam	REPLICA - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	49
26/10/2012	Vlaanderen	Antwerpen	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	544
26/10/2012	Nederland	Rotterdam	REPLICA - Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	171
27/10/2012	Vlaanderen	Hasselt	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	241
27/10/2012	Vlaanderen	Antwerpen	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	625
30/10/2012	Vlaanderen	Gent	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	128
31/10/2012	Vlaanderen	Gent	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	139
31/10/2012	Italië	Milaan	SIEGFRIED - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	2.005
2/11/2012	Vlaanderen	Gent	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	302
2/11/2012	Vlaanderen	Antwerpen	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	688
3/11/2012	Vlaanderen	Antwerpen	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	680
4/11/2012	Vlaanderen	Antwerpen	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	483
4/11/2012	Italië	Milaan	SIEGFRIED - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	2.023
8/11/2012	Nederland	Amsterdam	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	160
9/11/2012	Vlaanderen	Leuven	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	279
9/11/2012	Vlaanderen	Heusden-Zolder	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	269
10/11/2012	Vlaanderen	Mechelen	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	395
13/11/2012	Nederland	Eindhoven	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	52
14/11/2012	Vlaanderen	Gent	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	170
15/11/2012	Vlaanderen	Antwerpen	HALF ELF ZOMERAVOND - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	420
15/11/2012	Vlaanderen	Gent	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	185
16/11/2012	Vlaanderen	Antwerpen	HALF ELF ZOMERAVOND - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	384
16/11/2012	Vlaanderen	Heist-op-den-Berg	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	339
17/11/2012	Vlaanderen	Antwerpen	HALF ELF ZOMERAVOND - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	380
17/11/2012	Vlaanderen	Diest	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	201
19/11/2012	Vlaanderen	Antwerpen	Toneelhuis@themovies	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	39
21/11/2012	Nederland	Amsterdam	HALF ELF ZOMERAVOND - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	72
21/11/2012	Vlaanderen	Turnhout	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	690
22/11/2012	Vlaanderen	Middelkerke	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	236

chronologisch overzicht activiteiten : productieve werking

startdatum	land	plaats (stad)	naam productie of kunstenaar	type activiteit	eigen productie / coproductie	Nieuw (eerste reeks) / herneming	totaal toeschouwers / bezoekers
23/11/2012	Vlaanderen	Gent	HALF ELF ZOMERAVOND - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	151
23/11/2012	Vlaanderen	Genk	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	401
24/11/2012	Vlaanderen	Gent	HALF ELF ZOMERAVOND - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	140
27/11/2012	Frankrijk	Rouen	IRAKESE GEESTEN - Mokhallad Rasem	publieksvoorstelling	coproductie	herneming	350
27/11/2012	Vlaanderen	Sint-Niklaas	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	379
28/11/2012	Nederland	Rotterdam	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	53
28/11/2012	Vlaanderen	Turnhout	HALF ELF ZOMERAVOND - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	183
29/11/2012	Vlaanderen	Brugge	HALF ELF ZOMERAVOND - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	233
29/11/2012	Vlaanderen	Eeklo	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	351
29/11/2012	Vlaanderen	Antwerpen	SONG#2 - Abke Haring & Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	314
30/11/2012	Vlaanderen	Lommel	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	145
30/11/2012	Vlaanderen	Antwerpen	SONG#2 - Abke Haring & Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	212
1/12/2012	Frankrijk	Amiens	MUSILMARATHON - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	377
1/12/2012	Vlaanderen	Aarschot	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	389
1/12/2012	Vlaanderen	Antwerpen	SONG#2 - Abke Haring & Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	235
2/12/2012	Vlaanderen	Antwerpen	SONG#2 - Abke Haring & Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	104
4/12/2012	Vlaanderen	Antwerpen	Toneelhuis@themovies	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	36
5/12/2012	Vlaanderen	Leuven	HALF ELF ZOMERAVOND - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	328
5/12/2012	Vlaanderen	Antwerpen	SONG#2 - Abke Haring & Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	148
6/12/2012	Vlaanderen	Bilzen	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	119
6/12/2012	Vlaanderen	Antwerpen	SONG#2 - Abke Haring & Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	146
7/12/2012	Vlaanderen	Kortrijk	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	186
7/12/2012	Vlaanderen	Beveren	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	405
7/12/2012	Vlaanderen	Antwerpen	SONG#2 - Abke Haring & Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	243
8/12/2012	Vlaanderen	Antwerpen	BOURLA BEATS	overige	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	500
8/12/2012	Vlaanderen	Strombeek-Bever	HALF ELF ZOMERAVOND - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	153
8/12/2012	Vlaanderen	Tielt	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	136
8/12/2012	Vlaanderen	Antwerpen	SONG#2 - Abke Haring & Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	193
11/12/2012	Nederland	Utrecht	DE MISDAAD - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	138
11/12/2012	Vlaanderen	Brussel	SONG#2 - Abke Haring & Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	121
12/12/2012	Vlaanderen	Aalst	HALF ELF ZOMERAVOND - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	199
12/12/2012	Vlaanderen	Antwerpen	Kamer en de man	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	122
12/12/2012	Vlaanderen	Brussel	SONG#2 - Abke Haring & Benjamin Verdonck	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	132

chronologisch overzicht activiteiten : productieve werking

startdatum	land	plaats (stad)	naam productie of kunstenaar	type activiteit	eigen productie / coproductie	Nieuw (eerste reeks) / herneming	totaal toeschouwers / bezoekers
13/12/2012	Vlaanderen	Antwerpen	HALF ELF ZOMERAVOND - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	301
13/12/2012	Vlaanderen	Koksijde	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	214
14/12/2012	Vlaanderen	Antwerpen	HALF ELF ZOMERAVOND - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	265
15/12/2012	Vlaanderen	Antwerpen	HALF ELF ZOMERAVOND - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	319
15/12/2012	Luxemburg	Luxemburg	MUSILMARATHON - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	121
15/12/2012	Vlaanderen	Waregem	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	288
16/12/2012	Vlaanderen	Antwerpen	HALF ELF ZOMERAVOND - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	265
19/12/2012	Vlaanderen	Hasselt	HALF ELF ZOMERAVOND - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	101
19/12/2012	Vlaanderen	Antwerpen	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	350
20/12/2012	Vlaanderen	Roeselare	HALF ELF ZOMERAVOND - Bart Meuleman	publieksvoorstelling	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	128
20/12/2012	Vlaanderen	Herentals	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	344
21/12/2012	Vlaanderen	Lokeren	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	120
22/12/2012	Vlaanderen	Aalst	NIETS IS ONMOGELIJK - Olympique Dramatique	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	577
27/10/2021	Italië	Milaan	SIEGFRIED - Guy Cassiers	publieksvoorstelling	coproductie	nieuw (eerste reeks)	2.116
			Flou - auteur Abke Haring	niet-periodieke publicatie			
			De Man IN DE MIST - auteur Maurice Gilliams	niet-periodieke publicatie			
			De Misdaad - auteur Yves Petry	niet-periodieke publicatie			
			Van DE VELDE - auteur Eric Vlamincq	niet-periodieke publicatie			
			Half ELF ZOMERAVOND - auteur Bart Meuleman	niet-periodieke publicatie			

chronologisch overzicht activiteiten : receptieve werking

startdatum	uitvoerder / producent	programma (titel of korte omschrijving)	type activiteit	plaats (stad)	totaal
					15.767
3/02/2012	SKaGeN	Berlin Alexanderplatz	publieksvoorstelling	Antwerpen	492
4/02/2012	SKaGeN	Berlin Alexanderplatz	publieksvoorstelling	Antwerpen	538
6/02/2012	Compagnie Lodewijk/Louis	Camping Vaucluse	publieksvoorstelling	Antwerpen	248
7/02/2012	Walpurgis	BDE	publieksvoorstelling	Antwerpen	378
8/02/2012	Thomas Ryckewaert	Portrait	publieksvoorstelling	Antwerpen	109
9/02/2012	Bad van Marie	AC Ransart	publieksvoorstelling	Antwerpen	102
10/02/2012	Behoud de Begeerte	Saint-Amour	publieksvoorstelling	Antwerpen	702
10/02/2012	Bad van Marie	AC Ransart	publieksvoorstelling	Antwerpen	118
11/02/2012	Zuidpool	Macbeth	publieksvoorstelling	Antwerpen	526
11/02/2012	Bad van Marie	AC Ransart	publieksvoorstelling	Antwerpen	91
13/02/2012	De Tijd	nRus	publieksvoorstelling	Antwerpen	252
14/02/2012	De Tijd	nRus	publieksvoorstelling	Antwerpen	289
15/02/2012	Dunia	Secret Gardens	publieksvoorstelling	Antwerpen	135
16/02/2012	Liesa Van der Aa	Troops - concert Liesa Van der Aa	publieksvoorstelling	Antwerpen	301
17/02/2012	Thomas De Prins	Score Man	publieksvoorstelling	Antwerpen	228
18/02/2012	Winok	Kapitein Winokio	publieksvoorstelling	Antwerpen	678
19/02/2012	Winok	Kapitein Winokio	publieksvoorstelling	Antwerpen	715
21/02/2012	Marius	Allen die vallen	publieksvoorstelling	Antwerpen	25
21/02/2012	Marc Vanrunxt	Extraction	publieksvoorstelling	Antwerpen	86
22/02/2012	Marius	Allen die vallen	publieksvoorstelling	Antwerpen	27
22/02/2012	Transparant	Medea	publieksvoorstelling	Antwerpen	347
23/02/2012	Marius	Allen die vallen	publieksvoorstelling	Antwerpen	24
23/02/2012	Marius	Niks of niks	publieksvoorstelling	Antwerpen	280
24/02/2012	Marius	Allen die vallen	publieksvoorstelling	Antwerpen	20
24/02/2012	Marius	Niks of niks	publieksvoorstelling	Antwerpen	193
24/02/2012	Stef Kamil Carlens & Guests	The Fall	publieksvoorstelling	Antwerpen	240
25/02/2012	Marius	Niks of niks	publieksvoorstelling	Antwerpen	259
26/02/2012	tg STAN	Zomergasten	publieksvoorstelling	Antwerpen	480
27/02/2012	tg STAN	Zomergasten	publieksvoorstelling	Antwerpen	432
28/02/2012	De Koe	De wederopbouw van het Westen - Rood	publieksvoorstelling	Antwerpen	415
20/03/2012	Stef Kamil Carlens & Guests	Penguin Café	publieksvoorstelling	Antwerpen	125

chronologisch overzicht activiteiten : receptieve werking

startdatum	uitvoerder / producent	programma (titel of korte omschrijving)	type activiteit	plaats (stad)	totaal
21/03/2012	Stef Kamil Carlens & Guests	Mum (& Kaori Ito)	publieksvoorstelling	Antwerpen	210
22/03/2012	Stef Kamil Carlens & Guests	Randy Newman	publieksvoorstelling	Antwerpen	805
23/03/2012	Stef Kamil Carlens & Guests	Some of my best friends are songs	publieksvoorstelling	Antwerpen	477
31/03/2012	[Sic]Electric	[Sic]Electric	publieksvoorstelling	Antwerpen	100
5/04/2012	Tutti Fratelli	Operattedagdroom	publieksvoorstelling	Antwerpen	375
6/04/2012	Tutti Fratelli	Operattedagdroom	publieksvoorstelling	Antwerpen	327
7/04/2012	Tutti Fratelli	Operattedagdroom	publieksvoorstelling	Antwerpen	390
23/04/2012	Ane Brun	Ane Brun	publieksvoorstelling	Antwerpen	318
1/05/2012	NTGent	Tartuffe	publieksvoorstelling	Antwerpen	426
2/05/2012	NTGent	Tartuffe	publieksvoorstelling	Antwerpen	404
23/05/2012	Les Ballets c de la B	Au-delà	publieksvoorstelling	Antwerpen	240
24/05/2012	Les Ballets c de la B	Au-delà	publieksvoorstelling	Antwerpen	284
26/05/2012	Stad Antwerpen	Stadsdag	publieksvoorstelling	Antwerpen	115
26/08/2012	Voorplan	Viering Pjeroo Robjee	publieksvoorstelling	Antwerpen	374
22/09/2012	[Sic]Electric	[Sic]Electric	publieksvoorstelling	Antwerpen	100
30/10/2012	Behoud de Begeerte	Sprakeloos op de planken	publieksvoorstelling	Antwerpen	707
31/10/2012	Behoud de Begeerte	Sprakeloos op de planken	publieksvoorstelling	Antwerpen	669
18/11/2012	Winok	Kapitein Winokio	publieksvoorstelling	Antwerpen	361
21/11/2012	Service to Others	Petrus the Roman	publieksvoorstelling	Antwerpen	230

chronologisch overzicht activiteiten : kunsteducatieve werking

startdatum	naam activiteit	eigen productie / coproductie	nieuw (eerste reeks) / herneming	sector	type activiteit	doelgroep	plaats (stad)	per activiteit: gemiddeld aantal unieke deelnemers per dagdeel
								7.577
11/01/2012	Try Out Midden in de nacht	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	repetitie	gemengd	Antwerpen	232
16/01/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/ex cursie	volwassenen	Antwerpen	26
17/01/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/ex cursie	volwassenen	Antwerpen	23
18/01/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/ex cursie	volwassenen	Antwerpen	29
19/01/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/ex cursie	volwassenen	Antwerpen	24
20/01/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/ex cursie	volwassenen	Antwerpen	44
21/01/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/ex cursie	volwassenen	Antwerpen	35
26/01/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/ex cursie	volwassenen	Antwerpen	14
30/01/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/ex cursie	volwassenen	Antwerpen	15
31/01/2012	Inleiding SWCHWRM	eigen productie	herneming	theater	voor- of nabespreking	gemengd	Genk	47
31/01/2012	Inleiding BLOED & ROZEN	coproductie	herneming	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Hasselt	96
1/02/2012	Inleiding SWCHWRM	eigen productie	herneming	theater	voor- of nabespreking	gemengd	Genk	34
2/02/2012	Inleiding SWCHWRM	eigen productie	herneming	theater	voor- of nabespreking	gemengd	Genk	57
3/02/2012	Inleiding SWCHWRM	eigen productie	herneming	theater	voor- of nabespreking	gemengd	Genk	42
6/02/2012	Inleiding SWCHWRM	eigen productie	herneming	theater	voor- of nabespreking	gemengd	Genk	26
6/02/2012	Workshop MIDDENIN DE NACHT	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	21
14/02/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/ex cursie	volwassenen	Antwerpen	33
17/02/2012	Inleiding BLOED & ROZEN	coproductie	herneming	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Amsterdam	30
21/02/2012	Inleiding BLOED & ROZEN	coproductie	herneming	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Rotterdam	56
28/02/2012	Inleiding BLOED & ROZEN	coproductie	herneming	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Kortrijk	41
2/03/2012	Workshop MIDDENIN DE NACHT	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	117
6/03/2012	Try Out VAN DE VELDE	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	repetitie	volwassenen	Antwerpen	85
6/03/2012	Inleiding BLOED & ROZEN	coproductie	herneming	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Eindhoven	114
9/03/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/ex cursie	volwassenen	Antwerpen	30
9/03/2012	Workshop MIDDENIN DE NACHT	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	105
9/03/2012	Inleiding BLOED & ROZEN	coproductie	herneming	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Brugge	69
9/03/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/ex cursie	volwassenen	Antwerpen	26
10/03/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/ex cursie	volwassenen	Antwerpen	31
12/03/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/ex cursie	volwassenen	Antwerpen	5
14/03/2012	Inleiding BLOED & ROZEN	coproductie	herneming	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	57
15/03/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/ex cursie	volwassenen	Antwerpen	28
15/03/2012	Inleiding BLOED & ROZEN	coproductie	herneming	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	48
16/03/2012	Workshop MIDDENIN DE NACHT	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	115
16/03/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/ex cursie	volwassenen	Antwerpen	13
16/03/2012	Inleiding BLOED & ROZEN	coproductie	herneming	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	69
17/03/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/ex cursie	volwassenen	Antwerpen	33
23/03/2012	Workshop MIDDENIN DE NACHT	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	104
30/03/2012	Workshop MIDDENIN DE NACHT	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	23
31/03/2012	Workshop MIDDENIN DE NACHT	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	87
31/03/2012	Workshop Open Doek			theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	59
2/04/2012	Workshop MIDDENIN DE NACHT	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	16

chronologisch overzicht activiteiten : kunsteducatieve werking

startdatum	naam activiteit	eigen productie / coproductie	nieuw (eerste reeks) / herneming	sector	type activiteit	doelgroep	plaats (stad)	per activiteit: gemiddeld aantal unieke deelnemers per dagdeel
3/04/2012	Workshop MIDDENIN DE NACHT	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	14
4/04/2012	Workshop MIDDENIN DE NACHT	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	10
5/04/2012	Workshop MIDDENIN DE NACHT	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	16
6/04/2012	Workshop MIDDENIN DE NACHT	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	16
16/04/2012	Try Out ONVOLTOOID VERLEDEN	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	repetitie	volwassenen	Antwerpen	87
17/04/2012	Try Out ONVOLTOOID VERLEDEN	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	repetitie	volwassenen	Antwerpen	119
18/04/2012	Try Out ONVOLTOOID VERLEDEN	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	repetitie	volwassenen	Antwerpen	155
18/04/2012	Inleiding ONVOLTOOID VERLEDEN	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	23
20/04/2012	Workshop MIDDENIN DE NACHT	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	230
20/04/2012	Inleiding ONVOLTOOID VERLEDEN	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	11
24/04/2012	Inleiding ONVOLTOOID VERLEDEN	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Brugge	62
26/04/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	33
26/04/2012	Inleiding ONVOLTOOID VERLEDEN	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	21
27/04/2012	Inleiding ONVOLTOOID VERLEDEN	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	39
27/04/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	17
28/04/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	28
29/04/2012	Workshop ONVOLTOOID VERLEDEN	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	minderjarigen individueel	Antwerpen	11
2/05/2012	Inleiding ONVOLTOOID VERLEDEN	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Hasselt	94
3/05/2012	Try out DE MISDAAD	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	repetitie	volwassenen	Antwerpen	43
4/05/2012	Try out DE MISDAAD	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	repetitie	volwassenen	Antwerpen	39
4/05/2012	Inleiding ONVOLTOOID VERLEDEN	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	10
9/05/2012	Try out DE MISDAAD	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	repetitie	volwassenen	Antwerpen	57
10/05/2012	Try out DE MISDAAD	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	repetitie	volwassenen	Antwerpen	119
11/05/2012	Try out DE MISDAAD	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	repetitie	volwassenen	Antwerpen	151
12/05/2012	Inleiding ONVOLTOOID VERLEDEN	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Amsterdam	56
14/05/2012	Nabespreking ONVOLTOOID VERLEDEN	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Leuven	68
15/05/2012	Inleiding Duister hart	coproductie	herneming	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Hasselt	47
15/05/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	46
15/05/2012	Inleiding DE MISDAAD	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	61
16/05/2012	Inleiding DE MISDAAD	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	28
16/05/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	23
16/05/2012	Inleiding DE MISDAAD	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	14
23/05/2012	Workshop Open Doek			theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	47
29/05/2012	Inleiding VAN DE VELDE	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	6
30/05/2012	Inleiding VAN DE VELDE	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	1
31/05/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	19
31/05/2012	Inleiding VAN DE VELDE	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	23
1/06/2012	Inleiding VAN DE VELDE	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	13
1/06/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	10

chronologisch overzicht activiteiten : kunsteducatieve werking

startdatum	naam activiteit	eigen productie / coproductie	nieuw (eerste reeks) / herneming	sector	type activiteit	doelgroep	plaats (stad)	per activiteit: gemiddeld aantal unieke deelnemers per dagdeel
2/06/2012	Inleiding VAN DE VELDE	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	17
7/06/2012	Inleiding TITUS ANDRONICUS	coproductie	herneming	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	14
13/06/2012	Inleiding TITUS ANDRONICUS	coproductie	herneming	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	19
9/09/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	370
12/09/2012	Workshop Amateurtoneelhuis	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	9
13/09/2012	Lezing/Performance			theater	lezing	volwassenen	Antwerpen	23
17/09/2012	Workshop Amateurtoneelhuis	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	36
19/09/2012	Workshop Amateurtoneelhuis	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	13
22/09/2012	Workshop Amateurtoneelhuis	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	10
26/09/2012	Nabespreking BJ HET KANAAL NAAR LINKS	coproductie	herneming	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	14
28/09/2012	Nabespreking IRAKESE GEESTEN	coproductie	herneming	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Tilburg	46
2/10/2012	Nabespreking IRAKESE GEESTEN	coproductie	herneming	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	23
5/10/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	30
9/10/2012	Nabespreking IRAKESE GEESTEN	coproductie	herneming	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Brussel	58
12/10/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	16
12/10/2012	Inleiding Duister hart	coproductie	herneming	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Heist-p-d-Berg	52
13/10/2012	Inleiding MUSIL MARATHON	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	26
14/10/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	15
16/10/2012	Nabespreking DE MISDAAD	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Groningen	64
18/10/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	8
19/10/2012	Inleiding DE MISDAAD	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Breda	53
19/10/2012	Inleiding NIETS IS ONMOGELIJK	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	19
22/10/2012	Try out NIETS IS ONMOGELIJK	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	56
23/10/2012	Try out NIETS IS ONMOGELIJK	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	123
23/10/2012	Inleiding DE MISDAAD	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Brugge	28
24/10/2012	Try out NIETS IS ONMOGELIJK	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	301
26/10/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	60
26/10/2012	Inleiding NIETS IS ONMOGELIJK	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	9
27/10/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	11
29/10/2012	Inleiding DE MISDAAD	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Hasselt	51
2/11/2012	Inleiding NIETS IS ONMOGELIJK	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	14
3/11/2012	Workshop Amateurtoneelhuis	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	29
4/11/2012	Workshop NIETS IS ONMOGELIJK	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	minderjarigen individueel	Antwerpen	12
12/11/2012	Try out HALF ELF ZOMERAVOND	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	repetitie	volwassenen	Antwerpen	15
13/11/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	17
13/11/2012	Try out HALF ELF ZOMERAVOND	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	repetitie	volwassenen	Antwerpen	86
14/11/2012	Try out HALF ELF ZOMERAVOND	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	repetitie	volwassenen	Antwerpen	207
16/11/2012	Inleiding HALF ELF ZOMERAVOND	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	23
16/11/2012	Nabespreking HALF ELF ZOMERAVOND	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	13
16/11/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	14
17/11/2012	Workshop Amateurtoneelhuis	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	43
17/11/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	8

chronologisch overzicht activiteiten : kunsteducatieve werking

startdatum	naam activiteit	eigen productie / coproductie	nieuw (eerste reeks) / herneming	sector	type activiteit	doelgroep	plaats (stad)	per activiteit: gemiddeld aantal unieke deelnemers per dagdeel
19/11/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	32
19/12/2012	Inleiding Amateurtoneelhuis	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	9
24/11/2012	Nabespreking Amateurtoneelhuis	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	86
24/11/2012	Workshop Amateurtoneelhuis	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	27
26/11/2012	Try out SONG#2	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	repertie	volwassenen	Antwerpen	12
27/11/2012	Try out SONG#2	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	repertie	volwassenen	Antwerpen	67
27/11/2012	Inleiding NIETS IS ONMOGELIJK	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Sint-Niklaas	39
28/11/2012	Try out SONG#2	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	repertie	volwassenen	Antwerpen	56
28/11/2012	Inleiding DE MISDAAD	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Rotterdam	53
28/11/2012	Inleiding HALF ELF ZOMERAVOND	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Turnhout	42
29/11/2012	Inleiding HALF ELF ZOMERAVOND	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Brugge	63
30/11/2012	Inleiding SONG#2	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	11
1/12/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	13
1/12/2012	Lezing/Performance			theater	lezing	volwassenen	Antwerpen	48
2/12/2012	Workshop SONG#2	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	minderjarigen individueel	Antwerpen	9
3/12/2012	Nabespreking NIETS IS ONMOGELIJK	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	53
4/12/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	27
5/12/2012	Nabespreking HALF ELF ZOMERAVOND	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Leuven	
5/12/2012	Inleiding Amateurtoneelhuis	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	6
5/12/2012	Inleiding SONG#2	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	7
6/12/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	32
6/12/2012	Inleiding SONG#2	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	9
7/12/2012	Inleiding DE MISDAAD	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Kortrijk	72
7/12/2012	Inleiding SONG#2	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	14
7/12/2012	Rondleiding			theater	rondleiding/excursie	volwassenen	Antwerpen	22
8/12/2012	Lezing/Performance			theater	lezing	volwassenen	Eindhoven	83
8/12/2012	Lezing/Performance			theater	lezing	volwassenen	Antwerpen	223
8/12/2012	Workshop ROMEO & JULIA	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	volwassenen	Antwerpen	21
11/12/2012	Lezing/Performance			theater	lezing	volwassenen	Antwerpen	89
12/12/2012	Inleiding HALF ELF ZOMERAVOND	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	9
12/12/2012	Lezing/Performance			theater	lezing	volwassenen	Gent	34
13/12/2012	Inleiding HALF ELF ZOMERAVOND	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	14
14/12/2012	Inleiding HALF ELF ZOMERAVOND	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	19
14/12/2012	Nabespreking HALF ELF ZOMERAVOND	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	16
15/12/2012	Nabespreking NIETS IS ONMOGELIJK	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Waregem	43
15/12/2012	Nabespreking HALF ELF ZOMERAVOND	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Antwerpen	23
16/12/2012	Workshop HALF ELF ZOMERAVOND	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	workshop	minderjarigen individueel	Antwerpen	12
19/12/2012	Inleiding HALF ELF ZOMERAVOND	eigen productie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Hasselt	56
21/12/2012	Inleiding NIETS IS ONMOGELIJK	coproductie	nieuw (eerste reeks)	theater	voor- of nabespreking	volwassenen	Lokeren	45

